HEINONLINE Central and Eastern European Online Library

ISSN 1857-0976
E-ISSN 2953-6898
DOI 10.5281/zenodo.13959334

DEPARTAMENTUL ȘTIINȚĂ
SCIENTIFIC DEPARTMENT

ANALE ȘTIINȚIFICE
ale Academiei „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

ȘTIINȚE JURIDICE

SCIENTIFIC ANNALS
of the Academy “Stefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs
of the Republic of Moldova

LEGAL SCIENCES

Nr. 19

Chișinău, 2024

CZU 34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111
A 48

Aprobate şi recomandate pentru editare de Senatul Academiei „Ştefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova

TIPUL B

Colegiul de redacţie:

Redactor-şef: dr. **Iurie Larii**, prof. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
Redactor-şef adjunct: dr. **Radion Cojocaru**, prof. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Membri:

dr. **Costică Voicu**, prof. univ., Universitatea „Spiru Haret” din Bucureşti, România
др. **Виктор Н. Бесчастный**, профессор, руководитель Секретариата Конституционного Суда Украины, заслуженный юрист Украины
dr. **Simion Carp**, prof. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Nelu Niţă**, prof. univ., Universitatea „George Bacovia”, Bacău, România
dr. **George-Marius Ţical**, prof. univ., membru titular al Academiei de Ştiinţe a Securităţii Naţionale (Bucureşti, România), membru asociat al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, Universitatea „Andrei Şaguna”, Constanţa, România
dr. **Cezar Peţa**, prof. univ., Universitatea „Andrei Şaguna”, Constanţa, România
dr. hab. **Valeriu Cuşnir**, prof. univ., vicedirector al Institutului de Cercetări Juridice, Politice şi Sociologice din Republica Moldova
dr. hab. **Pavel Moraru**, conf. univ., Departamentul Relaţii Internaţionale, Ştiinţe Politice şi Studii de Securitate al Facultăţii de Ştiinţe Socio-Umane a Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu, România
dr. hab. **Gheorghe Gladchi**, prof. univ., Academia „Ştefan cel Mare”a MAI al Republicii Moldova
dr. **Ştefan Belecciu**, prof. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Mihail David**, International Police Association, Constanţa, România
dr. **Bogdan Cătălin Păun**, avocat, Baroul jud. Prahova, Ploieşti, România
dr. **Tudor Osoianu**, prof. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Dinu Ostavciuc**, conf. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Iurie Odagiu**, conf. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Igor Trofimov**, conf. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Veaceslav Ursu**, prof. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Vitalie Ionaşcu**, conf. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Marian Gherman**, prof. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Alexandru Pareniuc**, conf. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Boris Glavan**, conf. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Liliana Creangă**, conf. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Oleg Rusu**, conf. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Valentin Chirița**, conf. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Constantin Rusnac**, conf. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Alexandru Cicala**, conf. univ., Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
Ruslan Condrat, master în drept, Academia „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Articolele au fost recenzate.
Responsabilitatea pentru conţinutul ştiinţific al articolelor revine autorilor

ISBN 978-9975-135-93-1

Approved and recommended for editing by the Senate of the Academy "Ştefan cel Mare"
of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

Type B

Editorial Board:

Editor-in-chief: PhD **Iurie Larii**, university professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

Deputy Editor-in-chief: PhD **Radion Cojocaru**, university professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

Members:

PhD **Costica Voicu**, university professor, Spiru Haret University, Bucharest, Romania
PhD **Victor N. Beschastny**, university professor, head of the Secretariat of the Constitutional Court of Ukraine, honored lawyer of Ukraine
PhD **Simion Carp**, university professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Nelu Nita**, university professor, "George Bacovia" University, Bacau, Romania
PhD **George-Marius Tical**, university professor, full member of the Academy of National Security Sciences (Bucureşti, Romania), associate member of the Romanian Academy of Scientists, University „Andrei Saguna", Constanta, Romania
PhD **Cezar Peta**, university professor, University "Andrei Saguna", Constanta, Romania
PhD **Valeriu Cusnir**, university professor, Deputy Director of the Institute for Legal, Political and Sociological Research from the Republic of Moldova
PhD **Pavel Moraru**, associate professor, Department of International Relations, Political Science and Security Studies of the Faculty of Socio-Human Sciences of the University "Lucian Blaga" from Sibiu, Romania
PhD **Gheorghe Gladchi**, university professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Stefan Belecciu**, university professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Mihail David**, International Police Association, Constanta, Romania
PhD **Bogdan Catalin Paun**, lawyer, Prahova County, Ploiesti, Romania
PhD **Tudor Osoianu**, university professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Dinu Ostavciuc**, associate professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Iurie Odagiu**, associate professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Igor Trofimov**, associate professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Veaceslav Ursu**, university professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Marian Gherman**, university professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Vitalie Ionaşcu**, associate professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Alexandru Pareniuc**, associate professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Boris Glavan**, associate professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Liliana Creanga**, associate professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Oleg Rusu**, associate professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Valentin Chiriţa**, associate professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Constantin Rusnac**, associate professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
PhD **Alexandru Cicala**, associate professor, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova
Ruslan Condrat, master of Law, Academy "Ştefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

The articles have been reviewed.
The responsibility for the scientific content of the articles lies with the authors

CUPRINS
CONTENTS

Ştiinţe juridice/ Legal sciences

Pavel MORARU
Organizarea şi evoluţia structurilor de informaţii militare româneşti în anii celui de-al Doilea Război Mondial
The organization and evolution of the romanian military intelligence structures, during the years of the second world war 8

Simion CARP, Ruslan CONDRAT
Specificul activităţii organelor represive sovietice în timpul alegerilor în Sovietul Suprem al RSSM din 16 februarie 1947
The specific activity of the soviet repressive bodies during the elections for the Supreme Soviet of the MSSR of february 16, 1947 19

Radion COJOCARU, Igor SOROCEANU
Factori criminogeni ai infracţiunii de activitate a mercenarilor: situaţia Republicii Moldova şi a altor state din spaţiul ex-sovietic
Criminogenic factors of the crime of mercenary activity: the situation of the Republic of Moldova and other states in the ex-Soviet space 42

Vitalie IONAŞCU, Beniamin LUP
Problema violenţei în familie în comunităţile de romi
The problem of domestic violence in roma communities 55

Iulia BULEA
Evaluarea impactului factorilor de mediu asupra criminalităţii şi strategii pentru creşterea siguranţei în comunităţi
Assessing the impact of environmental factors on crime and strategies for enhancing safety in communities 66

Vitalie JITARIUC, Olesea BLAŞCU
Aspecte tactice şi procesual-penale ale fazei iniţiale a investigării infracţiunilor privind viaţa sexuală
Tactical and procedural-criminal matters in the initial phase of the investigation of sexual crimes 83

Igor TROFIMOV, Luminiţa DIACONU
Determinarea cadrului raporturilor juridice de protecţie a mediului prin prisma instrumentelor de reglementare utilizate în dreptul mediului
Determining the framework for environmental legal reporting through the prism of the regulatory toolkit used in environmental law 98

Marcel BOȘCANEANU
Controlul fiscal – instrument de verificare a executării obligației fiscale în lumina legislației Republicii Moldova
Fiscal control – verification tool a execution of the fiscal obligation in light legislation of the Republic of Moldova 107

Nicolai LEVANDOVSKI, Constantin RUSNAC
Cercetarea la fața locului în cazul omorului urmat de dezmembrarea cadavrului uman
Investigation at the scene in case of homicide followed by human body dissections 125

Andrian CIUMAC, Gheorghe MOTROI
Comunicarea ca element strategic al intervenției profesionale a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI
Communication as a strategic element of the professional intervention of public officers with special status and of the carabineers from the framework of the MIA 142

Mihai MELINTEI
Dosarul transnistrean în politica externă a Federației Ruse și a Statelor Unite ale Americii
The Transnistrian file within the foreign policy of the Russian Federation and the United States of America 155

Vica ANTON
Tehnici de auto-intervenție psihologică în situații de criză emoțională la funcționarii publici cu statut special ce aplică legea
Psychological self-intervention techniques in situations of emotional crisis for public officers with special status, which apply the law 166

Valentin TALMACI
Clasificarea și organizarea manifestațiilor publice
Classification and organization of public events 179

Olga CHIRIȚA
Starea de bine psihologică a persoanei: abordări teoretice
Psychological well-being of the person: theoretical approaches 191

Ana GURGHIȘ
Sistemul măsurilor preventive aplicate persoanelor juridice
The system of preventive measures applied to legal persons 200

ȘTIINȚE JURIDICE

Legal sciences

CZU 94(4)

DOI 10.5281/zenodo.13268141

ORGANIZAREA ȘI EVOLUȚIA STRUCTURILOR DE INFORMAȚII MILITARE ROMÂNEȘTI ÎN ANII CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Pavel MORARU,
doctor habilitat, conferențiar universitar

După Primul Război Mondial, potențialul serviciilor de informații românești a fost mult consolidat, prin înființarea pe granițele României a centrelor de informații ale Armatei române. În anul 1939 a avut loc o reorganizare a centrelor și odată cu asta, în cele mai importante localități urbane (Iași, București și Cluj, iar mai târziu și la Chișinău) au fost înființate „birouri statistice militare", cu aceeași misiune, de culegere a informațiilor militare.

Participarea României la războiul germano-sovietic a determinat înființarea unui centru de informații mobil – Centrul de Informații „H" – care a însoțit unitățile Armatei române pe front, cu misiunea de a obține și a le pune la dispoziția trupelor române datele și informațiile necesare bunei desfășurări a acțiunilor militare.

Deoarece activitatea centrelor de informații pe granițele României a dat rezultate bune, o asemenea organizare va fi menținută și în primii ani postbelici.

Cuvinte-cheie: al Doilea Război Mondial, România, Basarabia, Armata română, servicii de informații.

THE ORGANIZATION AND EVOLUTION OF THE ROMANIAN MILITARY INTELLIGENCE STRUCTURES, DURING THE YEARS OF THE SECOND WORLD WAR

Pavel MORARU,
PhD hab., associate professor

After the First World War, the potential of the Romanian intelligence services was greatly strengthened, through the establishment of the intelligence centers of the Romanian Army on Romania's borders. In 1939, there was a reorganization of the centers and together with that, in the most important urban localities (Iasi, Bucharest and Cluj, and later also in Chisinau) "military statistical offices" were established, with the same mission, of collecting of military information.

Romania's participation in the German-Soviet war determined the establishment of a mobile information center - the "H" Intelligence Center - which accompanied the units of the Romanian Army on the front, with the mission of obtaining and making available to the Romanian troops the data and information necessary for the good deployment of military actions.

Since the activity of the information centers on Romania's borders gave good results, such an organization was also maintained during the first post-war years as well.

Keywords: The Second World War, Romania, Bessarabia, Romanian Army, intelligence services.

INTRODUCERE.

După Primul Război Mondial, potențialul serviciilor de informații românești a fost mult consolidat. O noutate a constituit-o crearea pe frontierele din Vest și Est ale României a unor centre de informații, specializate în procurarea informațiilor cu caracter militar. Fiecare dintre ele, subordonate Secției a II-a a Marelui Stat Major (M.St.M) al Armatei române, aveau în structura lor câteva subcentre, care operau pe anumite zone mai mici. Pe frontiera Estică erau Centrele „A" (Cernăuți) și „B" (Chișinău), iar pe frontiera Vestică – „C" (Oradea) și „E" (Arad). În Sud, era o altă organizare, dar dacă era necesară înființarea unui centru de informații operativ acolo, asta se putea face cu ușurință, deoare-

INTRODUCTION.

After the First World War, the potential of the Romanian intelligence services was greatly strengthened. A novelty was the creation of information centers on the western and eastern borders of Romania, specialized in procuring military information. Each of them, subordinated to the Second Unit of the General Staff of the Romanian Army, had several subcenters in their structure, which operated in certain smaller areas. On the eastern border were Centers "A" (Cernăuți) and "B" (Chișinău), and on the western border – "C" (Oradea) and "E" (Arad). In the south it was a different organization, but if it was necessary to set up an operational intelligence center there, that could

ce aparatul tehnic necesar exista şi era instruit în acest sens [19, pp. 218-219]. În Nord, bunele relaţii cu Polonia nu au impus înfiinţarea unui centru de informaţii militare [27, pp. 81-82].

METODE ŞI MATERIALE APLICATE.

La elaborarea articolului am aplicat principiul obiectivităţii, evenimentele fiind prezentate şi analizate fără părtinire premeditată. Au fost folosite lucrările ştiinţifice publicate şi memoriile, iar partea inedită o constituie documentele de la Arhivele Militare Române din Bucureşti, Centrul de Studii şi Păstrare a Arhivelor Militare Istorice din Piteşti, Arhiva Naţională a Republicii Moldova.

REZULTATE OBŢINUTE ŞI DISCUŢII.

La 15 aprilie 1939, a avut loc reorganizarea serviciului exterior de informaţii al M.St.M. al Armatei române pe frontiera de Vest a ţării. Măsura a fost determinată de „evoluţia situaţiei internaţionale, care se poate schimba de la o zi la alta" şi prevedea o completare a dispozitivului deja existent. Reorganizarea a urmărit adaptarea, din timp, a serviciului exterior de informaţii la comandamentele operative din zonă şi mărirea efortului informativ [15, p. 83]. Astfel, în data de 20 aprilie 1939, prin dedublarea Centrului de Informaţii „C", pe frontiera de Vest a României a luat fiinţă al doilea centru de informaţii, denumit Centrul „E".

Potrivit instrucţiunilor date în acest sens, Centrul de Informaţii „C" urma să aibă sediul la Oradea. La conducerea lui se afla locotenent-colonelul Dumitru Coltofeanu, ajutat de maiorul C. Dăncilă, iar registrator era plutonierul major Stancu Babadag. Centrul avea în subordine trei subcentre: Subcentrul Nr. 7 *Sighet*, în frunte cu maiorul Mircea Stan, Subcentrul Nr. 8 *Satu Mare,* condus de căpitanul Ioan Ienea, ajutat de căpitanul Gh. Hulban, şi Subcentrul Nr. 9 *Oradea* în frunte cu maiorul Aurel Corcan.

Centrul de Informaţii „E" trebuia să aibă sediul la Arad, urmând să fie condus de către maiorul Eftimie Căpuşă, ajutat de locotenentul Septimiu Ghilezan, registrator – plutonierul Marin Vlăduţ. Centrul urma să aibă în subordine două subcentre: Subcentrul Nr. 11 *Salonta,* condus de căpitanul Iustin Hera, şi Subcentrul Nr. 10 *Arad,* în frunte cu căpitanul Iuliu Bica, ajutat de căpitanul Paraschiv Voicu [15, pp. 83-84].

easily be done because the necessary technical apparatus existed and was trained [19, p. 218-219]. In the north, good relations with Poland did not require the establishment of a military intelligence center [27, p. 81-82].

RESULTS OBTAINED AND DISCUSSIONS.

On April 15, 1939, the reorganization of the foreign intelligence service of the General Staff of the Romanian Army on the Western border of the country took place. The measure was determined by "the evolution of the international situation, which can change from one day to the next" and provided for a completion of the already existing device. The reorganization aimed at adapting, in time, the external intelligence service to the operational headquarters in the area and increasing the informational effort [15, p. 83]. Thus, on April 20, 1939, by splitting the "C" Intelligence Center, a second information center, called the "E" Center, was created on the Western border of Romania.

According to the instructions given in this regard, the "C" Intelligence Center was supposed to be based in Oradea. It was led by Lieutenant-Colonel Dumitru Coltofeanu, assisted by Major C. Dăncilă, and the receptionist was Major Stancu Babadag. It had three subcenters under its control: Subcenter No. 7 *Sighet*, led by the Major Mircea Stan, Subcenter No. 8 *Satu Mare,* led by the Captain Ioan Ienea, assisted by the Captain Gh. Hulban and Subcenter No. 9 *Oradea* led by the Major Aurel Corcan.

The "E" Intelligence Center was supposed to be based in Arad, to be led by Major Eftimie Căpuşa, assisted by Lieutenant Septimiu Ghilezan, receptionist - Platoon Leader Marin Vlăduţ. The center was going to have two subcenters under its control: Subcenter No. 11 *Salonta,* led by the Captain Iustin Hera and Subcenter No. 10 *Arad,* led by the Captain Iuliu Bica, assisted by the Captain Paraschiv Voicu [15, p. 83-84].

The areas in which the two Centers were supposed to act were divided into two "emergencies": the first included the territory between the border and the Ung River valley line (currently the Uj river) – Tisa River to Szolnok – Kiskunhalas; in the second, entered the area between the line above and the Danube. The in-

Zonele în care urma să acţioneze cele două Centre erau împărţite în două „urgenţe": în prima intra teritoriul dintre frontieră şi linia valea râului Ung (în prezent râul Uj) - râul Tisa până la Szolnok - Kiskunhalas; în a doua intra zona cuprinsă între linia de mai sus şi Dunăre. Zonele informative dintre cele două centre erau separate de linia Budapesta - Szolnok - Szeghalom - Lunca Sprie [15, p. 84].

Subcentrul Nr. 7 *Sighet* urma să primească de la Armata I (Cluj), iar Centrul „E" şi Subcentrul Nr. 11 *Salonta* de la Corpul 7 Armată (Deva): câte două camere şi local pentru închisoare; foi de drum semnate în alb; un autoturism şi o autocamionetă; cinci soldaţi pentru escortare; pază; servicii de curierat. Centrul „E" urma să primească de la Centrul „C" inventarul de cancelarie necesar, o maşină de scris, diverse materiale tehnice. De asemenea, Centrul „C" urma să-i predea Centrului „E" agentura din zona de acţiune a noului Centru.

Ambele Centre se aflau în subordinea directă a Secţiei a II-a din M.St.M., căreia trebuiau să-i raporteze toate informaţiile procurate. Informaţiile urgente şi importante urmau să fie raportate şi Armatei I – de Centrul „C" şi Corpului 7 Armată, precum şi de Centrul „E", „în măsura în care le-ar putea interesa".

În cazul în care „situaţia s-ar complica" în regiune (din punct de vedere politico-militar), cele două Centre era necesar să treacă, în urma ordinelor primite de la M.St.M., în subordinele directe ale Comandamentelor din zonă, adică Centrul „C" în subordinele Armatei I Cluj, iar Centrul „E" – în subordinele Armatei a II-a Deva (care pe atunci forma Corpul 7 Armată).

Celor două Centre li se solicita de Secţia a II-a a M.St.M. să facă propuneri în legătura cu această reorganizare, pentru ca „acţiunea de căutare a informaţiunilor să fie cât mai fructuoasă şi cât mai lesnicioasă" [15, pp. 84-85].

Odată cu această reorganizare, Secţia a II-a a M.St.M. a înfiinţat în luna aprilie 1939, în interiorul ţării, câte un birou statistic militar la Iaşi, Bucureşti şi Cluj (ulterior şi la Chişinău), cu atribuţii contrainformative [28]. După cum am arătat mai sus, aceste organe contrainformative se denumeau „birouri statistice militare", pentru a „camufla atribuţiile de urmărire a elementelor care lucrau contra siguranţei Statului de atunci" [17, p. 48] – legionari, comu-

formation areas between the two centers were separated by the Budapest - Szolnok - Szeghalom - Lunca Sprie line [15, p. 84].

Subcenter No. 7 *Sighet* was to receive from the First Army (Cluj), and Center "E" and Subcenter No. 11 *Salonta* from the 7th Army Corps (Deva), by two rooms each and a room for prison; clean signed waybills; a car and a pick-up truck; five soldiers for escort, security, courier services. Center "E" was going to receive from Center "C" the necessary stationery inventory, a typewriter, various technical materials. Also, Center "C" was going to hand over to Center "E" the agency network within the action area of the new Center.

Both Centers were under the direct subordination of the II Union of the General Staff, to which they had to report all the information obtained. Urgent and important information was also to be reported to the 1st Army - by the "C" Center and to the 7th Army Corps - by the "E" Center, "to the extent that it might interest them".

In the event that "the situation would get complicated" in the region (from a political-military point of view), the two Centers had to pass, following the orders received from the General Staff, under the direct subordinates of the Commands in the area, strictly speaking, Center "C" - subordinated to the 1st Cluj Army, and Center "E" - subordinated to the 2nd Deva Army (which at that time formed the 7th Army Corps).

The two Centers were asked by the Second Unit of the General Staff, to submit proposals in connection with this reorganization, with the aim "the search for information to become as fruitful and as efficient as possible" [15, p. 84-85].

With this reorganization, the II Unit of the General Staff established in April 1939, within the country, a military statistical office each in Iasi, Bucharest and Cluj (later also in Chisinau), with counter-informative duties [28]. As we have shown above, these counterintelligence bodies were called "military statistical offices" in order to "disguise the attributions of tracking the elements that were working against the security of the State at that time" [17, p. 48] – legionnaires, communists, workers, ethnic minorities, spies, etc., "which would have brought a changed regime in the country on a political

nişti, muncitori, etnici minoritari, spioni ş.a., „care ar fi adus un regim schimbat în ţară pe linie politică şi specială” [17, p. 48].

În vara anului 1940, când U.R.S.S. a anexat Basarabia şi Nordul Bucovinei, Centrele „A” (Cernăuţi) şi „B” (Chişinău) s-au evacuat în dreapta Prutului, împreună cu celelalte autorităţi româneşti, poziţionându-se pe noua frontieră româno-sovietică. După declanşarea războiului germano-sovietic (22 iunie 1941) şi implicarea României în această conflagraţie, pentru eliberarea Basarabiei şi a Nordului Bucovinei, cele două centre informative militare s-au deplasat în spatele armatelor de operaţii şi au revenit în teritoriile eliberate. Pe frontul bucovinean activitatea informativă şi contrainformativă era desfăşurată de către Centrul de Informaţii „A”, iar pe cel basarabean – de Centrul de Informaţii „B”. În campania de eliberare a Basarabiei şi Nordului Bucovinei, Serviciul Special de Informaţii al României (S.S.I.) a avut trei organe – Centrele de Informaţii *Suceava*, *Iaşi* şi *Galaţi,* ataşate Armatelor a III-a (din Nordul Moldovei) şi a IV-a române (din Sudul Moldovei) [20, p. 145].

După eliberarea Basarabiei, la Cernăuţi [8, p. 216], se afla Centrul de Informaţii „A”, condus de către maiorul Dionisie Bădărău [23, 25], iar apoi de către maiorul Xenofon Tarnawski. Acest centru mai era cunoscut şi sub numele de *Biroul Maior D. Bădărău* şi apoi de *Biroul Maior X. Tarnawski* [1, p. 10]. Pe parcursul războiului, Centrul „A” s-a aflat la Cernăuţi şi a desfăşurat activităţi de informaţii şi contrainformaţii, prioritară fiind cunoaşterea situaţiei din Armata sovietică şi Uniunea Sovietică.

Centrul „B”, condus de către locotenent-colonelul Alexandru Ionescu (centrul era cunoscut şi sub numele de *Biroul Lt. Colonel Alion; Alion* provine de la aglutinarea prenumelui şi numelui Alexandru Ionescu), s-a deplasat împreună cu Armata a IV-a română pe front, fiind suplinit în teritoriul basarabean de către Biroul Statistic Militar Chişinău, condus de către locotenent-colonelul V. Nicolau [7, pp. 117-118]. După o scurtă activitate în Basarabia, Centrul „B” a acţionat în Transnistria (a participat şi la bătălia pentru Odessa) şi a ajuns până în Crimeea şi în peninsula Taman (pe lângă Corpul de Cavalerie român), unde a executat diverse misiuni informative şi contrainformative [8, p. 325].

and special line” [17, p. 48].

In the summer of 1940, when the USSR annexed Bessarabia and northern Bucovina, Centers “A” (Cernauţi) and “B” (Chişinău) evacuated to the right of the Prut River, together with the other Romanian authorities, positioning themselves on the new Romanian-Soviet border. After the outbreak of the German-Soviet war (June 22, 1941) and Romania’s involvement in this war, for the liberation of Bessarabia and Northern Bucovina, the two military intelligence centers moved behind the operational armies and returned to the liberated territories. On the Bucovina front, the information and counter-information activity was carried out by the “A” Intelligence Center, and on the Bessarabian front - by the “B” Intelligence Center. Within the campaign for the liberation of Bessarabia and Northern Bucovina, the Special Intelligence Service of Romania (SIS) had three organs - the *Suceava, Iaşi and Galaţi* Intelligence Centers, attached to the 3rd (from northern Moldova) and 4th Romanian Armies (from the south of Moldova) [20, p. 145].

After the liberation of Bessarabia, in Chernivtsi [8, p. 216], there was the Intelligence Center “A”, led by Major Dionisie Bădărău [23, 25], and then by Major Xenofon Tarnawski. This center was also known as the *Bureau of Major D. Bădărău* and then the *Bureau of Major X. Tarnawski* [1, p. 10]. During the war, Center “A” was located in Chernivtsi and carried out intelligence and counter-intelligence activities, the priority being awareness of the situation in the Soviet Army and the Soviet Union.

Center “B”, led by Lieutenant-Colonel Alexandru Ionescu (the center was also known as the *Bureau of Lieutenant-Colonel Alion; Alion* from the agglutination of the first and last name Alexandru Ionescu), moved together with the 4th Romanian Army to the front, being replaced in the Bessarabian territory by the Chisinau Military Statistical Bureau, led by Lieutenant-Colonel V. Nicolau [7, p. 117-118]. After a short activity in Bessarabia, Center “B” operated in Transnistria (it also participated in the battle for Odessa) and reached Crimea and the Taman peninsula (in addition to the Romanian Cavalry Corps), performing various informative and counter-informative missions [8, p. 325].

Here we must emphasize that the centers

Aici trebuie să subliniem că centrele care nu mai însoţeau armatele de operaţii şi rămâneau pe loc în spatele frontului, deveneau centre contrainformative. În cazul în care erau ataşate armatelor de operaţii sau în regiunea respectivă revenea linia frontului, centrele contrainformative se transformau în centre informative, acţionând în interesul armatelor de operaţii. Aceeaşi situaţie era valabilă pentru subcentrele informative/ contrainformative.

Continuarea operaţiilor militare la Est de Nistru impunea o cunoaştere mai bună a situaţiei inamicului din faţa liniei frontului. Activitatea Centrului de Informaţii „B" în stânga Nistrului, în condiţiile creşterii spaţiului geografic ocupat de către trupele româno-germane, era insuficientă şi, în aceste condiţii, s-a decis crearea unui centru mobil de informaţii, care să se deplaseze împreună cu armatele de operaţii. În ziua de 18 iulie 1941, la Botoşani a fost constituit Centrul de informaţii „H", sub conducerea maiorul Dionisie Bădărău [2, p. 29]. În fruntea Centrului „A" (de la care a plecat maiorul D. Bădărău), după cum am arătat mai sus, a fost numit maiorul Xenofon Tarnawski [2, p. 56]. Centrul „H" mai era cunoscut şi sub numele de *Biroul Lt. Colonel D. Bădărău* sau – în faza finală a războiului – ca *Detaşamentul Lt. Colonel D. Bădărău*[1], înaintând împreună cu armatele române şi desfăşurând activităţi în regiunile Nikolaev, Dnepropetrovsk, Harkov, Doneţk, Zaporojie, Mariupol, Simferopol, Krasnodar, Herson etc. [despre activitatea Centrului de Informaţii „H", vezi: 22, 24].

După înfrângerea suferită la Stalingrad, armatele germano-române au început retragerea, iar la mijlocul anului 1943, Centrul „B" s-a stabilit la Tiraspol, lăsând pe front unele din subcentrele sale (printre care Subcentrul Nr. 6 *Simferopol*) [9, p. 325, 3, pp. 4-16, 100; despre activitatea Centrului de Informaţii „B", vezi: 21].

Pe Frontul de Sud au fost înfiinţate Centrul de Informaţii Nr. 2 *Silistra*, Centrul de Informaţii Nr. 3 *Bazargic*, Subcentrul de Informaţii Nr.1 *Turtucaia*, Subcentrul de Informaţii Nr. 2 *Balcic*, Subcentrul de Informaţii Nr. 3 *Cernavodă*, Subcentrul de Informaţii Nr. 4 *Medgidia*

[1] Subcentrele mai erau cunoscute sub numele de „Biroul... (gradul şi numele ofiţerului care îl conducea)" sau „Subdetaşamentul... (gradul şi numele ofiţerului care îl conducea)".

that no longer accompanied the operational armies and remained in place behind the front, became counter-intelligence centers. If they were attached to the operations armies or in the respective region the front line returned, the counter-intelligence centers were transformed into intelligence centers, acting in the interests of the operational armies. The same situation was valid for the intelligence/counter-intelligence subcenters.

The continuation of military operations to the east of the Dniester required a better knowledge of the enemy's situation along the front line. The activity of the Intelligence Center "B" on the left of the Dniester, in the conditions of the increase in the geographical space occupied by the Romanian-German troops, was insufficient and, under these conditions, it was decided to create a mobile intelligence center, which would move together with the operational armies. On July 18, 1941, an intelligence center was established in Botoşani, under the leadership of Major Dionisie Bădărău, called the Intelligence Center "H" [2, p. 29]. At the head of Center "A" (from which Major D. Bădărău left), as we have shown above, Major Xenofon Tarnawski was appointed [2, p. 56]. Center "H" was also known as the *Bureau of Lieutenant- Colonel D. Bădărău* or - in the final phase of the war - as the *Detachment of Lieutenant-Colonel D. Bădărău*.[1] It advanced together with the Romanian armies, carrying out activities in the region of Nikolaev, Dnepropetrovsk, Kharkov, Donetsk, Zaporozhe, Mariupol, Simferopol, Krasnodar, Kerson, etc. [about the activity of the "H" Intelligence Center, see: 22, 24].

After the defeat at Stalingrad, the German-Romanian armies began to retreat, and in mid-1943, Center "B" settled in Tiraspol, leaving some of its subcenters at the front (including Subcenter No. 6 *Simferopol*) [9, p. 325, 3, p. 4-16, 100; about the activity of the "B" Intelligence Center, see: 21].

On the Southern Front there were established Intelligence Center No. 2 *Silistra*, Intelligence Center Nr. 3 *Bazargic*, Intelligence Subcenter Nr.1 *Turtucaia*, Intelligence Subcenter Nr. 2 *Balcic*, Intelligence Subcenter Nr. 3 *Cernavodă*, Intelligence Subcenter Nr. 4 *Med-*

[1] Similarly, the subcenters were also known as "The Bureau ... (the rank and the name of the officer who led it)" or "The Sub-detachment ... (the rank and the name of the officer who led it)".

[16]; câte un centru la Tulcea şi Constanţa [6, p. 538]. În Sudul Moldovei activa Subcentrul Informativ Nr. 21 *Galaţi* [4, p. 41], condus de către maiorul C. Teodorescu. Pe frontiera româno-sârbă şi româno-maghiară acţiona Centrul de Informaţii „E", condus de către locotenent-colonelul Eftimie Căpuşă [12, p. 34-43; despre activitatea acestui centru, vezi: 24].

După evacuarea autorităţilor româneşti din Nordul Bucovinei (martie 1944), Centrul „A" s-a retras la Bacău, continuându-şi activităţile informative şi contrainformative. La 1 mai 1944, în timp ce frontul sovietic pătrunsese în Nordul Moldovei, *Centrul Militar de Informaţii din Bacău* (fostul Centru de Informaţii „A") a constituit un grup combatant alcătuit din ostaşi sub arme şi civili rezervişti, numit *Vulturii,* cu misiunea de a opera recunoaşteri în dispozitivul trupelor inamice. Grupul a fost instalat pe muntele Dumitriţa din apropierea com. Fălcău, jud. Rădăuţi, iar după căderea regimului Antonescu şi ieşirea României din războiul împotriva U.R.S.S., majoritatea componenţilor grupului au format detaşamente de partizani anticomunişti, care au fost anihilate doar către începutul anilor'50 [26, p. 41].

La începutul lunii iulie 1944, M.St.M. al Armatei române a decis înfiinţarea în Basarabia a unui nou centru de informaţii cu iniţiala „G", cu două subcentre în subordine [10, p. 184]. Şeful Centrului „H", care opera în teritoriul basarabean, a fost împuternicit cu selectarea personalului pentru încadrarea Centrului „G". Însă, la 15 iulie 1944, locotenent-colonelul Dionisie Bădărău, şeful Centrului „H", i-a raportat Secţiei a II-a a M.St.M. despre criza de resurse umane: „(…) Până acum nu am putut găsi niciun ofiţer apt a fi adus în serviciu pentru Centrul «G». Deocamdată facem investigaţii pentru a putea găsi elemente destinate să completeze încadrarea proprie (a Centrului «H» – *n.n.*)" [10, p. 205].

Într-un final, la începutul lunii august 1944, s-a decis constituirea Centrului de Informaţii „T" (condus de către locotenent-colonelul Dionisie Bădărău), prin dedublarea Centrului „H" (a cărei conducere a fost preluată de către maiorul Theodor Botezatu) [5, pp. 155, 165, 202]. Centrul „H" trebuia să se ocupe şi de constituirea unui centru de informaţii cu indicativul „M". Pentru constituirea lui au fost

gidia [16]; by one center each in Tulcea and Constanta [6, p. 538]. In the south of Moldova, the Intelligence Subcenter No. 21 *Galaţi* [4, p. 41] was established, further led by Major C. Teodorescu. On the Romanian-Serbian and Romanian-Hungarian border, the "E" Intelligence Center operated, led by Lieutenant-Colonel Eftimie Căpuşă [12, p. 34-43; about the activity of this center, see: 24].

After the evacuation of the Romanian authorities from the north of Bucovina (March 1944), Center "A" withdrew to Bacău, continuing its informative and counter-informative activities. On May 1, 1944, while the Soviet front had penetrated into the north of Moldova, *the Military Intelligence Center in Bacău* (former Intelligence Center „A") established a combat group made up of soldiers under arms and civilian reservists, called *Vulturii (Eagles),* with the mission to conduct reconnaissance in the formation of the enemy troops. The group was installed on the Dumitriţa mountain near Fălcău commune, Rădăuţi county, and after the fall of the Antonescu regime and Romania's exit from the war against the USSR, most of the group's members formed detachments of anti-communist partisans, which were annihilated only in the early 1950s [26, p. 41].

In early July 1944, the General Staff of the Romanian Army decided to establish in Bessarabia a new information center with the initial "G", with two subordinated subcenters [10, p. 184]. The head of the "H" Center, which operated in the Bessarabian territory, was empowered to select the personnel for the "G" Center. However, on July 15, 1944, Lieutenant-Colonel Dionisie Bădărău, the head of Center "H" reported to the II Unit of the General Staff, about the personnel crisis: "(…) So far we have not been able to find any officer suitable to be brought into service for Center "G". Until now, we are doing investigations to be able to find elements intended to complete our own framing (of Center "H" – *n.n.*)" [10, p. 205]. Finally, at the beginning of August 1944, it was decided to establish the "T" Intelligence Center (led by Lieutenant-Colonel Dionisie Bădărău), by splitting the "H" Center (whose leadership was taken over by Major Theodor Botezatu) [5, p. 155, 165, 202]. Center "H" was also supposed to deal with the establishment of an intelligence center with the code "M". Captain Onisifor Prodan and

detaşaţi căpitanul Onisifor Prodan şi angajatul civil Frantz Slijewski [10, p. 329].

De obicei, de constituirea unui nou centru de informaţii se ocupa un fost şef de centru. Conducerea centrului său era predată unui ofiţer destoinic, specializat în domeniul informaţiilor şi contrainformaţiilor, desemnat de Secţia a II-a a M.St.M. Noul centru era alcătuit dintr-un personal redus, cu puţine materiale, aduse de către şeful lui de la centrul pe care l-a condus anterior.

Deoarece situaţia de pe frontul din Basarabia se complicase foarte mult (în urma declanşării de trupele sovietice a operaţiei „Iaşi-Chişinău", 20-29 august 1944), din 22 august 1944 centrele din informaţii din Basarabia s-au îndreptat spre Prut. Centrul „H" intenţiona să-şi stabilească sediul la Galaţi sau Tecuci [11, p. 374].

În ziua următoare, la 23 august 1944, Guvernul de la Bucureşti a căzut, iar din 24 august România s-a alăturat Coaliţiei Naţiunilor Unite (Aliaţilor).

Unităţi ale Armatei române au fost mobilizate pe Frontul de Vest, pentru a lupta alături de aliatul sovietic împotriva foştilor aliaţi – Germania şi sateliţii ei. Potrivit directivei operative a M.St.M. al Armatei române din 30 august 1944, pe Frontul de Vest – în podişul transilvan – au fost concentrate unităţi militare aparţinând Armatei a IV-a române [18, p. 36].

Suportul informativ pentru acestea era asigurat prin agentura şi ofiţerii Birourilor 2 informaţii ale unităţilor militare, prin centrele şi subcentrele de informaţii ataşate marilor unităţi şi prin structurile Serviciului de Informaţii al Ministerului de Război (fostul Serviciu Special de Informaţii de pe lângă Preşedinţia Consiliului de Miniştri[2]). Acestea au desfăşurat o vastă activitate de documentare asupra dispozitivului trupelor germane şi maghiare, a moralului populaţiei şi a stării comunicaţiilor, etc. – acţiuni indispensabile planificării şi desfăşurării operaţiunilor militare.

Toate informaţiile operative procurate se centralizau la Secţia a II-a a Comandamentului Armatei a IV-a, unde erau prelucrate (verificate, sintetizate, analizate) şi trimise sub forcivilian employee Frantz Slijewski were appointed for its establishment [10, p. 329].

Usually, the establishment of a new information center was handled by a former head of the center. The administration of its center was handed over to a capable officer, specialized in the field of intelligence and counter-intelligence, appointed by the II Unit of the General Staff. The new center consisted of a small staff with few materials, brought by his boss from the center he previously ran.

Since the situation on the front in Bessarabia had become very complicated (following the launch by the Soviet troops of the "Iasi-Chisinau" operation, August 20-29, 1944), from August 22, 1944, the information centers in Bessarabia headed towards the Prut. Center "H" intended to establish its headquarters in Galaţi or Tecuci [11, p. 374].

The following day, on August 23, 1944, the government in Bucharest fell, and from August 24, Romania joined the United Nations Coalition.

Units of the Romanian Army were mobilized on the Western Front to fight, alongside the Soviet ally, against the former allies - Germany and its supporters. According to the operative directive of the General Staff of the Romanian Army from August 30, 1944, on the Western Front - in the Transylvanian plateau - military units belonging to the Romanian IV Army were concentrated [18, p. 36].

Their informational support was provided by the agency and the officers of 2 intelligence offices of the military units, by the intelligence centers and subcenters attached to the large units and by the structures of the Intelligence Service of the Ministry of War (the former Special Intelligence Service attached to the Presidency of the Council of Ministers[2]). They carried out a vast documentation activity on the disposition of the German and Hungarian troops, the morale of the population and the state of communications, etc., - indispensable actions to the planning and carrying out of military operations.

All the operational information procured was centralized at the 2nd Unit of the 4th Army Command, where it was processed (verified,

[2] La începutul lunii septembrie 1944, Serviciul Special de Informaţii a fost scos din subordinea Preşedinţiei Consiliului de Miniştri şi trecut la Ministerul de Război.

[2] At the beginning of September 1944, the Special Intelligence Service was removed from the Presidency of the Council of Ministers and transferred to the Ministry of War.

mă de „ordin informativ" la Corpurile 2 şi 6 ale Armatei române, la Diviziile 3, 6, 9, 11, 18 şi 21 Infanterie, precum şi la Diviziile 1 şi 8 Cavalerie şi la Detaşamentul Blindat [13, p. 16-16 verso].

La 19 octombrie 1944, Secţia a II-a Informaţii a M.St.M. al Armatei române aducea la cunoştinţa Comandamentului Armatei a IV-a că i-a fost ataşat un organ informativ – *Centrul de Informaţii „C",* cunoscut şi sub numele de *Biroul „Colonel Coltofeanu"*,urma să funcţioneze în permanenţă, pe tot timpul desfăşurării operaţiunilor Armatei a IV-a pe teritoriul maghiar [13, p. 2]. Colonelul Dumitru Coltofeanu a fost numit la conducerea Centrului [14, p. 407], în care mai activau locotenent-coloneii C. Dăncilă [13, p. 71], Eugen Tamaş şi Aurel Corcan, locotenenţii Ioan Gheţie şi Andrei Ilie, plutonierul major Stancu Babadag şi plutonierul Constantin Olteanu [14, p. 354].

Centrul de Informaţii „C" trebuia să asigure, pentru M.St.M. şi Armata a IV-a, fluxul informativ asupra situaţiei inamicului de pe front şi mai ales din spatele lui, pentru fundamentarea deciziilor operative. De asemenea, Centrul urma să se ocupe de acţiunea de contrainformaţii în zona Armatei a IV-a, de executarea diverselor misiuni speciale în scopul procurării informaţiilor necesare şi combaterii spionajului inamic.

În activitatea sa, trebuia să colaboreze cu organele Serviciului de Informaţii al Ministerului de Război român, care acţiona prin elementele sale, pe lângă Comandamentul Armatei a IV-a române şi alte Mari Unităţi (M.U.) române. De asemenea, urma să le ofere tot sprijinul Detaşamentelor Sovietice de Legătură, prin realizarea diverselor cereri informative şi contrainformative, formulate şi înaintate numai prin Comandamentul Armatei a IV-a române. Centrul de Informaţii „C" trebuia să menţină „în mod permanent şi continuu, prin orice mijloc, legătura cu Marele Stat Major [Secţia II-a]", informând zilnic, cu date precise, asupra situaţiei de pe front şi din adâncimea acestuia. Pentru buna funcţionare a Centrului, Comandamentul Armatei a IV-a era obligat să-i pună la dispoziţie absolut tot de ce avea nevoie în activitate [13, p. 2].

Subcentrele informative ale Serviciului de Informaţii al Ministerului de Război, ataşate fiecărui corp de armată, aveau prioritate la in-

synthesized, analyzed) and sent in the form of an "informative order" to the 2nd and 6th Corps of the Romanian Army, to the Divisions 3, 6, 9, 11, 18 and 21 of the Romanian Infantry, to the 1st and 8th Romanian Cavalry Divisions and to the Romanian Armored Detachment [13, p. 16-16 verso].

On October 19, 1944, the II Intelligence Unit of the General Staff of the Romanian Army informed the Fourth Army Command that an information body was attached to it – the *„C" Intelligence Center,* also known as the *"Colonel Coltofeanu" Office* –, which was going to operate permanently, throughout the duration of the Fourth Army's operations on Hungarian territory [13, p. 2]. Colonel Dumitru Coltofeanu was appointed to lead the Center [14, p. 407], in which Lieutenant Colonels were also active as C. Dăncilă [13, p. 71], Eugen Tamaş and Aurel Corcan, Lieutenants Ioan Gheţie and Andrei Ilie, Platoon Leader Stancu Babadag and Sergeant Constantin Olteanu [14, p. 354].

Intelligence Center "C" had to ensure, for the General Staff and the 4th Army, the flow of information on the enemy's situation on the front and especially behind it, for the substantiation of operational decisions. Also, the Center had to deal with the counter-intelligence action in the area of the Fourth Army, with the execution of various special missions in order to obtain the necessary information and combat enemy espionage.

In its activity, it had to collaborate with the bodies of the Intelligence Service of the Romanian Ministry of War, which acted through its elements, in addition to the Command of the Romanian Fourth Army and other Great Romanian Units (GRU). Also, it had to offer them all the support of the Soviet Liaison Detachments, by carrying out the various informative and counter-informative requests, formulated and forwarded only by the Command of the Fourth Romanian Army. The "C" Intelligence Center was supposed to "permanently and continuously, by any means, maintain contact with the Great General Staff [II Unit]", informing daily, with exact data, about the situation on the front and behind it. For the proper functioning of the Center, the Command of the 4th Romanian Army was obliged to provide it with everything needed [13, p. 2].

The intelligence subcenters of the Intelli-

terogarea prizonierilor, asumându-şi în schimb obligaţia de a informa imediat M.U., structură pe lângă care lucrau, despre datele obţinute. Toate informaţiile despre trupele inamice, culese în timp de 24 de ore, erau trecute pe o schiţă şi prezentate de urgenţă Armatei a IV-a, până la ora 16.00 [13, p. 32].

În afara mijloacelor folosite pe Frontul de Est la procurarea informaţiilor (interogarea prizonierilor şi dezertorilor), pe Frontul de Vest, la recomandarea aliatului sovietic, s-au folosit echipe speciale româneşti pentru executarea de incursiuni rapide, în vederea capturării unor ostaşi inamici şi a diferitelor materiale, precum şi a identificării poziţiilor inamice [13, p. 42]. Aceste echipe s-au format, în majoritatea cazurilor, din persoane voluntare, instruite sumar în ceea ce priveşte executarea incursiunilor în spatele frontului inamic [13, p. 311-312].

Pe Frontul de Vest activitatea serviciilor de informaţii militare româneşti a fost bine organizată, dar rezultatele obţinute, comparativ cu cele de pe Frontul de Est, au fost sub aşteptări, provocând nemulţumirea aliatului sovietic. Situaţia aceasta se explică prin următoarele: 1. relaţiile discriminatorii şi de dictat din partea aliatului sovietic descurajau activitatea informativă; 2. o bună parte din ofiţerii de informaţii, care au activat pe Frontul de Est, erau deja supuşi represiunilor, astfel încât cei de pe Frontul de Vest (între care erau şi participanţi la campania antisovietică) erau demoralizaţi, aşteptându-se să aibă aceeaşi soartă; 3. randamentul scăzut al informaţiilor militare de pe Frontul de Vest era determinat de starea generală de spirit a ostaşilor, care erau obosiţi de un război purtat mai mult din obligaţia faţă de aliatul sovietic, decât din interesul naţional; 4. păguboasă s-a dovedit a fi şi tactica impusă de sovietici privind capturarea surselor (prizonierilor) prin incursiuni în spatele frontului inamic: rezultatele nu au justificat pierderile suferite de „echipele speciale de incursiune".

După război, organizarea din trecut a informaţiilor militare a fost menţinută. La 1 aprilie 1946, în teritoriul României existau 8 centre de contrainformaţii militare şi 19 subcentre de contrainformaţii militare:

1. *Centrul de Contra Informaţii Militare Nr. 1 Bucureşti,* cu Subcentrele Nr. 11 Piteşti, Nr. 12 Ploieşti şi Nr. 14 Giurgiu;

gence Service of the Ministry of War, attached to each army corps, had the priority in interrogating the prisoners, having instead the obligation to immediately inform the Great Romanian Units to which they were subordinated, on the data obtained. All the information about the enemy troops, collected during 24 hours, had to be drawn up and forwarded as urgently as possible to the 4th Army, by 4:00 p.m. [13, p. 32].

In addition to the means used on the Eastern Front to obtain information (interrogation of prisoners and deserters), on the Western Front, at the recommendation of the Soviet ally, special Romanian teams were used to carry out rapid incursions, in order to capture enemy soldiers, materials and identification of enemy positions [13, p. 42]. These teams were formed, in most cases, of volunteers, briefly trained in the execution of incursions behind the enemy front [13, p. 311-312].

On the Western Front, the activity of the Romanian military intelligence services was well organized, but the results obtained, compared to those on the Eastern Front, were below expectations, causing the displeasure of the Soviet ally. This situation could be explained by the following: 1. discriminatory and dictating relations by the Soviet ally discouraged informational activity; 2. a good part of the intelligence officers, who worked on the Eastern Front, were already subject to repression, so that those on the Western Front (among them participants in the anti-Soviet campaign) were demoralized, expecting to have the same fate; 3. the low yield of military intelligence on the Western Front was determined by the general state of mind of the soldiers, who were tired of the war and especially now, of a war fought more out of obligation to the Soviet ally than out of national interest; 4. the tactic imposed by the Soviets, regarding the capture of sources (prisoners) through incursions behind the enemy front, also proved to be harmful: the results did not justify the losses suffered by the "special incursion teams".

After the war, the past organization of military intelligence was maintained. On April 1, 1946, there were 8 military counter-intelligence centers and 19 military counter-intelligence subcenters in Romania:

1. *Military Counter-Intelligence Center No. 1 Bucureşti,* with Subcenters No. 11 Piteşti,

2. *Centrul de Contra Informaţii Militare Nr. 2 Craiova,* cu Subcentrele Nr. 15 Târgu Jiu şi Nr. 16 Râmnicu Vâlcea;

3. *Centrul de Contra Informaţii Militare Nr. 3 Cluj,* cu Subcentrele Nr. 17 Bistriţa şi Nr. 18 Târgu Mureş;

4. *Centrul de Contra Informaţii Militare Nr. 4 Braşov,* cu Subcentrele Nr. 19 Sibiu şi Nr. 20 Miercurea Ciuc;

5. *Centrul de Contra Informaţii Militare Nr. 5 Bacău,* cu Subcentrele Nr. 21 Iaşi, Nr. 22 Suceava şi Nr. 23 Galaţi;

6. *Centrul de Contra Informaţii Militare Nr. 6 Oradea,* cu Subcentrele Nr. 24 Satu Mare şi Nr. 25 Sighet;

7. *Centrul de Contra Informaţii Militare Nr. 7 Călăraşi,* cu Subcentrele Nr. 13 Râmnicu Sărat şi Nr. 26 Constanţa;

8. *Centrul de Contra Informaţii Militare Nr. 8 Timişoara,* cu Subcentrele Nr. 27 Deva, Nr. 28 Oraviţa şi Nr. 29 Arad [15, p. 105].

CONCLUZII.

Experienţa acumulată în anii Primului Război Mondial, în condiţiile efortului de război, dar şi ale colaborării cu serviciile de informaţii aliate, a contribuit la perfecţionarea organelor de informaţii româneşti. Unul din obiectivele strategice ale României de după război a fost conservarea graniţelor. În acest scop, pe frontierele de vest şi de est ale României, M.St.M. al Armatei române a înfiinţat câteva centre specializate în procurarea informaţiilor cu caracter militar. Această organizare s-a dovedit a fi destul de eficientă, încât a fost menţinută în anii celui de-al Doilea Război Mondial, dar şi în primii ani postbelici, de către noua autoritate comunistă.

No. 12 Ploieşti and No. 14 Giurgiu;

2. *Military Counter-Intelligence Center No. 2 Craiova,* with Subcenters No. 15 Târgu Jiu and No. 16 Râmnicu Vâlcea;

3. *Military Counter-Intelligence Center No. 3 Cluj,* with Subcenters No. 17 Bistriţa and No. 18 Târgu Mureş;

4. *Military Counter-Intelligence Center No. 4 Braşov,* with Subcenters No. 19 Sibiu and No. 20 Miercurea Ciuc;

5. *Military Counter-Intelligence Center No. 5 Bacău,* with Subcenters No. 21 Iaşi, No. 22 Suceava and No. 23 Galaţi;

6. *Military Counter-Intelligence Center No. 6 Oradea,* with Subcenters No. 24 Satu Mare and No. 25 Sighet;

7. *Military Counter-Intelligence Center No. 7 Călăraşi,* with Subcenters No. 13 Râmnicu Sărat and No. 26 Constanţa;

8. *Military Counter-Intelligence Center No. 8 Timişoara,* with Subcenters No. 27 Deva, No. 28 Oraviţa and No. 29 Arad [15, p. 105].

CONCLUSIONS.

The experience accumulated during the years of the First World War, in the conditions of the war effort, but also of the collaboration with the allied intelligence services, contributed to the improvement of the Romanian intelligence agencies. One of Romania's strategic objectives after the war was the preservation of borders. For this purpose, on the western and eastern borders of Romania, the General Staff of the Romanian Army established several centers specialized in the procurement of military information. This organization proved to be quite effective, and for these reasons it was maintained during the years of the Second World War, but also during the first post-war years, by the new communist authority.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Arhiva Naţională a Republicii Moldova (în continuare A.N.R.M.), Fond 706, inv. 2, dosar 13.
2. A.N.R.M., Fond 2042, inv. 2, dosar 4.
3. A.N.R.M., Fond 2042, inv. 2, dosar 8.
4. A.N.R.M., Fond 2042, inv. 2, dosar 9.
5. A.N.R.M., Fond 2042, inv. 2, dosar 10.
6. A.N.R.M., Fond 2042, inv. 2, dosar 15.
7. A.N.R.M., Fond 2042, inv. 2, dosar 21.
8. A.N.R.M., Fond 2042, inv. 2, dosar 24.
9. A.N.R.M., Fond 2042, inv. 2, dosar 23.
10. A.N.R.M., Fond 2042, inv. 2, dosar 26.
11. A.N.R.M., Fond 2042, inv. 2, dosar 28.
12. A.N.R.M., Fond 2042, inv. 2, dosar 34.

13. Arhivele Militare Române, Bucureşti, Fond Armata a 4-a română, dosar 146.
14. Arhivele Militare Române, Bucureşti, Fond Armata a 4-a română, dosar 181.
15. Centrul de Studii şi Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Piteşti (C.S.P.A.M.I.P.), Fond Colecţia Studii şi Căutări, dosar 2.
16. Cojoc Mariana, Cojoc Marian, *Propagandă, contrapropagandă* şi *interesele străine la Dunăre şi Marea Neagră (1919-1939)*, Editura Universităţii din Bucureşti, 2003, Documentul nr. 38, http://www.unibuc.ro/ebooks/istorie.htm
17. *Depoziţia martorului lt.-col. Traian Borcescu, fost şef al serviciului secretariatului S.S.I., audiat în ziua de 12 noiembrie 1945, de către acuzatorul public Dumitru Săracu,* în Matatias Carp, *Cartea Neagră. Suferinţele evreilor din România.1940-1944.* Cu o prefaţă de dr. Al. Şafran, Şef Rabin al Cultului Mozaic din România. Ediţia a II-a (prima ediţie a apărut în 1946), 3 volume. Ed. „Diogene" [Bucureşti], 1996, vol. II.
18. Duţu Alesandru, Dobre Florica, Loghin Leonida, *Armata Română în al Doilea R*ăzboi *Mondial (1941-1945). Dicţionar enciclopedic.* Ed. enciclopedică, Bucureşti, 1999.
19. *Expunere asupra Serviciilor de Informaţii ale Armatei. Istoric*, întocmit de Mihail Moruzov în anul 1934, în Troncotă Cristian, *Mihail Moruzov şi frontul secret*. Ed. „Elion", Bucureşti, 2004.
20. Lissievici Ion, *Amintirile unui fost lucrător în Serviciul de Informaţii al statului,* în Troncotă Cristian, *Glorie şi tragedii. Momente din istoria Serviciilor de informaţii şi contrainformaţii române pe Frontul de Est (1941-1944).* Ed. „Nemira" [Bucureşti], 2003.
21. Moraru Pavel, *Activitatea Centrului de Informaţii „B" al Armatei române în timpul bătăliei pentru Odessa (1941),* în „Studia Universitas Moldaviae. Ştiinţe umanistice (Istorie şi Filosofie)". Facultatea Istorie şi Filosofie a U.S.M., Chişinău, nr. 4(84), 2015, pp. 146-158, http://studiamsu.eu/nr-4-84-2015/
22. Moraru Pavel, *Armata lui Stalin văzută de români.* Editura Militară, Bucureşti, 2006.
23. Moraru Pavel, *Dionisie Bădărău – un erou necunoscut al frontului invizibil românesc,* în „Revista Transilvania" (Sibiu), nr. 12, 2008.
24. Moraru Pavel, *Informaţii militare pe Frontul de Est.* Editura Militară, Bucureşti, 2005.
25. Moraru Pavel, *Serviciile secrete şi Basarabia (1918-1991). Dicţionar.* Editura Militară, Bucureşti, 2008.
26. Pelin Mihai, *Un veac de spionaj, contraspionaj şi poliţie politică. Dicţionar alfabetic.* Ed. „Elion", Bucureşti, 2003.
27. Stănescu Nicolae D., *Întâmplări şi oameni din Serviciul Secret***.** Cuvânt înainte, note şi selecţia textului M. Ştefan şi Gh. Neacşu. Ed. enciclopedică, Bucureşti, 2002.
28. Tiberiu Tănase, *Serviciile Speciale de Informaţii din România – Scurtă cronologie,* în „Art-Emis Academy". Magazin literar-artistic şi de opinie, 24 mai 2015, http://www.art-emis.ro/istorie/2936-serviciile-speciale-de-informatii-din-romania-scurta-cronologie.html

Despre autor:

Pavel MORARU,

doctor habilitat, conferenţiar universitar,
Departamentul Relaţii Internaţionale, Ştiinţe Politice şi Studii de Securitate,
Facultatea Ştiinţe Socio-Umane,
Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, România,
e-mail: morarup@yahoo.de
ORCID ID: 0000-0002-5438-472X

About the author:

Pavel MORARU,

PhD, Associate Professor,
Department of International Relations, Political Science and Security Studies,
Faculty of Social and Human Sciences,
„Lucian Blaga" University of Sibiu, Romania,
e-mail: morarup@yahoo.de
ORCID ID: 0000-0002-5438-472X

CZU 94(478)

DOI 10.5281/zenodo.13932990

SPECIFICUL ACTIVITĂȚII ORGANELOR REPRESIVE SOVIETICE ÎN TIMPUL ALEGERILOR ÎN SOVIETUL SUPREM AL RSSM DIN 16 FEBRUARIE 1947

Simion CARP,
doctor în drept, profesor universitar

Ruslan CONDRAT,
master în drept

La începutul mileniului trei cu toții ne dorim să trăim într-o lume sigură, în care să se respecte drepturile fundamentale ale omului și alte valori caracteristice societăților democratice. În statele cu tradiții democratice populația manifestă cultură politică și civică, participând la toate scrutinele electorale în urma cărora se decide viitorul țării. Un asemenea exercițiu îi așteaptă pe cetățenii Republicii Moldova pe 20 octombrie 2024, când se va desfășura referendumul constituțional pentru aderare la Uniunea Europeană. Majoritatea dintre ei declară că vor participa la referendum și vor opta pentru aderarea Republicii Moldova la UE, menționând că doar astfel putem aspira la un viitor prosper și sigur.

În același timp Federația Rusă printr-o serie de provocări și acțiuni ilicite încearcă să împiedice acest proces. Conducerea politică de la Kremlin relatează deschis că a început procesul de reconstituire a fostului imperiu sovietic și locul Republicii Moldova este acolo. Cu părere de rău „reconstituirea" au început-o declanșând războaie de agresiune împotriva Republicii Moldova, Georgiei și Ucrainei. Totodată, Rusia a comis o serie de provocări la hotar cu Țările Baltice și alte foste republici sovietice, care și-au obținut independența în anii '90 ai secolului trecut. Pe parcursul ultimelor trei decenii mulți politicieni din Federația Rusă au preluat calitățile foștilor dictatori, care au instaurat în secolul XX regimul totalitar sovietic. Urmând modelul stalinist, scopul lor este de a invada și coloniza fostele republici sovietice și de a lichida fizic reprezentanții popoarelor ce vor opune rezistență acestui proiect criminal. Serviciile secrete ale Federației Ruse folosesc metode dintre cele mai odioase pentru a destabiliza situația în aceste țări. Prin diverse mijloace se implică în operațiuni de înlăturare de la putere a liderilor politici proeuropeni, pregătesc și operează lovituri de stat, promovează în funcții importante persoane dubioase pe care le folosesc în interesul Rusiei. O armată întreagă de agenți este infiltrată pe ambele maluri ale râului Nistru, care au misiunea de a bloca referendumul și de a falsifica rezultatele lui. Astfel, serviciile secrete ale Federației Ruse folosesc aceleași metode ca

THE SPECIFIC ACTIVITY OF THE SOVIET REPRESSIVE BODIES DURING THE ELECTIONS FOR THE SUPREME SOVIET OF THE MSSR OF FEBRUARY 16, 1947

Simion CARP,
PhD, University Professor

Ruslan CONDRAT,
master of law

At the beginning of the third millennium, we all want to live in a safe world, in which fundamental human rights and other values characteristic of democratic societies are respected. In countries with such traditions, the population manifests political and civic culture by participating in all the electoral votes that decide the future of the country. Such an exercise awaits the citizens of the Republic of Moldova on October 20, 2024, when the constitutional referendum for the accession of the Republic of Moldova to the European Union will be held. The majority of them declare that they will participate in the referendum and will opt for the accession of the Republic of Moldova to the EU, noting that only in this way can we aspire to a prosperous and safe future. At the same time, the Russian Federation, through a series of provocations and illegal actions, tries to prevent this process. The political leadership from the Kremlin openly reports that they have begun the process of reconstituting the former Soviet Empire and the place of the Republic of Moldova is also there. Unfortunately, they started the "reconstitution" by launching wars of aggression against the Republic of Moldova, Georgia and Ukraine. At the same time carrying out a series of challenges at the border with the Baltic countries and other former Soviet republics, which obtained their independence in the 90s of the last century. During the last three decades, many politicians in the Russian Federation have taken over the qualities of former dictators, who established the Soviet totalitarian regime in the 20th century. Following the Stalinist model, their goal is to invade and colonize the former Soviet republics and to physically liquidate the representatives of the peoples who will resist this criminal project. The secret services of the Russian Federation use all heinous methods to destabilize the situation in these countries. Through various methods, they get involved in operations to remove pro-European political leaders from power, they prepare coups d'état, they promote dubious people to important positions that they use in the interests of Russia. An entire army of agents is infiltrated on both banks of the Dniester River, whose mission

și organele represive sovietice în timpul alegerilor desfășurate de regimul comunist.

În acest context autorii au considerat necesar să prezinte publicului o serie de probe în baza materialelor de arhivă, care demonstrează cum au fost falsificate rezultatele alegerilor în Sovietul Suprem al RSSM din 16 februarie 1947, specificând că aceleași metode erau folosite în timpul tuturor scrutinelor electorale desfășurate de regimul totalitar sovietic. Totodată au prezentat documente inedite cu privire la particularitățile activității organelor represive sovietice, când la comandă politică au fost arestați mii de oameni pentru presupusă activitate contrarevoluționară, naționalism, propagandă și agitație antisovietică, pregătirea rebeliunii armate și a diversiunilor împotriva puterii sovietice, terorism, banditism, susținerea teroriștilor etc., precum și alte dovezi, ce confirmă falsificarea rezultatelor votului în folosul regimului totalitar comunist.

Cuvinte-cheie: R.S.S. Moldovenească, U.R.S.S., regim totalitar comunist, serviciul secret sovietic, propagandă, alegeri, organe represive sovietice.

is to block the referendum and falsify its results. Thus, the secret services of the Russian Federation use the same methods as the Soviet repressive bodies during the elections held by the communist regime.

In this context, the authors considered it necessary to present to the public a series of evidence based on archival materials, which demonstrate how the results of the elections for the Supreme Soviet of the MSSR on February 16, 1947 were falsified, specifying that the same methods were used during all the electoral polls held by the Soviet totalitarian regime. At the same time, they presented new documents regarding the specifics of the activity of the Soviet repressive bodies, when thousands of people were arrested on political orders for alleged counter-revolutionary activity, nationalism, anti-Soviet propaganda and agitation, preparation of armed rebellion and diversions against Soviet power, terrorism, banditry, supporting terrorists, etc., as well as other evidence, which confirms the falsification of the vote results in favor of the communist totalitarian regime.

Keywords: Moldavian Soviet Socialist Republic, USSR, communist totalitarian regime, Soviet secret service, propaganda, elections, Soviet repressive bodies.

INTRODUCERE.

Îndată după instaurarea în 1940, iar mai târziu, după reinstaurarea în 1944 a regimului totalitar sovietic în Basarabia, a început în forţă crearea unei „societăţi noi", similare celei din U.R.S.S., chiar modelarea unui „om nou". În acest proces, autorităţile comuniste din Basarabia, loiale conducerii de la Moscova, fără a ţine cont de principiul istoric sau cultural, înarmaţi cu ideologia marxist-leninistă, au început a promova ideea „unei naţiuni moldoveneşti" diferită de cea română, construind, prin revenirea la organizarea teritorială din 1940, o „republică moldovenească" în componenţa U.R.S.S. Rolul principal în acest proces îl deţinea Partidul Comunist (b) din RSS Moldovenească.

METODE ŞI MATERIALE APLICATE.

La elaborarea acestui studiu, au fost aplicate metodele: istorică, analiza, sinteza, comparaţia şi conştientizarea logică. De asemenea au fost utilizate publicaţii ale savanţilor din domeniu, materiale de arhivă, precum şi legislaţia relevantă.

REZULTATE OBȚINUTE ȘI DISCUȚII.

După ocuparea Basarabiei în 1944,

INTRODUCTION.

Immediately after the establishment in 1940, and later, after the re-establishment in 1944, of the totalitarian Soviet regime in Bessarabia, the creation of a "new society" similar to that of the USSR, even the shaping of a "new man" began in force. In this process, the communist authorities in Bessarabia, loyal to the leadership in Moscow, without taking into account the historical or cultural principle, armed with the Marxist-Leninist ideology, began to promote the idea of "a Moldavian nation" different from the Romanian one, building, through the return to the territorial organization of 1940, of a "Moldovan Republic" within the USSR. The main role was held by the Communist Party (b) of the Moldavian Soviet Socialist Republic.

APPLIED METHODS AND MATERIALS.

Within the development of this study, the following methods were applied: history, analysis, synthesis, comparison and logical awareness. Publications of scholars in the field, archival materials, as well as the relevant legislation were also used.

RESULTS OBTAINED AND DISCUSSIONS

After the occupation of Bessarabia in

conducerea sovietică prin intermediul serviciilor secrete avea misiunea de a ascunde nemulţumirea localnicilor faţă de politicile represive promovate de puterea comunistă. Prin consolidarea controlului asupra populaţiei, instaurând teroarea şi cenzura, conducerea prezenta în presă viaţa oamenilor sub regimul de ocupaţie sovietică doar în lumină pozitivă. În acest scop se publicau informaţii editate de către pseudosavanţii sovietici, care falsificau în mod brutal adevărul istoric, tăinuind informaţia despre încălcarea drepturilor politice, despre expulzarea cetăţenilor de la locul de baştină, despre persoanele decedate din cauza foametei provocate artificial de ocupanţii sovietici, despre victimele represiunilor staliniste şi alte crime comise de exponenţii regimului totalitar comunist. Nu există o statistică cu privire la numărul publicaţiilor apărute în ultimele trei decenii în care foştii nomenclaturişti sovietici, fără a manifesta un sentiment de vinovăţie, încearcă să justifice crimele comise de către regimul dictatorial sovietic.

Într-o lucrare editată în anul 2018 în Federaţia Rusă, autorii ruşi descriu procesul de instaurare a „ordinii de drept" în oraşul Chişinău începând cu vara anului 1944, prezentând represiunile şi terorizarea populaţiei drept luptă cu criminalitatea. Astfel, în carte se menţionează că „...în anii 1944-1946 era lipsă acută de juriști. Foarte greu se completau funcţiile... În procuratură se angajau cadre ce au atins vârsta de 24-25 ani. Lucrătorii erau verificaţi cu privire la «moralitate» şi loialitate... A început lupta riguroasă cu criminalitatea. În baza Hotărârii Sovietului Comisarilor Norodnici URSS N1667 de la 10.09.1940 (care a fost în vigoare până în 1961) Chişinăul a fost inclus în lista oraşelor cu regim special. Astfel, în oraş nu aveau voie să locuiască persoane condamnate în baza unor articole din Codul Penal al URSS: art. 58 (infracţiuni contrarevoluţionare), art. 193-24 (spionaj), art. 59-3 (banditism), art. 74 (huliganism, persoanele condamnate de două ori) ş.a. În a doua jumătate a anului 1945 criminalitatea a crescut brusc... În acelaşi timp mulţi locuitori ai Moldovei au fost trimişi să muncească la minele de cărbune din Donbas şi la alte întreprinderi din domeniul militar. În anul 1946-1947 s-au activizat bandele criminale" [23, p. 189-190]. Aceiaşi autori nu oferă

1944, the Soviet leadership through the secret services had the mission of hiding the dissatisfaction of the Bessarabians towards the repressive policies promoted by the Soviet power. Consolidating their control over the population, establishing terror and censorship, they presented in the media the life of people under the Soviet occupation regime, only in a positive light. For this purpose, information was published edited by Soviet pseudo-scientists, who brutally falsified the historical truth, concealing information about the violation of political rights, about the expulsion of citizens from their homeland, about people who died from starvation artificially caused by the Soviet occupiers, about the victims of the Stalinist repressions and other crimes committed by the exponents of the communist totalitarian regime. There is no statistic on the number of publications published in the last three decades in which former Soviet nomenclaturists, without showing a sense of guilt, try to justify the crimes committed by the Soviet dictatorial regime.

In a work published in 2018 in the Russian Federation, the Russian authors describe the process of establishing of the "law and order" in the city of Chisinau starting in the summer of 1944, presenting repression and terrorizing the population as a fight against crime. Thus, the book states that: "...in the years 1944-1946 there was an acute lack of lawyers. The functions were very difficult to fill ... The prosecutor's office employed personnel who reached the age of 24-25. The employees were checked for "morality" and loyalty ... The rigorous fight against crime has begun. Based on the Decision of the USSR Soviet of People's Commissars No1667 from 10.09.1940 (which was in force until 1961) the city of Chisinau was included in the list of cities with special regime. Thus, people convicted under some articles of the Criminal Code of the USSR were not allowed to live in the city: art. 58 (counter-revolutionary crimes), art. 193-24 (espionage), art. 59-3 (banditry), art. 74 (hooliganism, twice convicted persons) and others. Criminality increased sharply during the second half of 1945 ... At the same time, many residents of Moldova were sent to work in coal mines in Donbas and other enterprises within the military field. In 1946-1947, criminal gangs became active" [23, p. 189-190]. The

o statistică a persoanelor omorâte cu deosebită cruzime de ocupanţi, a celor condamnaţi la moarte în baza dosarelor fabricate de către regimul comunist, a celor deportaţi şi deposedaţi de bunuri în anul 1941 etc.

În activitatea sa de deznaţionalizare, asimilare şi genocid cultural a populaţiei băştinaşe, organele de partid din R.S.S. Moldovenească s-au condus de sistemul de control bazat pe constrângere şi propagandă. În procesul de sovietizare şi comunizare a noii republici, conducerea RSSM s-a ciocnit cu lipsa personalului pregătit ideologic pentru administraţia centrală şi locală de partid. De aceea autorităţile comuniste au luat decizia de a organiza în primăvara anul 1946 primele alegeri postbelice în Sovietul Suprem al RSSM şi în sovietele locale. Însă datorită organizării slabe a activităţii propagandistice şi pregătirii insuficiente pentru alegeri, acestea au eşuat, iar prin decretul Prezidiului Sovietului Suprem din 14 ianuarie 1946, ele au fost amânate pentru anul următor [17].

Amintim că în februarie 1947, pe fundalul unul val de violenţă declanşat de către autorităţile sovietice sprijinite de organele represive şi militarii Armatei Sovietice au avut loc alegeri în Sovietul Suprem al RSSM. Presa sovietică avea misiunea de a publica articole în care să prezinte informaţii despre „participarea activă" a localnicilor la scrutinul electoral şi despre votul dat de populaţie pentru susţinerea candidaţilor înscrişi în liste de reprezentanţii autorităţilor sovietice. În acest sens publicăm un crâmpei dintr-un asemenea articol ce nu avea nimic comun cu realitatea: „În satul Cojuş*na alegerile au fost aşteptate de populaţie. De dimineaţă* sătenii erau *activi. Parcă poţi să dormi liniştit când aştepţi cu nerăbdare să ajungi la secţia de votare şi să-ţi îndeplineşti datoria sfântă faţă* de Patrie. Liniş*tea satului e întreruptă de cântece vesele. Printre cei care stau în rând la intrare în secţia de votare sunt nu doar bătrâni, ci şi tineri băieţi şi fete…* În Cojuş*na azi are loc o nuntă. Tinerii însurăţei au ales special anume această zi istorică pentru a-şi celebra căsătoria. Muzica, cântecele şi clinchetul clopoţeilor au cuprins tot satul. Perechile dansează. Mirii sunt întâlniţi cu pâine şi sare. În pahare se toarnă vin moldovenesc.* Ţăranii închină în sănătatea *şi fericirea copii-*

same authors do not provide a statistic of the people killed with particular cruelty by the occupiers, of those sentenced to death based on the files fabricated by the communist regime, of those deported and dispossessed of property in 1941, etc.

In its work of denationalization, assimilation of the native population and cultural genocide, the party bodies of the Moldavian Soviet Socialist Republic were guided by the control system based on coercion and propaganda. In the process of sovietization and communalization of the new republic, the leadership of the MSSR collided with the lack of ideologically trained personnel for the central and local party administration. That was the reason why the communist authorities took the decision to organize in the spring of 1946 the first post-war elections for the Supreme Soviet of the MSSR and for the local soviets. But due to the poor organization of propaganda activity and insufficient preparation for the elections, they failed, and by the decree of the Presidium of the Supreme Soviet of January 14, 1946, they were postponed for the following year [17].

We remind you that in February 1947, against the background of a wave of violence unleashed by the Soviet authorities supported by the repressive organs and the military of the Soviet Army, elections were held for the Supreme Soviet of the MSSR. The Soviet press had the mission of publishing articles presenting information about the "active participation" of the local residents in the election and about the vote given by the population in support of the candidates included in the lists by the representatives of the Soviet authorities. In this sense, we publish a fragment from such an article that had nothing in common with reality: *"In the village of Cojuşna, the population was waiting for the elections. The villagers were active since the morning. It's like you can't sleep peacefully when you're looking forward to reaching the polling station and fulfilling your sacred duty to the Motherland. The quiet of the village is interrupted by happy songs. Among those queuing at the entrance to the polling station there are not only old people but also young boys and girls … A wedding is taking place in Cojuşna today. The newlyweds specifically chose this historic day to celebrate their marriage. Music, songs and the tinkling of bells filled the whole village. Couples*

lor, pentru roadă bogată, pentru o viaţă bună şi liniştită, pentru bătrâneţea asigurată şi pentru sănătatea celui pe care îl iubeşte poporul – pentru măreţul Stalin" [22, p. 2].

La comandă politică istoricii sovietici au preluat mesajul propagandistic şi au inclus în manuale informaţia precum că „*Maturitatea politică a oamenilor se manifesta deosebit de pregnant în perioada marilor campanii politice. Aceasta o arată grăitor rezultatele alegerilor din 1946-1947* în Sovietul Suprem al URSS, *Sovietul Suprem al RSSM şi în organele locale ale puterii de stat. La votare au participat peste 99,8% din alegători. Pentru candidaţii blocului comuniştilor şi celor fără de partid au votat 99,3 până la 99,7% din alegători"* [20, p. 427].

Evident că istoricul V. Ţaranov a evitat să scrie despre persoanele ce au opus rezistenţă regimului comunist şi au boicotat alegerile, despre atrocităţile comise de organele represive sovietice pentru a obliga localnicii să voteze candidaţii propuşi de ocupanţi.

O altă opinie despre aceste evenimente are istoricul Ion Ţurcanu care constată că toate rezultatele erau falsificate, inclusiv cele din februarie 1947 despre care afirmă următoarele: „Alegerile în Sovietul Suprem al RSSM au avut loc abia la 16 februarie 1947, adică la o săptămână de la semnarea Tratatului de pace dintre România şi puterile aliate şi asociate, care confirma frontiera româno-sovietică, trasată abuziv de Armata Roşie în 1940… Abia aceste alegeri vor pretinde că oferă baza legală (formală) a reactivării RSSM, întrucât propaganda sovietică susţinea că se făceau în conformitate cu constituţia din 1941 a acestei „republici". Scrutinul, înscenare grotescă a ceea ce trebuiau să fie în fapt adevăratele alegeri, este ilustrarea perfectă a viziunii sovietice asupra acestui fenomen: la urne s-au prezentat 99,92% din alegători, din care 99,69% au votat blocul comun al comuniştilor şi al celor fără (carnet) de partid. Sovietul Suprem a ales în funcţia de preşedinte al acestuia pe F.G. Brovko, iar în cea de preşedinte al Consiliului de Miniştri pe Gh.I. Rudi. Însă nu aceasta era adevărata conducere a „republicii", ci biroul CC al organizaţiei republicane de partid, care la rândul său, era selectat şi aprobat de cei mai înalţi demnitari de partid şi de stat de la Moscova; hotărârea definitivă în această privinţă îi aparţinea lui Stalin" [21, p. 376-377].

are dancing. The bride and groom are met with bread and salt. Moldavian wine is poured into the glasses. The peasants raise the glasses for the health and happiness of children, for rich fruit, for a good and peaceful life, for an assured old age and for the health of the one whom the people love - for the great Stalin" [22, p. 2].

At the political order, Soviet historians took over the propaganda message and included in the textbooks information such as that: "*The political maturity of the people manifests itself particularly meaningfully during the great political campaigns. This is eloquently shown by the results of the 1946-1947 elections for the Supreme Soviet of the USSR, the Supreme Soviet of the MSSR and local bodies of state power. More than 99.8% of the voters participated in the voting. 99.3 to 99.7% of voters voted for the candidates of the bloc of communists and those without a party"* [20, p. 427].

It is obvious that the historian V. Taranov avoided writing about the people who resisted the communist regime and boycotted the elections, about the atrocities committed by the Soviet repressive bodies to force the locals to vote for the candidates proposed by the occupiers.

Another opinion about these events is held by the historian Ion Ţurcanu, who notes that all the results were falsified, including those from February 1947, about which he states the following: "The elections for the Supreme Soviet of the MSSR took place only on February 16, 1947, strictly speaking, a week after the signing of the Peace Treaty between Romania and the Allied and Associated Powers, which confirmed the Romanian-Soviet border, drawn abusively by the Red Army in 1940… Only these elections will claim to provide the legal (formal) basis for the reactivation of the MSSR, as Soviet propaganda claimed that they were held in accordance with the 1941 constitution of this "republic". The poll, a grotesque staging of what was supposed to be the real election, is the perfect illustration of the Soviet view of this phenomenon: 99.92% of voters came to the polls, of which 99.69% voted for the joint bloc of communists and those without a party card. The Supreme Soviet elected F.G. Brovko as its president, and Gh. I. Rudy as the president of the Council of Ministers. Actually, this was not the real leadership of the "republic", but the CC office of the republican party organization, which in turn was selected and ap-

Dictatorul Stalin şi-a subordonat toate structurile puterii din Uniunea Sovietică şi din ţările aşa-numitului lagăr socialist. Regimul instaurat de el reprima dur orice tentativă a basarabenilor de a opune rezistenţă. În presa periodică acesta era elogiat de corespondenţii sovietici. În calitate de probă publicăm un articol care a apărut în ziare cu aproape o lună înainte de alegerile în Sovietul Suprem din RSSM: „*...Nu are poporul nostru un om mai scump şi iubit decât tovarăşul Stalin. Iar tovarăşul Stalin nu are o altă preocupare decât grija pentru bunăstarea şi fericirea poporului sovietic... Stalin este fericirea noastră, viaţa noastră,* întruchipând *visele noastre şi viitorul nostru... Pronunţând numele lui Stalin, popoarele îi identifică şi pe tovarăşii lui, elevii lui şi conducătorii partidului şi statului sovietic. Cu deosebită plăcere oamenii îi trec în revistă pe tovarăşii Molotov, Jdanov, Beria, Mikoian, Voroşilov, Kaganovici, Hruşciov, Malenkov şi alţi conducători ai partidului şi statului sovietic. Stalin şi tovarăşii lui ne conduc pe calea corectă, parcurgând primii cele mai dificile sectoare* şi *luând pe umerii săi cele mai mari greutăţi. Iar poporul le răspunde* în schimb *cu o dragoste nemărginită*." [27, p. 3].

Este unul din milioanele de articole scrise la comandă politică, conţinutul căruia nu corespunde adevărului. Alături de Stalin sunt glorificaţi şi alţi lideri de partid, printre care conducătorul organelor represive sovietice odiosul Lavrenti Beria, mareşal al URSS. Acesta pe parcursul carierei sale dubioase a avut grijă să lichideze fizic toate persoanele care deţineau informaţii compromiţătoare despre el. Probabil din această cauză manifesta ură faţă de români. Se ştie că în timpul Primului Război Mondial, L. Beria a fost mobilizat în anul 1917 în armata ţaristă; aflându-se pe frontul din România a dezertat, însă în biografia sa el a prezentat lucrurile cu totul altfel. În timpul procesului penal din anul 1953 acesta se justifica: „În iunie 1917, eu în calitate de tehnician-practician am fost angajat de organizaţia hidrotehnică a armatei de pe frontul românesc şi m-am deplasat la Odessa şi ulterior în România, unde am lucrat la detaşamentul de silvicultură din satul Neguleşti. Tot atunci am fost ales, din partea muncitorilor şi soldaţilor, preşedinte al comitetului detaşamentului şi delegat pentru participarea la congresul raional, care a avut

proved by the highest party and state dignitaries in Moscow; the final decision in this matter belonged to Stalin" [21, p. 376-377]. Dictator Stalin subordinated all his power structures in the Soviet Union and the countries of the so-called socialist camp. The regime established by him harshly repressed any attempt by the Bessarabians to oppose resistance. He was praised by Soviet correspondents in the periodical press. As evidence we publish an article that appeared in newspapers almost a month before the elections for the Supreme Soviet of the MSSR: "*...Our people do not have a more dear and beloved man than Comrade Stalin. And Comrade Stalin has no other concern than the welfare and happiness of the Soviet people ... Stalin - is our happiness, our life, our dreams and our future .... By pronouncing Stalin's name, people also identify his comrades, his students and the leaders of the Soviet party and state. With particular pleasure people review comrades Molotov, Zhdanov, Beria, Mikoyan, Voroshilov, Kaganovich, Khrushchev, Malenkov and other leaders of the Soviet party and state. Stalin and his comrades lead us on the right path, going through the first most difficult sectors, taking on his shoulders the greatest burdens. And the people respond to them with boundless love for it*" [27, p. 3].

It is one of the millions of articles written on political orders, the content of which does not correspond to the truth. Along with Stalin, other party leaders are glorified, including the head of the Soviet repressive bodies, the odious Lavrenti Beria, Marshal of the USSR. During his dubious career, he took care to physically liquidate all the people who had compromising information about him. Probably because of this, he showed hatred towards Romanians. It is known that during the First World War, L. Beria was mobilized in 1917 in the tsarist army, being on the front in Romania, he deserted, but in his biography, he presented things completely differently. During the criminal trial in 1953, he justified himself: "In June 1917, I, as a technician-practitioner, was employed in the hydrotechnical organization of the army on the Romanian front and I moved to Odessa and later to Romania where I worked in the forestry detachment in the village of Neguleşti. Also at that time, I was elected by the workers and soldiers, president of the detachment committee and delegated to participate in the district con-

loc în localitatea Pașcani (România). Această funcție am deținut-o până la sfârșitul anului 1917 și începutul lui 1918…" [26, p. 70-71].

Cu certitudine biografiile conducătorilor sovietici erau falsificate pentru a-i prezenta publicului în calitate de adevărați eroi ai regimului și modele pentru tânăra generație. Ulterior unii au fost demitizați chiar de propriul sistem, însă atunci, în februarie 1947, imaginile lor apăreau alături de Stalin pentru ca populația să le acorde votul de încredere. Paradoxal, peste șapte decenii de la acele evenimente foștii exponenți ai regimului totalitar comunist recunosc în memorii faptul că populația opunea rezistență puterii sovietice: „Au avut loc incidente deosebit de grave. În februarie 1947 un grup de bandiți, înarmați cu o armă de foc, au dat buzna în casa procurorului or. Chișinău, Bugaev, și l-au bătut crunt" [23, p. 190].

Este un caz din mulțimea celor tăinuite de organele represive sovietice cu privire la grupurile de rezistență ce acționau pe teritoriul RSSM. Astfel, în contrast cu articolele din presa sovietică era informația strict secretă expediată conducerii de la Moscova în care se relata că „Situația operativă la începutul anului 1947 era complicată și se caracteriza prin activizarea semnificativă a elementelor antisovietice, prin creșterea banditismului și altor forme ale criminalității. Folosindu-se de situația dificilă cu privire la asigurarea insuficientă a populației cu produse alimentare, chiaburii și naționaliștii, precum și alte elemente dușmănoase au încercat să desfășoare o amplă activitate antisovietică, îndreptată spre a bloca desfășurarea alegerilor în Sovietul Suprem al RSSM și altor misiuni politice și economice. Activitatea lor antisovietică se manifesta prin acțiuni de propagandă dușmănoasă în rândul populației. În mod special la sate. Deseori agitația era însoțită de atentate teroriste împotriva activului de partid din localități. Aplicând armele de foc, grupările criminale au comis omoruri și au jefuit cetățeni... Conform indicațiilor Dumneavoastră și reieșind din situația operativă creată la începutul anului în RSSM, Ministerul Afacerilor Interne și subdiviziunile lui au mobilizat toate forțele pentru lupta decisivă cu banditismul și alte elemente criminale" [9].

În această perioadă pentru a demonstra loialitate față de liderii de la Kremlin, con-

gress, which took place in Pașcani (Romania). This position I held until the end of 1917 and the beginning of 1918…" [26, p. 70-71].

Certainly, the biographies of the Soviet leaders were falsified in order to present them to the public as the real heroes of the regime and role models on which to educate the younger generation. Later some were demystified even by their own system, but then in February 1947 their images appeared next to Stalin for the population to give them a vote of confidence. Paradoxically, more than seven decades after those events, the former exponents of the communist totalitarian regime admit in their memoirs that the population resisted the Soviet power: "Particularly serious incidents have occurred. In February 1947, a group of bandits armed with a firearm broke into the prosecutor's house Bugaev, situated in Chisinau, whom they beat cruelly" [23, p. 190].

It is one of the many cases hidden by the Soviet repressive bodies regarding the resistance groups operating on the territory of the USSR. Thus, in contrast to the articles in the Soviet press was the strictly secret information sent to the leadership in Moscow in which it was reported that: "The operative situation at the beginning of 1947 was complicated and characterized by the significant activation of anti-Soviet elements, by the increase in banditry and other forms of crime. Taking advantage of the difficult situation regarding the insufficient provision of food to the population, the chauvinists and nationalists as well as other hostile elements tried to carry out extensive anti-Soviet activity, aimed at blocking the conduct of elections in the Supreme Soviet of the USSR and other political and economic missions. Their anti-Soviet activity manifested itself through hostile propaganda actions among the population. Especially in the countryside. The agitation was often accompanied by terrorist attacks, against party members in the localities. Applying firearms to criminal gangs, they committed murders and robbed citizens... According to Your instructions and arising from the operative situation created at the beginning of the year in the MSSR, the Ministry of Internal Affairs and its subdivisions have mobilized all forces for the decisive fight against banditry and other criminal elements" [9].

During this period, in order to demon-

ducerea MAI RSSM raporta despre succesele obţinute în lupta cu spionii şi teroriştii, care se presupune că planificau: să atace cu arme de foc localurile secţiilor de votare, ameninţau cu moartea membrii comisiilor electorale de circumscripţie din cadrul birourilor electorale ale secţiilor de votare; să împiedice autorităţile să aducă la cunoştinţă rezultatele finale ale alegerilor; să sustragă documente electorale; să desfăşoare propagandă antisovietică; să ameninţe localnicii care doreau să participe la vot etc. Realitatea e că sub acest pretext organele represive au fabricat o mulţime de dosare penale. Un caz se referă la cetăţeanul P.I. Postu, care la începutul lunii ianuarie 1947 a fost urmărit şi reţinut pe malul drept al râului Prut de către grănicerii sovietici şi escortat la Cahul. În timpul percheziţiei grănicerii au fixat în documente faptul că acesta avea acte româneşti: „O cărticică religioasă în limba română, paşaportul în limba română, portmoneul". Tot în acelaşi act a fost inclusă informaţia precum că I.P. Postu „este membru al Partidului Ţărănesc Român." În timpul acţiunilor de urmărire penală pe marginea acestui caz, a fost expediată la Moscova o informaţie strict secretă cu următorul conţinut: „În închisoarea N.8 din oraşul Cahul de la un informator a parvenit informaţia, precum că deţinutul Postu P.I., fiind arestat pentru furt a evadat din celula de detenţie preventivă, aflându-se ilegal la libertate un timp anumit. Ulterior a trecut ilegal frontiera de stat în România. Locuind acolo, cu ajutorul primarului localităţii Pacaidu a făcut legătură cu poliţia şi în mod repetat a trecut frontiera URSS cu diferite misiuni speciale. La data de 16 februarie 1947 Postu a trecut frontiera de stat, având sarcina de a arunca o grenadă în incinta sectorului de votare din satul Andruşul de Sus în ziua alegerilor pentru Sovietul Suprem al RSSM. Din fericire, misiunea a eşuat, datorită pazei intensificate. Materialul agentural a fost confirmat în procesul urmării penale şi infracţiunea comisă de către Postu a fost recalificată" [16, p. 154].

Pentru a obţine mai multe informaţii pe marginea acestui caz au fost consultate materiale de arhivă. În timpul cercetărilor s-a constatat că „la 16 februarie 1947 cetăţeanul Postu P.I. se afla în detenţie în închisoarea N8 din Cahul fiind reţinut pe 13 ianuarie 1947. Deci în timpul scrutinului electoral el nicidecum nu

strate loyalty to the leaders from the Kremlin, the leadership of the MIA of the MSSR reported about the successes achieved within the fight against spies and terrorists, who were allegedly planning to attack the polling stations with firearms, and threatened the members of the constituency electoral commissions with death, of the electoral offices of the polling stations. They prevented the authorities from announcing the final results of the elections, they stole electoral documents. They carried out anti-Soviet propaganda, threatened local residents who were willing to vote, etc. The reality is that under this pretext the repressive bodies fabricated a lot of criminal files. One case concerns the citizen Postu P.I., who at the beginning of January 1947 was chased and detained on the right bank of the Prut River by Soviet border guards and escorted to Cahul. During the search, the border guards noted in the documents that he had Romanian documents: "A religious booklet in Romanian, the passport in Romanian, the wallet". Furthermore, in the same act was included the information that I.P. Post: "is a member of the Romanian Peasant Party." During the prosecution of this case, a top-secret information with the following content has been sent to Moscow: "In prison N.8 in the city of Cahul, an informant received the information that the prisoner Postu P.I., being arrested for theft, escaped from the preventive detention cell, being illegally at liberty for a certain time. Later he illegally crossed the state border into Romania. Living over there, with the help of the mayor of Pacaidu, he made contact with the police and repeatedly crossed the USSR border with various special missions. On February 16, 1947, Postu crossed the state border with the task of throwing a grenade into the polling station in the village of Andruşul de Sus on the day of the elections for the Supreme Soviet of the MSSR. Fortunately, the mission failed, due to the increased security. The agency material was confirmed in the criminal investigation process and the crime committed by Postu was reclassified" [16, p. 154].

In order to obtain more information on this case, archival materials were consulted. During the investigations it was found that: "on February 16, 1947 the citizen Postu P.I. was detained in prison N8 in Cahul, being detained on January 13, 1947. So, during the

putea organiza o diversiune la sectorul de vot din localitatea Andruşul de Sus. Documentele din dosar confirmă faptul că reprezentanţii organelor represive sovietice în comun cu grănicerii au adăugat din propria iniţiativă unele informaţii, pentru a-i incrimina lui Postu P.I. trădarea de patrie conform Codului penal al RSSU. În cele din urmă acesta a fost condamnat la 10 ani privaţiune de libertate cu confiscarea averii şi lipsirea de drepturi cetăţeneşti pentru o perioadă de cinci ani. Astfel, soţia şi trei copii ai lui au rămas fără surse de întreţinere. A executat pedeapsa în Lagărul din localitatea Karabas, regiunea Karaganda din RSS Kazahă. În anul 1954 a depus o plângere în urma căreia s-a constatat că „... trecerea ilicită a hotarului cu România tribunalul militar a calificat-o greşit, incriminându-i comiterea infracţiunii de trădare de patrie, pentru că acesta nu planifica să desfăşoare activităţi contrarevoluţionare, ci să se angajeze la lucru cu ajutorul fratelui ce se afla în România. Astfel trebuie lăsată în vigoare învinuirea în baza art.80 C.p. RSSU, dar nu art.54-1 C.p RSSU în baza căruia a fost condamnat" [16, p. 154-155].

Astfel, „În timpul revizuirii dosarului penal nu a figurat nicio informaţie cu privire la presupusul atentat terorist ce trebuia să fie săvârşit de Postu P.I. în timpul scrutinului electoral de la 16 februarie 1947 la sectorul de votare din localitatea Andruşul de Sus. Deci se constată că informaţia „operativă", obţinută chipurile de la un agent din celula închisorii din Cahul, a fost o invenţie a grănicerilor în comun cu organele represive sovietice. În anul 1955 Postu P.I. a fost eliberat din detenţie şi repus în drepturi cetăţeneşti" [16, p. 155].

Însă în baza acestui caz ne convingem că organele represive sovietice fabricau cu uşurinţă dosare la comandă politică. De remarcat că erau supuse represiunilor şi rudele militarilor, cărora organele represive sovietice le incriminau trădarea de patrie, trecerea de partea inamicului, spionajul, divulgarea secretului de stat, evadarea şi fuga peste hotarele ţării. Pentru comiterea unor asemenea infracţiuni, persoanele vinovate erau condamnate la moarte prin împuşcare, cu confiscarea averii. Însă erau traşi la răspundere şi membrii familiei acestora. Despre răspunderea penală a militarilor sovietici pentru trădare de patrie în baza

election he could not organize a diversion at the polling station in Andruşul de Sus. The documents from the file confirm the fact that the representatives of the Soviet repressive bodies together with the border guards added some information on their own initiative, in order to incriminate Postu P.I. treason according to the Criminal Code of the USSR. Finely, he was sentenced to 10 years of imprisonment with property confiscation and deprivation of civil rights for a period of five years. Thus, his wife and three children were left without sources of support. He served his sentence in the Camp in the town of Karabas, Karaganda Region, in the Kazakh Soviet Socialist Republic. In 1954 he filed a complaint following which it was found that: "... the illegal crossing of the border with Romania, the military tribunal wrongly qualified it by incriminating him for committing the crime of treason, because he was not planning to carry out counter-revolutionary activities, but to engage in work with the help of his brother who was in Romania. Thus, the accusation based on art. 80 of the Criminal Code of the USSR must be left in force, but not art. 54-1 of the Criminal Code of the USSR, on the basis of which he was convicted" [16, p. 154-155].

Thus: "During the review of the criminal file, there was no information regarding the alleged terrorist attack that was supposed to be carried out by Postu P.I during the electoral poll on February 16, 1947 at the polling station in the town of Andruşul de Sus. So, it was found that the operative information "obtained from an agent in the prison cell in Cahul, was an invention of the border guards together with the Soviet repressive bodies. In 1955 Postu P.I was released from detention and reinstated in his citizenship rights" [16, p. 155].

But on the basis of this case, we are convinced that the Soviet repressive bodies easily manufactured files on political orders. It should be noted that the relatives of the military were also subject to repression, whom the Soviet repressive bodies charged with treason, crossing the enemy's side, espionage, divulging state secrets, escaping and fleeing across the country's borders. For committing of such crimes, the guilty persons were sentenced to death by firing squad followed by property confiscation. But their family members were also held responsible. The author A.S. Emelin writes

legii din 08.06.1934, precum şi a membrilor lor de familie scrie autorul A.S. Emelin: „Un articol din Legea de la 8 iunie 1934 stipula că în caz de evadare şi zbor peste hotare a militarului învinuit «membrii familiei lui, dacă au contribuit la pregătirea şi săvârşirea infracţiunii de trădare de patrie sau cunoşteau despre asta şi nu au scris un denunţ organelor puterii, se pedepsesc cu privaţiune de libertate pe un termen de la 5 la 10 ani, cu confiscarea averii». Ceilalţi membri ai familiei trădătorului, în comun cu cei care locuiau împreună sau se aflau la întreţinerea acestuia la momentul comiterii infracţiunii, se lipsesc de dreptul la vot şi se deportează în raioanele îndepărtate ale ţării pe un termen de 5 ani. Mai târziu asemenea pedepse au fost aplicate şi altor categorii de persoane. Ulterior unele norme din Legea de la 08.06.1934 au fost incluse în Codurile penale ale republicilor unionale… E necesar să amintim că a fot inclus şi Articolul cu privire la răspunderea pentru aşanumitele «infracţiuni contrarevoluţionare»…, legea respectivă fiind anulată doar în decembrie 1958" [24, p. 45].

De asemenea, se desfăşurau activităţi de culegere a informaţiilor compromiţătoare cu privire la persoanele care au fost înaintate în calitate de candidaţi pentru funcţia de deputat al Sovietului Suprem al RSSM. În atenţia serviciilor secrete se aflau şi persoanele originare din RASSM, care au fost deportate. Pe marginea fiecărui caz erau prezentate rapoarte conducătorilor care la rândul lor raportau organelor ierarhic superioare. Un asemenea document strict secret a fost expediat ministrului Afacerilor Interne al RSSM de şeful Direcţiei Afacerilor Interne Orhei, locotenent colonelul Karaseov, cu următorul conţinut: „Vă anunţ că au fost acumulate informaţii cu privire la candidatul pentru funcţia de deputat al Sovietului Suprem al RSSM Golupa Piotr Iacovlevici, a.n. 1912, originar din satul Jura, r-l Râbniţa, precum că ultimul este căsătorit cu o persoană ce manifestă atitudine duşmănoasă faţă de puterea sovietică, la fel ca şi rudele ei apropiate. De exemplu: În anul 1934 soţia lui, Sîtnic Tatiana Erofeevna, împreună cu părinţii ei şi rudele apropiate au fost deportaţi din RASSM în colonia aşezare din RSS Karelo-Fină, pentru activitate antisovietică şi în calitate de persoane ce nu se bucură de încrederea puterii sovietice.

about the criminal liability of Soviet soldiers for treason under the law of 06.08.1934 and their family members, who mentions that: "An article from the Law of June 8, 1934 stipulated, that in case of escape and flight abroad of the accused military "members of his family, if they contributed to the preparation and commission of the crime of treason or knew about it and did not write a denunciation to the power bodies, are punished with deprivation of liberty for a period of 5 to 10 years with property confiscation. The other members of the traitor's family, together with those who lived together or were dependent on him at the time of committing the crime, are deprived of the right to vote and are deported to remote areas of the country for a period of 5 years. Later such punishments were applied to other categories of people. Furthermore, some norms from the Law of 08.06.1934 were included in the Criminal Codes of the Union Republics … It is necessary to remember that the Article regarding the responsibility for the so-called "counter-revolutionary crimes" was also included ... which was canceled only in December 1958" [24, p. 45].

Compromising information-gathering activities were carried out regarding the persons who were nominated as candidates for deputies of the Supreme Soviet of the MSSR. The people originating from RASSM, who were deported, were also under the attention of the secret services. On the side of each case, reports were presented to the leaders, who in turn reported to the hierarchically superior bodies. Such a strictly secret document was sent to the Minister of Internal Affairs of the MSSR by the Head of the Orhei Internal Affairs Department, Lieutenant Colonel Karaseov with the following content: "I inform you that information has been accumulated regarding the candidate for deputy of the Supreme Soviet of the MSSR Golupa Piotr Iacovlevici, born in 1912, originally from the village of Jura, Râbniţa District, and that the latter is married to a person who shows a hostile attitude towards the Soviet power, as well as her close relatives. For example: In 1934 his wife, Sîtnic Tatiana Erofeevna, together with her parents and close relatives were deported from RASSM to the settlement colony of Karelo-Fina SSR, for anti-Soviet activity and as persons who do not enjoy the trust of the Soviet power. In 1941, due to the war

În anul 1941 în legătură cu situaţia de război aceştia au fost evacuaţi din RSS Karelo-Fină în regiunea Arhanghelsk, unde Sîtnic T.E. a reuşit să se înscrie la studii în tehnicumul comercial şi după absolvire împreună cu mama sa, în anul 1946, au revenit în oraşul Orhei, unde locuiesc în prezent.

Golupa P.Ia. /candidat la funcţia de deputat/ fiind la curent că Sîtnic T.E. şi rudele ei au fost deportate, în anul 1946 s-a căsătorit cu Sîtnic T.E. şi a luat-o la întreţinere şi pe mama ei.

Fratele soţiei lui Golupa P.Ia. la fel este din categoria inamicilor puterii sovietice, a rămas pe teritoriul duşmanului, benevol s-a înscris în serviciu la jandarmeria română şi a luptat împotriva puterii sovietice.

În biografia sa, Golupa P.Ia. a tăinuit informaţia despre rudele soţiei, care manifestă atitudine dușmănoasă faţă de puterea sovietică. Personal consider că Golupa P.Ia. nu este demn să fie deputat în Sovietul Suprem al RSSM. În primul rând pentru legătura cu elementele dușmănoase şi în al doilea rând pentru că a tăinuit această informaţie faţă de alegători....” [2].

După cum am menţionat anterior, regimul totalitar sovietic promova politica antiromânească. Se documentau toate persoanele ce manifestau simpatie faţă de fosta administraţie română: „Mijloacele folosite pentru implementarea românofobiei au fost diverse. În primul rând, în scopul de a facilita dezrădăcinarea din conştiinţa românilor basarabeni a ideii comunităţii de neam, s-a recurs nu numai la închidere hotarelor, dar şi la izolarea culturală” [14, p. 79].

În asemenea situaţie mulţi basarabeni erau consideraţi inamici ai puterii sovietice, fiind monitorizaţi în timpul campaniilor electorale: „în una din notele informative strict secrete, adresată ministrului Afacerilor Interne a RSSM, general-locotenentului Tutuşkin, semnată de şeful Direcţiei Afacerilor Interne a or. Soroca, locotenent-colonelul Cernov, se raportează că: „Pe 5 februarie 1947 în satul Verejeni, raionul Otaci, membrii comisiei electorale au lipit placarde cu portretul şi biografia candidatului la funcţia de deputat al Sovietului Suprem al RSSM, tov. Lobaciov (ministru al controlului de stat al RSSM). Peste două ore din momentul când placarda a fost lipită pe faţada casei cetăţencei Tcaci, portretul tov. Lobaciov a fost

situation, they were evacuated from Karelo-Fina SSR to Arkhangelsk Region, where Sîtnic T.E. managed to enroll in commercial technical school and after graduation together with her mother, in 1946 they returned to the city of Orhei, where they currently live.

Golupa P.Ia. /deputy candidate/ being aware that Sîtnic T.E. and her relatives were deported, in 1946 married to Sîtnic T.E. and took her mother into custody as well.

Golupa’s wife’s brother P.Ia. is also from the category of enemies of the Soviet power, he remained in the territory of the enemy, volunteered to serve in the Romanian gendarmerie and fought against the Soviet power.

In his biography Golupa P.Ia, hid the information about his wife’s relatives, who show a hostile attitude towards the Soviet power. I personally think that Golupa P.Ia. is not worthy to be a deputy in the Supreme Soviet of the MSSR. Firstly, for his connection with hostile elements and secondly for withholding this information from the voters....” [2].

As I mentioned previously, the Soviet totalitarian regime promoted anti-Romanian policy. They documented all the people who showed sympathy towards the former Romanian administration: “The means used to implement Romania-phobia were diverse. First of all, in order to facilitate the uprooting from the consciousness of the Bessarabian Romanians of the idea of the national community, not only the closing of the borders, but also the cultural isolation was resorted to” [14, p. 79].

In such a situation, a large number of Bessarabians were considered enemies of the Soviet power, being monitored during election campaigns: “in one of the strictly secret information notes, addressed to the Minister of Internal Affairs of the MSSR, Lieutenant General Tutuskin, signed by the head of the Department of Internal Affairs of the city Soroca, Lieutenant-Colonel Cernov, it is reported that: “On February 5, 1947 in the village of Verejeni, Otaci District, the members of the electoral commission pasted placards with the portrait and biography of the candidate for the position of deputy of the Supreme Soviet of the MSSR, Comrade Lobachev (minister of state control of the MSSR). More than two hours after the placard was pasted on the facade of the house of the citizen Tcaci, the portrait of Comrade Lobaceov

rupt în jumătate, iar faţa candidatului a fost tăiată cu un obiect ascuţit. Cazul este cercetat de către Secţia raională Otaci a MAI şi MGB" [15, p. 23].

Organele represive luptau pentru a curma acţiunile ce atentau la reputaţia liderilor comunişti, reacţionând dur în raport cu cetăţenii din localităţile unde apăreau mesaje anti-Stalin. Au fost identificate grupuri de persoane care din convingeri religioase nu doreau să participe la vot. Asemenea gen de informaţii se raportează în altă notă informativă strict secretă, precum că „în raionul Otaci, judeţul Soroca, RSSM, pe un stâlp de telegraf a fost depistată şi dezlipită o foaie volantă cu conţinut antisovietic, în care populaţia era chemată să nu voteze pentru candidaţii propuşi în Sovietul Suprem al RSSM.

În satul Hodorăuţi, raionul Ocniţa, RSSM, la 3 ianuarie 1947 un element antisovietic a şters de pe placardă numele tovarăşului Stalin.

În satul Ocniţa, r. Ocniţa, RSSM, pe placarda „Ne vom da votul pentru blocul comuniştilor şi celor fără de partid" un criminal necunoscut a adăugat: „Şi pentru Mihai I, Regele României."

În acelaşi sat un grup de sectari din r. Edineţ, RSSM, în număr de 10 persoane au mers pe la casele ţăranilor cu mesaje antisovietice, întrebându-i pentru cine vor vota. Pe marginea tuturor cazurilor, în comun cu Ministerul Securităţii Statului, se desfăşoară investigaţii, pentru a identifica criminalii şi a contracara manifestările lor antisovietice" [15, p. 24-25].

În nota informativă strict secretă expediată ministrului Afacerilor Interne al URSS, generalul Kruglov S.N., de ministrul Afacerilor Interne al RSSM, general-locotenentul Tutuşkin, se menţionează următoarele: „Alegerile în Sovietul Suprem al RSS Moldoveneşti au avut succes, toată populaţia a manifestat conştiinţă politică înaltă. În timpul alegerilor, excese politice şi alte forme de manifestări antisovietice sau banditeşti nu au fost înregistrate.

Totodată, în satul Ciubara, raionul Râşcani, judeţul Bălţi, 14 persoane din rândul sectarilor, din cauza convingerilor religioase au refuzat să participe la votare, dar în rezultatul muncii explicative efectuate 9 persoane au votat.

În satul Strujeşti, raionul Glodeni, judeţul Bălţi, locuitorul Ursati N.S. în prezenţa a 800 de

was torn in half, and the candidate's face was cut with a sharp object. The case is being investigated by the Otaci District Section of the MIA and MGB" [15, p. 23].

The repressive bodies were fighting to put an end to the actions that threaten the reputation of the communist leaders. They reacted harshly to citizens in localities where anti-Stalin messages appeared. Groups of people who did not want to participate in the vote due to religious beliefs were identified. Such kind of information is reported in another strictly secret information note such as that: "In Otaci District, Soroca County, MSSR, a leaflet with anti-Soviet content was found and unglued on a telegraph pole, calling on the population to avoid voting for the proposed candidates for the Supreme Soviet of the MSSR.

In the village of Hodorăuţi, Ocnita District, MSSR, on January 3, 1947, an anti-Soviet element erased the name of Comrade Stalin from the placard.

In Ocniţa village, Ocniţa District, RSSM, on the placard "We will vote for the bloc of communists and those without a party" an unknown criminal added: "And for Mihai I, King of Romania."

In the same village, a group of sectarians from the Edineţ District, MSSR, numbering 10 people, went to the houses of the peasants with anti-Soviet messages, asking them who they are going to vote for. On the side of all cases, jointly with the Ministry of State Security, investigations are carried out to identify the criminals and counter their anti-Soviet manifestations" [15, p. 24-25].

In the strictly secret information note sent to the Minister of Internal Affairs of the USSR General Kruglov S.N. by the Minister of Internal Affairs of the MSSR General-Lieutenant Tutuskin the following is mentioned: "The elections for the Supreme Soviet of the Moldavian Soviet Socialist Republic were successful, the entire population showed high political consciousness. During the elections, some political excesses and other forms of anti-Soviet or thuggish manifestations were not recorded.

At the same time, in the village of Ciubara, Râşcani District, Bălţi County, 14 people from among the sectarians, on the basis of their religious beliefs, refused to participate in the voting, but as a result of the explanatory work

persoane a lansat un apel antisovietic, declarând: „ce v-aţi adunat aici, nu avem nevoie de votare". Ursati a fost reţinut, investigarea continuă.

În satele Balan şi Donuţa, raionul Glodeni, judeţul Bălţi, după deschiderea urnelor, printre buletinele de vot au fost depistate două pliante cu conţinut antisovietic. În contact cu organele Ministerului Securităţii de Stat a fost implicată agentura, pentru a stabili autorii pliantelor antisovietice" [6].

Din altă notă informativă prezentată de către serviciile secrete reiese că „pe data de 14.01.47 la adresa secretarului comitetului raional al oraşului Leova, judeţul Chişinău, şi pe 03.02.47 preşedinţilor sovietelor săteşti al localităţii Drepcăuţi şi al orăşelului Lipcani, judeţul Bălţi, le-au fost aruncate pe ascuns nişte scrisori anonime cu caracter antisovietic. În scrisorile respective autorii îşi exprimă nemulţumirea din cauza lipsei acute de produse alimentare, generate de acţiunile ilegale ale reprezentanţilor organelor puterii de stat din raionul Leova şi din cauza măsurilor întreprinse de partid şi guvern în privinţa colectării de cereale de la populaţie. Totodată, în scrisori se conţine un mesaj calomnios antisovietic cu folosirea expresiilor ce aduc ofensă conducătorilor de partid şi guvern. Autorii scrisorilor anonime urmează să fie stabiliţi" [15, p. 26].

Evident că serviciile secrete prin şantaj şi ameninţări racolau agenţi şi informatori în diferite localităţi ale republicii pentru a obţine informaţii operative. În darea de seamă privind activitatea Secţiei Afacerilor Interne a or. Cahul se menţionează că „Pe parcursul timpului s-a constatat că majoritatea persoanelor aflate în reţeaua de informatori sunt foarte tineri şi nu au experienţă de lucru, fapt ce a afectat lucrul operativ cu agentura. Mulţi dintre ei nu manifestă sentimente patriotice şi din această cauză nu au fost acumulate suficiente materiale compromiţătoare pe persoanele urmărite. Majoritatea informatorilor nu cunosc limba rusă, în mod special cei de naţionalitate găgăuză. Din această cauză a scăzut considerabil calitatea lucrului operativ pentru identificarea elementelor duşmănoase. O altă problemă serioasă este faptul că nici lucrătorii operativi nu posedă limba popoarelor ce locuiesc în republică" [13].

Se ştie că funcţionarii organelor represi-

carried out - 9 people voted in spite of that.

In the village of Strujeşti, Glodeni District, Bălţi County, the resident Ursati N.S. in the presence of 800 people launched an anti-Soviet appeal, declaring: "why are you gathered here, we don't need a vote". Ursati was detained, the investigation continues.

In the villages of Balan and Donuta, Glodeni District, Bălţi County, after the opening of the ballot boxes, two leaflets with anti-Soviet content were found among the ballots. The agency was involved in contact with the bodies of the Ministry of State Security, in order to establish the authors of the anti-Soviet leaflets" [6].

From another information note presented by the secret services it appears that: "on 14.01.47 to the secretary of the district committee of the city of Leova, Chisinau County, and on 03.02.47 to the presidents of the village soviets of Drepcăuţi and the town of Lipcani, Bălţi County, some anonymous anti-Soviet letters were secretly thrown to them. In the respective letters, the authors express their dissatisfaction due to the acute lack of food products, generated by the illegal actions of the representatives of the state power bodies in the Leova District and due to the measures taken by the party and the government regarding the collection of grain from the population. At the same time, the letters contain a slanderous anti-Soviet message with the use of expressions that offend party and government leaders. The authors of the anonymous letters are still to be determined" [15, p. 26].

It is obvious that the secret services, through blackmail and threats, collected agents and informants in different localities of the republic in order to obtain operational information. The report on the activity of the Department of Internal Affairs of the city of Cahul covered the following: "Over time, it was found that most of the people in the network of informants are very young and have no work experience, a fact that affected the operative work with the agency. Many of them do not show patriotic feelings, and because of this, insufficient incriminating material has been accumulated on the individuals being pursued. Most informants do not know Russian, especially those of Gagauz nationality. As a result, the quality of operative work to identify hostile elements has decreased considerably. Another serious prob-

ve sovietice erau de regulă aduşi în RSSM din diferite regiuni ale Rusiei sovietice. Aceştia nu erau dispuşi să înveţe limba română, dimpotrivă, persecutau cetăţenii care nu cunosc limba rusă. În acest context a luat amploare procesul de rusificare a băştinaşilor. Însă în februarie 1947 în calitate de informatori erau selectate persoane de etnie rusă. În materialele de arhivă se păstrează informaţii care confirmă acest lucru. În unul din documente se relatează că „sursa „IRA", aflată la evidenţa secţiei raionale Balatino, la 14.01.1947 a informat că „Locuitoarea s. Costeşti, r. Balatino, Adauti Taisia Mihailovna, n. 1925, membră a comisiei electorale locale, după desfăşurarea adunării instructive, la data de 14.01.1947, cu membrii comisiei pentru asigurarea desfăşurării alegerilor în circumscripţie, a făcut următoarea afirmaţie în cercul prietenelor sale: „Voi aţi auzit cum astăzi din nou ne-au spus minciuni la adunare, au promis că ne vor da pâine, carne şi altele, numai ca să votăm pentru ei. Lasă-i să ne dea mai întâi ce ne-au promis şi după asta noi vom vota. În 1946 noi am votat pentru Sovietul Suprem al URSS şi după aceea ne-au luat pâinea, lăsând oamenii să moară de foame. Trebuie să ne abţinem de la toate acestea, oricum degrabă va fi război" [15, p. 30-31].

În aceeaşi notă se declară că „Sursa „Strogaia" (Secţia Raională Lipcani a MAI) la 18.01.47 a comunicat: „Aproximativ pe data de 7 ianuarie 1947 eu am intrat în locuinţa cetăţencei Crasnaia Alexandra Macar, care locuieşte în satul Larga, la care în ospeţie se aflau locuitorii satului Larga: Râhlea Alexandru Tudor şi Creciun Ion Sergiu. Crasnaia era lângă sobă şi vorbea că pâine nu este, apoi a trecut la discuţia despre alegerile pentru Sovietul Suprem al RSSM. În timpul conversaţiei eu am zis că noi avem un candidat demn de încredere, moldoveanca Chisnicean, că trebuie să o votăm, deoarece ea ne va ajuta la rezolvarea problemelor, iar Crasnaia a zis: „Bolşevicii fascişti au venit, ne-au jefuit, noi aici murim de foame, iar acum încă trebuie să mergem la alegeri. Pentru nimic în lume nu merg la votare". Apoi, adresându-se lui Râhlea şi Creciun, ea a continuat: „Voi de asemenea să nu mergeţi, iar cei care vor merge la votare sunt oameni proşti". Apoi a mai adăugat: „În timpul regimului românesc, de la noi nu se cerea nimic şi aveau încredere în noi, lem is the fact that even operative workers do not possess the language of the peoples living in the republic" [13].

It is known that officials of the Soviet repressive bodies were usually brought to the MSSR from different regions of Soviet Russia. They were not willing to learn the Romanian language, on the contrary they persecuted the citizens who do not know the Russian language. In this context, the Russification process of the natives gained momentum. But in February 1947, people of Russian ethnicity were selected as informants. Information confirming this has been preserved in archival materials. One of the documents reported that: "the "IRA" source, found in the records of the Balatino District Section, on 14.01.1947 informed that "The resident of Costeşti village, Balatino District, Adauti Taisia Mihailovna, born in 1925, member of the local electoral commission, after holding the instructive meeting, on 14.01.1947, with the members of the commission for ensuring the conduct of the elections in the constituency, made the following statement in the circle of her friends: "Did you hear how they lied to us again today at the assembly? They promised to give us bread, meat and other things, if only we would vote for them. Let them first give us what they promised and after that we will vote. In 1946 we voted for the USSR Supreme Soviet and after that they took our bread, leaving people to starve. We have to refrain from all this, it will be war anyway" [15, p. 30-31].

In the same note it is stated that: "The source "Strogaia" (Lipcani District Section of the MIA) on 18.01.47 communicated the following: "On approximately January 7, 1947, I entered the home of the citizen Crasnaia Alexandra Macar, who lives in the village of Larga, where the residents of the village of Larga were visiting: Râhlea Alexandru Tudor and Creciun Ion Sergiu. Crasnaia was by the stove and was talking that there is no bread, then she moved on to the discussion about the elections for the Supreme Soviet of the MSSR. During the conversation I said that we have a trustworthy candidate, Chisnicean of Moldovan origin, that we should vote for her, because she will help us in solving the problems, and Crasnaia said: "The fascist Bolsheviks came, they robbed us, we are starving here, and now we still have to go to the elections. I am not going to vote for anything

iar fasciştii aceştia (aşa i-a numit pe comunişti) nu cred nimic şi nu recunosc nimic". Crasnaia este o ţărancă mijlocaşă..." [15, p. 31].

Din cele relatate reiese că localnicii nu aveau încredere în guvernarea sovietică, considerând că bolşevicii cu nimic nu se deosebesc de fascişti. Acelaşi lucru îl confirmă şi următoarele rapoarte prezentate de serviciile secrete: „... Locuitorul satului Semeni, raionul Ungheni, judeţul Bălţi, Semeniuc Alexandru Iustin, anul naşterii 1923, pe 10.01.47 a declarat că dacă sovietul sătesc nu îi va acorda ajutor alimentar, el va face propagandă împotriva votării candidatului înaintat în Sovietul Suprem al RSSM şi va îndemna oamenii să deterioreze buletinele de vot.

Locuitorul satului Zagorancea, raionul Ungheni, Coliba Gheorghe Sergiu, anul naşterii 1926, manifestând nemulţumire faţă de guvernare, pe data de 13.01.47 a declarat că: „Sub conducerea sovietică trăim prost, ea nu ne acordă niciun fel de ajutor, cred că spre toamnă vom muri de foame. Sub conducerea românilor am trăit bine, şi astfel de foame şi sărăcie nu am îndurat".

Locuitorul aceluiaşi sat, Ursachi Vasile Tudor, anul naşterii 1907, desfăşoară propagandă anti-sovietică în rândul populaţiei. Astfel, pe data de 26.01.47 acesta a declarat următoarele: „Într-un stat sovietic este greu de trăit, cu românii viaţa era mai bună. Atunci am trăit liber, iar acum de parcă trăim în colivie. Alegerile care vor avea loc pe data de 16 februarie 1947 nu vor aduce poporului nici un folos."

Locuitorul satului Rezina, raionul Ungheni – Crudu Serafim, pe data de 29.01.47 a declarat: „Pentru ce să votăm puterea sovietică, ea nu ne ajută cu nimic, nu avem ce mânca, şi chiar dacă ne vom da votul, situaţia nu se va schimba spre bine" [16, p. 150-151].

În atenţia serviciilor secrete sovietice au ajuns şi localnicii care doreau ca armata sovietică să se retragă din regiune: „Locuitorul oraşului Cahul – Cravcenco, fierar, a declarat că „Oamenii nu vor să meargă la vot deoarece puterea actuală nu îi asigură cu pâine şi majoritatea mor de foame. Atunci când Armata Sovietică va pleca, vor veni englezii şi americanii".

Locuitorul satului Goteşti, raionul Baimaclia, judeţul Cahul - Carp Ion Vasile, manifestând nemulţumire faţă de puterea sovietică,

in the world". Then, addressing to Rîhlea and Crăciun, she continued: "You also should not go, and those who will go to the polls are stupid people". Then she added: "During the Romanian regime, nothing was demanded from us and they trusted us, and these fascists (she called the communists in such a way) don't believe in anything and don't recognize anything". Crasnaia is a middle-class peasant woman..." [15, p. 31].

Taking into account the aforementioned, it appears that the locals did not trust the Soviet government, considering that the Bolsheviks do not differ from fascists. The same is confirmed by the following reports presented by the secret services: "... The resident of Semeni village, Ungheni District, Bălţi County, Semeniuc Alexandru Iustin, year of birth 1923, on 10.01.47 declared that if the village soviet will not grant him food aid, he will make propaganda against voting for the candidate submitted to the Supreme Soviet of the MSSR and will encourage people to deface ballots.

The resident of Zagorancea village, Ungheni District, Coliba Gheorghe Sergiu, year of birth 1926, expressing dissatisfaction with the government, on 13.01.47 declared that: "We live badly under Soviet rule, they don't give us any kind of help, I think that by autumn we will die of hunger. Under the leadership of the Romanians, we lived well, and we did not endure such hunger and poverty".

The resident of the same village Ursachi Vasile Tudor, born in 1907, carries out anti-Soviet propaganda among the population. Thus, on 26.01.47 he declared the following: "It is hard to live in a Soviet state, life was better with the Romanians. Then we lived freely, and now it's like we live in a cage. The elections that will take place on February 16, 1947 will not bring any benefit to the people."

The resident of Rezina village, Ungheni District - Crudu Serafim, on 29.01.47 declared: "Why should we vote for the Soviet power, it does not help us at all, we have nothing to eat, and even if we vote, the situation will not change for the better one" [16, p. 150-151].

Local residents who wanted the Soviet army to withdraw from the region also came to the attention of the Soviet secret services: "The resident of the city of Cahul – Cravcenco, blacksmith, declared "People do not want to vote because the current government does

pe data de 21.01.47 a declarat: „Atunci când românii erau la putere, noi am trăit mai bine, iar acum murim de foame. Dacă puterea sovietică va continua cu regulile sale, atunci perioada puterii sovietice se va sfârşi foarte repede în Basarabia, deoarece aici vor veni englezii şi americanii" [16, p. 151-152].

În acele condiţii dezastruoase când oamenii decedau cu zecile de mii de foame, mulţi dintre ei nutreau speranţa că ajutorul va veni de la americani, englezi şi români, care-i vor elibera de ocupaţia sovietică. Cunoscând despre aceste lucruri, autorităţile sovietice ofereau produse alimentare doar localităţilor în care cetăţenii confirmau că vor participa la alegeri. În unele sate aproape că n-au mai rămas locuitori: „Şeful IR Făleşti al MAI în nota de raportare cu privire la situaţia economică şi alimentară din raion a comunicat că în rezultatul situaţiei dificile economice 70% dintre ţărani din anumite localităţi au plecat în regiunile Cernăuţi şi Stanislav al RSSU în căutarea de pâine: În satul Egorovca la momentul actual lipsesc 70% de alegători, inclusiv membrii comisiei electorale. Au rămas doar: Preşedintele comisiei Boicov, lucrătorul Partidului Comunist şi secretarul comisiei electorale. Ţăranii au plecat în judeţul Hotin, regiunea Cernăuţi, s. St. Grubnî, la rude; În satul Moldoveanca aproximativ 50% de ţărani au plecat în căutarea locurilor de muncă şi produselor alimentare… situaţia este catastrofală, populaţia nu are deloc pâine, 50% din populaţie suferă de distrofie, se umflă de foame, în fiecare zi din această cauză mor câteva persoane..." [11].

Folosindu-se de situaţie, autorităţile sovietice au falsificat rezultatul alegerilor, prin imitarea semnăturilor în locul alegătorilor care nu s-au prezentat la alegeri, incluzând în statistici şi votul celor decedaţi. Despre dinamica deceselor în Judeţul Cahul aflăm din nota informativă strict secretă expediată conducerii MAI de şeful Direcţiei Afacerilor Interne a Judeţului Cahul, maiorul Harcenko, care raportează că: „…în ianuarie anul curent în judeţ au decedat 4773 de oameni, iar în luna februarie doar 2553 de oameni" [8].

De remarcat că în toate notele informative strict secrete se menţionează că numărul deceselor în luna februarie 1947 a scăzut, însă nu au suficiente forţe să înmormânteze persoane-

not provide them with bread and most of them are starving. When the Soviet Army leaves, the British and Americans will come".

The resident of Goteşti village, Baimaclia District, Cahul County - Carp Ion Vasile, expressing dissatisfaction with the Soviet power, on 21.01.47 declared: "When the Romanians were in power, we lived better, and now we are dying of hunger. If Soviet power continues with its rules, then the period of Soviet power will end very quickly in Bessarabia, because here the English and Americans will come". [16, p. 151-152].

In those disastrous conditions when people were dying of hunger by the tens of thousands, many of them had the hope that help would come from the Americans, English and Romanians, who would free them from the Soviet occupation. Knowing about these things, the Soviet authorities offered food products only to localities where the citizens confirmed that they would participate in the elections. In some villages there are almost no inhabitants left: "The head of RI Făleşti of the MIA in the report note on the economic and food situation in the district, communicated that as a result of the difficult economic situation, 70% of the peasants from certain localities went to the Chernivtsi and Stanislav regions of the USSR in search of bread: In the village of Egorovca, 70% of voters are currently missing, including members of the electoral commission. Only the following remained: The president of the commission Boicov, Communist Party worker and secretary of the electoral commission. The peasants went to Hotin County, Chernivtsi Region, village of St. Grubny, to their relatives; In the village of Moldoveanca, approximately 50% of the peasants left in search of jobs and food products … the situation is catastrophic, the population has no bread at all, 50% of the population suffers from dystrophy, they swell from hunger, every day several people die for this reason..." [11].

Taking advantage of the situation, the Soviet authorities falsified the results of the elections, by imitating the signatures of the voters who were not present for the elections, including in the statistics the vote of the deceased. We learn about the dynamics of deaths in Cahul County from the strictly secret information note sent to the MIA leadership by the head of the In-

le decedate. Pe 10 februarie 1947 şeful direcţiei Afacerilor Interne a judeţului Chişinău, colonelul Iakubson, informa conducerea MAI RSSM despre faptul că „…În spitalul din Kotovsk ... se aflau 27 de cadavre a persoanelor decedate din cauza distrofiei. Doar după nenumărate adresări... cadavrele au fost înhumate... O situaţie analogică a avut loc la începutul lunii ianuarie, când în spital erau 18 cadavre care au fost înhumate doar pe data de 10 februarie… O parte din populaţie încă din toamna anului 1946 consumă doar jmâh, ghindă, frunze de viţă de vie, seminţe de fructe, tescovină, beţe de floarea soarelui, de porumb şi alte rădăcini de plante care nu conţin substanţe nutritive. Într-un şir de localităţi din raioanele Kotovsk, Bujor, Leova, oamenii consumă carne de câne, pisici, carne de cioară etc." [3].

În acelaşi timp propaganda sovietică publica materiale propagandistice despre grija manifestată faţă de veteranii aşa numitului „Război pentru apărarea Patriei". În realitate unii dintre participanţi la război se stingeau de foame chiar în timpul campaniei electorale. Un caz este raportat ministrului Afacerilor Interne al RSSM, generalul Tutuşkin, la 14 februarie 1947 de şeful adjunct al Direcţiei Afacerilor Interne a or. Chişinău, căpitanul de miliţie Cojevnicov. Ultimul afirma că: „Pe adresa Bariera Sculeni în casa Nr.87 într-un apartament particular locuieşte familia Havronov, mama Havronov, cu vârsta de 72 de ani, fiul Havronov Piotr Timofeievici, anul naşterii 1911, fiul Havronov, anul naşterii 1914, invalid de război de grupa II, fiica Havronova, anul naşterii 1916. Toţi membrii familiei menţionaţi mai sus nu sunt angajaţi în câmpul muncii, trăiesc foarte sărac, nu dispun de lot de pământ. Această familie a trecut cu traiul în oraşul Chişinău din judeţul Bender în anul 1945.

Pe data de 09.11.47, unul dintre membrii acestei familii, Havronov Piotr Timofeievici, anul naşterii 1911, fiind bolnav de distrofie a decedat, iar în urma situaţiei materiale precare nu a fost înmormântat şi a fost ţinut în apartament până pe data de 14 februarie. Ceilalţi membri ai familiei au tăinuit faptul decesului lui Havronov Piotr pentru obţinerea de la punctul alimentar a produselor. În rezultatul zvonurilor răspândite cu privire la decesul lui Havronov, preşedintele sovietului sătesc a dat

ternal Affairs Department of Cahul County, Major Harcenko, who reports that: "…in January of the current year, 4773 people died in the county, and in February only 2553 people" [8].

It should be noted that in all the strictly secret informational notes it is mentioned that the number of deaths in February 1947 decreased, but they do not have enough forces to bury the dead. On February 10, 1947, the head of the Internal Affairs Department of Chisinau County, Colonel Iakubson, informed the MIA leadership of the MSSR about the fact that "… In the Kotovsk hospital ... there were 27 corpses of people who died from dystrophy. Only after countless appeals... the bodies were buried... An analogous situation took place at the beginning of January, when 18 corpses gathered in the hospital were buried only on February 10 …A part of the population since the autumn of 1946 only consumes acorns, oil meal, vine leaves, fruit seeds, pomace, sunflower sticks, corn and other plant roots that do not contain nutrients. In a number of localities in the districts of Kotovsk, Bujor, Leova, people eat dog meat, cat meat, crow meat, etc." [3].

At the same time, Soviet propaganda published propaganda materials about the care shown towards the veterans of the so-called "War for the Defense of the Motherland". In reality, some of the participants in the war were dying of hunger even during the election campaign. A case was reported to the Minister of Internal Affairs of the MSSR to General Tutuskin on February 14, 1947 by the Deputy Head of the Internal Affairs Department of the city of Chisinau, militia captain Cojevnicov. The latter states that: "At the address Bariera Sculeni in the house No. 87 in a private apartment lives the Havronov family, mother Havronov, aged 72, son - Havronov Piotr Timofeevichi, year of birth 1911, son - Havronov, year of birth 1914, war invalid of II group, daughter – Havronova, year of birth 1916. All the family members mentioned above are not employed, live very poor, do not have a plot of land. This family moved to the city of Chisinau from Bender County in 1945.

On 09.11.47, one of the members of this family, Havronov Piotr Timofeevichi, born in 1911, died of dystrophy, and due to the poor financial situation, he was not buried and was kept in the apartment until February 14. The

indicaţie asistentei medicale tov. Dmitrienco să verifice informaţia. Pe data de 14 februarie asistenta medicală ajunsă la faţa locului a depistat cadavrul respectiv. Mama persoanei decedate a declarat că ei nu au avut posibilitate să-l înmormânteze în lipsa mijloacelor financiare şi că are intenţia să aducă cadavrul feciorului în incinta sovietului sătesc, chiar la sectorul de votare, pentru ca să fie organizată înmormântarea. Conţinutul acestei conversaţii asistenta medicală Dmitrienco l-a raportat reprezentantului Partidului Comunist din sectorul Crasnoarmeischi, tovarăşei Bardin, care ulterior în prezenţa şefului secţiei II de miliţie a raportat secretarului comitetului raional, tovarăşul Muranov. În urma verificării s-a constatat că familia Havronov la momentul actual se află în stare de istovire şi este inclusă în lista persoanelor care urmează să obţină asistenţă financiară la punctul Bariera Sculeni. Înmormântarea lui Havronov Piotr Timofeevici a fost organizată de Comitetul Raional Crasnoarmeischi" [12].

De remarcat că în timpul alegerilor mii de persoane decedate zăceau nu doar în case şi apartamente, ci şi pe drumuri. Din această cauză, datele prezentate de către serviciile medicale din teritoriu nu puteau fi obiective. Despre acest lucru ne convingem din informaţia strict secretă prezentată conducerii MAI RSSM de către Şeful Secţiei speciale a MAI, maiorul Ronis pe 20 februarie 1947 cu privire la situaţia din judeţul Orhei: „şefii secţiei sănătate a judeţului la şedinţa biroului organizaţiei judeţene de partid au menţionat că persoane afectate de distrofie sunt în jur de 27 mii/declarând sincer că cifră nu este reală" [4].

Cu un cinism nemaipomenit în aceeaşi notă se menţionează că „Întâlnirile persoanelor înaintate candidaţi în deputaţi ai Sovietului Suprem al RSS Moldoveneşti cu alegătorii au fost desfăşurate fără incidente. Alegerile de la 16 februarie 1947 s-au desfăşurat în mare linişte, cu participare masivă a poporului, care a demonstrat dragostea lui şi devotamentul nemărginit faţă de Patrie, partid şi iubitul Stalin" [5].

Pentru a crea impresia că populaţia susţine masiv puterea sovietică, în ziare erau tipărite o mulţime de articole cu mesaje propagandistice. În unul din ele se menţiona că *„La primul sector de vot al circumscripţiei 126*

other members of the family hid the fact of the death of Havronov Piotr in order to obtain the products from the food unit. As a result of widespread rumors of Havronov's death, the chairman of the village soviet instructed the nurse, Comrade Dmitrienco to verify the information. On February 14, the nurse arrived at the scene and found the body in question. The mother of the deceased person stated that they did not have the possibility to bury him due to the lack of financial means and that she intends to bring the son's body to the premises of the village soviet, right at the polling station, for the organization of the funeral. The nurse Dmitrienco reported the content of this conversation to the representative of the Communist Party in the Krasnoarmeischi sector, Comrade Bardin, who later, in the presence of the head of the II militia section, reported to the secretary of the district committee, Comrade Muranov. After the verification, it was found that the Havronov family is currently in a state of exhaustion and is included in the list of people who will receive financial assistance at the Bariera Sculeni point.

The funeral of Havronov Piotr Timofeevich was organized by the Krasnoarmeischi District Committee" [12].

It should be noted that during the elections thousands of dead people were lying not only in houses and apartments but also on the roads. For this reason, the data presented by the medical services in the territory could not be objective. We are convinced of this from the strictly secret information presented to the leadership of the MIA of the MSSR, by the Head of the Special Section of the MIA, Major Ronis on February 20, 1947 regarding the situation in Orhei County: "the heads of the health section of the county at the meeting of the office of the county party organization mentioned that there are around 27 thousand people affected by dystrophy/stating honestly that the figure is not real" [4].

With incredible cynicism in the same note it is mentioned that: "The meetings of the persons nominated as deputies to the Supreme Soviet of the Moldavian Soviet Socialist Republic with the voters were held without incidents. The elections of February 16, 1947, were held very quietly, with the massive participation of the people, who demonstrated their love and boundless devotion to the Motherland, the party and the beloved Stalin" [5].

din oraşul Bălţi unde în calitate de candidat în deputaţi al Sovietului Suprem al RSSM se balotează Veaceslav Mihailovici Molotov, de dimineaţă este multă lume. *Aici în primele cinci minute de la deschidere au votat 84 de alegători…* În cluburi *şi pe străzi cântă orchestre. Evoluează cercuri de activitate artistică, dansează şi se veseleşte tineretul şi se bucură de viaţa fericită. Alegerile au trecut ca o sărbătoare populară. La ora 12 la circumscripţia 126 au votat toţi alegătorii înregistraţi. Poporul şi-a spus cuvântul. Noaptea a avut loc numărarea voturilor. Veaceslav Mihailovici Molotov unanim a fost ales deputat în Sovietul Suprem al RSSM*" [25, p. 2].

Se ştie că regimul promova persoane dubioase în listele candidaţilor în funcţia de deputat al Sovietului Suprem al RSSM. După cum vedem, unul dintre ei era Veaceslav Molotov, cel care a semnat pactul criminal din anul 1939, în urma căruia Basarabia a fost ocupată de Armata Roşie. Drept urmare mulţi basarabeni au format grupuri de rezistenţă şi luptau împotriva ocupanţilor sovietici. Despre activitatea unor asemenea grupuri în timpul alegerilor din 16 februarie 1947 au prezentat rapoarte serviciile secrete sovietice. În unul din documente se menţionează că „Pe teritoriul raionului Cimişlia, judeţul Bender, şi al raionului Kotovsk, judeţul Chişinău, se ascundea banditul Bordeian Mihai Ion, data naşterii 1909, locuitor al satului Lipoveni, raionul Cimişlia, moldovean, cu şcoală, care a ajuns în situaţie ilegală datorită convingerilor antisovietice..." [1].

În aceeaşi notă se menţionează că „... Bordeian la finele anului 1946, desfăşurând propagandă antisovietică, l-a atras în grup pe locuitorul satului Novo-Ivanovca, Vodaniuc Policarp Sava, născut în anul 1911, chiabur, care a ajuns în situaţie ilegală după sechestrarea proprietăţii sale, în rezultatul refuzului de a livra produse agricole statului. Fiind înarmaţi cu două automate germane, grenade şi cartuşe, ghidaţi de sentimentul de ură faţă de puterea sovietică, Bordeian şi Vodaniuc au început terorizarea cetăţenilor din satele sovietice, pregătind atentate teroriste împotriva lucrătorilor organelor sovietice şi de partid. În satul Schinoşica, raionul Cimişlia, Bordeian a deschis foc în direcţia cetăţenilor, care s-au adunat lângă şcoală, la adunarea de părinţi. La finele anului 1946 Bordeian şi Vodaniuc,

In order to create the impression that the population massively supported Soviet power, a lot of articles with propaganda messages were printed in the newspapers. In one of them it was stated that: "*At the first voting sector of constituency 126 in the city of Bălţi, where Veaceslav Mihailovici Molotov is voting as a candidate for deputies for the Supreme Soviet of the MSSR, there are many people in the morning. Here, 84 voters voted during the first five minutes after opening … Orchestras play in clubs and on the streets. Circles of artistic activity evolve, youth dance and rejoice and enjoy the happy life. The elections passed, like a popular holiday. At 12 noon, all registered voters voted in constituency 126. The people have shown their opinion. The counting of votes took place at night. Veaceslav Mihailovici Molotov was unanimously elected deputy for the Supreme Soviet of the MSSR*" [25, p. 2].

It is known that the regime promoted dubious persons in the lists of candidates for deputies of the Supreme Soviet of the MSSR. As we can see, one of them was Veaceslav Molotov who signed the criminal pact of 1939, after which Bessarabia was occupied by the Red Army. As a result, many Bessarabians formed resistance groups and fought against the Soviet occupiers. The Soviet secret services presented reports on the activity of such groups during the elections of February 16, 1947. One of the documents states that: "On the territory of Cimişlia District, Bender County, Kotovsk District, Chisinau County, the bandit Bordeian Mihai Ion, born in 1909, resident of Lipoveni village, Cimişlia District, Moldovan, school graduate, who ended up in an illegal situation due to his anti-Soviet beliefs, was hiding..." [1].

The same note states that: "...At the end of 1946, Bordeian, carrying out anti-Soviet propaganda, attracted to the group the resident of the village of Novo-Ivanovca, Vodaniuc Policarp Sava, born in 1911, kulak, who ended up in an illegal situation after the seizure of his property, as a result of the refusal to deliver agricultural products to the state. Armed with two German guns, grenades and cartridges, guided by the feeling of hatred towards the Soviet power, Bordeian and Vodaniuc began terrorizing the citizens of the Soviet villages, preparing terrorist attacks against the workers of the Soviet bodies and the party. In the village of Schinoşica, Cimişlia District, Bordeian opened fire in the

înarmaţi cu automate, au intrat forţat în incinta sovietului sătesc din Novo-Ivanovca, unde s-au adunat comsomoliştii satului şi i-au împrăştiat. În acelaşi timp Bordian şi Vodaniuc l-au întâlnit pe drum pe colectorul de carne Cujba Iosif, i-au sustras forţat geanta cu recipise privind predarea cărnii şi au ars-o. În satul Novo-Ivanovca, Bordeian şi Vodaniuc au intrat forţat în casa cetăţeanului Lotca Isai, cu scopul de a-l bate pe comsomolistul Merli Nicolae, care locuia în această casă şi se ocupa activ de propaganda comunistă..." [7]

În alt dosar se regăseşte o notă informativă expediată ministrului Afacerilor Interne al URSS, generalul colonel Kruglov, de ministrul Afacerilor Interne al RSSM, generalul-locotenent Tutuşkin, în care se menţionează următoarele: „Luând în consideraţie activizarea grupului terorist şi dispunând de informaţie că bandiţii intenţionează să comită acte teroriste în timpul desfăşurării alegerilor în Sovietul Suprem al RSSM, cu scopul lichidării imediate a grupului respectiv, în zona localizării bandei pe data de 20 ianuarie a.c. s-a deplasat detaşamentul operativ al MAI RSSM. În rezultatul operaţiunii întreprinse, membrii grupării teroriste Bordeian au fost depistaţi în satul Schinoşica, raionul Cimişlia, unde se ascundeau în casa complicelui Spânu Timofei; au fost încercuiţi şi reţinuţi. În timpul operaţiunii între grupul operativ şi bandiţi a urmat un schimb de focuri, care a durat în jur de 30 de minute, în rezultatul cărora Bordeian şi Vodaniuc au fost răniţi, şi nu au mai putut opune rezistenţă. Urmare a acţiunilor întreprinse au fost arestate 13 persoane, dintre care membri nemijlociţi ai bandei 8 persoane, iar 5 persoane – complici. Au fost sechestrate: 2 automate, 3 arme de foc (puşti), 1 armă retezată şi 350 de cartuşe. În afară de acestea, conform mărturiilor lui Bordeian, în ascunzişuri din pădure sunt tăinuite 5000 de cartuşe şi 2 arme de foc... De Judecătoria Supremă a RSSM bandiţii Bordeian şi Vadaniuc au fost condamnaţi la moarte" [10].

Amintim că la o serie de aşa numite operaţiuni speciale erau implicaţi şi militari ai armatei sovietice. Aceştia la indicaţia conducerii politice au devenit complici la represiunile organizate împotriva basarabenilor, aplicând fără ezitare arma de foc împotriva oamenilor neînarmaţi. În cazul plângerilor depuse de

direction of the citizens, who gathered near the school, at the parents' meeting. At the end of 1946, Bordeian and Vodaniuc, armed with automatic weapons, forcibly entered the premises of the village soviet in Novo-Ivanovca, where the Komsomol members of the village had gathered and dispersed them. In the meantime, Bordian and Vodaniuc met the meat collector Cujba Iosif on the road, forcibly stole his bag with receipts regarding the delivery of the meat and burned it. In the village of Novo-Ivanovca, Bordeian and Vodaniuc forcibly entered the house of the citizen Lotca Isai, with the aim of beating the Komsomol member Merli Nicolae, who lived in this house and was actively engaged in communist propaganda..." [7].

In another file there is an information note sent to the Minister of Internal Affairs of the USSR to General Colonel Kruglov by the Minister of Internal Affairs of the MSSR Lieutenant General Tutushkin in which the following is mentioned: "Taking into account the activation of the terrorist group and having information that the bandits intend to commit terrorist acts during the elections for the Supreme Soviet of the MSSR, with the aim of the immediate liquidation of that group, in the area where the gang was located on January 20, of the current year, the operational MIA detachment of the RSSM moved. As a result of the operation undertaken, the members of the Bordeian terrorist group were detected in the village of Schinoşica, Cimişlia District, where they were hiding in the house of accomplice Spânu Timofei; they were surrounded and detained. During the operation, an exchange of fire followed between the operative group and the bandits, which lasted around 30 minutes, as a result of which Bordeian and Vodaniuc were wounded, and they could no longer resist. As a result of the actions taken, 13 people were arrested, of which 8 were direct members of the gang, and 5 were accomplices. There were confiscated: 2 guns, 3 firearms (rifles), 1 sawed-off weapon and 350 rounds. In addition, according to Bordeian's testimony, 5000 cartridges and 2 firearms are hidden in hiding places in the forest... The bandits Bordeian and Vadaniuc were sentenced to death by the Supreme Court of the MSSR" [10].

We remind you that in a series of so-called special operations, the soldiers of the Soviet army were also involved. At the direction

unele victime care au rămas în viață, militarii sovietici se justificau că au acționat conform Regulamentului Serviciului în Garnizoană și de Gardă. Astfel, multe persoane au fost lichidate în timpul reținerii. Mulți și până astăzi figurează în listele celor dispăruți fără de veste. Militarii sovietici s-au ghidat de asemenea regulamente până la destrămarea URSS. Ulterior aceste acte normative au fost preluate de Forțele Armate ale Federației Ruse. În baza lor sunt instruiți și militarii așa numitei armate a autoproclamatei republici nistrene: „Tinerii recruți ce locuiesc în regiunea transnistreană sunt încorporați forțat în structurile paramilitare ilicite din autoproclamata rmn. Astfel, pe teritoriul Republicii Moldova, contrar normelor dreptului internațional și a legislației naționale, tinerii sunt impuși să depună „jurământ" și să „servească" un regim anticonstituțional, inclusiv un stat străin – Rusia (Extras din Legea RMN privind apărarea: „Eu, (numele complet), jur solemn credință Patriei mele - RMN. Jur să respect cu sfințenie Constituția RMN, să respect cu strictețe regulamentele militare și ordinele comandanților și superiorilor. Jur să-mi îndeplinesc cu demnitate datoria militară, curajos să apăr libertatea, independența și ordinea constituțională a Rusiei și patriei" [18, p. 158].

Evident că acești tineri vor fi presați de regimul separatist de la Tiraspol și de liderii de la Kremlin să boicoteze referendumul constituțional pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Conducerea politică a Federației Ruse va implica în aceste acțiuni contingentul militar aflat ilicit pe teritoriul Republicii Moldova și unele persoane dubioase pentru a continua războiul declanșat în anul 1992, care a luat ulterior forma unui război hibrid. Intențiile elitei politice din Federația Rusă de a reconstitui prin războaie de agresiune imperiul sovietic este o crimă împotriva umanității. Cu certitudine nu ne putem întoarce la situația când „Timp de decenii de dominație totalitar-comunistă autoritățile au impus un singur mod de gândire despre trecut, o singură memorie – cea a ocupantului sovietic, interzicând victimelor regimului comunist cel puțin să discute despre supraviețuirea lor în lagărele Gulagului sau în spețposelenii" [19, p. 4] .

of the political leadership, they became accomplices in the repressions organized against the Bessarabians. They used firearms against unarmed people without hesitation. In the case of complaints filed by some victims who remained alive, the Soviet military justified themselves by acting according to the Garrison and Guard Service Regulations. Thus, a large number of people were liquidated during detention. Many still appear in the lists of those who have disappeared without a trace. The Soviet military was guided by such regulations until the collapse of the USSR. Later these normative acts were taken over by the Armed Forces of the Russian Federation. The soldiers of the so-called army of the self-proclaimed Dniester republic are also trained in their base: "Young recruits living in the Transnistrian region are forcibly incorporated into the illegal paramilitary structures of the self-proclaimed MRD. Thus, on the territory of the Republic of Moldova, contrary to the norms of international law and national legislation, young people are forced to take an "oath" and to "serve" an unconstitutional regime, including a foreign state - Russia (Extract from the Law of the Republic of Moldova regarding the Defense: "I, (full name), solemnly swear allegiance to my Motherland - MRD. I swear to strictly respect the MRD Constitution, to strictly respect military regulations and the orders of commanders and superiors. I swear to fulfill my military duty with dignity, to bravely defend the freedom, independence and constitutional order of Russia and Motherland" [18, p. 158].

Obviously, these young people will be pressured by the separatist regime from Tiraspol and by the Kremlin leaders to boycott the constitutional referendum for the accession of the Republic of Moldova to the European Union. The political leadership of the Russian Federation will involve in these actions the military contingent located illegally on the territory of the Republic of Moldova as well as some dubious persons in order to continue the war started in 1992 which later took the form of a hybrid war. The intentions of the political elite in the Russian Federation to reconstitute the Soviet Empire through wars of aggression is a crime against humanity. We certainly cannot go back when: "For decades of totalitarian-communist domination, the authorities imposed a single way of thinking about the past, a single memo-

CONCLUZII.

Analizând acest mesaj, populaţia de pe ambele maluri ale Nistrului e bine să conştientizeze că regimul totalitar comunist trebuie condamnat pentru crimele comise. În acest sens am oferit informaţii cu privire la specificul activităţii organelor represive sovietice în timpul alegerilor din 16 februarie 1947 în RSSM, amintind cititorilor că autorităţile sovietice utilizau permanent asemenea tactici, pentru a se menţine prin fraudă la putere. Reieşind din cele relatate, acest demers ştiinţific este un îndemn pentru societate să comemoreze victimele represiunilor politice, să contribuie la consolidarea democraţiei şi să susţină calea de aderare a Republicii Moldova la UE. Doar astfel vom garanta un viitor sigur următoarelor generaţii.

ry – the one of the Soviet occupier, forbidding the victims of the communist regime to at least discuss their survival in the Gulag camps or in special settlements' camps" [19, p. 4].

CONCLUSIONS.

Analyzing this message, the population on both banks of the Dniester must be aware that the communist totalitarian regime should be condemned for the crimes committed. In this sense, we provided information regarding the specifics of the activity of the Soviet repressive bodies during the elections of February 16, 1947 in the MSSR. We are reminding the readers that the Soviet authorities were constantly using such tactics to fraudulently maintain power. Based on the aforementioned, this scientific approach is an exhortation for society to commemorate the victims of political repressions, to contribute to the consolidation of democracy and to support the accession path of the Republic of Moldova to the EU. Only in this way, we will guarantee a safe future for the next generations.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex. 59. Dosarul nr. 5, vol. I, fila 24-25.
2. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex.59, Dosarul nr. 5, vol. I, fila 17.
3. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex.59, Dosarul nr. 5, vol. I, fila 99-100-101.
4. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex.59, Dosarul nr. 5, vol. I, fila 135.
5. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex.59, Dosarul nr. 5, vol. I, fila 136.
6. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex. 59, Dosarul nr. 5, vol. I, fila 42.
7. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex.59. Dosarul nr. 5, vol. I, fila 25-26.
8. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex.59, Dosarul nr. 5, fila 189.
9. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex.60, Dosarul nr. 4, fila 2-3.
10. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex.60, Dosarul nr. 4, fila 6.
11. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex.61, Dosarul nr. 8 vol. I, fila 96.
12. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex.61, Dosarul nr. 8 vol. I, fila 82-83.
13. Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex.65, Dosarul nr. 8, vol. III. fila 48.
14. Burlacu Valentin. Instituţiile cultural-educative din R.S.S. Moldovenească-instrument de rusificare(1944-1950). În: Destin românesc. Revista de istorie şi cultură 2/2002. An IX Nr.34, Bucureşti-Chişinău, 2002.
15. Carp Simion, Carp Elena. Tratamente inumane şi degradante aplicate faţă de femei şi minori în instituţiile de detenţie din RSSM (Anii 1944-1949), Chişinău, 2023.
16. Carp Simion, Larii Iurie. Crime şi atrocităţi comise de militarii armatei sovietice pe teritoriul R.S.S. Moldoveneşti. Chişinău,2024.
17. Instaurarea administraţiei sovietice în Basarabia // https://ro.wikipedia.org/

wiki/Instaurarea_administra%C8%9Biei_sovietice_%C3%AEn_Basarabia
18. Macrinici Sorina, Vieru Vadim, Gribincea Vladislav ș.a. Drepturile omului în Moldova 2009-2010, Raport. Promo-LEX, Chișinău, 2011.
19. Petrencu Anatol, Rusia, 2019: „Acesta a fost un an greu...", ProMemoria, Chișinău, 2020.
20. Țaranov V.I., et al., Istoria RSS Moldovenești, Chișinău: Știința, 1984.
21. Țurcanu Ion, Istoria contemporană ilustrată a României, Brăila: Editura Istros, 2010.
22. Дорфман Г.. Радостный праздник. Молодежь Молдавии, 18 февраля 1947 г.
23. Крючков Денис. Брадулов Николай. Четверть века со главе МВД Молдавской ССР.// М.А. Брежнев, И.В. Алёшин, И.С. Осипов и др. Реформа и реформаторы МВД СССР. Часть 4, Москва, 2018.
24. Емелин А.С.. Закон от.08.06.1934 // Военно-исторический журнал, N.5, Москва, 1990.
25. Золотареов Л.. Цвети, родная Молдавия! Молодежь Молдавии, 18 февраля 1947 г.
26. Попов В.С., В.Г. Оппоков. Бериевщина // Военно-исторический журнал.
27. (АТЕМ) Слово Народа. Молодежь Молдавии, 18 января 1947 г.

About the authors:

Simion CARP,

PhD, university professor,
senior scientific researcher,
Science Department,
Academy "Ștefan cel Mare" of the MIA,
e-mail: carp.simion@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0003-4772-8325

Ruslan CONDRAT,

master of law,
Academy "Ștefan cel Mare" of the MAI,
e-mail: ruslan.condrat@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-8267-0486

Despre autori:

Simion CARP,

doctor în drept, profesor universitar,
cercetător științific principal,
Departamentul Știință,
Academia „Ștefan cel Mare" a MAI,
e-mail: carp.simion@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0003-4772-8325

Ruslan CONDRAT,

master în drept,
Academia „Ștefan cel Mare" a MAI,
e-mail: ruslan.condrat@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-8267-0486

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 343.33:343.9 DOI 10.5281/zenodo.13933069

FACTORI CRIMINOGENI AI INFRACȚIUNII DE ACTIVITATE A MERCENARILOR: SITUAȚIA REPUBLICII MOLDOVA ȘI A ALTOR STATE DIN SPAȚIUL EX-SOVIETIC

Radion COJOCARU,
doctor în drept, profesor universitar

Igor SOROCEANU,
doctorand

Tolerarea de statele lumii a mercenariatului pune într-un pericol extrem de grav securitatea omenirii, facilitând declanșarea și întreținerea conflictelor armate pe mapamond. Printre măsurile preventive, cel mai frecvent implementate de legislațiile penale ale statelor europene, se înscrie incriminarea și pedepsirea penală a activității de mercenariat. Pentru prevenirea eficientă a mercenariatului nu este însă suficient de a adopta modele incriminatorii și represive. Mai este necesar de a fundamenta și de a elabora măsuri prevenite criminologice, care urmează a fi puse în aplicare la nivel național și internațional. Fundamentarea teoretică a acestor măsuri preventive trebuie să se bazeze pe cunoașterea exactă a factorilor criminologici ce generează activității de mercenariat. În acest studiu, autorii identifică și analizează posibilii factorii criminogeni care determină sau facilitează săvârșirea mercenariatului, cu referință specială la Republica Moldova și fostele state din spațiul ex-sovietic.

Cuvinte-cheie: criminologie, cauzalitate, factori criminogeni, prevenire, mercenar, mercenariat, războaie, conflicte militare.

INTRODUCERE.

În contextul ultimelor evenimente ce se desfășoară pe globul pământesc, prevenirea eficientă a infracțiunilor de război se înscrie printre subiectele de maximă actualitate, abordate de știința criminologică. Din categoria infracțiunilor de război face parte și infracțiunea de *activitate a mercenarilor*, care în formularea sa clasică presupune „participarea în conflicte armate sau operațiuni militarea a persoanelor care au calitatea de mercenari".

„Activitatea mercenarilor" sau „mercenariatul" constituie o infracțiune internațională,

CRIMINOGENIC FACTORS OF THE CRIME OF MERCENARY ACTIVITY: THE SITUATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND OTHER STATES IN THE EX-SOVIET SPACE

Radion COJOCARU,
PhD, University Professor

Igor SOROCEANU,
PhD student

The tolerance of mercenaries by the states of the world puts the security of humanity in extreme danger, facilitating the initiation and maintenance of armed conflicts on the world map. Among the preventive measures, most frequently implemented by the criminal legislation of European states, is the criminalization and criminal punishment of mercenary activity. However, for the effective prevention of mercenaries, it is not enough to adopt incriminating and repressive models. It is still necessary to substantiate and develop preventive criminological measures, which are to be implemented at the national and international levels. The theoretical foundation of these preventive measures must be based on the exact knowledge of the criminological factors generating mercenary activity. In this study, the authors identify and analyze the possible criminogenic factors that determine or facilitate the commission of mercenaries, with special reference to the Republic of Moldova and the former states of the ex-Soviet space.

Keywords: criminology, causality, criminogenic factors, prevention, mercenary, mercenary, war, military conflicts.

INTRODUCTION.

In the context of the latest events taking place on the globe, the effective prevention of war crimes is among the most topical topics addressed by criminological science. The category of war crimes also includes the crime of *mercenary activity*, which in its classic formulation involves „participation in armed conflicts or military operations by persons who have the quality of mercenaries".

„The activity of mercenaries" or „mercenary" constitutes an international crime, which attacks social relations whose existence and

care atentează la relaţiile sociale a căror existenţă şi desfăşurare normală sunt condiţionate de respectarea regulilor dreptului internaţional umanitar de ducere a războiului. Activitatea mercenarilor este interzisă de Convenţia internaţională pentru reprimarea recrutării, utilizării, finanţării şi instruirii mercenarilor, adoptată la New York pe 04.12.1989, şi de Protocolul adiţional I adoptat la Convenţiile de la Geneva privind protecţia victimelor conflictelor armate internaţionale, din12.08.1949 şi 08.06.1977.

Statele contracarante şi-au creat mecanisme naţionale proprii, adaptate la prevederile Convenţiilor, prin care se urmăreşte prevenirea activităţii mercenarilor. Cel mai răspândit model preventiv îl constituie modelul juridico-penal, în baza căruia legiuitorul instituie reglementări represiv-penale de incriminare şi sancţionare a acestui flagel social. Spre exemplu, în legislaţia penală a Republicii Moldova, răspunderea penală pentru activitatea mercenarilor este statuată la art. 141 C. pen. Potrivit alin. (1) se pedepseşte cu închisoare de la 5 la 10 ani *participarea mercenarului într-un conflict armat, la acţiuni militare sau la alte acţiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituţionale ori violarea integrităţii teritoriale a statului*. Potrivit alin. (2) al aceluiaşi articol se pedepseşte cu închisoare de la 10 la 15 ani persoana implicată în *angajare, instruire, finanţare sau altă asigurare a mercenarilor, precum şi folosirea lor într-un conflict armat, în acţiuni militare sau în alte acţiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituţionale ori violarea integrităţii teritoriale a statului* [1, art.141].

Pentru prevenirea eficientă şi instituirea unui control social asupra fenomenelor infracţionale nu este suficient de a aplica doar măsuri represive cu caracter penal. Mai este necesară elaborarea pe scară largă a unor măsuri specifice cu caracter politic, social-educaţional, economic, cultural, etc. În vederea elaborării măsurilor preventive este obligatorie „radiografierea criminologică" a fenomenelor criminale, radiografie care ar avea drept obiectiv predilect elucidarea factorilor criminogeni generatori de fenomene criminale. Anume factorii criminogeni sunt obiectivele ţintă asupra cărora se aplică măsurile preventive. Acest lucru este valabil în deplină măsură şi pentru

normal development are conditioned by the observance of the rules of the international humanitarian law of waging war. The activity of mercenaries is prohibited by the International Convention for the Suppression of the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, adopted in New York on 04.12.19891 and by Additional Protocol I adopted to the Geneva Conventions of 12.08.1949 regarding the protection of victims of international armed conflicts of 08.06. 1977.

Countervailing states have created their national mechanisms, adapted to the provisions of the Conventions, which aim to prevent the activity of mercenaries. The most widespread preventive model is the legal-penal model, based on which the legislator establishes repressive-penal regulations to incriminate and sanction this social scourge. For example, in the criminal legislation of the Republic of Moldova, the criminal liability for the activity of mercenaries is stipulated in art. 141 Criminal Code of the Republic of Moldova. According to paragraph (*1) the person's act of mercenary participation in an armed conflict, in military actions or in other violent actions aimed at overthrowing or undermining the constitutional order or violating the territorial integrity of the state is punished with imprisonment from 5 to 10* years. According to paragraph (2) of the same article, the act of hiring*, training, financing or otherwise securing mercenaries, as well as their use in an armed conflict, in military actions or in other violent actions oriented towards overthrowing or undermining the constitutional order or violating the territorial integrity of the state* [1, art.141].

For effective prevention and the establishment of social control over criminal phenomena, it is not enough to apply only repressive measures of a criminal nature. It is still necessary to elaborate on large-scale specific measures of a political, social-educational, economic, cultural, etc. nature. To develop preventive measures, the „criminological radiography" of criminal phenomena is mandatory, radiography which would have as its main objective the elucidation of the criminogenic factors generating criminal phenomena. Namely, the criminogenic factors are the target objectives to which preventive measures are applied.

prevenirea criminologică a activităţii mercenarilor. Prin urmare, o premisă absolut necesară pentru prevenirea mercenariatului o constituie cunoaşterea factorilor criminogeni care determină geneza acestei manifestări criminale.

OPINII, DISCUŢII ŞI REZULTATE ŞTIINŢIFICE.

În general factorii criminogeni nu reprezintă altceva decât fenomenele/cauzele care au generat săvârşirea de infracţiuni/crime. Înainte de a caracteriza factorii criminogeni proprii activităţii mercenarilor urmează să facem anumite precizări.

În primul rând, infracţiunea nu este un fenomen unicauzal la baza căruia ar sta un singur factor generator, ci este un fenomen pluricauzal reieşit din mai mulţi factori criminogeni generatori. După cum menţionează distinsul criminolog A. I. Dolgova, „nu există o cauză generală, de bază, care ar explica pe deplin proveniența criminalităţii în toată diversitatea sa" [3, p.180]. Pe acelaşi tărâm de idei se pronunţă autorul N. Giurgiu, potrivit căruia „O cercetare criminologică realistă trebuie să plece neapărat de la o abordare pluralistă a criminalităţii, acceptând ideea că pentru o criminalitate diferenţiată ca natură şi structură, trebuie căutată şi o etiologie diferenţiată specifică" [4, p.131].

În cel de la doilea rând, la caracterizarea diferitor factori criminogeni se va lua în consideraţie importanţa graduală pe care o au la generarea infracţiunii de activitate a mercenarilor. În criminologia sovietică, ca şi ulterior în cea rusească, se face distincţie dintre cauze şi condiţii ale criminalităţii. Astfel, autorul M. D. Şargorodski susţine că „Prin cauze ale criminalităţii în sens larg se au în vedere acele împrejurări fără de care aceasta nu ar fi apărut şi nu ar putea exista. Aceste împrejurări însă au un rol diferit la apariţia criminalităţii. Unele creează posibilităţi reale de apariţie a motivelor criminale, iar altele transformă aceste posibilităţi în realitate. Primele împrejurări constituie cauze ale criminalităţii, iar celelalte constituie condiţii ale criminalităţii" [7, p.30].

În viziunea noastră, folosirea termenului de „factori care generează criminalitatea" este mai sugestivă decât cea de „cauze care generează criminalitatea". Totodată, utilizarea lor concomitentă nu poate genera confuzii asupra semnificaţiei lor.

This is also fully valid for the criminological prevention of mercenaries' activity. Therefore, a necessary premise for the prevention of mercenaries is the knowledge of the criminogenic factors that determine the genesis of this criminal manifestation.

OPINIONS, DISCUSSIONS AND SCIENTIFIC RESULTS.

In general, criminogenic factors represent nothing but the phenomena/causes that generated the commission of crimes/crimes. Before characterizing the criminogenic factors specific to mercenaries' activity, we must make certain clarifications.

First of all, the criminal phenomenon is not a uni-causal phenomenon based on a generative factor, but a multi-causal phenomenon based on several criminogenic generative factors. According to the distinguished criminologist AI Dolgova, „there is no general, basic cause that would fully explain the origins of crime in all its diversity" [3, p.180]. The author N. Giurgiu speaks in the same realm of ideas, according to which: „A realistic criminological research must necessarily start from a pluralistic approach to crime, accepting the idea that for a crime differentiated in nature and structure, an aetiology must also be sought specific differentiated" [4, p.131].

In the second place, when characterizing different criminogenic factors, the gradual importance they have in generating the crime of mercenary activity will be taken into consideration. In Soviet criminology, including Russian one, a distinction is made between causes and conditions of crime. Thus, the author MD Şargorodschii claims that: „The causes of crime in a broad sense mean those circumstances without which it would not have appeared and could not exist. These circumstances, however, have a different role in the emergence of crime. Some create real possibilities for the emergence of criminal motives, and others transform these possibilities into reality. The first circumstances constitute causes of crime, and the others constitute conditions of crime" [7, p.30].

In our view, the use of the term „crime-generating factors" is more suggestive than „crime-generating causes". At the same time, their simultaneous use cannot generate

Prin urmare, luând în considerație importanța și rolul factorilor criminogeni pentru antecedența cauzală a crimei de „activitate a mercenarilor" promovăm următoarea clasificare:

– Factori criminogeni exogeni care-l determină din exterior pe individ la mercenariat;

– Factori criminogeni endogeni care determină formarea nefavorabilă a personalității mercenarului și conduc la apariția în cadrul conștiinței individuale a orientărilor antisociale;

– Factori criminogeni situaționali reprezentați de situații concrete în care persoana s-a aflat înainte de comiterea mercenariatului.

Factori criminologici externi.

Războaiele, conflictele armate internaționale sau regionale. Este factorul politic principal care stă la baza declanșării mercenariatului. Fără război nu există mercenar, întrucât mercenarul este un „actor al războiului". Pentru a învinge și pentru a-și atinge interesele, părțile implicate în război sunt interesate în atragerea militarilor profesioniști cu experiență de luptă. Fie că este vorba de partea beligerantă care exercită agresiunea, fie de cea care se apără împotriva agresiunii, „mercenarul" este privit ca un instrument care poate fi folosit eficient pe câmpul de luptă. Istoria ne demonstrează că de-a lungul timpului multe războaie au fost câștigate cu ajutorul mercenarilor, ei fiind niște „oameni special pregătiți și plătiți pentru a lupta, și care nu reprezintă părțile beligerante, adică nu sunt cetățeni ai vreunui dintre statele implicate în conflict". Starea de haos și anarhie caracteristică războiului încurajează înrolarea „criminalilor de război profesioniști" în câmpul de luptă.

Revoluțiile, loviturile de stat și acțiunile violente de schimbare a regimurilor guvernamentale. Dacă în trecut „mercenariatul clasic" era utilizat doar pentru desfășurarea războaielor, în prezent suntem martori oculari ai unor tendințe de utilizare a mercenarilor pentru declanșarea revoluțiilor, loviturilor de stat și schimbării violente a regimurilor constituționale. Este vorba de o formă „hibrid a mercenariatului", folosită de statele cu veleități imperialiste împotriva altor state care intră în sfera de influență ori se află sub pretinsa influență a acestora. „Caracatițele imperialiste" recrutează și facilitează pătrunderea pe teritoriul statelor victime a persoanelor străine pentru participarea activă la acțiuni violente, dezordini de masă și alte activități perturbatorii de acest sens.

confusion about their meaning.

Therefore, taking into account the importance and role of criminogenic factors in the causal antecedent of the crime of „mercenary activity", we promote the following classification:

– Exogenous criminogenic factors that externally determine the individual to mercenary;

– Endogenous criminogenic factors that determine the unfavourable formation of the mercenary's personality and lead to the appearance within the individual consciousness of antisocial orientations;

– Situational criminogenic factors are represented by concrete situations in which the person was before committing the mercenary act.

External criminological factors.

Wars, international or regional armed conflicts. It is the main political factor underlying the mercenary outbreak. Without war, there is no mercenary, since the mercenary is an "actor of war". To win and achieve their interests, the parties involved in the war are interested in attracting professional soldiers with combat experience. Regardless of whether it is the belligerent side exercising aggression or the one defending against aggression, the "mercenary" is seen as a tool that can be used effectively on the battlefield. History shows us that over time many wars have been won with the help of mercenaries „people specially trained and paid to fight, and who do not represent the belligerent parties, i.e. are not citizens of any of the states involved in the conflict". The chaos and anarchy of war encourage the enlistment of „professional war criminals" on the battlefield.

Revolutions, coups and violent actions to change government regimes. If in the past „classical mercenary" was used only in the conduct of wars, today we are eyewitnesses of some tendencies to use mercenaries to trigger revolutions, coups d'état and the violent change of constitutional regimes. It is a „hybrid form of mercenary" used by imperialist states against other states that come under their sphere of influence or under their alleged influence. The "imperialist octopuses" recruit and facilitate the penetration of foreign persons into the territory of the victim states for active participation in violent actions, mass disturbances and other disruptive actions of this nature, etc. Such

Asemenea activităţi sunt utilizate frecvent în privinţa statelor tinere apărute după destrămarea Uniunii Sovietice. Scopul urmărit îl constituie împiedicarea proceselor democratice şi menţinerea influenţei imperialiste ale Rusiei în privinţa acestor state.

Problema organizării din exterior a unor lovituri de stat prin implicarea mercenarilor este deosebit de actuală mai ales pentru Republica Moldova. În luna februarie a anului curent (2023), au fost făcute declaraţii oficiale privind organizarea unei lovituri de stat prin implicarea „mercenarilor hibrizi" care urmau să participe la acţiuni de destabilizare, inclusiv violente, de schimbare a orânduirii constituţionale în Republica Moldova [9]. Ascet pericol a întemeiat aplicarea regimului special de intrare şi ieşire din Republica Moldova pentru cetăţenii străini, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.41 din 24.02.2022 privind declararea stării de urgenţă [2, art.2, pct.1 şi pct.9]. Spre exemplu, la data de 27.02.2023, doi cetăţeni străini au fost expulzaţi din Republica Moldova pentru că ar fi pregătit un plan de destabilizare a situaţiei interne din ţară [8].

Crizele economice, şomajul şi nivelul de trai scăzut. Fizionomia juridică a infracţiunii de activitate a mercenarilor include scopul urmărit de criminalul de război, adică „...obţinerea unui avantaj personal sau a unei remunerări promise de către o parte la conflict sau în numele acesteia…."[1]. Astfel, la infracţiunea de mercenariat scopul de mijloc îl constituie participarea la luptă în cadrul unui conflict armat, iar scopul final, realizat prin intermediul scopului de mijloc, îl formează obţinerea unei remuneraţii financiare sau materiale. Interesului material urmărit de mercenar are un impact

activities are frequently used with the young states that emerged after the breakup of the Soviet Union. The aim is to prevent democratic processes and maintain imperialist influence in these states.

The problem of organizing coups through the involvement of mercenaries is particularly current, especially for the Republic of Moldova. In February of the current year (2023), official statements were made regarding the organization of alleged coups involving „hybrid mercenaries" who would participate in destabilizing actions, including violent actions to change the constitutional order in the Republic of Moldova [9]. This danger was found in the application of the special regime of entry and exit from the Republic of Moldova for foreign citizens approved by Parliament Decision no. 41 of 24.02.2022 regarding the declaration of a state of emergency [2]. For example, on 27.02.2023, two foreign citizens were expelled from the Republic of Moldova for allegedly preparing a plan to destabilize the internal situation in the country [8].

Economic crises, unemployment and low living standards. The legal physiognomy of the crime of mercenary activity includes the purpose pursued by the war criminal, i.e. „... obtaining a personal advantage or promised remuneration by or on behalf of a party to the conflict..."[1]. Thus, in the crime of mercenary, the middle goal is the participation in the fight within an armed conflict, and the final goal achieved through the middle goal is the obtaining of financial or material remuneration. The material interest pursued by the mercenary

[1] Potrivit art.130 Cod penal al Republicii Moldova: „Prin mercenar se înţelege persoana special recrutată, în ţară sau în străinătate, pentru a lupta într-un conflict armat, care ia parte la operaţiunile militare în vederea obţinerii unui avantaj personal sau a unei remunerări promise de către o parte la conflict sau în numele acesteia, care nu este nici cetăţean al părţii la conflict, nici rezident pe teritoriul controlat de o parte la conflict, nu este membru al forţelor armate ale unei părţi la conflict şi nu a fost trimisă de către un stat, altul decât partea la conflict, în misiune oficială ca membru al forţelor armate ale statului respectiv". Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.72-74 din 14.04.2009, în vigoare potrivit ultimelor modificări şi completări din 18.03.2023 (Legea nr.9 din 02.02.2023 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.53-56 din 18.02.2023).

[1]According to art. 130 Criminal Code of the Republic of Moldova: „mercenary means the person specially recruited, in the country or abroad, to fight in an armed conflict, who takes part in military operations to obtain a personal advantage or a promised remuneration by or on behalf of a party to the conflict, who is neither a citizen of a party to the conflict nor a resident of the territory controlled by a party to the conflict, is not a member of the armed forces of a party to the conflict and has not been sent by a state other than a party to the conflict on an official mission as a member of the armed forces of the respective state". Criminal Code of the Republic of Moldova no. 985 of 18.04.2002 // Official Gazette of the Republic of Moldova no. 72-74 of 14.04.2009, in force according to the latest amendments and additions of 18.03.2023 (Law no. 9 of 02.02.2023 / / Official Gazette of the Republic of Moldova no. 53-56 of 18.02.2023).

determinant la formarea motivaţiei infracţionale. Decizia individului, de a-şi realiza acest interes pe cale ilegală, este puternic determinată de factori obiectivi cu caracter economic: crize economice, şomaj şi nivel scăzut de trai.

Mai ales aceşti factori economici sunt valabili pentru statele din fostul lagăr sovietic, din care făcea parte şi Moldova. Chiar dacă după destrămarea URSS-ului au trecut mai mult de 30 de ani, majoritatea dintre ţările din spaţiul ex-sovietic parcurg actualmente tranziţia către economia de piaţă, iar altele se află într-o puternică recesiune datorită crizelor economice prin care au trecut sau prin care continuă să treacă. După cum menţionează pe drept cuvânt autorii Gh. Nistoreanu şi C. Păun, „...sărăcia nu are doar o dimensiune economică obiectivă, dar şi una spirituală, dimensiunea subiectivă se referă la percepţia individuală, la evaluarea personală pe care individul o face statutului său economic, situaţiei financiare într-un mediu social şi epoca în care trăieşte" [5, p.184]. Această dimensiune subiectivă îi determină pe unii indivizi să desfăşoare activităţi criminale pentru satisfacerea necesităţilor materiale, inclusiv prin recurgerea la activităţi de mercenariat cu scopul de a obţine remuneraţii financiare. Mai mult decât atât, şomajul „...atacă în modul cel mai serios echilibrul interior al individului, punându-l în imposibilitatea de a-şi mai realiza, prin mijloace legale aspiraţiile sale" [5, p.184]. Nu este exclus faptul că pe lângă sărăcie, mercenarul mai poate fi determinat şi de dorinţa de îmbogăţire sau de un trai mai decent decât cel pe care îl are. Din interviurile realizate în privinţa persoanelor suspectate că au desfăşurat activităţi de mercenariat rezultă că cel mai frecvent implicarea lor în acţiuni militare se realizează pe fundalul satisfacerii interesului material [11]. Acest fapt mai poate fi cu uşurinţă dovedit prin analiza situaţiei cazuistice a unui bărbat de 43 de ani din oraşul Bender, care din interes material s-a înrolat contra unei remunerări băneşti promise din timp şi a participat, în calitate de mercenar, la conflictul militar care are loc în sud-estul Ucrainei [13]. V. A. este un alt mercenar cu dublă cetăţenie, având-o atât pe cea a Republicii Moldova, cât şi a Federaţiei Ruse, care în anul 2018 a decedat pe câmpul de luptă, dar iniţial a fost recrutat pentru desfăşurarea activităţilor de mercenariat contra cost [12]. Şirul acestor

has a determined impact on the formation of criminal motivation. The individual's decision to realize this interest illegally is strongly determined by objective factors of an economic nature: economic crises, unemployment and low standard of living.

Especially these economic factors are valid for the states of the former Soviet camp, of which the Republic of Moldova is also a part. Even though more than 30 years have passed since the breakup of the USSR, most of the countries in the ex-Soviet space are currently going through the transition to a market economy, and others are in a strong economic recession due to the economic crises they went through or through which he continues to pass. As the authors Gh. Nistoreanu and C. Păun rightly mention: „...poverty has not only an objective economic dimension but also a spiritual one, the subjective dimension refers to the individual perception, to the personal assessment that the individual makes of the status his economic, financial situation in a social environment and the era in which he lives" [5, p.184]. This subjective dimension leads some individuals to carry out criminal activities to satisfy material needs, including resorting to mercenary activities to obtain financial remuneration. More than that, unemployment „...attacks in the most serious way the inner balance of the individual, making it impossible for him to achieve his aspirations by legal means" [5, p.184]. It is not excluded that in addition to poverty, the mercenary may also be determined by the desire to get rich or to live more decently than the one he has. From the interviews carried out regarding the persons suspected of having carried out mercenary activities, it follows that most frequently their involvement in military actions is carried out against the background of satisfying the material interest [13]. This fact can also be easily proven by analyzing the casuistic situation of a 43-year-old man from the city of Bender who for material interest enlisted against a monetary remuneration promised in advance and participated as a mercenary in the military conflict taking place in southeastern Ukraine [13]. VA is another mercenary with dual citizenship, having that of the Republic of Moldova and the Russian Federation, who in 2018 died on the battlefield, but was initially recruited to

exemple poate fi încă mult continuat, deoarece există un număr mare de persoane care au acceptat desfăşurarea activităţilor de mercenariat din cauza crizelor economice cu care s-au confruntat şi a nivelului scăzut de trai de care au avut parte.

Organizaţiile paramilitare. Grupul paramilitar reprezintă o organizaţie existentă într-un anumit stat a cărei structurare şi funcţionalitate se bazează pe principii militare, însă nu face parte din forţele armate ale respectivului stat, dar poate participa la acţiunile militare de partea acestuia. Existenţa şi tolerarea organizaţiilor paramilitare duce la prevalarea membrilor acestor organizaţii în coraport cu forţele militare armate regulate ale unor state. Este bine cunoscut faptul că organizaţiile paramilitare pot fi utilizate pentru realizarea scopurilor politico-militare în cadrul unui război sau conflict regional. Totodată, prin intermediul organizaţiilor paramilitare se poate camufla/deghiza folosirea ilegală de către părţile beligerante a mercenarilor în operaţiuni militare.

Companiile private militare. Activitatea acestor companii se desfăşoară după o „cutumă" neoficială, manifestată print-o practică îndelungată de participare în cadrul conflictelor armate sau acţiunilor militare. În literatura de specialitate se afirmă că „locul şi rolul angajaţilor companiilor militare şi de securitate private în cadrul conflictelor armate contemporane este omniprezent. Serviciile şi ponderea participării acestor persoane atât la nivelul pregătirii ostilităţilor, cât şi direct în cadrul acestora este diferită" [14, p.87].

Din moment ce angajaţii companiilor militare private sunt remuneraţi pentru serviciile prestate, în mod automat aceştia au calitatea de mercenar atunci când participă la ostilităţi militare pe teritoriul altor state. Inexistenţa unor norme juridice care ar reglementa statutul „companiilor militare private" reprezintă unul dintre factorii primari care facilitează utilizarea mercenarilor în ostilităţile militare. În aceste condiţii, companiile militare private reprezintă actualmente un „paravan" prin care se mușamalizează utilizarea mercenarilor în acţiuni militare. Un eventual exemplu în acest sens ar fi grupul Wagner, care a fost acuzat că serveşte interesele unor persoane strict determinate în numeroase zone de conflict, cum ar fi cele din Siria, Ucraina, Africa şi America de Sud [10].

carry out mercenary activities for a fee [12]. These are just some examples, but the list can go on and on because there are a large number of people who have accepted mercenary activities due to the economic crises they have faced and the low standard of living they have had.

*Paramilitary organizations***.** The paramilitary group/organization represents an organization existing in a certain state whose structuring and functionality are based on military principles, but is not part of the armed forces of that state, but can participate in military actions on its part. The existence and tolerance of paramilitary organizations lead to the predominance of the members of these organizations among the regular armed military forces of some states. Paramilitary organizations can be used to achieve political-military goals within a regional war or conflict. At the same time, the illegal use of mercenaries by the warring parties in military operations can be camouflaged/disguised through paramilitary organizations;

Private military companies. The activity of these companies is carried out according to an unofficial „custom", manifested by a long practice of participating in armed conflicts or military actions. In the specialized literature, it is stated that „the place and role of employees of private military and security companies in contemporary armed conflicts are ubiquitous. The services and the weight of the participation of these people both at the level of the preparation of hostilities and directly within them is different" [14, p.87]. Since the employees of private military companies are remunerated for the services rendered, they automatically have the quality of mercenaries when they participate in military hostilities on the territory of other states. The lack of legal norms that would regulate the status of „private military companies" is one of the primary factors that facilitate the use of mercenaries in military hostilities. Under these conditions, private military companies currently represent a „screen" through which the use of mercenaries in military actions is covered up. A possible example in this sense would be the Wagner group, which has been accused of serving the interests of certain individuals in numerous conflict zones, from Syria to Ukraine, Africa and South America [10].

Mercenary tolerance. In essence, the tol-

Tolerarea mercenariatului. În esenţă, tolerarea mercenariatului constituie un factor politic care presupune îngăduirea sau trecerea cu vederea fenomenului de autorităţile statale. Această activitate *de iure* şi oficial este ilegală, fiind chiar incriminată ca infracţiune în legea penală, însă *de facto* este permisă. Cel mai des fenomenul de „tolerare a activităţii mercenarilor" se bazează pe susţinerea politică din partea „factorilor de decizie" ori a altor persoane interesate, care urmăresc anumite scopuri şi interese ascunse. Nu este exclus ca fenomenul să fie tolerat de autorităţi în scop de apărare împotriva unei agresiuni, atunci când forţele armate statale nu sunt motivate sau nu au capacitatea necesară de a riposta.

Familiile vulnerabile. Familia în calitate de celulă de bază a societăţii este cel mai important factor social care are valenţă asupra formării dezvoltării umane. Anume familia imprimă personalităţii umane cele mai relevante standarde valorice, care-i oferă persoanei posibilitatea de a conviețui în cadrul colectivităţii. Persoanele provin din familii diferite, iar anturajul şi atmosfera din familie dă start formării personalităţii umane. În cazul familiilor vulnerabile în care persistă violenţa, consumul de alcool sau stupefiante, vagabondajul, cerşitul, neglijenţa părinţilor faţă de educaţie, etc., personalitatea copiilor devine amorfă şi lipsită de standarde valorice. Pe fundalul neglijenţei familiale, aceşti copii se simt stresaţi şi manifestă ostilitate faţă de familie în special şi faţă de societate în ansamblu. Manifestând deviante violente, atunci când devin mature, aceste persoane sunt predispuse de-a participa la conflicte fiind adeseori chiar indiferente faţă de interesele promovate de părţile beligerante. La aceste persoane se poate atesta o motivaţie de ostilitate şi de răzbunare faţă de societate pentru copilăria grea pe care au îndurat-o.

Mijloacele de informare în masă. Asistând la începutul revoluţiei tehnologiilor informaţionale, suntem martorii unei diversităţi exuberante a mijloacelor de informare în masă, printre care se numără platformele de socializare. În general, mijloacele de informare în masă au un impact de anvergură asupra formării personalităţii umane. Influenţa asupra infractorului este condiţionată de aptitudinea informaţiei negative „...de a stimula convingerile şi pornirile antisociale ale persoanei..." [4,

eration of mercenaries is a political factor that requires the state authorities to allow or overlook the phenomenon. This de *jure and official* activity is illegal, being even criminalized as a crime in the criminal law, but de *facto* it is allowed. Most often, the phenomenon of ,,tolerating the activity of mercenaries" is based on political support from „decision makers" or other interested persons, who pursue some hidden goals and interests. It is not excluded that the phenomenon is tolerated by the authorities to defend against aggression when the state armed forces are not motivated or do not have the necessary capacity to fight back.

Vulnerable family. The family as the basic cell of society is the most important social factor that has a bearing on the formation of human development. Namely, the family imprints the most relevant value standards on the human personality, which give the person the opportunity to live within the community. People come from different families, and the environment and atmosphere in the family start the formation of the human personality. In the case of vulnerable families where family violence persists, alcohol or drug use, vagrancy, begging, parents' neglect of education, etc., the children's personality is amorphous and lacks value standards. Against the background of family neglect, these children feel stressed and show hostility towards the family and society as a whole. Manifesting violent deviations, when they become mature, these people are predisposed to participate in conflicts, being disinterested in the interests promoted by the belligerent parties. In these people, one can attest to a motivation of hostility and revenge towards society for the difficult childhood they endured.

Mass media. Witnessing the beginning of the information technology revolution, we are witnessing an exuberant diversity of mass media, among which we also list social media platforms. In general, mass media have a far-reaching impact on the formation of human personality. The influence on the criminal is conditioned by the ability of the negative information „... to stimulate the person's antisocial beliefs and tendencies..." [4, p.183], that are already formed.

First of all, it is about aggression. By its

p.183], care deja sunt formate.

În primul rând, este vorba de agresivitate. Prin natura sa, personalitatea mercenarului se caracterizează printr-un anumit nivel de agresivitate. Este firesc, întrucât agresivitatea pusă în valoare şi manifestată pe câmpul de luptă poate aduce venituri colosale mercenarului. Promovarea comportamentelor violente pe care le implică lupta pentru putere şi prin care se pune accent pe răsturnarea prin violenţă a raporturilor de forţă pot activa pornirile criminale ale potenţialului mercenar. Filmele violente de pe micile ecrane, cărţile şi programele ce promovează agresivitatea în mod camuflat sau pe faţă, sporurile publicitare cu tentă violentă, etc., pot furniza o cale alternativă a persoanei de a da curs unor impulsuri, emoţii, idei, sentimente care se află în dezacord cu conştiinţa morală.

În cel de al doilea rând, mijloacele de informare, mai ales platformele de socializare, permit diseminarea informaţiilor privind recrutarea potenţialilor mercenari, învăţarea şi instruirea acestora pentru participarea la ostilităţi militare. Mai ales recrutarea clandestină digitalizată a mercenarilor este deosebit de răspândită, fapt confirmat de practica judiciară. Acest mod original de recrutare prezumă numeroase avantaje pentru potenţialii mercenari: operativitate, clandestinitate, costuri minime, claritate, diversitate, comunicare la distanţă, transferuri de bani, etc. În era digitală, pentru recrutarea mercenarilor în spaţiul teritorial-administrativ al Europei de Sud-Est pot fi utilizate pe larg diverse aplicaţii de pe platformele neguvernamentale de comunicare virtuală, cum ar fi: „Viber", „Messenger", „WhatsApp", „Telegram", „Instagram", „Google Drive", „Zoom", „Skype", „Echipe Microsoft (Microsoft Teams şi Microsoft Aduce)", „TikTok" şi/sau alte categorii de platforme de comunicare simulate. Dintre cele mai dinamice şi răspândite, putem menţiona următoarele: „Nextiva", „Slack", „Confluence", „Zendesk", „Help Scout", „Zoho Desk", „Asana", „Monday.com", „Basecamp", „Trello", „CloudApp", „Google Hangouts", „Guru", „Hiver", „Dropbox", „Loom (războiul)", „CloudApp" şi/sau alte genuri de platforme de interacţiune în mediul online, care oferă o accesibilitate, comunitate, conectivitate, ecosistem digital, inovare şi sustenabilitate [6, p.107-108].

nature, the mercenary's personality is characterized by a certain level of aggression. It is natural since the aggressiveness displayed and displayed on the battlefield can bring colossal income to the mercenary. The promotion of violent behaviours that involve the struggle for power and through which emphasis is placed on the violent overthrow of power relations can activate the criminal tendencies of potential mercenaries. Violent movies on small screens, violent books and programs, violent advertisements, etc., can provide an alternative way for the person to act on impulses, emotions, ideas, and feelings that are in disagreement with the moral conscience.

Secondly, the means of information, especially social media platforms, allow the dissemination of information regarding the recruitment of potential mercenaries, their learning and training for participating in military hostilities. Especially the digitalized clandestine recruitment of mercenaries is particularly widespread in judicial practice. This original way of recruitment assumes many advantages, among which we list: operativeness, clandestineness, minimal costs, clarity, diversity, remote communication, money transfers, etc. In the digital age, for the recruitment of mercenaries in the territorial-administrative space of Southeast Europe, various applications from non-governmental virtual communication platforms can be widely used, such as: „Viber", „Messenger", „ WhatsApp", „Telegram", „Instagram", „Google Drive", „Zoom", „Skype", „Microsoft Teams (Microsoft Teams and Microsoft Brings)", „TikTok" and/or other categories of simulated communication platforms. Among the most dynamic and widespread, we can mention the following: „Nextiva", „Slack", „Confluence", „Zendesk", „Help Scout", „Zoho Desk", „Asana", „Monday.com", „Basecamp", „Trello", „CloudApp", „Google Hangouts", „Guru", „Hiver", „Dropbox", „Loom (the war)", „CloudApp" and/or other types of interaction platforms in the online environment, which provide accessibility, community, connectivity, digital ecosystem, innovation and sustainability [6, p.107-108].

Endogenous criminogenic factors.

The low level of school training and the lack of qualified studies. The absence of studies is due to: not attending school, lack of intellec-

Factori criminogeni endogeni.

Nivelul scăzut de instruire şcolară şi lipsa studiilor calificate. Absenţa studiilor este cauzată adeseori de: abandonul şcolar, lipsa capacităţilor intelectuale, situaţia familiară nefavorabilă, lipsa motivaţiei/susţinerii/încurajării de a studia, lipsa surselor financiare, etc. Persoanele supuse acestor factori sunt în căutarea unui loc de muncă „mai bun", cu o remuneraţie financiară în limitele aprecierilor subiective, care le-ar oferi posibilitatea să-şi realizeze visurile şi aspiraţiile spre care tind. Fiind aventuraţi în goana spre un trai mai bun, ele pot fi uşor antrenate un grupări de mercenari.

Inadaptarea socială a militarilor pensionaţi. Militarii sunt genul de persoane care toată viaţa sau cea mai mare parte a timpului o petrec purtând uniformă şi respectând un regim special caracteristic profesiei, fiind totodată implicaţi în diverse exerciţii şi/sau aplicaţii tactice de antrenament. Persoanele care practică o astfel de profesie ajung să fie obişnuite cu un asemenea regim, iar milităria este un atribut inerent al vieţii lor cotidiene. Odată ajuns la vârsta de pensionare, este ştiut că la militar acest lucru se întâmplă mai devreme decât la alte persoane, mai ales în spaţiul ex-sovietic; în consecinţă, aceste persoane se adaptează greu la noile rigori ale vieţii cotidiene. Prin urmare, militarii pensionaţi sunt susceptibili de a trece printr-un proces de convertire spre o conduită antisocială, care în cazul nostru se referă la mercenariat.

Este destul de răspândită racolarea în rândul mercenarilor a foştilor militari, mai cu seamă a celor pensionaţi, care au şi o experienţă militară necesară de a face faţă cerinţelor pe câmpul de luptă. Inadaptarea absolută sau relativă la noile realităţi sporeşte gradul de vulnerabilitate a militarilor pensionaţi faţă de ofertele propuse de cei care realizează acţiuni de racolare. Bineînţeles că aceste oferte sunt întreţinute şi de recompense materiale generoase, care în condiţiile nivelului scăzut de viaţă îi motivează o dată în plus de a da curs unor asemenea propuneri.

Inadaptarea socială a militarilor concediaţi. Procesul de inadaptare este valabil şi pentru militarii care din varii motive au fost concediaţi din forţele armate, organele afacerilor interne ori din sistemul instituţiilor de asigurare a securităţii statului. Pe lângă inadaptarea socia-

tual capacities, unfavourable family situation, lack of motivation/support/encouragement to study, lack of financial sources, etc. These people are looking for a „better" job with financial remuneration within the limits of subjective assessments, which would allow them to realize their dreams and aspirations. Being adventurous in the rush for a better life, these people can easily be trained as a group of mercenaries.

The social maladjustment of retired soldiers. The military is the kind of people who spend their whole life or most of their time wearing a uniform and respecting a special regimen characteristic of the profession, while also being involved in various exercises and/or tactical training applications. People who practice such a profession end up being used to such a regime, and the military is an inherent attribute of everyday life. Once the retirement age is reached, it is known that this happens earlier in the military than in other people, especially those from the ex-Soviet space, these people find it difficult to adapt to the new rigours of everyday life. Therefore, retired soldiers are likely to go through a conversion process towards antisocial behaviour, which in our case refers to mercenary. The recruitment of ex-servicemen among mercenaries, especially retired ones, who also have the necessary military combat experience to meet the requirements on the battlefield, is quite widespread. The absolute or relative lack of adaptation to the new realities increases the degree of vulnerability of retired military personnel to the offers proposed by those who carry out recruitment actions. Of course, these offers are also supported by generous material rewards, which in the conditions of the low standard of living further motivates them to follow through on such offers.

The social maladjustment of dismissed soldiers. The maladjustment process is also valid for military personnel who, for various reasons, were dismissed from the armed forces, internal affairs bodies or the system of state security institutions. In addition to social maladjustment, they can feel a strong sense of frustration, determined by failure, disappointment, isolation and social marginalization. At the psycho-moral level, these people believe that their value and social importance were significantly

lă, ei pot resimţi un puternic sentiment de frustrare, determinat de eşec, dezamăgire, izolare şi marginalizare socială. La nivel psiho-moral aceste persoane consideră că prin actul de concediere le-a fost diminuată semnificativ valoarea şi importanţa socială. În aceste condiţii, persoanele concediate se regăsesc uşor în noua calitate de mercenar, acest lucru fiind şi o posibilitate de răzbunare împotriva sistemului, care la un moment dat nu a mai avut nevoie de ele.

Antecedentele penale. Reintegrarea persoanelor care au executat pedeapsa închisorii, mai ales pentru comiterea de infracţiuni grave sau deosebit de grave, este anevoioasă şi necesită o perioadă îndelungată de timp. Deseori, în perioada executării pedepsei, individul rămâne izolat, fără susţinerea familiei şi a celor apropiaţi. Această ruptură din lumea de afară are un impact psihologic deosebit de negativ asupra personalităţii sale. După executarea pedepsei, persoana întâmpină dificultăţi în procesul de resocializare şi reintegrare în sânul colectivităţii. Pe acest fundal persoana poate cu uşurinţă să accepte „o nouă aventură criminală", şi anume cea a mercenariatului. Mai ales, acest lucru se poate întâmpla atunci când eliberarea condiţionată a persoanei din detenţie este determinată în mod oficial de participarea în calitate de mercenar la operaţiuni militare.

Factori criminogeni situaţionali.

Curiozitatea. Existenţa dorinţei unei persoane de a cunoaşte ceva nou o poate determina să recurgă la activitatea criminală de mercenariat. Prin manifestarea interesului faţă de această activitate, în special cunoscând că va fi remunerată, individul la etapa iniţială poate chiar să nu conştientizeze urmările ce pot surveni în urma participării sale în calitate de „mercenar" la operaţiuni militare.

Traficul de fiinţe umane. Acest gen de infracţiune poate servi în calitate de cauză generatoare a activităţii de mercenar, întrucât există o legătură indisolubilă între aceste două fenomene infracţionale. Această legătură se bazează pe un scop specific al traficului de fiinţe umane, adică exploatarea victimei *prin utilizarea în conflicte armate*. Prin urmare, victimele traficului de fiinţe umane pot fi folosite în calitate de mercenar. Victima este indusă în eroare prin înşelăciune de către traficant, prin invocarea unor date neveridice ca fiind adevărate sau prin ascunderea unor date pe care făptuitorul era obligat să le

diminished by the act of dismissal. Under these conditions, the dismissed persons easily find themselves in the new capacity of mercenary, being also a possibility of revenge on the system, which at a given moment no longer needed them.

Criminal record. The reintegration of people who have served a prison sentence, especially for committing serious or particularly serious crimes, is difficult and requires a long period. Often, during the execution of the sentence, the individual remains isolated without the support of family and relatives. This break from the outside world has a particularly negative psychological impact on his personality. After the execution of the sentence, the person encounters difficulties in the process of resocialization and reintegration into the community. Against this background, the person can easily accept "a new criminal adventure", namely that of being a mercenary. Especially, this can happen when the person's conditional release from detention is officially conditioned on participating as a mercenary in military operations.

Situational criminogenic factors.

Curiosity. The existence of a person's desire to know something new can lead him to resort to the criminal activity of mercenary. By showing interest in this activity, especially knowing that it will be remunerated, the individual at the initial stage may not even be aware of the consequences that may occur for participating as a „mercenary" in military operations.

Human trafficking. Trafficking in human beings can serve as a generative cause of mercenaries' activity, as there is an indissoluble link between these two criminal phenomena. This link is based on a specific purpose of human trafficking, that is, exploitation of the victim *through use in armed conflicts*. Therefore, victims of human trafficking can be used as mercenaries. The victim is misled by deception by the trafficker, by invoking untrue data as true or hiding data that the perpetrator was obliged to inform the victim. The latter, under the influence of misleading, can end up as a mercenary without showing his will and without being aware of the cause of the activities he is going to carry out.

aducă la cunoştinţa victimei. Aceasta din urmă, sub influenţa inducerii în eroare, poate deveni mercenar fără a-şi manifesta voinţa şi fără a fi în cunoştinţă de cauza asupra activităţilor pe care urmează să le desfăşoare.

CONCLUZII.

În acest studiu au fost prezentaţi principalii factori criminogeni ai fenomenului mercenar existent în statele din spaţiul ex-sovietic. În funcţie de nivelul la care aceştia influenţează formarea personalităţii infractorului, factorii enunţaţi au fost clasificaţi astfel: factori criminologici externi, factori criminologici interni şi factori criminologici situaţionali. Clasificarea este relevantă din mai multe aspecte. În primul rând, se evidenţiază elementul multicauzal al fenomenului mercenar, în sensul că niciunul dintre factorii menţionaţi nu este de natură să genereze de unul singur săvârşirea acestei crime de război. În al doilea rând, clasificarea urmează să fie luată în considerare de către organele specializate în activitatea de elaborare şi implementare a măsurilor preventive. Fiind pe deplin conştienţi că alţi factori criminogeni pot sta la baza genezei activităţii mercenarelor, aşteptăm sugestiile, criticile şi opiniile cititorilor, care cu siguranţă vor fi luate în considerare în studiile de perspectivă ale fenomenului.

CONCLUSIONS.

In this study, the main criminogenic factors of the mercenary phenomenon existing in the states of the ex-Soviet space were presented. Depending on the level at which they influence the formation of the criminal's personality, stated factors were classified as follows: *external criminological factors, internal criminogenic factors and situational criminogenic factors.* The classification is relevant in several aspects. First of all, the multi-causal element of the mercenary phenomenon is highlighted, in the sense that none of the mentioned factors is likely to single-handedly generate the commission of this war crime. In the second place, the classification is to be taken into account by the bodies specialized in the activity of developing and implementing preventive measures. Being fully aware that other criminogenic factors can be the basis of the genesis of mercenaries' activity, we await the readers' suggestions, criticisms and opinions, which will certainly be taken into account in the perspective studies of the phenomenon.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.72-74 din 14.04.2009, în vigoare potrivit ultimelor modificări şi completări din 18.03.2023 (Legea nr.9 din 02.02.2023 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.53-56 din 18.02.2023).
2. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.41 din 24.02.2022 privind declararea stării de urgenţă // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.52-2 din 24.02.2022.
3. Dolgova A.I., Criminologia, Moscova, Editura Norma, 2010.
4. Giurgiu N., Elemente de criminologie, Editura Fundaţiei „Chemarea", Iaşi, 1992.
5. Nistoreanu Gh., Păun C., Criminologie, Editura Didactică şi Pedagogică R.A., Bucureşti, 1995.
6. Soroceanu Igor, Recrutarea mercenarilor în era digitală. În: materialele Simpozionului ştiinţific internaţional „Aspecte economice şi juridice ale digitalizării în contextul globalizării", din 04.03-05.03.2022, organizator: Universitatea de Studii Europene din Moldova, volumul II, p.107-108, numărul total de pagini: 216, ISBN 978-9975-3527-3-4.
7. Шаргородский М.Д., Преступность, ее причины и условия в социалистическом обществе. În: Преступность и ее предупреждение, Ленинград, 1966.
8. Doi cetăţeni străini – expulzaţi din Republica Moldova pentru că ar fi pregătit un plan de destabilizare. https://protv.md/actualitate/doi-cetateni-straini-expulzati-din-moldova-pentru-ca-ar-fi-pregatit-un-plan-de-destabilizare-in-tara-noas-

tra-precizarile-sis-video---2644653.html, vizualizat la 28.02.2023.
9. Recean, despre faptul că Rusia ar dori să preia AIC: Instituțiile noastre sunt pregătite să facă faţă unor astfel de provocări, din 21 februarie 2023. Poate fi accesat la următorul link: https://deschide.md/ro/stiri/politic/124448/Recean-despre-faptul-c%C4%83-Rusia-ar-dori-s%C4%83-preia-AIC-Institu%C8%9Biile-noastre-sunt-preg%C4%83tite-s%C4%83-fac%C4%83-fa%C8%9B%C4%83-unor-astfel-de-provoc%C4%83ri.htm?fbclid=IwAR1vUDoxMmidzEV0aLnFuc7MLKawWXmH5t04HHUwUU1giKpKWNaKZiEn5NE, vizualizat la 21.02.2023.
10. Un preot rus condamnat la 18 ani de închisoare pentru pedofilie, fotografiat pe frontul din Ucraina, din 27 februarie 2023. Poate fi accesat la următorul link: https://deschide.md/ro/stiri/externe/124839/Un-preot-rus-condamnat-la-18-ani-de-%C3%AEnchisoare-pentru-pedofilie-fotografiat-pe-frontul-din-Ucraina.htm, vizualizat la 28.02.2023.
11. Sergheev Natalia, Banii şi antecedente penale – două motive să devii mercenar (Liliana Botnariuc despre organizaţia Wagner), din 6 ianuarie 2022. Poate fi accesat la următorul link: https://moldova.europalibera.org/a/wagner-mercenari-din-moldova-investigatie-rise/31641852.html, vizualizat la 22.02.2023.
12. Povestea moldoveanului înrolat să ucidă pentru bani. Voia să revină acasă, dar a murit într-un atac în Siria, din 4 ianuarie 2022. Poate fi accesat la următorul link: https://unica.md/monden/povestea-moldoveanului-inrolat-sa-ucida-pentru-bani-voia-sa-revina-acasa-dar-a-murit-intr-un-atac-in-siria/?fbclid=IwAR3ekcnqPTlaYrzGE8LZhvgESs2Gc5mwpDilxeeUQ11awcS2amHe6bQYD1A, vizualizat la 24.02.2023.
13. Preaşcă Diana, Un bărbat din Bender a fost condamnat, pentru că a luptat ca mercenar în Donețk, din 13 martie 2017. Poate fi accesat la următorul link: https://www.moldova.org/un-barbat-din-bender-fost-condamnat-pentru-ca-luptat-ca-mercenar-donetk/, vizualizat la 23.02.2023.
14. Zacon Corina, Statutul juridic al companiilor militare şi de securitate private în cadrul conflictelor armate contemporane. Teză de doctor în drept, p.87, CZU: 341.1/.7(043.3). Poate fi accesată la următorul link: https://ulim.md/wp-content/uploads/2022/02/Teza-Zacon-Corina-2.pdf, vizualizat la 14.01.2023.

About the authors:

Radion COJOCARU,
PhD, university professor,
Director of the Doctoral School
"Criminal Sciences and Public Law",
Academy "Ştefan cel Mare" of MIA,
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3809-7392

Igor SOROCEANU,
PhD student,
Academy "Ştefan cel Mare" of the MAI,
e-mail: soroceanu94igor@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8719-0454

Despre autori:

Radion COJOCARU,
doctor în drept, profesor universitar,
director al Şcolii doctorale
„Ştiinţe penale şi drept public",
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-3809-7392

Igor SOROCEANU,
doctorand,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
e-mail: soroceanu94igor@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8719-0454

CZU [316.356.4+343.54](=214.58)

DOI 10.5281/zenodo.13933096

PROBLEMA VIOLENȚEI ÎN FAMILIE ÎN COMUNITĂȚILE DE ROMI

Vitalie IONAȘCU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Beniamin LUP,
doctorand

Violența în familie este un fenomen istoric care a rezultat din societățile patriarhale caracterizate prin dezechilibrul dintre femei și bărbați de care se conduc, în continuare, comunitățile rome. Progresul societății nu a determinat însă ruperea totală de trecut, comunitățile de romi dovedind o rezistență mai mare decât majoritatea populației la influențele externe. Diversitatea relațiilor de rudenie în comunitățile de romi și a obiceiurilor caracteristice fiecăruia a constituit un element care a asigurat păstrarea identității rome, indiferent de timp și sistem politic. Astfel, bărbații în continuare dețin monopolul violenței și controlul pe care îl exercită asupra femeii și a altor membri de familie, deoarece cred că sunt îndreptățiți să o facă, fapt care derivă din tradițiile și regulile istorice ale romilor.

În astfel de situații fenomenul violenței în familie în comunitățile de romi are un grad mare de latență, iar autoritățile publice trebuie să acorde o atenție sporită măsurilor de intervenție pro-activă, în special prin activități de prevenire victimologică, ceea ce va contribui la prevenirea timpurie și eradicarea acestui fenomen negativ.

Cuvinte-cheie: violență, familie, romi, țigani, tradiții, patriarhal, putere, control, subordonare, sărăcie, cerșetorie, prevenire.

THE PROBLEM OF DOMESTIC VIOLENCE IN ROMA COMMUNITIES

Vitalie IONAȘCU,
PhD, University Professor

Beniamin LUP,
PhD student

Domestic violence is a historical phenomenon that resulted from patriarchal societies characterized by the imbalance between women and men, which continue to rule the Roma communities. However, the progress of society did not determine the total break with the past, the Roma communities proving a greater resistance than the majority of the population to external influences. The diversity of kinship relationships in Roma communities and the customs characteristic of each constituted an element that ensured the preservation of Roma identity regardless of time and political system. Thus, men continue to have the monopoly of violence and the control they exercise over women and other family members because they believe they are entitled to do it, which derives from the historical traditions and rules of the Roma.

In such situations, the phenomenon of family violence in Roma communities has a high degree of latency and public authorities must pay more attention to pro-active intervention measures, especially through victimological prevention activities, which will contribute to early prevention and the eradication of this negative phenomenon.

Keywords: violence, family, Roma, Gypsies, traditions, patriarchal, power, control, subordination-donation, poverty, begging, prevention.

INTRODUCERE.

Violența în familie este una dintre cele mai răspândite forme de încălcare a drepturilor omului. Studiile în acest domeniu arată că orice clasă socială, rasă sau naţionalitate se confruntă cu acest fenomen. Aceasta constituie o încercare de a scoate în evidenţă caracterul comun al experienţei victimelor când este vorba de violenţă în bază de gen. Însă femeile au pus la îndoială asumarea similitudinii şi au subliniat nevoia de a cunoaşte diversitatea cazurilor de violenţă împotriva femeii, în raport cu diferitele tipuri de violenţă şi cu posibilita-

INTRODUCTION.

Domestic violence is one of the most widespread forms of human rights violations. Studies in this field indicate that every social class, race, or nationality faces this phenomenon. This constitutes an attempt to highlight the common character of victims' experiences when it comes to gender-based violence. However, women have questioned the assumption of similarity and emphasized the need to understand the diversity of cases of violence against women, in relation to different types of violence and women's ability to seek and re-

tea femeilor de a solicita şi de a primi ajutor.

Violenţa în familie în cadrul comunităţilor rome poate fi influenţată semnificativ de structurile patriarhale tradiţionale şi de valorile culturale specific rome. Aceste structuri adesea atribuie femeilor roluri subordonate în familie şi comunitate, limitând accesul lor la resurse, educaţie şi oportunităţi economice. Mulţi dintre cercetători consideră că „violenţa în familiile de romi reprezintă un subiect foarte sensibil şi, în acelaşi timp, complex, aproape de a fi considerat tabu, fenomenul violenţei în familiile de romi fiind mai degrabă negat şi normalizat, interpretat ca parte din identitatea femeilor rome" [17, p. 94].

În acest context, violenţa poate fi uneori percepută ca un mijloc de control sau de impunere a autorităţii masculine, exacerbând vulnerabilitatea femeilor şi a copiilor la abuz. În plus, comunităţile rome se confruntă adesea cu niveluri ridicate de sărăcie şi discriminare socială, factori care pot agrava dinamica violenţei în familie. Marginalizarea economică şi socială nu numai că creşte stresul şi tensiunile în cadrul familiei, ci şi poate limita accesul la servicii de sprijin şi intervenţie pentru victimele violenţei.

Abordarea violenţei în familie în comunităţile rome necesită, prin urmare, o strategie complexă şi integrată care să ţină cont de specificul cultural şi de nevoile comunităţii. Aceasta implică promovarea egalităţii de gen, îmbunătăţirea accesului la educaţie şi la piaţa muncii pentru femei şi crearea unor mecanisme eficiente de protecţie şi sprijin pentru victime. În acelaşi timp, este esenţială implicarea liderilor comunitari şi a întregii comunităţi în procesul de schimbare a normelor sociale care permit sau perpetuează violenţa. Dialogul deschis, campaniile de conştientizare şi educaţia pentru drepturile omului pot contribui la dezvoltarea unei culturi a respectului reciproc şi a non-violenţei în cadrul comunităţilor rome.

Deşi aspectele culturale sunt cruciale pentru înţelegerea şi combaterea violenţei în familie, nu ne putem baza doar pe noţiuni limitate la identitatea culturală a unei comunităţi. Este important să se evite etnocentrismul şi relativismul cultural şi trebuie dezvoltată competenţa culturală atunci când se abordează fenomenul violenţei în familie [1, p. 6].

ceive help and support.

Domestic violence within Romani communities can be significantly influenced by traditional patriarchal structures and specific Romani cultural values. These structures often assign women subordinate roles within the family and community, limiting their access to resources, education, and economic opportunities. Many researchers believe that "violence in Romani families is a very sensitive and simultaneously complex subject, almost considered taboo. The phenomenon of violence in Romani families is more often denied and normalized, interpreted as part of the identity of Romani women." [17, p. 94].

In this context, violence can sometimes be perceived as a means of control or imposition of male authority, exacerbating the vulnerability of women and children to abuse.

Moreover, Romani communities often face high levels of poverty and social discrimination, factors that can exacerbate the dynamics of domestic violence. Economic and social marginalization not only increases stress and tensions within the family but can also limit access to support services and intervention for victims of violence.

Addressing domestic violence in Romani communities, therefore, requires a complex and integrated strategy that considers the cultural specificity and needs of the community. This involves promoting gender equality, improving access to education and the labor market for women, and creating effective mechanisms of protection and support for victims. At the same time, it is essential to involve community leaders and the entire community in the process of changing social norms that allow or perpetuate violence. Open dialogue, awareness campaigns, and human rights education can contribute to the development of a culture of mutual respect and non-violence within Romani communities.

While cultural aspects are crucial for understanding and combating domestic violence, we cannot rely solely on notions limited to the cultural identity of a community.

It is important to avoid ethnocentrism and cultural relativism, and to develop cultural competence when addressing the phenomenon of domestic violence [1, p. 6].

MATERIALE ŞI METODE APLICATE.

În această cercetare au fost aplicate o varietate de metode științifice pentru a asigura o perspectivă cuprinzătoare și detaliată asupra acestui fenomen. Utilizând analiza sistemică, a fost examinată structura și funcționarea dinamicilor familiale rome, luând în considerare multiple componente și interacțiunile dintre acestea. Analiza logică a fost folosită pentru a identifica relațiile de cauzalitate și influențele reciproce dintre diferitele aspecte ale vieții comunitare și manifestările violenței în familie. Prin metoda analizei comparative, situația violenței în familie din comunitățile rome a fost comparată cu cele din alte contexte socio-culturale, evidențiind astfel particularitățile și provocările specifice. Sinteza a permis consolidarea informațiilor difuze într-o imagine de ansamblu, coerentă și profundă a subiectului, în timp ce clasificarea a ajutat la organizarea datelor și identificarea tiparelor și tendințelor relevante.

Cercetarea s-a bazat pe o gamă variată de resurse, inclusiv literatura de specialitate, care a oferit perspective critice și teoretice asupra subiectului, legislația națională, care a contextualizat problema în cadrul legal existent, și studii selective de referință, care au furnizat date empirice și analize de caz. Această abordare multidimensională a contribuit la elaborarea unei viziuni complexe asupra violenței în familie în cadrul comunităților rome, subliniind necesitatea unor soluții personalizate și eficiente pentru combaterea acestui fenomen.

REZULTATE ȘI DISCUȚII.

Modelul de familie patriarhală este predominant în comunitățile de romi, unde autoritatea bărbatului ca lider familial este un principiu bine înrădăcinat. În aceste familii, puterea este concentrată în mâinile tatălui sau partenerului masculin, care dictează regulile și ia deciziile importante fără a consulta ceilalți membri ai familiei. Deciziile sunt adesea comunicate într-un mod autoritar, cu puțin spațiu pentru dialog sau negociere.

Relațiile din cadrul acestor familii se disting prin stabilitate și respectul strict al ierarhiei, cu un accent deosebit pe supunerea față de capul familiei. Stilul de conducere este caracterizat printr-o rigurozitate ce nu admite opoziție, reflectând o structură tradițională clar

MATERIALS AND METHODS APPLIED.

In this research, a variety of scientific methods were applied to ensure a comprehensive and detailed perspective on this phenomenon. Using systemic analysis, the structure and functioning of Roma family dynamics were examined, taking into account multiple components and interactions between them. Logical analysis was used to identify causal relationships and mutual influences between different aspects of community life and the manifestations of domestic violence. Through the method of comparative analysis, the situation of domestic violence in Roma communities was compared with those in other socio-cultural contexts, thus highlighting specific characteristics and challenges. Synthesis allowed for the consolidation of diffuse information into a coherent and in-depth overall picture of the subject, while classification helped in organizing data and identifying relevant patterns and trends. The research was based on a wide range of resources, including specialized literature, which provided critical and theoretical perspectives on the topic, national legislation, which contextualized the problem within the existing legal framework, and selective reference studies, which supplied empirical data and case analyses. This multidimensional approach contributed to the development of a complex vision of domestic violence within Roma communities, underscoring the need for tailored and effective solutions to combat this phenomenon.

RESULTS AND DISCUSSIONSS.

The patriarchal family model is predominant in Roma communities, where the authority of the man as a family leader is a deeply rooted principle. In these families, power is concentrated in the hands of the father or male partner, who dictates rules and makes important decisions without consulting other family members. Decisions are often communicated in an authoritarian manner, with little room for dialogue or negotiation.

The relationships within these families are characterized by stability and strict adherence to hierarchy, with a particular emphasis on submission to the family head. The leadership style is marked by a rigidity that does not admit opposition, reflecting a traditionally de-

definită. Această dinamică subliniază o cultură în care valorile şi normele sociale sunt transmise şi susţinute prin autoritatea masculină, indiferent de contextul geografic al comunităţii de romi. Identificăm în literatura de specialitate ideea unanim acceptată precum că „structura patriarhală a comunităţilor tradiţionale de romi impune femeii rolul de subordonare necondiţionată bărbatului" [12, p. 2].

În familiile de romi, normele şi regulile de comportament sunt fundamentale, respectate cu stricteţe de toţi membrii comunităţii. Aceste norme, care îşi au rădăcinile în tradiţiile şi valorile culturale transmise din generaţie în generaţie, funcţionează ca un cod nescris care guvernează viaţa de zi cu zi şi relaţiile interpersonale. Încălcarea acestor reguli aduce adesea sancţiuni severe, aplicate conform unui sistem de justiţie intern, cunoscut sub denumirea de „legile ţigăneşti".

Aceste pedepse, destinate să restabilească ordinea şi să menţină coeziunea comunităţii, pot varia în severitate, dar sunt notorii pentru intensitatea lor, uneori ajungând la acte de brutalitate. Aceste măsuri disciplinare reflectă nu doar un mod de a asigura conformitatea, ci şi un mijloc de a conserva identitatea culturală şi coeziunea grupului. Prin această practică strictă şi adesea severă de auto-reglementare, comunităţile de romi îşi protejează valorile tradiţionale şi îşi menţin structura socială stabilă, consolidând astfel solidaritatea internă şi rezistenţa culturală în faţa influenţelor externe.

În literatura de specialitate se identifică şi un alt tip al comunităţilor de romi care constituie „*familia tulpină*", reprezentând o reproducere în miniatură a familiei patriarhale [2, p. 66]. Acest tip de familie este întâlnit în comunităţile de romi, întrucât sistemul familial încurajează dezvoltarea unor noi căsnicii sau gospodării, oferind, în limita posibilităţilor, un anumit suport material şi social. Familia tulpină îngăduie, aşadar, înmulţirea familiilor tinere, păstrând o relativă interdependenţă între ele, graţie provenienţei din aceeaşi matcă familială [2, p. 66].

Violenţa în familie în cadrul comunităţilor rome este un fenomen structural şi nu are nimic de-a face cu patologii sau comportamente agresive, nefiind un fenomen izolat sau ocazional. Violenţa în familie este un fenomen istoric care

fined clear structure. This dynamic underscore a culture in which values and social norms are transmitted and upheld through male authority, regardless of the geographic context of the Roma community. In the specialized literature, we identify the widely accepted idea that "the patriarchal structure of traditional Roma communities imposes on women the role of unconditional subordination to men" [12, p. 2].

In Roma families, norms and rules of behavior are fundamental and strictly observed by all community members. These norms, rooted in traditions and cultural values passed down through generations, function as an unwritten code governing daily life and interpersonal relationships. Violating these rules often leads to severe sanctions, applied according to an internal justice system known as "Gypsy laws."

These punishments, intended to restore order and maintain community cohesion, can vary in severity but are notorious for their intensity, sometimes amounting to acts of brutality. These disciplinary measures reflect not only a way to ensure compliance but also a means of preserving cultural identity and group cohesion. Through this strict and often severe practice of self-regulation, Roma communities protect their traditional values and maintain a stable social structure, thereby strengthening internal solidarity and cultural resilience in the face of external influences.

In the specialized literature, another type of Roma communities is identified, which constitutes the "stem family," representing a miniature reproduction of the patriarchal family [2, p. 66]. This type of family is encountered in Roma communities, as the family system encourages the development of new households, providing, within its means, material and social support. The stem family thus permits the multiplication of young families while maintaining a relative interdependence among them, thanks to their origin from the same family root [2, p. 66].

Domestic violence within Roma communities is a structural phenomenon and has nothing to do with pathologies or aggressive behaviors, not being an isolated or occasional phenomenon. Domestic violence is a historical phenomenon resulting from patriarchal soci-

rezultat din societăţile patriarhale caracterizate prin dezechilibrul dintre femei şi bărbaţi de care se conduc, în continuare, comunităţile rome. Bazat pe o falsă superioritate a bărbatului, sistemul patriarhal urmăreşte asigurarea dominaţiei masculine asupra femeilor, cu scopul de a le controla viaţa, corpul şi sexualitatea. În acest context, violenţa devine un mecanism de control indispensabil al sistemului patriarhal.

Exceptând brutalitatea şi grava răspândire a fenomenului, mai există încă un aspect la fel de alarmant: acceptarea socială a violenţei în familie. Bărbaţii deţin monopolul violenţei şi îl exercită asupra femeii, deoarece cred că sunt îndreptăţiţi să o facă, fapt care derivă din tradiţiile şi regulile istorice ale comunităţilor rome. Violenţa este o problemă de putere, dominaţie şi control, fiind favorizată în mare parte de convingeri bine înrădăcinate, învăţate sau transmise cultural de la o generaţie la alta. Prin urmare, se consideră că femeile rome reprezintă unul dintre grupurile cele mai vulnerabile din Republica Moldova [12, p. 20], chiar în raport cu femeile din alte comunităţi.

Cele mai multe familii rome sunt caracterizate de: căsătorii precoce, nelegalizate, locuirea tinerelor familii cu una din familiile de origine, număr mare de copii, divorţialitate scăzută etc. Problema căsătoriilor timpurii este strâns legată în general de condiţiile socio-economice precare şi de particularităţile culturale ale etniei rome în special, fapt care a direcţionat preocupările cercetătorilor şi direcţiile de acţiune ale instituţiilor guvernamentale şi neguvernamentale implicate în protecţia şi promovarea drepturilor copilului [14, p. 7].

Anumite cercetări [13, p. 49] cu privire la căsătoriile precoce în rândul tinerelor de etnie romă arată faptul că „modelul familial urmat de generaţiile anterioare are o puternică influenţă asupra tipului de relaţie familială pe care acestea decid să o aibă". Există în acest sens o continuitate, o transmitere între generaţii a modelului cuplului consensual (mariajul fără acte) ca formă dominantă de relaţie familială în cazul femeilor rome [14, p. 7].

După căsătoria timpurie, conform tradiţiilor specifice romilor, tinerele sunt de cele mai multe ori victimizate, iar statutul lor le determină nivelul de trai în mod dramatic. Familia de origine ezită să le ofere susţinere

eties characterized by the imbalance between women and men, which continues to govern Roma communities. Based on a false superiority of the man, the patriarchal system seeks to ensure male dominance over women, with the aim of controlling their lives, bodies, and sexuality. In this context, violence becomes an indispensable control mechanism of the patriarchal system.

Excluding the brutality and severe prevalence of the phenomenon, there exists another equally alarming aspect: the societal acceptance of domestic violence. Men hold the monopoly on violence and exert it over women, believing themselves entitled to do so, a belief stemming from the traditional and historical rules of Roma communities. Violence is a matter of power, domination, and control, largely favored by deeply rooted beliefs, culturally learned or transmitted from one generation to the next. Therefore, it is considered that Roma women represent one of the most vulnerable groups in the Republic of Moldova [12, p. 20] even in comparison to women from other communities.

Most Roma families are characterized by early, unregistered marriages, young families living with one of the original families, a high number of children, and low divorce rates.

The issue of early marriages is closely tied to the precarious socio-economic conditions and cultural particularities of the Roma ethnicity, in particular, guiding the concerns of researchers and the action directions of governmental and non-governmental institutions involved in the protection and promotion of child rights [14, p. 7]. Certain studies [13, p. 49] on early marriages among young Roma women indicate that "the family model followed by previous generations has a strong influence on the type of familial relationship they choose to have." In this regard, there is continuity, a transmission across generations of the consensual couple model (marriage without legal registration) as the dominant form of family relationship among Roma women [14, p. 7].

Following early marriage, in accordance with specific Roma traditions, young women are often victimized, and their status dramatically determines their living standards. The family of origin hesitates to offer support in

în caz de violenţă din partea partenerului, din teama de stigmatizare din partea comunităţii şi din cauza posibilelor conflicte inter-familiale [14, p. 9], care sunt caracteristice comunităţilor rome şi au o incidenţă ridicată [15 şi 16].

Deşi romii din ziua de astăzi sunt emancipaţi, comunităţile se conduc de acele „legi ţigăneşti" sau „legi ale şatrei" care derivă din tradiţiile şi obiceiurile formate pe parcursul evoluţiei istorice a acestor comunităţi. În astfel de condiţii, societatea romă neagă, minimizează fenomenul violenţei în familie şi ascunde acest fenomen, refuzând să sesizeze autorităţile publice [12, p. 22].

Recunoaşterea, acceptarea stereotipurilor false şi presupunerilor în legătură cu violenţa în familie determină ca violenţa să fie acceptată în comunitate. Mai mult, miturile false despre bărbaţi şi femei, despre comunităţile de romi legate de violenţă le asigură un cadru favorabil făptaşilor de a acţiona. Unele cercetări în domeniu relevă ideea că din cauza justificării violenţei în societăţile rome, violenţa în familie este considerată drept o manifestare normală şi „în unele cazuri este înţeleasă ca fiind o identitate a femeilor rome" [1, p. 14].

Astfel, sunt create medii nesigure unde violenţa este tolerată, în care lipsa de înţelegere asupra dinamicii violenţei în familie contribuie la izolarea şi blocarea victimelor. Cazurile de violenţă în familie în comunităţile rome mai sunt determinate şi de cauzele şi factorii generali cum ar fi sărăcia, şomajul, nivelul scăzut de educaţie, stereotipurile, consumul de alcool etc.

Prin urmare, se ştie că comunităţile de romi sunt vulnerabile din punct de vedere economic din cauza unui şir de factori [5], după cum urmează:

– nivelul scăzut de pregătire şcolară şi vocaţională,

– poziţia precară pe piaţa muncii şi discriminarea din partea angajatorilor,

– numărul mare de copii din familiile de romi,

– discriminarea comisă de către grupul majoritar,

– implicarea în economia neoficială.

Suntem de părerea că se poate vorbi în cazul romilor de un cerc vicios. Fiind săraci, în marea lor majoritate nu dispun de resurse pentru a-şi finaliza pregătirea şcolară şi profesio-

cases of partner violence, fearing community stigmatization and potential inter-family conflicts [14, p. 9]. Inter-family conflicts are characteristic of Roma communities and have a high incidence [15 and 16].

Although today's Roma communities are emancipated, they are governed by the "Romani laws" or "laws of the tent" which stem from the traditions and customs formed over the historical evolution of these communities.

Under such conditions, Roma society denies, minimizes the phenomenon of domestic violence, and conceals this phenomenon by refusing to report it to public authorities [12, p. 22]. The recognition and acceptance of false stereotypes and assumptions regarding domestic violence, in turn, result in the community's acceptance of violence. Furthermore, false myths about men and women, and about Roma communities related to violence, provide a conducive environment for perpetrators to act. Some research in the field reveals the idea that due to the justification of violence in Roma societies, domestic violence is considered a normal manifestation and "in some cases, is understood as being an identity of Roma women" [1, p. 14].

Thus, unsafe environments are created where violence is tolerated, and a lack of understanding of the dynamics of domestic violence contributes to the isolation and entrapment of victims. Cases of domestic violence in Roma communities are also determined by general causes and factors such as poverty, unemployment, low levels of education, stereotypes, alcohol consumption, etc.

Consequently, it is known that Roma communities are economically vulnerable due to a series of factors [5] as follows:

– low levels of school and vocational training,

– precarious position in the labor market and discrimination by employers,

– large number of children in Roma families,

– discrimination by the majority group,

– involvement in the informal economy.

We believe that in the case of the Roma, there is a vicious cycle. Being predominantly poor, they lack the resources to complete their education and vocational training. Many drop out of school after the 4th, 5th, or 6th grade

nală. Mulţi abandonează şcoala după 4, 5 sau 6 clase şi în consecinţă au probleme în a-şi găsi un loc de muncă calificat. Respectiv, neavând mulţi dintre ei locuri de muncă, se implică în munci neoficiale, emigrează în ţările occidentale sau comit infracţiuni încă de la vârstă fragedă. Problema violenţei în comunităţile de romi este una complexă. O atare situaţie susţine şi „încurajează" acele tradiţii cu referire la căsătoriile între romi care practic constituie începutul actelor de violenţă în familie.

Conform unor studii [3, p. 175], în unele comunităţi de romi, copiii sunt căsătoriţi de părinţii lor la vârstă fragedă. Această practică este însă interzisă şi pedepsită prin lege. Populaţia rurală de romi deseori sfidează normele juridice şi continuă viaţa conform normelor şi tradiţiilor proprii. Un exemplu elocvent ar fi convingerea în unele comunităţi de romi că preţul unei căsătorii creşte o dată cu vârsta: cu cât vârsta fetei este mai înaintată, cu atât preţul ceremoniei nupţiale este mai mare. Se fac calcule din partea ambelor familii. Părinţii fetei preferă să o căsătorească la o vârstă cât mai mică, pentru a avea o economie de cheltuieli, pe când familia băiatului face un calcul invers, o femeie în plus în casă însemnând o fiinţă capabilă să aducă un spor în gospodărie. Statutul unei nurori în casa socrilor deseori este acela al unei sclave asupra căreia stăpânii au drept de viaţă şi de moarte.

Până la vârsta de 12-13 ani mireasa rămâne la familia sa, după care merge la soţul ei. Dacă între timp soţul moare sau pleacă departe pentru a munci, soţia este lăsată în seama unui alt membru de familie sau a unui prieten. Soţiile abandonate ca urmare a unei fapte imorale pot fi pedepsite prin a fi maltratate fizic prin diferite forme violente. Pe lângă factorii economici, există şi o serie de factori socio-culturali care acţionează în cazul lor. Diferite cercetări stabilesc că „majoritatea fetelor, de la vârsta de 13-14 ani trăiesc în concubinaj cu viitorul soţ pentru că aşa le cere tradiţia, iar statul nu acceptă căsătoria până la vârsta matrimonială de 18 ani" [4, art. 14]. O astfel de situaţie, în cazul multor fete rome, determină în mod direct abandonul şcolar. Investigaţiile realizate în domeniu arată că „femeile rome, neavând studii finalizate, fie devin casnice, fie sunt angajate ca muncitoare necalificate, fie devin prostituate and consequently have difficulty finding qualified employment. Accordingly, lacking employment, many engage in informal labor, migrate to Western countries, or commit crimes from an early age. The issue of violence in Roma communities is complex.

Such a situation supports and "encourages" those traditions referring to marriages among Roma, which essentially constitute a beginning of acts of domestic violence.

According to some studies [3, p. 175], in certain Roma communities, children are married off by their parents at a young age. This practice is, however, illegal and punishable by law. The rural Roma population often defies legal norms and continues living according to their own norms and traditions. A telling example would be the belief in some Roma communities that the price of a marriage increases with the bride's age: the older the girl, the higher the price of the wedding ceremony. Calculations are made by both families. The girl's parents prefer to marry her off at a younger age to save on expenses, while the boy's family makes the opposite calculation, considering an additional woman in the house as a being capable of contributing to the household. The status of a daughter-in-law in her in-laws' house is often that of a slave over whom the masters have a right of life and death.

Until the age of twelve or thirteen, the bride remains with her family, after which she moves to her husband's. If in the meantime the husband dies or leaves far away for work, the wife is left in the care of another family member or a friend. Wives abandoned as a result of immoral acts can be punished by being physically maltreated through various forms of violence.

Beyond economic factors, there is also a range of socio-cultural factors at play in their case. Various researches establish that "the majority of girls, from the age of 13-14, live in cohabitation with their future husband because tradition demands it, while the state does not accept marriage until the legal age of 18" [4, art. 14]. Such a situation directly leads to school dropout among many Roma girls. Investigations in the field show that "Roma women, not having completed their education, either become housewives, are employed as unskilled laborers, or turn to prostitution or begging" [5, p. 3].

sau cerşetoare" [5, p. 3].

Analizând tradiţiile, obiceiurile şi practicile comunităţilor de romi în contextul relaţiilor de familie, observăm că în majoritatea cazurilor sunt sfidate şi neglijate prevederile legale care promovează drepturile şi libertăţile fundamentale ale cetăţenilor [6, capitolul II] şi egalitatea în relaţiile de familie [4, capitolul II], ceea ce în mod direct determină săvârşirea unor fapte ilicite cu caracter violent şi discriminatoriu, în special a contravenţiilor [11, art. 78^1] sau a infracţiunilor [7, art. 201^1] de violenţă în familie. Astfel, constatăm cu regret că în cadrul comunităţilor de romi sunt săvârşite toate tipurile de acte de violenţă în familie reglementate de legislaţie [8, art. 2].

Prin acele tradiţii de a soluţiona conflictele prin modalităţi violente şi prin pedepse cu maltratări se săvârşesc acte de violenţă fizică. De exemplu, unii doctori constată diferite cazuri: „Am avut o dată un caz în care o ţigancă a venit cu nasul tăiat chiar de la bază. Femeia era toată plină de sânge. Ne-a spus ca bărbatul a pedepsit-o pentru ca l-a înşelat…"; un alt caz: „Bărbatul i-a prins în uşă degetele de la mâna dreaptă, apoi a închis uşa treptat, până când aceasta a recunoscut că l-a înşelat. Femeia a ajuns la Spitalul de Urgenţă cu degetele zdrobite…"; în alt caz: „Pentru că „i-a pus coarne" bărbatului, o ţigăncuşă de 23 de ani a fost pedepsită să meargă pe cărbuni aprinşi ca să se lecuiască de „fierbinţeli"; cea mai „uşoară" pedeapsă pentru adulter este tăiatul părului. Cosiţele ţigăncii necredincioase sunt tăiate foarte scurt, cu foarfeca. Pentru ţigancă, însă, pierderea podoabei capilare este cea mai mare tragedie. Părul scurt este o mare ruşine şi toată lumea le arată cu degetul că au fost necredincioase" [9]. Aceste exemple ne determină să concluzionăm că totuşi, conform tradiţiilor, partenerii, în special bărbaţii, îşi impun puterea şi controlul unilateral recurgând la modalităţile violente de soluţionare a conflictelor.

Prin faptul că sunt obligate să se căsătorească la alegerea părinţilor sau să trăiască în concubinaj de la o vârstă interzisă de lege se săvârşeşte violenţă sexuală şi spirituală prin care se subestimează sau se diminuează importanţa satisfacerii necesităţilor moral-spirituale a aspiraţiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice sau religioa-

Analyzing the traditions, customs, and practices of Roma communities in the context of family relationships, we observe that in most cases, the legal provisions promoting the fundamental rights and freedoms of citizens [6, chapter II] and equality in family relationships are defied and neglected [4, chapter II]. This directly leads to the commission of various illicit acts of a violent and discriminatory nature, especially contraventions [11, art. 78^1] or crimes of domestic violence [7, art. 201^1].

Thus, we regretfully note that within Roma communities, all types of acts of domestic violence regulated by legislation are committed [8, art. 2].

Through traditions of resolving conflicts through violent means and punishments involving maltreatment, acts of physical violence are committed. For example, some doctors report various cases: "I once had a case where a Roma woman came in with her nose cut off right at the base. The woman was covered in blood. She told us that her husband had punished her for cheating on him...", another case: "The man caught her fingers in the door of the right hand, then gradually closed the door until she admitted that she had cheated on him. The woman ended up in the Emergency Hospital with crushed fingers...", in another case: "For cheating on her husband, a 23-year-old Roma woman was punished to walk on hot coals to cure her of 'heat'" and "the lightest punishment for adultery is cutting the hair. The unfaithful Roma woman's braids are cut very short with scissors. For a Roma woman, however, losing her hair is the greatest tragedy. Short hair is a huge shame and everyone points fingers at them for being unfaithful" [9]. These examples lead us to conclude that according to traditions, partners, especially men, impose their power and unilateral control by resorting to violent means of resolving conflicts.

By being forced to marry at their parents' choice or to live in cohabitation from an age prohibited by law, sexual and spiritual violence is committed, through which the importance of satisfying the moral-spiritual needs of family members, access to cultural, ethnic, linguistic, or religious values is underestimated or diminished, and a personal value system is imposed which is often unacceptable [8, art. 2].

Starting from the idea that Roma com-

se şi se impune un sistem de valori personal care deseori sunt inacceptabile [8, art. 2].

Pornind de la ideea că comunităţile rome sunt afectate de sărăcie, este prezentă şi violenţa economică care cel mai des se manifestă prin privarea de mijloace financiare, interzicerea dreptului de a poseda, folosi şi dispune de bunurile comune, controlul inechitabil asupra bunurilor şi resurselor comune, impunerea la munci grele şi nocive în detrimentul sănătăţii, inclusiv a unui membru de familie minor sau alte acţiuni cu efect similar [8, art. 2]. De aceşti factori sunt determinate acele acte de cerşetorie sau prostituţie la care sunt supuse femei tinere, cu copii, sau sunt implicaţi chiar copiii înşişi.

Modelul patriarhal al familiilor rome favorizează în special săvârşirea violenţei psihologice faţă de alţi membri de familie, astfel încât se impune o altă voinţă sau controlul personal care provoacă stări de tensiune şi de suferinţă psihică, neglijare, acte de gelozie, izolare de familie, nerealizare profesională etc. [8, art. 2].

CONCLUZII.

Familia romă de astăzi, în diferite comunităţi, se caracterizează printr-o îmbinare a vechilor obiceiuri, care vin din trecutul ei istoric, cu elemente de modernitate din lumea zilelor noastre. Constatăm că se încalcă grav drepturile şi libertăţile omului, în special ale femeilor şi ale copiilor din comunităţile rome datorită modelului patriarhal al familiilor în care puterea şi controlul total îl deţine exclusiv bărbatul.

În comunităţile rome, violenţa în familie nu este recunoscută drept faptă ilegală. Totuşi, mai presus este legea care este obligatorie pentru toţi indiferent de rasă, religie, naţionalitate, sex etc. În acest sens, considerăm că autorităţile statului trebuie să fie mai prudente în cazurile de potenţiale abuzuri în familiile rome, să intervină în mod obiectiv şi pro-activ în vederea prevenirii şi combaterii cazurilor de violenţă, în spiritul Convenţiei Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice, conform căreia „părţile vor lua măsurile necesare pentru a promova schimbările în modelele sociale şi culturale de comportament al femeilor şi bărbaţilor, în vederea eradicării prejudecăţilor,

munities are affected by poverty, economic violence is also present, most often manifesting through deprivation of economic means, prohibiting the right to own, use, and dispose of communal goods, inequitable control over communal goods and resources, imposition to perform hard and harmful labor to the detriment of health, including of a minor family member, or other actions with a similar effect [8, art. 2]. It is these factors that drive acts of begging or prostitution to which young women, women with children, or even children themselves are subjected.

The patriarchal model of Roma families especially facilitates the commission of psychological violence against other family members, thereby imposing another's will or personal control that causes states of tension and psychological suffering, neglect, acts of jealousy, isolation from the family, professional unfulfillment, etc. [8, art. 2].

CONCLUSIONS.

The Roma family today, across different communities, is characterized by a blend of old customs stemming from its historical past with elements of modernity from our present world. However, societal progress has not led to a total break from the past, with Roma communities showing greater resistance than the majority of the population to external influences. The diversity of Roma kinship relations and characteristic customs has been the determining factor that ensured the preservation of Roma identity regardless of time and political system. Yet, we observe that, under these conditions, human rights and freedoms, especially those of women and children within Roma communities, are severely violated due to the patriarchal family model in which power and total control are exclusively held by men.

In Roma communities, domestic violence is not recognized as an illegal act, yet above all, the law, which is mandatory for everyone regardless of race, religion, nationality, sex, etc., prevails. In this regard, we consider that state authorities need to be more cautious in cases of potential abuses in Roma families, to intervene objectively and proactively to prevent and combat cases of violence. Their activity is dictated by the imperative established by the Council of Europe Convention on preventing and combating

obiceiurilor, tradiţiilor şi a altor practici, care sunt bazate pe ideea inferiorităţii femeilor sau pe roluri stereotipe pentru femei şi bărbaţi" [10, cap. III, art. 12, pct. 1].

Prin urmare, accentul ar trebui pus pe aspectul de prevenire, în special cel victimologic, a cazurilor de violenţă în încercarea de a combate la un stadiu timpuriu abuzurile şi de a eradica acele stereotipuri şi obiceiuri care încurajează actele de violenţă şi, prin urmare, încălcarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului.

violence against women and domestic violence, according to which "parties shall take the necessary measures to promote changes in the social and cultural patterns of behavior of women and men, with a view to eradicating prejudices, customs, traditions, and all other practices which are based on the idea of the inferiority of women or on stereotyped roles for women and men" [10, chapter. III, art. 12, pct. 1].

Consequently, increased emphasis should be placed on the aspect of prevention, especially the victimological one, of violence cases in an effort to prevent abuses early and eradicate those stereotypes and customs that encourage acts of violence and, therefore, the violation of fundamental human rights and freedoms.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. *Combaterea violenţei domestice împotriva femeilor rome: prevenire, depistare, recomandări de intervenţie*. Pachet de instrumente de comunicare scrisă în cadrul proiectului Empow-Air „Proiect pentru sprijinirea femeilor împotriva violenţei domestice din cadrul comunităţilor rome", JUST/2010/DAP3/ AG/1266 cofinanţat prin Programul Daphne III al Comisiei Europene pentru combaterea violenţei împotriva copiilor, a tinerilor şi a femeilor (2007-2013).
2. Vasile Burtea, Viorel Gheorghe, Ioan Mărginean, Dan Potolea, Marian Preda, Maria Voinea, Elena Zamfir, Cătălin Zamfir, *Ţiganii între ignorare şi îngrijorare*, Editura: Alternative, 1993.
3. Mihai Merfea, *Cultură şi civilizaţie romani*. Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1998.
4. Codul familiei al Republicii Moldova. nr. 1316 din 26.10.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26.04.2001, nr. 47-48. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134444&lang=ro# (accesat la 08.06.2023).
5. Şerban Olah, conf. univ., dr., Sergiu Băltăţescu, lect univ., dr., *Nevoi şi servicii sociale în comunităţile de romi*. Studiu calitativ în municipiul Oradea, Universitatea din Oradea, 2012.
6. Constituţia Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1 din 27.08.1994. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro (accesat la 08.06.2023).
7. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial nr. 72-74 din 14.04.2009. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137033&lang=ro# (accesat la 08.06.2023).
8. Legea Republicii Moldova nr. 45 din 01.07.2007 cu privire la prevenirea şi combaterea violenţei în familie. În: Monitorul Oficial nr. 55-56 din 18.09.2008. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122823&lang=ro (accesat la 08.06.2023).
9. http://www.ziaruldeiasi.ro/local/iasi/cum-isi-pedepsesc-tiganii-nevestele-infidele~ni-1s4l (accesat la 01.06.2023).
10. Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice, de la Istanbul din 11.05.2011, cap. III, art. 12, pct. 1. Disponibil: https://rm.coe.int/168046253e (accesat la 08.06.2023).
11. Codul contravenţional al Republicii Moldova nr. 218 din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial nr. 78-84 din 17.03.2017. Dis-

ponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136919&lang=ro# (accesat la 08.06.2023).
12. Alunica Lepădatu, *Evaluarea implementării prevederilor Legii nr.45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie în rândul romilor din Republica Moldova*. Studiul a fost realizat în cadrul Programului de Stagiu în domeniul drepturilor omului, implementat cu suportul financiar oferit de Fundația pentru o Societate Deschisă, Chișinău, 2014. Disponibil: https://promolex.md/wp-content/uploads/2016/08/doc_1401979049.pdf (accesat la 08.06.2023).
13. *Breaking the silence traficking in romani communities*. Interviu cu o persoană romă, de sex feminin, traficată: Nord-Estul Ungariei: 17 martie 2010, p. 49.
14. Viorica-Ștefania Moldovan, *Violența în familie. Căsătoriile timpurii în comunitățile de romi*. În: Public Security Studies (Studii de securitate publică), issue: 4 / 2012, pages: 118-129. Disponibil: https://www.ceeol.com/ (accesat la 08.06.2023).
15. https://newsmaker.md/ro/cum-a-izbucnit-un-conflict-interetnic-la-otaci-sronologie/ (accesat la 08.06.2023).
16. https://www.ctnews.ro/foto-video-scandal-intre-clanurile-de-romi-din-constantanu-au-vrut-sa-intre-cu-datorii-neplatite-in-noul-an/ (accesat la 08.06.2023).
17. Adrian Dan, Oana Banu, *Aspecte privind violența împotriva femeilor în familiile de romi. În: Revista de Asistență Socială*, anul XVII, nr. 3/2018, p. 91-106.

About the authors:

Vitalie IONAȘCU,
Ph.D., Associate Professor,
Dean of the Faculty of Law, Administration,
Public Order, and Security,
"Ștefan cel Mare" Academy of the MIA,
e-mail: vitalie.ionascu9@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-6976-615X

Beniamin LUP,
PhD candidate,
Doctoral School of "Penal Sciences and Public Law",
"Ștefan cel Mare' Academy of the MIA,
lawyer, co-founder of World Teach,
Uncaged, Timișoara, Romania
e-mail: beniaminlup@yahoo.com
ORCID ID: 0009-0004-3360-6794

Despre autori:

Vitalie IONAȘCU,
doctor în drept, conferențiar universitar,
decan al Facultății drept,
administrație, ordine și securitate publică,
Academia „Ștefan cel Mare" a MAI,
e-mail: vitalie.ionascu9@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-6976-615X

Beniamin LUP,
doctorand,
Școala Doctorală „Științe penale și drept public",
Academia „Ștefan cel Mare" a MAI,
jurist, co-fondator al World Teach,
Uncaged, or. Timișoara, România,
e-mail: beniaminlup@yahoo.com
ORCID ID: 0009-0004-3360-6794

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 304

DOI 10.5281/zenodo.13933106

EVALUAREA IMPACTULUI FACTORILOR DE MEDIU ASUPRA CRIMINALITĂȚII ȘI STRATEGII PENTRU CREȘTEREA SIGURANȚEI ÎN COMUNITĂȚI

Iulia BULEA,
doctor, asistent universitar

Într-o societate caracterizată de un puternic dinamism existențial, este deosebit de important să înțelegem modul în care mediul înconjurător influențează ratele criminalității și ce strategii pot fi implementate pentru a promova siguranța în comunități.

În prima parte a articolului, sunt explorate diverse categorii de factori de mediu care pot influența criminalitatea, cum ar fi caracteristicile fizice ale mediului urban, calitatea habitatului și accesibilitatea la servicii sociale. Prin intermediul radiografierii literaturii de specialitate din mai multe domenii de cercetare, evidențiem legăturile complexe între acești factori și criminalitate. Această lucrare nu ne permite să detaliem și să tratăm tema în mod exhaustiv, punctăm astfel cele mai importante elemente, pentru a oferi un cadru de înțelegere generală, sintetizând aspectele esențiale, cu scopul de a facilita analiza ulterioară și de a ghida cercetările viitoare în direcția identificării soluțiilor eficiente pentru reducerea criminalității și promovarea unui climat de siguranță în comunități.

În partea a doua a articolului, prezentăm strategii și intervenții posibile pentru creșterea siguranței în comunități, bazate pe înțelegerea relației dintre contextul de mediu și infracționalitate. Acestea includ atât aspecte de resistematizare și regenerare urbană, cât și implementarea programelor de prevenire a criminalității și promovarea participării comunitare, subliniind diversitatea de abordări și adaptabilitatea acestora la specificul fiecărei entități umane.

Articolul evidențiază, de asemenea, importanța evaluării continue a impactului factorilor de mediu asupra criminalității și a eficacității strategiilor implementate pentru sporirea securității. Subliniem nevoia de colaborare între cercetători, manageri, lucrători ai sistemului de ordine publică și cetățeni pentru a dezvolta și implementa soluții sustenabile în lupta împotriva criminalității și protejarea siguranței publice.

Cuvinte-cheie: criminalitate, prevenire, factori de mediu, strategie, siguranță publică, comunitate, fapte antisociale.

ASSESSING THE IMPACT OF ENVIRONMENTAL FACTORS ON CRIME AND STRATEGIES FOR ENHANCING SAFETY IN COMMUNITIES

Iulia BULEA,
PhD, Assistant Professor

In a society characterized by strong existential dynamism, it is particularly important to understand how the surrounding environment influences crime rates and what strategies can be implemented to promote safety in communities.

In the first part of the article, various categories of environmental factors that can influence criminality are explored, such as the physical characteristics of the urban environment, the quality of housing, and accessibility to social services. By examining the specialized literature from multiple research fields, we highlight the complex links between these factors and crime. This work does not allow us to detail and exhaustively treat the topic, so we highlight the most important elements to provide a general framework of understanding, synthesizing the essential aspects to facilitate further analysis and guide future research towards identifying effective solutions for reducing crime and promoting a safe environment in communities.

In the second part of the article, we present possible strategies and interventions for increasing community safety, based on understanding the relationship between environmental context and criminality. These include aspects of urban redesign and regeneration, the implementation of crime prevention programs, and the promotion of community participation, emphasizing the diversity of approaches and their adaptability to the specifics of each human entity.

The article also highlights the importance of continuous evaluation of the impact of environmental factors on criminality and the effectiveness of implemented strategies to enhance security. We underline the need for collaboration between researchers, managers, law enforcement personnel, and citizens to develop and implement sustainable solutions in the fight against crime and the protection of public safety.

Keywords: crime, prevention, environmental factors, strategy, public safety, community, antisocial acts.

INTRODUCERE.

O cercetare corectă şi cât mai cuprinzătoare în sfera factorilor care influenţează criminalitatea nu poate fi făcută fără o radiografiere de ansamblu a fenomenului, care presupune explorarea temei din perspectiva mai multor domenii. Cauzele care determină indivizii să comită fapte antisociale sunt întotdeauna multiple şi trebuie tratate din punctele de vedere sociologic, criminologic, biologic, etologic, psihologic, religios, juridic (inclusiv din punctul de vedere al dreptului poliţienesc), economic, antropologic, medical, geografic, urbanistic şi chiar sub aspectul politicilor publice. Cunoaşterea naturii complexe a criminalităţii este necesară în vederea sistematizării tuturor informaţiilor existente (variabilitatea contextelor sociale şi culturale în care acestea au loc, procese declanşatoare, legături, evoluţie), analizării acestora şi identificării tiparelor pentru dezvoltarea de strategii eficiente de prevenire şi combatere a săvârşirii de infracţiuni.

Aspectele sociologice permit evaluarea rolului comunităţii şi al relaţiilor sociale în perpetuarea sau reducerea criminalităţii. Abordarea criminologică se concentrează pe studiul comportamentului criminal, al victimelor şi al justiţiei penale. Analiza biologică explorează posibilele influenţe genetice şi neurologice asupra comportamentului antisocial. Etologia oferă informaţii despre modul în care indivizii umani îşi ajustează comportamentul în funcţie de mediu şi experienţe, precum şi despre modul în care aceste ajustări pot influenţa probabilitatea comiterii de infracţiuni sau a adoptării de comportamente antisociale.

Din perspectivă psihologică, se investighează factorii individuali, precum personalitatea şi experienţele traumei, care pot contribui la comportamentele deviante. Religiile adesea promovează un set distinct de norme şi valori sociale care pot influenţa comportamentul uman. Implicarea dreptului în investigarea originilor comportamentului antisocial este importantă, deoarece permite identificarea factorilor care contribuie la apariţia şi perpetuarea fenomenului criminal şi oferă un cadru legal pentru intervenţii eficiente în scopul prevenirii şi combaterii acestuia. Elementele economice relevă rolul sărăciei, inegalităţii şi al oportunităţilor limitate în generarea conflictelor sociale. Conceptele din antropologie vizează

INTRODUCTION.

A comprehensive and accurate investigation into the factors influencing criminality cannot be conducted without an overarching examination that explores the subject from multiple disciplinary perspectives. The causes that lead individuals to commit antisocial acts are always multifaceted and must be addressed from sociological, criminological, biological, ethological, psychological, religious, legal (including police law), economic, anthropological, medical, geographical, urban planning, and even public policy perspectives. Understanding the complex nature of criminality is essential for systematizing all existing information (the variability of social and cultural contexts in which it occurs, triggering processes, connections, evolution), analyzing it, and identifying patterns to develop effective strategies for preventing and combating crime.

Sociological aspects allow for the evaluation of the community's role and social relationships in the perpetuation or reduction of criminality. The criminological approach focuses on the study of criminal behavior, victims, and criminal justice. Biological analysis explores possible genetic and neurological influences on antisocial behavior. Ethology provides insights into how humans adjust their behavior based on the environment and experiences, and how these adjustments can influence the likelihood of committing crimes or adopting antisocial behaviors. From a psychological perspective, individual factors such as personality and trauma experiences that may contribute to deviant behaviors are investigated. Religions often promote a distinct set of social norms and values that can influence human behavior. The involvement of law in investigating the origins of antisocial behavior is important because it helps identify the factors that contribute to the emergence and perpetuation of criminal phenomena and provides a legal framework for effective interventions in its prevention and combat. Economic elements reveal the role of poverty, inequality, and limited opportunities in generating social conflicts. Anthropological concepts focus on cultural norms and traditions that can influence criminal be-

normele culturale şi tradiţiile care pot influenţa comportamentul criminal. Componenta medicală examinează posibilele legături între tulburările mintale şi tendinţele criminale. Prin prisma geografiei şi urbanisticii se investighează impactul mediului fizic şi al sistematizării localităţilor asupra ratei criminalităţii. În cele din urmă, analiza politicilor publice explorează eficacitatea legilor şi a programelor de prevenire şi reprimare a faptelor antisociale.

Delictul, în sens subiectiv, este o condiţie a voinţei şi a mentalităţii, a emoţiilor şi a acţiunilor, care indică propensiunea infractorului de a interacţiona şi a reacţiona în mod autonom la factorii psiho-sociali care survin în contextul mediului ambiant [1, p. 149]. Această tendinţă reflectă înclinarea individului de a se adapta la stimulii psiho-sociali înconjurători într-un mod care poate depăşi constrângerile convenţionale ale normelor sociale şi ale condiţiilor circumstanţiale. Astfel, comportamentul infracţional poate fi perceput ca rezultat al interacţiunii complexe dintre aspectele interne şi externe ale individului, influenţate de o varietate largă de factori.

Arhitectura criminalităţii este legată de realitatea pragmatică, influenţând dezvoltarea unor tipare şi modele teoretice care implică formularea unei interpretări exacte, cuprinzătoare şi convenţionale, pentru a permite o evaluare concretă, statistico-matematică a fenomenului. Într-un context ştiinţific, înţelegerea şi analiza structurii criminalităţii, prin explorarea diversităţii şi complexităţii comportamentului antisocial în raport cu factorii care îl influenţează, reprezintă un aspect esenţial pentru dezvoltarea teoriilor criminologice şi elaborarea politicilor publice menite să reducă incidenţa infracţionalităţii în societate. Această abordare implică identificarea şi clasificarea tiparelor şi modelelor comportamentale ale infractorilor, precum şi a factorilor de mediu şi personali care contribuie la dezvoltarea şi perpetuarea acestui fenomen.

Astfel, impactul contextului cultural asupra biologicului în structura umană contemporană se manifestă la nivelul diverselor sisteme organice, fără însă să le modifice fundamental, structura biologică fiind asigurată prin dimorfismul sexual morfofiziologic, ce asigură fiecărui gen o identitate hormonală şi fiziologică. În cadrul fiecărui sex există o perioadă bine marcată

havior. The medical component examines possible links between mental disorders and criminal tendencies. Through the lens of geography and urban planning, the impact of the physical environment and the layout of communities on crime rates is investigated. Finally, the analysis of public policies explores the effectiveness of laws and programs aimed at preventing and repressing antisocial acts.

Crime, in a subjective sense, is a condition of will, mentality, emotions, and actions that indicate the offender's propensity to interact and react autonomously to psychosocial factors that arise in the environmental context. [1, p.149] This tendency reflects the individual's inclination to adapt to surrounding psychosocial stimuli in a way that may transcend the conventional constraints of social norms and circumstantial conditions. Thus, criminal behavior can be perceived as the result of a complex interaction between the individual's internal and external aspects, influenced by a variety of factors.

The architecture of criminality is tied to pragmatic reality, influencing the development of patterns and theoretical models that involve formulating an accurate, comprehensive, and conventional interpretation to allow for a concrete, statistical-mathematical evaluation of the phenomenon. In a scientific context, understanding and analyzing the structure of criminality by exploring the diversity and complexity of antisocial behavior in relation to the factors that influence it is an essential aspect in the development of criminological theories and in the formulation of public policies aimed at reducing crime incidence in society. This approach involves identifying and classifying behavioral patterns and models of offenders, as well as environmental and personal factors that contribute to the development and perpetuation of this phenomenon.

Thus, the impact of the cultural context on the biological structure in contemporary people manifests at the level of various organic systems, without fundamentally altering them, as the biological structure is ensured by morphophysiological sexual dimorphism, which provides each gender with a hormonal and

în ontogeneză, care asigură un optim de calităţi reproductive (biologice şi culturale), marcând maturizarea morfofiziologică şi psiho-socială. La originile filogenezei omului modificările biologice sunt dominante, dar pe măsură ce cultura se dezvoltă şi se interpune între om şi mediul înconjurător, acţiunile ei primează, modelând terenul biologic deja amprentat. [2, p. 210]

MATERIALE ŞI METODE APLICATE.

În vederea asigurării unei abordări ştiinţifice riguroase a subiectului tratat, pentru elaborarea articolului a fost vizată analizarea literaturii de specialitate din toate domeniile care studiază etiologia criminalităţii (metoda sistematică), cu scopul identificării factorilor de mediu care o generează şi influenţează, estimării eficacităţii strategiilor actuale şi furnizării de recomandări practice în vederea îmbunătăţirii acestora. S-a aplicat metoda logică pentru a organiza informaţiile şi a construi un cadru conceptual coerent pentru analiza factorilor de mediu şi a strategiilor de siguranţă comunitară. În plus, s-a utilizat metoda deductivă pentru a deriva ipoteze specifice şi pentru a observa relaţiile cauzale între factorii de mediu şi criminalitate. În timpul procesului de cercetare, s-a urmat un procedeu critic pentru a examina argumentele și rezultatele obţinute din analiza datelor şi statisticilor relevante. Aceste metode şi procedee au contribuit la fundamentarea concluziilor şi recomandărilor prezentate în material.

REZULTATE ŞI DISCUŢII.

Factorii de mediu şi criminalitatea

Deşi sunt şi păreri conform cărora manifestarea agresiunii, în special sub forma cea mai severă, omuciderea, este o trăsătură inerentă a vieţii umane, fără a fi influenţată de structura socială, de civilizaţie, de locaţia geografică sau de epoca istorică [3, p. 12], cercetările aduc în discuţie importanţa factorilor de mediu şi a contextului social în vederea determinării comportamentului criminal. Dimensiune a conduitei umane, existenţa în sine a violenţei într-adevăr nu poate fi condiţionată, însă tipurile de fapte antisociale, distribuţia geografică a criminalităţii, rata acesteia, temporalitatea, tipurile de infractori, percepţia şi reacţia comunităţii, profilurile criminale sunt elemente care, în mod indubitabil, sunt sau pot fi influenţate de către contextul de mediu. Prof. Stoica

physiological identity. Within each sex, there is a well-defined period in ontogenesis that ensures an optimum of reproductive qualities (biological and cultural), marking morphophysiological and psychosocial maturation. At the origins of human phylogeny, biological changes are dominant, but as culture develops and interposes itself between humans and their environment, its actions prevail, shaping the already imprinted biological terrain. [2, p. 210]

MATERIALS AND METHODS APPLIED.

To ensure a rigorous scientific approach to the subject, this article was developed by analyzing the specialized literature from all fields studying the etiology of criminality (systematic method), with the aim of identifying the environmental factors that generate and influence it, estimating the effectiveness of current strategies, and providing practical recommendations for their improvement. The logical method was applied to organize information and construct a coherent conceptual framework for analyzing environmental factors and community safety strategies. Additionally, the deductive method was used to derive specific hypotheses and observe causal relationships between environmental factors and criminality. During the research process, a critical approach was followed to examine the arguments and results obtained from the analysis of relevant data and statistics. These methods and approaches contributed to the foundation of the conclusions and recommendations presented in the material.

RESULTS AND DISCUSSIONS.

Environmental Factors and Criminality

Although there are opinions suggesting that the manifestation of aggression, particularly in its most severe form, homicide, is an inherent trait of human life, unaffected by social structure, civilization, geographical location, or historical epoch [3, p. 12], research highlights the importance of environmental factors and social context in determining criminal behavior. As a dimension of human conduct, the mere existence of violence cannot be conditioned; however, the types of antisocial acts, the geo-

Teodorescu, istoric şi literat, sublinia în urmă cu un secol faptul că „mediul geografic creează înfăţişarea omului, creează rasele de pe întreg pământul, le diferenţiază în trăsături caracteristice externe, le formează o mentalitate care diferă şi ea, după diversitatea mediilor geografice." [4, p. 3]

Regularitatea cu care se săvârşesc faptele penale în anumite regiuni geografice („legea termică" a criminalităţii – Andre Michel Guerry şi Lambert Adolphe Jaques Quetelet), tipul constituţional (teoria criminalului atavic – Cezare Lombroso, teoria recapitulării/recapitulaţiei – Ernst Haeckel), caracterele bio-psiho-fizice fundamentale ale criminalului (teoria inadaptării bio-psihice – Olof Kinberg), explicaţiile de natură psihologică (teoria freudiană – Sigmund Freud), trăsăturile morale (teoria personalităţii criminale – Jean Pinatel), mediul social ca şi cauză exogenă a comportamentului infracţional (Alexandre Lacassagne, Karl Marx, Friedrich Engels, Gabriel Tarde), explicaţii multifactoriale (Enrico Ferri, Franz von Liszt) sunt doar o parte dintre direcţiile urmate de cercetători cu scopul de a determina variabilele care animă indivizii spre comportamente antisociale.

Stimulii situaţionali pot influenţa direct comportamentul, sugerând că anumite acţiuni pot conduce la un rezultat favorabil (recompensă) sau nefavorabil (pedeapsă). Condiţiile care indică existenţa unei legături de contingenţă între o anumită acţiune şi un anumit rezultat pot motiva indivizii să adopte un comportament care să le aducă beneficii şi să evite consecinţele negative. [5, p. 159]

Comportamentul uman poate fi influenţat şi de alţi factori în afara stimulilor situaţionali, inclusiv psihologici, socio-economici şi culturali. În ceea ce priveşte criminalitatea, cercetările au identificat o serie de elemente care pot contribui la adoptarea comportamentelor antisociale şi infracţionale. Printre acestea se numără nivelul de sărăcie şi neajunsurile socio-economice, expunerea la violenţă în mediul familial sau comunitar, lipsa accesului la educaţie şi oportunităţi de angajare, precum şi exemplele negative din cultura şi mediul social în care individul trăieşte. Asocierea comportamentelor acceptate cu grupurile în care indivizii aspiră să se integreze sau cu identităţile dorite este adesea o tactică eficientă. Prin aşanumitul „efect de cartier", persoanele care trăgraphical distribution of crime, its rate, temporality, types of offenders, community perception and reaction, and criminal profiles are elements that can undoubtedly be influenced by environmental context. A century ago, historian and literary scholar Prof. Stoica Teodorescu emphasized that "the geographical environment shapes the appearance of people, creates races around the globe, differentiates them in characteristic external traits, forms a mentality that also differs according to the diversity of geographical environments" [4, p. 3].

The regularity with which criminal acts occur in certain geographical regions ("thermal law" of criminality – Andre Michel Guerry and Lambert Adolphe Jaques Quetelet), the constitutional type (atavistic criminal theory – Cesare Lombroso, recapitulation theory – Ernst Haeckel), the fundamental bio-psycho-physical characteristics of the criminal (bio-psychic maladjustment theory – Olof Kinberg), psychological explanations (Freudian theory – Sigmund Freud), moral traits (criminal personality theory – Jean Pinatel), the social environment as an exogenous cause of criminal behavior (Alexandre Lacassagne, Karl Marx, Friedrich Engels, Gabriel Tarde), and multifactorial explanations (Enrico Ferri, Franz von Liszt) are just some of the directions followed by researchers to determine the variables that drive individuals toward antisocial behaviors.

Situational stimuli can directly influence behavior, suggesting that certain actions may lead to a favorable outcome (reward) or an unfavorable one (punishment). Conditions indicating a contingency link between a specific action and a particular result can motivate individuals to adopt behavior that brings them benefits and avoid negative consequences [5, p. 159]. Human behavior can also be influenced by factors beyond situational stimuli, including psychological, socio-economic, and cultural factors. Regarding criminality, research has identified several elements that can contribute to the adoption of antisocial and criminal behaviors. These include the level of poverty and socio-economic deprivation, exposure to violence in the family or community, lack

iesc în zone defavorizate tind să aibă mai multe dificultăţi din diverse puncte de vedere. Copiii din aceste zone prezintă un IQ mai scăzut şi niveluri inferioare ale abilităţilor de exprimare şi lectură, mai mulţi adolescenţi abandonând şcoala, manifestând agresivitate şi săvârşind infracţiuni. Iar rata depresiei, a şomajului, a consumului excesiv de alcool şi a tulburărilor de sănătate mintală este mai ridicată. [6, p. 238]

În plus, lipsa oportunităţilor de dezvoltare personală şi profesională poate agrava aceste tendinţe, determinând indivizii să adopte comportamente deviante ca modalitate de supravieţuire. Prin urmare, intervenţiile sociale şi educaţionale timpurii sunt esenţiale pentru prevenirea criminalităţii şi reintegrarea acestor tineri în societate.

Caracteristicile comunităţii, precum nivelul de urbanizare, densitatea populaţiei, discriminarea minorităţilor şi altor categorii de persoane, infrastructura comunităţii, accesul la servicii sociale şi economice îşi pun amprenta asupra atitudinii cetăţenilor faţă de comportamentul criminal. Devianţa se manifestă prin comportamente care încalcă normele stabilite şi a căror respectare este garantată de mecanismele de control social. Acest fenomen afectează evoluţia populaţiei în ansamblu, dat fiind nivelul de pericol şi disfuncţionalităţile pe care le provoacă în structura colectivă. În cazul actelor antisociale comise de minori, este important de subliniat că, în procesul de interacţiune şi adaptare la grup, şi, mai grav, încă de la începuturile acestuia, au intervenit variabile care au împins tinerii spre comportamente infracţionale, formându-i ca indivizi alienaţi de comunitate. [7, pp. 23-24]

Prin urmare, caracteristicile comunităţii, cum ar fi accesul la educaţie şi la locuri de muncă, nivelul de coeziune socială şi eficienţa instituţiilor de aplicare a legii pot influenţa modul în care cetăţenii percep şi reacţionează la comportamentul criminal. De exemplu, comunităţile cu infrastructură precară şi servicii sociale limitate pot fi mai susceptibile la apariţia infracţiunilor, în timp ce acelea cu o reţea solidă de sprijin şi resurse pot să ofere o mai mare rezistenţă împotriva comportamentelor deviante.

Anumiţi indicatori ai mediului fizic, cum ar fi calitatea locuinţelor, iluminatul stradal, prezenţa spaţiilor verzi sau lipsa lor au legă-

of access to education and employment opportunities, and negative examples from the culture and social environment in which the individual lives. Associating accepted behaviors with the groups individuals aspire to join or with desired identities is often an effective tactic. In the so-called "neighborhood effect," people living in disadvantaged areas tend to have more difficulties in various respects. Children in these areas show lower IQs and lower levels of verbal and reading skills, with more teenagers dropping out of school, displaying aggression, and committing crimes. The rates of depression, unemployment, excessive alcohol consumption, and mental health disorders are higher [6, p. 238]. Additionally, the lack of personal and professional development opportunities can exacerbate these tendencies, leading individuals to adopt deviant behaviors as a means of survival. Therefore, early social and educational interventions are essential for preventing criminality and reintegrating these young people into society.

Community characteristics, such as the level of urbanization, population density, discrimination against minorities and other categories of people, community infrastructure, access to social and economic services, impact citizens' attitudes towards criminal behavior. Deviance manifests through behaviors that violate established norms, whose adherence is ensured by social control mechanisms. This phenomenon affects the overall population's evolution, given the danger level and dysfunctions it causes in the collective structure. In the case of antisocial acts committed by minors, it is important to emphasize that, in the process of interaction and adaptation to the group, and more seriously, from its very beginnings, variables have intervened that pushed young people towards criminal behaviors, shaping them as individuals alienated from the community [7, pp. 23-24]. Therefore, community characteristics, such as access to education and employment, the level of social cohesion, and the efficiency of law enforcement institutions, can influence how citizens perceive and react to criminal behavior. For example, communities with poor infrastructure and limited social ser-

tură directă cu posibilitatea săvârşirii de fapte antisociale şi cu încurajarea infractorilor în demersul lor de a încălca legea. Există trăsături ale zonei intravilane a localităţii (reţeaua de străzi, accesul şi ieşirile care constituie artere esenţiale pentru viaţa economică, unde se desfăşoară multe activităţi ale cetăţenilor etc.) care pot facilita comiterea de infracţiuni, posibilitatea de ascundere a infractorilor care evită urmărirea penală sau executarea pedepsei, ori de amenajare a locurilor unde pot fi adăpostite obiectele rezultate din infracţiuni. Prezintă interes poliţienesc şi zonele periferice ale localităţilor, cum ar fi casele izolate sau marginale, stânele, sălaşurile, cantoanele, colibele solitare, fântânile abandonate, locurile de popas, campingurile, staţiile CFR, minele adânci, şanţurile, canalele, apeductele, viaductele, iazurile, culturile, depozitele de produse agricole şi altele. [8, p. 116]

Aceste locuri, prin natura lor izolată sau slab monitorizată, oferă un mediu propice pentru activităţi ilegale şi comportamente deviante. De asemenea, infrastructura deficitară şi lipsa de supraveghere contribuie la creşterea riscului infracţional în aceste zone.

În ceea ce priveşte clima socială şi culturală, aspecte precum nivelul educaţional, normele sociale, toleranţa la violenţă şi valori culturale îşi aduc aportul în profilarea comportamentală. De asemenea, factorii biologici şi genetici pot juca un rol în predispoziţia unei persoane către comportamente violente sau antisociale. Studiile în domeniul neuroştiinţelor au evidenţiat conexiuni între anumite caracteristici ale creierului şi comportamentele agresive sau antisociale, sugerând că unele persoane pot avea o predispoziţie biologică către comportamente violente.

Mai mult decât atât, factorii psihologici, cum ar fi tulburările de personalitate, impulsivitatea şi lipsa empatiei joacă un rol important în dezvoltarea comportamentului criminal. În egală măsură, experienţele traumatice din copilărie, precum abuzul sau neglijarea, cresc riscul adoptării comportamentelor antisociale mai târziu în viaţă. Consumul de droguri şi alcool, precum şi disponibilitatea armelor sunt elemente care predispun la săvârşirea infracţiunilor comise cu violenţă. Un alt element cu importanţă în acest sens este legat de migraţie, dat fiind faptul că schimbările în compoziţia

vices may be more susceptible to crime, while those with a solid network of support and resources may offer greater resistance against deviant behaviors.

Certain physical environment indicators, such as housing quality, street lighting, the presence or absence of green spaces, are directly related to the likelihood of antisocial acts and encouraging offenders in their endeavor to break the law. There are traits of the intramural area of the locality (the street network, access points, and exits that constitute essential arteries for economic life, where many citizens' activities take place, etc.) that can facilitate committing crimes, the possibility of hiding offenders avoiding prosecution or execution of the sentence, or places where objects resulting from crimes can be stored. Areas of interest to the police also include the peripheral zones of localities, such as isolated or marginal houses, sheepfolds, dwellings, solitary cabins, abandoned wells, rest stops, campsites, train stations, deep mines, ditches, channels, aqueducts, viaducts, ponds, crops, agricultural product warehouses, and others [8, p. 116]. These places, by their isolated or poorly monitored nature, provide a conducive environment for illegal activities and deviant behaviors. Additionally, poor infrastructure and lack of supervision contribute to increased crime risk in these areas.

Regarding the social and cultural climate, aspects such as educational level, social norms, tolerance for violence, and cultural values contribute to behavioral profiling. Biological and genetic factors can also play a role in a person's predisposition to violent or antisocial behaviors. Neuroscientific studies have highlighted connections between certain brain characteristics and aggressive or antisocial behaviors, suggesting that some individuals may have a biological predisposition to violent behaviors.

Furthermore, psychological factors, such as personality disorders, impulsivity, and lack of empathy, play an important role in the development of criminal behavior. Similarly, traumatic childhood experiences, such as abuse or neglect, increase the risk of adopting antisocial behaviors later in life. Substance abuse and al-

demografică şi mobilitatea populaţiei afectează dinamica şi structura criminalităţii într-o comunitate.

Nu în ultimul rând, ci foarte importanţi ca factori în dimensionarea criminalităţii sunt activităţile poliţiei şi a sistemelor judiciare. Mediul în care operează forţele de ordine şi instanţele judecătoreşti joacă un rol important în modelarea comportamentului infracţional. Rezultatele şi disponibilitatea forţelor de poliţie au efect atât asupra ratelor de infracţionalitate, cât şi a percepţiei cetăţenilor în privinţa siguranţei climatului social, iar eficienţa şi corectitudinea sistemelor judiciare afectează încrederea publică în sistemul de justiţie penală. Societatea ajunge într-o stare de anomie, caracterizată prin lipsa efectivă de norme funcţionale, deşi teoretic aceste reguli sunt enunţate în mod formal în toate legislaţiile adoptate. În esenţă, există o discrepanţă între prevederile scrise şi aplicarea lor practică, rezultând într-un vid normativ care afectează coeziunea şi ordinea socială. [9, p. 113]

Astfel, prevenirea şi reprimarea criminalităţii depind în mare măsură de colaborarea eficientă dintre autorităţile de aplicare a legii şi instituţiile judiciare. De asemenea, politicile publice şi măsurile legislative adecvate contribuie vizibil la reducerea comportamentului deviant şi la crearea contextului social în care ordinea publică este respectată.

Strategii pentru creşterea siguranţei în comunităţi

Devianţa, definită ca un „ansamblu disparat de transgresiuni, conduite dezaprobate şi indivizi marginali" contravine aşteptărilor, normelor şi valorilor colective, ceea ce poate atrage sancţiuni din partea comunităţii. [10, p. 5]

Exemplele acestor comportamente sau acţiuni includ: infracţiuni împotriva proprietăţii sau persoanelor, realizate individual sau în grup, prin violenţă, fraudă, abuz sau alte metode ilegale; comportamente delincvente în rândul tinerilor; acte de sinucidere; dependenţă de substanţe stupefiante; conduite sexuale inadecvate (deviere cu caracter hetero şi homosexual) – violuri, relaţii extraconjugale, prostituţie, homosexualitate, nudism, pornografie, perversiuni sexuale etc.; devieri religioase (magie neagră, sectarism religios); devianţă politică (terorism, extremism politic); cohol consumption, as well as the availability of weapons, are elements that predispose to committing violent crimes.

Another important element in this context is migration, as changes in demographic composition and population mobility affect the dynamics and structure of crime in a community.

Last but not least, police activities and judicial systems are significant factors in shaping criminality. The environment in which law enforcement and judicial institutions operate plays a crucial role in shaping criminal behavior. The results and availability of police forces affect both crime rates and citizens' perceptions of social safety, and the efficiency and fairness of judicial systems influence public trust in the criminal justice system. Society reaches a state of anomie, characterized by the effective absence of functional norms, although theoretically, these rules are formally stated in all adopted legislation. Essentially, there is a discrepancy between written provisions and their practical application, resulting in a normative void that affects social cohesion and order [9, p. 113]. Thus, preventing and repressing crime largely depends on the effective collaboration between law enforcement authorities and judicial institutions. Additionally, appropriate public policies and legislative measures significantly contribute to reducing deviant behavior and maintaining a social context where public order is respected.

Strategies for Increasing Safety in Communities

Deviance, defined as a "disparate set of transgressions, disapproved behaviors, and marginal individuals," contradicts collective expectations, norms, and values, potentially leading to community sanctions [10, p. 5]. Examples of such behaviors or actions include: crimes against property or individuals, committed individually or in groups, through violence, fraud, abuse, or other illegal methods; delinquent behaviors among youth; acts of suicide; substance addiction; inappropriate sexual behaviors (both heterosexual and homosexual) - rape, extramarital affairs, prostitution, homo-

tulburări şi deficienţe psihice; dizabilităţi fizice; abuzuri; alte forme de violenţă şi comportamente interzise sau indezirabile. [11, p. 5]

Manifestările de devianţă, prin natura lor, ameninţă coeziunea socială şi siguranţa publică. Pentru a aborda eficient aceste probleme, se cer implementate metode bine structurate şi integrate de consolidare a protecţiei publice.

Ca ştiinţă globală a spaţiului, geografia economică se bazează pe patru mari categorii de indicatori (cantitativi, dinamici, restrictivi şi de repotenţare) pentru a evalua gradul de dezvoltare a regiunilor şi localităţilor. În administrarea lor eficientă, aceasta stabileşte corelaţii proporţionale între creşterea economică şi resursele disponibile, optimizând dinamica ambelor categorii astfel încât nevoile sociale de bunuri să fie îndeplinite, iar natura să îşi menţină capacitatea de a regenera valorile esenţiale pentru societatea modernă. [12, p. 71]

Astfel, o infrastructură robustă nu doar sprijină dezvoltarea economică, ci şi contribuie la reducerea criminalităţii prin crearea unei atmosfere în care pericolul nu mai este resimţit de cetăţeni. Investiţiile bine planificate diminuează oportunităţile pentru comportamentele infracţionale şi pot spori solidaritatea.

Programele educaţionale care promovează valorile sociale pozitive şi fac copiii şi tinerii să conştientizeze pericolele asociate comportamentelor deviante reduc incidenţa acestora din urmă. La nivelul Inspectoratului General al Poliţiei Române există o direcţie cu structuri la nivelul inspectoratelor judeţene, şi anume Institutul de Cercetare şi Prevenire a Criminalităţii. Printre responsabilităţile instituţiei se numără examinarea cauzelor criminalităţii şi a diverselor sale manifestări, realizarea de studii şi analize periodice asupra tendinţelor infracţionale, evaluarea acţiunilor şi eficienţei măsurilor de profilaxie, precum şi dezvoltarea şi implementarea de programe, proiecte sau campanii de prevenire a criminalităţii care tratează diferite tipuri de infracţiuni. [13, p. 54]

Însă activităţile profilactice nu trebuie să se rezume la cele efectuate de autorităţile publice. Acestea au efect dacă se realizează şi în familie, în şcoală, organizaţii nonguvernamentale, instituţii private, biserică, asociaţii de voluntariat ş.a.

Colaborarea între poliţie, organizaţii nonguvernamentale şi cetăţeni creează o reţea

sexuality, nudism, pornography, sexual perversions, etc.; religious deviations (black magic, religious sectarianism); political deviance (terrorism, political extremism); psychological disorders and deficiencies; physical disabilities; abuses; other forms of violence and prohibited or undesirable behaviors [11, p. 5]. Manifestations of deviance, by their nature, threaten social cohesion and public safety. To effectively address these issues, well-structured and integrated methods to enhance public protection need to be implemented.

As a global science of space, economic geography relies on four main categories of indicators (quantitative, dynamic, restrictive, and potential enhancing) to assess the level of development of regions and localities. In their efficient administration, it establishes proportional correlations between economic growth and available resources, optimizing the dynamics of both categories so that social needs for goods are met, and nature maintains its capacity to regenerate values essential for modern society [12, p.71]. Thus, robust infrastructure not only supports economic development but also contributes to crime reduction by creating an atmosphere where danger is no longer felt by citizens. Well-planned investments reduce opportunities for criminal behaviors and can enhance solidarity.

Educational programs promoting positive social values and raising awareness among children and youth about the dangers associated with deviant behaviors reduce their incidence. At the level of the General Inspectorate of the Romanian Police, there is a department with structures at the county inspectorates, the Institute for Crime Research and Prevention. Among its responsibilities are examining the causes of crime and its various manifestations, conducting periodic studies and analyses on criminal trends, evaluating the actions and effectiveness of preventive measures, and developing and implementing programs, projects, or crime prevention campaigns that address different types of crimes [13, p. 54]. However, preventive activities should not be limited to those carried out by public authorities. They are effective if they are also realized within

de suport şi monitorizare eficientă, care poate răspunde prompt la incidente şi are posibilitatea de a preveni escaladarea acestora. Modul în care acest raport evoluează influenţează abilitatea de a implementa metodele de lucru considerate a fi cele mai adecvate, menite să îndeplinească cerinţele impuse, în primul rând, de societate şi, în al doilea rând, de autorităţile publice.

Implicarea comunităţii în acest proces ar completa cadrul de funcţionare şi cooperare tocmai cu cei care fac obiectul măsurilor de menţinere a ordinii publice, indivizii putând contribui atât la asigurarea acesteia, cât şi la ameninţarea şi destabilizarea sa. Diverse campanii de prevenire care să includă participarea cetăţenilor, stabilirea unei relaţii bazate pe dialog, prezentarea rezultatelor activităţii poliţiei şi disponibilitatea de a ajuta persoanele care au nevoie sunt doar câteva metode prin care autorităţile pot încerca să se apropie de civili. [14, pp. 131-132]

Un studiu recent a revelat faptul că nivelul de încredere al cetăţenilor în forţele de poliţie este în declin. În cadrul unui sondaj, respondenţii, membri ai comunităţii de etnie română şi romă, au fost invitaţi să evalueze activitatea forţelor de poliţie pe baza a cinci criterii: consideraţie faţă de cetăţeni, competenţă profesională, comunicare, utilizarea poziţiei în scopuri personale şi tratarea egală a tuturor cetăţenilor. Concluzia indică o scădere a încrederii în poliţie atât a populaţiei în general, cât şi a celei rome în special, comparativ cu rezultatele sondajelor din anii precedenţi. În opinia participanţilor, pentru a câştiga încrederea comunităţii, autorităţile ar trebui să ofere un tratament imparţial, indiferent de origine sau alte caracteristici, să evite practicile corupte şi să răspundă în mod operativ la sesizări. Indivizii mulţumiţi de activitatea poliţiştilor apreciază respectul manifestat, abilităţile de comunicare şi nivelul de pregătire profesională a organelor de ordine publică. [15, p. 171-173]

Combaterea discriminării şi promovarea egalităţii de şanse pentru minorităţi şi grupuri vulnerabile previn marginalizarea şi devianţa asociată. Proiectele de sprijin comunitar reprezintă un procedeu potrivit pentru a elimina determinanţii externi care contribuie la delincvenţă, deoarece asigură acces egal la resurse educaţionale, oportunităţi de angajare

the family, school, non-governmental organizations, private institutions, church, volunteer associations, and more.

Collaboration between the police, non-governmental organizations, and citizens creates an effective support and monitoring network, which can respond promptly to incidents and has the possibility to prevent their escalation. The way this relationship evolves influences the ability to implement the most suitable working methods, meant to meet the requirements imposed primarily by society and secondly by public authorities.

Community involvement in this process would complement the framework for functioning and cooperation precisely with those who are the subject of public order measures. Individuals can contribute both to ensuring and threatening and destabilizing it. Various prevention campaigns that include citizen participation, establishing a dialogue-based relationship, presenting the results of police activities, and being available to help those in need are just a few methods by which authorities can try to get closer to civilians [14, p. 131-132]. A recent study revealed that the level of trust of citizens in the police forces is in decline. In a survey, respondents, members of the Romanian and Roma communities, were invited to evaluate police activity based on five criteria: consideration for citizens, professional competence, communication, using position for personal purposes, and equal treatment of all citizens. The conclusion indicates a decrease in trust in the police both among the general population and the Roma population compared to previous survey results. In the opinion of the participants, to gain community trust, authorities should provide impartial treatment regardless of origin or other characteristics, avoid corrupt practices, and respond promptly to reports. Individuals satisfied with police activity appreciate the respect shown, communication skills, and professional training level of law enforcement officers [15, p. 171-172].

Combating discrimination and promoting equal opportunities for minorities and vulnerable groups prevent marginalization and associated deviance. Community support

re şi servicii de sănătate. Implementarea unor astfel de platforme creează un cadru favorabil pentru dezvoltarea personală şi profesională a tuturor cetăţenilor, reducând riscul de implicare în activităţi infracţionale. Prin sprijinirea accesului la educaţie de calitate, se asigură dezvoltarea competenţelor necesare pentru a participa activ la viaţa economică şi socială şi se diminuează astfel motivele care conduc la comportamente deviante. Demersurile promovează integrarea în comunitate, reduc tensiunile şi conflictele care pot apărea din cauza excluderii şi discriminării, creând astfel o ambianţă de convieţuire paşnică. Asigurarea accesului la servicii de sănătate şi suport psihologic pentru grupurile vulnerabile contribuie la prevenirea şi gestionarea problemelor de sănătate mentală, care sunt adesea legate de comportamente infracţionale.

Promovarea incluziunii sociale implică îmbunătăţirea infrastructurii şi a spaţiilor publice sigure şi accesibile, care să încurajeze interacţiunea dintre indivizi, reducând astfel factorii care ar putea conduce la comportamente antisociale. Investiţiile în formarea profesională şi dezvoltarea personală pentru grupurile defavorizate asigură oportunităţi egale pentru toţi cetăţenii. Trebuie să avem în vedere că particularitatea fiecărui conflict este determinată de două coordonate principale. Prima se referă la contextul general socio-economic şi politic, inclusiv interpretarea greşită a libertăţilor vehiculate în sfera socială, posibilitatea afirmării şi solidarizării colective în rezolvarea promptă a unor probleme sociale şi instabilitatea socio-politică, care a dus la ineficienţa acţiunilor instituţiilor statului în gestionarea conflictelor. A doua direcţie este dată de condiţiile specifice localităţii: zona geografică, situaţia economică a locuitorilor, nivelul infracţional, intensitatea tensiunilor acumulate şi gravitatea actului declanşator al conflictului. [16, p. 119]

Pe de altă parte, utilizarea tehnologiei şi a analizei datelor pentru a evalua tiparele infracţionale şi pentru a dezvolta intervenţii preventive bazate pe dovezi reprezintă un mijloc de acţiune în vederea controlării componentelor contextuale ale infracţionalităţii. Monitorizarea continuă şi detaliată a datelor permite identificarea zonelor cu incidenţă ridicată a criminalităţii, ajutând autorităţile să aloce corespunzător resursele şi să dea prio-

projects are a suitable method for eliminating external determinants that contribute to delinquency, as they ensure equal access to educational resources, employment opportunities, and health services. Implementing such platforms creates a favorable framework for the personal and professional development of all citizens, reducing the risk of involvement in criminal activities. Supporting access to quality education ensures the development of necessary competencies for active participation in economic and social life, thus diminishing the reasons leading to deviant behaviors. These efforts promote community integration, reducing tensions and conflicts that can arise from exclusion and discrimination, thereby creating an atmosphere of peaceful coexistence. Ensuring access to health services and psychological support for vulnerable groups contributes to preventing and managing mental health problems, which are often linked to criminal behaviors.

Promoting social inclusion also involves improving infrastructure and safe and accessible public spaces, encouraging interaction among individuals, thus reducing factors that could lead to antisocial behaviors. Investments in vocational training and personal development for disadvantaged groups ensure equal opportunities for all citizens. We must consider that the particularity of each conflict is determined by two main coordinates. The first refers to the general socio-economic and political context, including the misinterpretation of freedoms discussed in the social sphere, the possibility of collective affirmation and solidarity in promptly solving social problems, and socio-political instability, which has led to the inefficiency of state institutions' actions in managing conflicts. The second direction is given by the specific conditions of the locality: geographic area, economic situation of the residents, crime level, intensity of accumulated tensions, and the severity of the triggering act of the conflict [16, p. 119].

On the other hand, using technology and data analysis to evaluate crime patterns and develop evidence-based preventive interventions is a means of action for controlling the contextual components of criminality. Contin-

ritate intervenţiilor în funcţie de nevoile specifice ale fiecărei comunităţi. Analiza datelor facilitează înţelegerea dinamicii infracţionale şi identificarea factorilor de risc, precum şi a momentelor şi locurilor propice pentru săvârşirea infracţiunilor. Tehnologiile avansate, cum ar fi inteligenţa artificială şi analiza predictivă, permit prognozarea comportamentelor infracţionale şi intervenţia proactivă, înainte ca situaţiile să escaladeze, reducând astfel numărul infracţiunilor. Integrarea şi corelarea datelor din diferite surse, precum rapoarte de poliţie, date demografice şi statistici sociale, oferă o imagine comprehensivă asupra fenomenului infracţional, permiţând o abordare de ansamblu în lupta împotriva criminalităţii.

Transparenţa şi accesibilitatea datelor pentru public contribuie la creşterea încrederii şi colaborării dintre autorităţi şi comunităţi, implicând cetăţenii în procesul de prevenire a criminalităţii şi încurajând raportarea incidentelor şi participarea activă la menţinerea ordinii publice. Monitorizarea şi analiza datelor ajută la identificarea tendinţelor emergente şi a comportamentelor deviante, permiţând implementarea rapidă a măsurilor preventive şi adaptarea politicilor de siguranţă publică în funcţie de evoluţiile infracţionale. Datele precise şi actualizate contribuie la dezvoltarea unor politici publice fundamentate pe dovezi, care acceseaz direct cauzele criminalităţii şi promovează soluţii sustenabile şi operative. Monitorizarea şi analiza continuă a informaţiilor permit o evaluare riguroasă a impactului măsurilor implementate, oferind astfel feedback constant şi posibilitatea de a optimiza intervenţiile pentru a maximiza rezultatele pozitive.

Organizarea de campanii publice, care să informeze şi să mobilizeze comunitatea împotriva comportamentelor deviante şi să promoveze implicarea civică, reprezintă o modalitate de bază pentru a interveni asupra elementelor ambientale ce provoacă sporirea infracţionalităţii. Programele de prevenire ajută la educarea cetăţenilor cu privire la cauzele şi consecinţele comportamentelor infracţionale, instruind membrii comunităţii cu referire la importanţa evitării (raportării) faptelor ilicite şi respectării normelor legale. [17, p. 71]

Prin diseminarea de date relevante şi accesibile, aceste campanii încurajează cetăţenii să adopte comportamente responsabile şi să

uous and detailed monitoring of data allows the identification of high-crime areas, helping authorities to allocate resources appropriately and prioritize interventions according to the specific needs of each community. Data analysis facilitates understanding criminal dynamics and identifying risk factors, as well as the times and places conducive to committing crimes. Advanced technologies, such as artificial intelligence and predictive analysis, enable forecasting criminal behaviors and proactive intervention before situations escalate, thus reducing the number of crimes. Integrating and correlating data from different sources, such as police reports, demographic data, and social statistics, provides a comprehensive picture of the criminal phenomenon, allowing a holistic approach in the fight against crime.

Transparency and data accessibility to the public contribute to increasing trust and collaboration between authorities and communities, involving citizens in the crime prevention process and encouraging incident reporting and active participation in maintaining public order. Monitoring and analyzing data help identify emerging trends and deviant behaviors, allowing for the rapid implementation of preventive measures and the adaptation of public safety policies according to crime developments. Accurate and updated data contribute to the development of evidence-based public policies that directly address the causes of crime and promote sustainable and operational solutions. Continuous monitoring and analysis of information allow for a rigorous evaluation of the impact of implemented measures, providing constant feedback and the possibility to optimize interventions to maximize positive outcomes.

Organizing public campaigns to inform and mobilize the community against deviant behaviors and promote civic engagement is a fundamental way to intervene on environmental elements that cause increased crime. Prevention programs help educate citizens about the causes and consequences of criminal behaviors, instructing community members on the importance of avoiding, reporting illicit acts, and adhering to legal norms [17, p. 71].

devină parteneri proactivi în menţinerea ordinii şi siguranţei publice. Familiarizarea indivizilor cu problemele asociate cu delincvenţa şi implicarea acestora în acţiuni de prevenire creează un mediu ostil infractorilor şi reduce incidenţa comportamentelor nedorite. Campaniile publice care promovează dialogul şi conlucrarea între cetăţeni şi autorităţile locale îi încurajează pe cei dintâi să accepte şi să dezvolte o relaţie de colaborare consecventă, lucru esenţial pentru prevenirea şi combaterea săvârşirii de fapte antisociale. Informarea populaţiei despre serviciile disponibile pentru victimele infracţiunilor şi despre măsurile de protecţie şi asistenţă reduce vulnerabilitatea şi oferă sprijin celor afectaţi, contribuind la scăderea ratei recidivei. Implicarea civică şi colaborarea cu autorităţile în vederea prevenirii criminalităţii îmbunătăţeşte eficienţa măsurilor de siguranţă publică şi sporeşte capacitatea comunităţii de a reacţiona rapid şi eficace la ameninţările infracţionale.

Asigurarea unui cadru legal adecvat şi aplicarea strictă a legilor descurajează comportamentele infracţionale şi protejează drepturile şi siguranţa cetăţenilor. Normele clare şi politicile coerente oferă un ghid solid pentru comportamentul cetăţenilor, creând un sentiment de ordine şi predictibilitate în comunitate. Adoptarea de programe care promovează transparenţa şi responsabilitatea autorităţilor contribuie la creşterea încrederii publicului în sistemul de justiţie şi în forţele de ordine, aceasta reducând tensiunile sociale şi potenţialele conflicte. Politicile care favorizează integrarea socială şi egalitatea de şanse ajută la diminuarea marginalizării şi a discriminării, factori care, de multe ori, stau la baza delincvenţei. Implementarea unor standarde clare pentru intervenţiile poliţiei şi pentru gestionarea situaţiilor de criză contribuie la o mai bună protecţie a comunităţilor şi la prevenirea abuzurilor de putere.

Impactul negativ al factorilor de mediu asupra criminalităţii este redus şi prin legislaţia care sprijină programele de reabilitare şi reintegrare a foştilor deţinuţi. Aceasta are un rol important în reducerea recidivei şi încurajarea spre o reintegrare socială eficientă. Programele educaţionale şi de formare profesională, care sunt bine încorporate în proceduri de prevenire a criminalităţii, asigură dezvoltarea unor

By disseminating relevant and accessible data, these campaigns encourage citizens to adopt responsible behaviors and become proactive partners in maintaining public order and safety. Familiarizing individuals with issues associated with delinquency and involving them in prevention actions create a hostile environment for offenders and reduce the incidence of undesirable behaviors. Public campaigns promoting dialogue and cooperation between citizens and local authorities encourage the former to accept and develop a consistent collaborative relationship, essential for preventing and combating antisocial acts. Informing the population about available services for crime victims and protection and assistance measures reduces vulnerability and provides support to those affected, contributing to a decrease in recidivism rates. Civic engagement and collaboration with authorities in crime prevention improve the efficiency of public safety measures and enhance the community's capacity to respond quickly and effectively to criminal threats.

Ensuring an appropriate legal framework and strict enforcement of laws discourage criminal behaviors and protect the rights and safety of citizens. Clear norms and coherent policies provide a solid guide for citizen behavior, creating a sense of order and predictability in the community. Adopting programs that promote transparency and accountability of authorities contributes to increasing public trust in the justice system and law enforcement, reducing social tensions and potential conflicts. Policies favoring social integration and equal opportunities help diminish marginalization and discrimination, factors that often underlie delinquency. Implementing clear standards for police interventions and crisis management creates better community protection and prevents abuses of power.

The negative impact of environmental factors on crime is also mitigated by legislation supporting rehabilitation and reintegration programs for former inmates. This legislation plays an important role in reducing recidivism and encouraging their efficient social reintegration. Educational and vocational training programs, well incorporated into crime pre-

competenţe esenţiale şi crearea de oportunităţi legitime de angajare pentru populaţia vulnerabilă. Diseminarea legislaţiei care reglementează accesul la resurse şi servicii, cum ar fi sănătatea, educaţia şi locuinţele, este un element care creează un context societal armonios, evitând astfel creşterea numărului de manifestări deviante. Există o serie de consecinţe sociale cu implicaţii grave asupra securităţii naţionale, ce reclamă intervenţii pe toate palierele asigurării ordinii publice. Traficul de substanţe stupefiante a provocat mai multe decese decât conflictele armate, milioane de oameni se confruntă în prezent cu sindromul dependenţei de droguri, generând dificultăţi de adaptare socială şi familială, pierderi materiale semnificative, probleme serioase de sănătate şi intensificând violenţa şi rata criminalităţii.

Totodată, milioane de indivizi au suferit încălcări grave ale drepturilor şi libertăţilor, fiind transformaţi în mărfuri. Bărbaţi, femei şi copii sunt traficaţi în scopuri precum prostituţia, sclavia sau prelevarea de organe. Valurile de migranţi creează dezechilibre pe piaţa forţei de muncă în ţările de destinaţie. Odată cu aceste valuri de migranţi, pot fi transmise boli şi infractori străini pot intra în ţară, transformând zonele de destinaţie în enclave ale criminalităţii. Ţările de origine ale migranţilor pierd investiţiile importante făcute în educaţia şi instruirea indivizilor care părăsesc ţara. Un procent semnificativ dintre refugiaţi au cel puţin studii liceale, iar deseori îşi folosesc educaţia obţinută la locurile de muncă din ţările de destinaţie, însă frecvent prestează munci subcalificate. Prin intermediul grupurilor de criminalitate organizată, cantităţi mari de arme ajung în mâinile unor indivizi periculoşi sau ale grupărilor teroriste, punând în pericol ordinea publică şi siguranţa societăţii. [18, pp. 64-65]

Implicarea tinerilor în activităţi constructive şi oferirea de mentorat şi sprijin previn delicvenţa juvenilă şi promovează dezvoltarea sănătoasă şi responsabilă a acestora. Programele de mentorat oferă tinerilor modele pozitive şi ghidare, contribuind la crearea unui sentiment de apartenenţă şi stabilitate emoţională, ceea ce descurajează implicarea în activităţi infracţionale. Oferirea de oportunităţi educaţionale şi de dezvoltare personală în cadrul acestor programe încurajează învăţarea şi formarea de competenţe pentru adaptare în so-

vention procedures, ensure the development of essential skills and create legitimate employment opportunities for vulnerable populations. Disseminating legislation regulating access to resources and services, such as health, education, and housing, creates a harmonious societal context, thus avoiding an increase in deviant behaviors. There are several social consequences with serious implications for national security that call for intervention at all levels of public order maintenance. Drug trafficking has caused more deaths than armed conflicts, with millions currently facing drug addiction, generating social and familial adaptation difficulties, significant material losses, serious health problems, and, additionally, intensifying violence and crime rates. Simultaneously, millions of individuals have suffered severe violations of their rights and freedoms, being turned into commodities. Men, women, and children are trafficked for purposes such as prostitution, slavery, or organ harvesting. Waves of migrants create imbalances in the labor market in destination countries. With these waves of migrants, diseases can be transmitted, and foreign criminals can enter the country, turning destination areas into crime enclaves. The countries of origin of the migrants lose significant investments made in the education and training of individuals who leave the country. A significant percentage of refugees have at least a high school education and often use their education in jobs in destination countries, frequently performing unskilled labor. Through organized crime groups, large quantities of weapons reach the hands of dangerous individuals or terrorist groups, endangering public order and societal safety [18, p. 64-65].

The involvement of young people in constructive activities and the provision of mentorship and support prevent juvenile delinquency and promote their healthy and responsible development. Mentorship programs provide young people with positive role models and guidance, contributing to creating a sense of belonging and emotional stability, which discourages involvement in criminal activities. Offering educational and personal development opportunities within these programs encour-

cietate şi la locul de muncă. Prin realizarea unui cadru de asistenţă, îndrumătorii ajută la dezvoltarea unei atitudini pozitive faţă de procesul de învăţământ şi la îmbunătăţirea performanţelor şcolare ale tinerilor, reducând riscul abandonului şcolar şi al asocierii cu grupuri delicvente. Activităţile extracurriculare, sportive şi culturale organizate în cadrul programelor de mentorat promovează o utilizare sănătoasă a timpului liber, prevenind plictiseala şi lipsa de direcţie. Sprijinul emoţional şi consilierea oferite de mentori ajută tinerii să depăşească dificultăţile personale şi să gestioneze stresul şi conflictele într-un mod constructiv, reducând vulnerabilitatea la influenţe negative şi presiuni de grup. Deopotrivă, participarea activă la programele de mentorat încurajează tinerii să îşi descopere şi să îşi valorifice talentele şi interesele, canalizându-le energia şi creativitatea în direcţii pozitive şi constructive.

CONCLUZII.

Erich Fromm susţinea că oamenii contemporani resimt singurătate, izolare şi insignifianţă. Necesităţile fundamentale ale fiinţei umane vizează eliminarea acestor sentimente de izolare şi promovarea unui sentiment de apartenenţă şi de descoperire a unui sens în viaţă. Paradoxal, libertatea tot mai mare obţinută de-a lungul secolelor – atât faţă de natură, cât şi faţă de structurile sociale – a intensificat sentimentele de singurătate şi izolare. O libertate excesivă devine o stare negativă de care omul încearcă să se elibereze. [19, p. 332]

Este ca şi cum excesul de libertate a devenit un lanţ care îi leagă pe oameni în loc să îi elibereze. Această paradigmă a libertăţii crescânde a transformat individul liber într-un captiv al propriilor sale alegeri, într-o lume în care abundanţa de opţiuni nu a adus împlinire, ci mai degrabă o stare de neliniște existențială. Din acest punct de vedere, izolarea şi singurătatea nu sunt doar stări emoţionale, ci reflectă şi o criză a legăturilor umane autentice şi a comunităţilor. Astfel, individul contemporan este surprins între dorinţa de libertate şi nevoia de apartenenţă şi conexiune autentică. Odată cu evoluţia societăţii, relaţiile umane au devenit tot mai superficiale şi mai fragmentate, iar tehnologia modernă, deşi conectează, adesea accentuează sentimentul de izolare şi distanţare emoţională.

ages learning and the development of skills for adaptation in society and the workplace. By creating a framework of assistance, mentors help develop a positive attitude toward the educational process and improve young people's academic performance, reducing the risk of school dropout and association with delinquent groups. Extracurricular, sports, and cultural activities organized within mentorship programs promote a healthy use of free time, preventing boredom and lack of direction. The emotional support and counseling provided by mentors help young people overcome personal difficulties and manage stress and conflicts constructively, reducing vulnerability to negative influences and peer pressure. Additionally, active participation in mentorship programs encourages young people to discover and harness their talents and interests, channeling their energy and creativity into positive and constructive directions.

CONCLUSIONS

Erich Fromm asserted that contemporary individuals experience loneliness, isolation, and insignificance. The fundamental needs of human beings aim to eliminate these feelings of isolation and promote a sense of belonging and discovering a purpose in life. Paradoxically, the increasing freedom gained over the centuries—both from nature and social structures—has intensified feelings of loneliness and isolation. Excessive freedom becomes a negative state from which individuals try to escape. It is as if the excess of freedom has become a chain binding people rather than liberating them [19, p. 332]. This paradigm of growing freedom has transformed the free individual into a captive of their own choices, in a world where an abundance of options has not brought fulfillment but rather a state of existential restlessness. From this perspective, isolation and loneliness are not just emotional states but also reflect a crisis of authentic human connections and communities. Thus, the contemporary individual is caught between the desire for freedom and the need for belonging and genuine connection. As society has evolved, human relationships have become increasingly superficial and fragmented, and modern technology, while connecting

Factorii de mediu şi contextul social exercită o influenţă semnificativă asupra comportamentului criminal, contrar concepţiei că manifestarea agresivităţii în forma delincvenţei este o trăsătură inerentă a individului. Se recunoaşte importanţa acestor variabile la determinarea tipurilor de fapte antisociale, distribuţia geografică a criminalităţii şi alte aspecte legate de comportamentul infracţional. Cercetările au evidenţiat că mediul fizic şi social afectează frecvenţa şi natura actelor antisociale într-o comunitate. De aceea, este important să înţelegem conexiunile dintre factorii de mediu şi criminalitate, în vederea dezvoltării de planificări strategice de prevenire şi intervenţie. Studierea acestor legături poate ajuta la identificarea zonelor vulnerabile şi la intervenţia adecvată, pentru a reduce nivelul de infracţionalitate şi pentru a îmbunătăţi calitatea vieţii în comunităţi. Prin examinarea influenţei mediului asupra comportamentului infracţional, se pot formula proiecte şi iniţiative care să abordeze problemele conexe şi să promoveze mediile lipsite de riscuri. Este fundamental să se examineze, înţeleagă şi evalueze complexitatea şi interacţiunile dintre factorii de mediu şi să fie bine cunoscut modul în care aceştia pot influenţa comportamentul uman.

Concluzionând, comportamentul deviant al unui individ poate fi redus prin implicarea în activităţi sociale, educative, culturale, constructive, spirituale [20, p. 67], care să încurajeze dezvoltarea personală şi relaţiile interumane. Aceste iniţiative nu numai că oferă alternative constructive la comportamentele antisociale, dar şi contribuie la formarea unui sentiment de apartenenţă şi responsabilitate în cadrul comunităţii. Astfel, subliniem încă o dată necesitatea abordării problemei comportamentului deviant în mod pluridisciplinar şi sistemic, integrând multiple domenii şi resurse pentru a asigura un impact durabil şi pozitiv asupra individului şi a societăţii în ansamblu.

people, often accentuates feelings of isolation and emotional distance.

Environmental factors and social context exert a significant influence on criminal behavior, contrary to the notion that aggression manifested as delinquency is an inherent trait of the individual. The importance of these variables in determining types of antisocial acts, the geographical distribution of crime, and other aspects related to criminal behavior is recognized. Research has highlighted that the physical and social environment affects the frequency and nature of antisocial acts within a community. Therefore, it is important to understand the connections between environmental factors and crime to develop strategic prevention and intervention plans. Studying these links can help identify vulnerable areas and appropriate interventions to reduce crime levels and improve the quality of life in communities. By examining the influence of the environment on criminal behavior, projects and initiatives can be formulated to address related issues and promote risk-free environments. It is essential to examine, understand, and evaluate the complexity and interactions between environmental factors and to be well-versed in how they can influence human behavior.

In conclusion, deviant behavior in an individual can be reduced by engaging in social, educational, cultural, constructive, and spiritual activities [20, p. 67], which encourage personal development and interpersonal relationships. These initiatives not only provide constructive alternatives to antisocial behaviors but also contribute to forming a sense of belonging and responsibility within the community. Thus, we once again emphasize the necessity of addressing the issue of deviant behavior in a multidisciplinary and systemic manner, integrating multiple fields and resources to ensure a lasting and positive impact on the individual and society.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Tănăsescu C., Criminologie, Curs universitar, Editura Universul Juridic, Bucureşti: 2012.
2. Coord. Kozma A., Glavce C., Bălăceanu-Stolnici C., Antropologie şi mediu, Editura Niculescu, Bucureşti: 2014.
3. Ficeac B., De ce se ucid oamenii, Editura RAO, Bucureşti: 2011.

4. Teodorescu S., Influenţa mediului geografic şi istoric asupra dezvoltării popoarelor, f.e., Câmpina: 1921.
5. Zimbardo G. Philip, Leippe M. R., Psihologia influenţei sociale şi a schimbării de atitudine, Editura Trei, Bucureşti: 2022.
6. Berger J., Influenţă invizibilă: forţele ascunse care modelează comportamentul, Editura Publica, Bucureşti: 2014.
7. Berindei A. R., Criminalitatea juvenilă, Editura Lumen, Iaşi: 2006.
8. Şuteu N. G., Teorie şi tactică poliţienească, Editura Salgo, Sibiu: 2010.
9. Odea A., Lege, preferinţă de timp şi criminalitate. În Revista Sociologie Românească, Volumul VIII, Nr. 3, Editura Polirom, Iaşi: 2010.
10. Cusson M., Deviance, în Traité de Sociologie (sous la direction de Raymond Boudon), Paris: 1989, apud Rădulescu S. M., Devianţă, criminalitate şi patologie socială, Editura Lumina Lex, Bucureşti: 1999.
11. Rădulescu S. M., Devianţă, criminalitate şi patologie socială, Editura Lumina Lex, Bucureşti: 1999.
12. Băcănaru I., Velcea I., Zona şi mediul geografic. Implicaţii în dinamica societăţii contemporane, Editura Universităţii „Lucian Blaga", Sibiu: 2006.
13. Toma M., Prevenirea, element în combaterea criminalităţii. În: Revista Poliţia Română, Trimestrul I, Editura IGPR, Bucureşti: 2022.
14. Bulea I., Poliţia locală – Forţă complementară a sistemului de ordine şi siguranţă publică, Editura Tecno Media, Sibiu: 2022.
15. Cace S., Dincolo de prejudecăţi şi comportamente. Incluziunea socială a romilor, Editura Pro Universitaria, Bucureşti: 2023.
16. Drăghici I., Noţiuni privind riscurile în domeniul siguranţei publice, Editura Sitech, Craiova, 2008.
17. Vaney S., Manual pentru poliţia de proximitate, Ediţia a II-a, revizuită şi adăugită, Editura MIRA, Bucureşti: 2007.
18. Drăghici I., op.cit.
19. Leş A., Criminologie şi psihologie criminologică. Delincvenţă, psihopatologie, criminalitate, Editura Oscar Print, Bucureşti: 2013.
20. Coord. Kozma A., Glavce C., Bălăceanu-Stolnici C., op.cit.

Despre autori:

Iulia BULEA,

doctor, asistent universitar,
Facultatea de Drept,
Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu,
România
e-mail: iulia.bulea@ulbsibiu.ro
ORCID ID: 0009-0006-7723-9169

About the authors:

Iulia BULEA,

PhD, Assistant Professor,
Faculty of Law,
"Lucian Blaga" University of Sibiu,
Romania
e-mail: iulia.bulea@ulbsibiu.ro
ORCID ID: 0009-0006-7723-9169

CZU 343.541

DOI 10.5281/zenodo.13933122

ASPECTE TACTICE ȘI PROCESUAL-PENALE ALE FAZEI INIȚIALE A INVESTIGĂRII INFRACȚIUNILOR PRIVIND VIAȚA SEXUALĂ

Vitalie JITARIUC,
doctor în drept

Olesea BLAȘCU,
doctorandă

Infracțiunile privind viața sexuală se atribuie la categoria celor mai periculoase fapte săvârșite împotriva persoanei. Aplicarea unui regim special de protecție, prevăzut de lege, în vederea asigurării drepturilor și libertăților persoanei reprezintă o componentă importantă a instituțiilor juridice contemporane. Or, în rezultatul activității în cadrul cauzelor penale urmează a fi stabilit adevărul obiectiv, din care considerent organele de urmărire penală (atât din cauze de ordin obiectiv, cât și subiectiv) se confruntă cu anumite dificultăți. În procesul cercetării cauzelor penale, organele de urmărire se află într-un contact permanent cu participanții la procesul penal în vederea elucidării tuturor circumstanțelor cauzelor respective. Ele urmează să clarifice circumstanțele comiterii infracțiunilor nu în mod izolat, ci în complex și în corelație reciprocă. În virtutea acestui fapt, actualitatea studiului se regăsește în necesitatea obiectivă a obținerii cunoștințelor corespunzătoare privind specificul investigării infracțiunilor ce țin de viața sexuală, inclusiv a celor care se referă la faza inițială a cercetării unor asemenea fapte infracționale.

Cuvinte-cheie: infracțiune, viață sexuală, investigare, fază, acțiuni de urmărire penală, măsuri speciale de investigare, organ de urmărire penală, procedeu probatoriu, circumstanțe ale cauzei, factori obiectivi și subiectivi, adevăr obiectiv, situație de urmărire penală.

TACTICAL AND PROCEDURAL-CRIMINAL MATTERS IN THE INITIAL PHASE OF THE INVESTIGATION OF SEXUAL CRIMES

Vitalie JITARIUC,
PhD

Olesea BLAȘCU,
PhD student

Sexual offences are classified as the most dangerous offences against the person. The implementation of a special protection regime, established by law, to ensure the rights and freedoms of the individual is an important pillar of contemporary legal institutions. However, as a result of the objective truth to be established in criminal cases, the prosecution authorities (both objective and subjective) face certain difficulties. During the investigation of criminal cases, the prosecution authorities are constantly in contact with the participants in the criminal process in order to clarify all the circumstances of the criminal case. They are to clarify the consequences of the offences committed not separately, but as a whole and interdependently. Considering this fact, the relevance of the study lies mainly in the objective need to gain appropriate knowledge on the specifics of investigating sexual offences, including those related to the initial phase of the prosecution of such offences.

Keywords: crime, sexual life, investigation, phase, criminal investigative action, special investigative measures, criminal investigative body, evidentiary procedure, circumstances of the case, objective and subjective factors, objective truth, criminal investigative situation.

INTRODUCERE

În toate legislaţiile penale aflate la începutul conceptualizării dreptului penal în forma sa modernă, faptele de genul violului au fost incriminate, pedepsele pentru asemenea infracţiuni fiind exemplare. Şi din acest motiv, al tradiţiei juridice a sistemelor penale, se explică de ce legiuitorul din majoritatea sistemelor penale a preferat să consacre un capitol distinct formelor similare de lezare a demnităţii umane [1, p.305].

INTRODUCTION

All criminal legislation at the beginning of the development of criminal law in its modern form criminalized acts such as rape, and the penalties for these acts were made exemplary. For this reason, and for the legal tradition of criminal systems, this explains why legislators in most criminal systems have preferred to set down a separate chapter for all forms offences against this type of freedom [1, p.305].

Fără îndoială, omul reprezintă suprema creaţie a lumii. De-a lungul timpului, lămurirea naturii şi a condiţiei sale de existenţă a constituit o problemă centrală, preocupând, deopotrivă, ştiinţa, literatura, arta, filosofia.

Privită prin prisma normelor juridice, ocrotirea omului a răspuns şi răspunde unui interes manifestat întotdeauna în drept faţă de atributele persoanei, considerate ca valori general-umane. Din cele mai vechi timpuri, apărarea persoanei a constituit o trăsătură comună a tuturor sistemelor de drept, indiferent de orânduirea socială, deşi modul în care era perceput pericolul social al faptelor îndreptate împotriva vieţii şi, mai ales, tratamentul juridic aplicat făptuitorilor a cunoscut serioase diferenţieri, criteriul de bază fiind acela al apartenenţei la o scară socială [7, p.140].

Infracţiunile privind viaţa sexuală, având o profundă semnificaţie antisocială, generează repercusiuni deosebit de dăunătoare pe plan social, periclitând desfăşurarea normală a vieţii sexuale a persoanelor. De vreme ce respectarea atributelor inalienabile ale persoanei în sfera relaţiilor sociale cu privire la viaţa sexuală constituie una din bazele existenţei societăţii, vătămarea acestor relaţii creează o stare de nesiguranţă socială, un dezechilibru deosebit de primejdios pentru însăşi existenţa societăţii. De aceea, reacţia penală împotriva numitelor infracţiuni constituie o necesitate imperioasă [3, p.546].

Însăşi existenţa omului nu este numai a sa, cum cred existenţialiştii, ci a familiei sale, a şcolii sale, a profesiunii sale, a clasei şi a naţiunii sale, căci omul nu gândeşte, nu simte şi nu acţionează numai cu mintea şi inima, ci şi prin prisma valorilor familiei, şcolii, meseriei şi neamului său [7, p.140].

METODE ŞI MATERIALE APLICATE

La fundamentul metodologic al acestui studiu stă teoria materialistă a percepţiei şi cunoaşterii unui spectru variat de fenomene sociale. În procesul elaborării acestei cercetări, s-au folosit diverse metode, printre care cele sociale, juridice şi logice. Baza teoretică a cercetării este reprezentată de lucrări din domeniul criminalisticii, ale autorilor specificaţi în bibliografia articolului. Astfel, justificarea şi argumentarea rezultatelor cercetării ştiinţifice sunt determinate de o bază metodologică şi normativă solidă, precum şi de analiza şi interpreta-

Undoubtedly, the supreme creation of the world is human beings. Over time, the question of nature and its state of being has been a central issue, and has preoccupied science, literature, art, philosophy and others.

Considered through the perspective of legal norms, human protection has always responded directly to an undeniable legal interest regarding individual attributes, considered as general human values. Historically, all legal systems, regardless of the social order, have had the individual's protection as a common feature, although the way in which the social danger of acts against life was perceived and, above all, the legal treatment applied to the perpetrators, have been subject to serious differences, the basic criterion being that of belonging to a social scale [7, p.140].

Sexual offences, having a profound anti-social significance, generate particularly harmful social repercussions, endangering the normal course of people's sexual lives. Considering one of the foundations of society's existence is respect for the inalienable attributes of the individual in the sphere of social relations with regard to sexual life, the violation of these relations creates a state of social insecurity, a particularly dangerous disequilibrium for the very existence of society. That is why the prosecution of these crimes is an absolute necessity [3, p.546].

Man's very existence is not only his own, as existentialists believe, but that of his family, school, profession, class and nation, for man does not think, feel and act only with his mind and heart, but also with that of his family, school, profession and nation [7, p.140].

METHODS AND MATERIALS APPLIED

At the methodological foundation of this study lies the materialist theory of perception and knowledge of a wide spectrum of social phenomena. In the process of elaborating this research, various methods were employed, including social, legal, and logical ones. The theoretical basis of the research is represented by works in the field of criminology, by the authors specified in the article's bibliography. Thus, the justification and argumentation of the results of scientific research are determined by a solid methodological and normative basis, as well as

rea complexă a conţinutului, particularităţilor şi caracteristicilor investigării infracţiunilor privind viaţa sexuală. Concluziile şi recomandările exprimate în acest articol se bazează pe rezultatele cercetării efectuate cu ajutorul metodelor menţionate anterior.

REZULTATE ŞI DISCUȚII

În situaţia în care ne referim la specificul fazei iniţiale a investigării infracţiunilor privind viaţa sexuală, ar fi relevant să începem cu opinia cercetătorului N. P. Iablokov, conform căreia noţiunea de „acţiuni de urmărire penală care nu suferă amânare" are un aspect criminalistic şi procesual-penal [17, p.20].

Dacă acţiunile de urmărire penală care nu suferă amânare sunt efectuate la faza (etapa) iniţială a cercetărilor, ele se suprapun cu acţiunile de urmărire penală iniţiale care, în opinia unor cercetători din domeniul criminalisticii, reprezintă un element structural al fazei iniţiale de cercetare din cadrul metodicii criminalistice.

Autorul M. A. Luzghin susţine că „faza (sau etapa) cercetării reprezintă un element al acesteia, care cuprinde un sistem interconectat de acţiuni, unite prin sarcini comune, condiţii de investigare şi prin specificul procedeelor criminalistice aplicate", acest proces fiind divizat în două componente: *faza iniţială* şi *faza ulterioară* [13, p.86-89].

Alţi cercetători, referindu-se la aceeaşi problemă, vorbesc, de asemenea, despre divizarea cercetării cauzelor penale în faze (etape), ridicând numărul acestora la patru, ele fiind completate cu: 1) reacţionarea la temeiurile care privesc începerea urmăririi penale; 2) finalizarea cercetării şi întocmirea concluziilor de învinuire [18, p.7].

Demarcarea procesului de cercetare a faptelor infracţionale nu şi-a găsit o finalitate până la momentul de faţă. Astfel, autorul S. Voronin, conducându-se de structura propusă de profesorul A. Belkin (faza iniţială, ulterioară şi finală), consideră că e raţional să identificăm şi cea de a patra etapă – faza cercetării judecătoreşti [11, p.44]. Or, considerăm că această opinie este eronată în virtutea faptului că probatoriul în cadrul procesului penal este constituit din două trepte: în cadrul urmăririi penale şi în judecată. Aceste trepte vor fi divizate în anumite etape care pot fi nu doar corelate, ci şi să se repete sub aspect terminologic.

by the complex analysis and interpretation of the content, peculiarities, and characteristics of investigations into offenses regarding sexual life. The conclusions and recommendations expressed in this article are based on the results of the research carried out using the aforementioned methods.

RESULTS AND DISCUSSIONS

If we refer to the specifics of the initial phase of the investigation of sexual offences, it would be relevant to start with Iablocov's view that the concept of "prosecution actions that do not require postponement" has a forensic and procedural-criminal aspect [17, p.20]. If prosecution actions that do not require postponement are conducted at the initial phase (stage) of the investigation, they interfere with the initial prosecutions which, according to some forensic researchers, are a structural element of the initial investigation phase of forensic methodology.

The author M. A. Luzghin affirms that "the investigation phase (or stage) is an element of the investigation, comprising an interconnected system of actions, united by common tasks, investigation conditions and by the specificity of the applied forensic procedures", this process being divided into two components: the initial phase and the subsequent phase [13, p.86-89].

Other researchers, referring to the same problem, also talk about dividing the investigation of criminal cases into phases (stages), raising their number to four, which are completed by: 1) reacting to the reasons for the initiation of criminal proceedings; 2) completing the investigation and drawing up the conclusions of prosecution [18, p.7].

The process of investigating the criminal acts has not yet been completed. Thus, the author S. Voronin, guided by the structure proposed by Professor A. Belkin (initial, subsequent and final phase), considers that it is rational to identify the fourth phase of the investigation - the judicial investigation phase [11, p.44]. However, we believe that this view is erroneous by virtue of the fact that evidence in criminal proceedings is made up of two stages: in criminal proceedings and in court. These, as well as the prosecution, can be divided into

În aceste condiţii, considerăm că ulterioarele polemici ale cercetătorilor cu privire la delimitarea fazelor prejudiciare şi judiciare ale procesului penal îşi pierd sensul. Or, suntem de părerea că cea mai corectă poziţie o au autorii R. Belkin şi S. Vozgrin care propun ca procesul de cercetare a faptelor infracţionale să fie divizat în următoarele trei etape (faze): *iniţială*, *ulterioară* şi *finală* [9, p.132]. În aceste condiţii, credem că în cadrul cercetării ar fi potrivit să dezvoltăm modelul sistemului celor trei etape (faze) de cercetare a faptelor infracţionale.

Conform acestui sistem, este necesar să remarcăm că faza iniţială a cercetării faptelor infracţionale începe din momentul parvenirii informaţiilor despre săvârşirea infracţiunii la adresa organelor competente, ea fiind axată, în exclusivitate, pe colectarea şi verificarea materialelor respective. În cadrul metodicilor particulare de investigare a faptelor infracţionale, această fază cuprinde colectarea, cercetarea şi aprecierea informaţiilor cu ajutorul efectuării unui spectru diversificat de acţiuni de urmărire penală (cercetarea la faţa locului, examinarea corporală, dispunerea şi efectuarea expertizelor judiciare) şi prin realizarea măsurilor speciale de investigaţii, în vederea soluţionării chestiunii privind începerea sau refuzul de a începe urmărirea penală.

Verificarea preliminară (iniţială) reprezintă componenta ce ţine de activitatea organelor de urmărire penală. Pentru cercetarea corespunzătoare şi calitativă a informaţiilor iniţiale, este necesară, din start, planificarea întregului complex de măsuri preliminare de verificare, care necesită un consum substanţial de timp şi forţe, determinarea cu stricteţe a consecutivităţii efectuării lor. Efectuarea neplanificată a acestor activităţi poate determina încălcarea termenelor de procedură, îndepărtează obiectivele trasate, reduce din calitatea verificărilor, fapt care poate determina netemeinicia hotărârii privind refuzul de a începe urmărirea penală.

Faza iniţială de cercetare a oricărei fapte infracţionale se caracterizează prin „furnizarea" intensivă a informaţiilor procesuale şi non-procesuale, cărora, pe viitor, urmează să li se atribuie statutul de probe. Schimbările provocate de faptele infracţionale cuprind anumite informaţii atât cu privire la faptă, cât şi referitoare la făptuitori [12, p.208]. Din acest

certain stages which can not only be correlated, but can also be the same terminology.

Under these circumstances, we believe that further polemics of scholars on the distinction between the prejudicial and judicial phases of the criminal process are meaningless. However, we believe that the most correct position is taken by the authors R. Belkin and S. Vozgrin, who consider that the process of investigating criminal acts should be divided into three stages (phases): initial, subsequent and final [9, p.132]. Under these circumstances, we believe that it would be appropriate to develop the model of the three-stage (phase) system of criminal investigation.

According to this system, it is necessary to note that the initial phase of the criminal investigation starts from the moment the information about the committed crime reaches the competent authorities, and is exclusively focused on the data collection and verifying of the respective materials. In the context of the particular methods of investigating criminal offences, this phase consists of gathering, investigating and assessing information by means of a wide range of prosecution measures (on-site investigation, physical examination, ordering and carrying out forensic examinations) and special investigative measures, in order to decide whether or not to initiate criminal proceedings.

Preliminary, initial, investigation is the part of the prosecution's work. In order to properly and effectively search for initial information, it is necessary from the outset to plan the whole complex of preliminary verification measures, which require substantial time and effort, and to determine strictly the sequence of their accomplishment. The unplanned performance of these activities may result in the terms of the procedure being violated, may lead to a reduction in the quality of the investigation, which may result in the decision on the decline to prosecute being unfounded.

The initial phase of the investigation of any criminal act is characterized by the intensive "provision" of both procedural and non-procedural information, which in the future is to be given the status of evidence. The changes caused by the criminal act include certain information both about the act and about

considerent, nivelul teoretic corespunzător al cunoaşterii legităţilor de formare şi reflectare a trăsăturilor caracteristice a infracţiunilor violente cu caracter sexual şi a întregului proces de investigare a acestora este asigurat prin colectarea, sistematizarea şi generalizarea informaţiilor orientative şi probatorii de către organele de drept [14, p.11].

Cercetarea urmelor infracţiunilor privind viaţa sexuală reprezintă punctul de plecare în cercetarea acestora şi, deci, un element metodic de maximă importanţă. După natura şi modul de formare, urmele infracţiunilor privind viaţa sexuală pot fi divizate în mai multe categorii, după cum urmează:

1) leziuni traumatice pe care le prezintă victima şi făptuitorul. Natura acestora depinde de forma în care s-a procedat la imobilizarea victimei şi de înverşunarea cu care aceasta a opus rezistenţă;

2) pete biologice, cunoscute în criminalistică sub denumirea de urme de spermă, sânge, salivă şi alte secreţii pe lenjerie şi alte obiecte vestimentare în care victima şi agresorul erau îmbrăcaţi sau le-au folosit în timpul raportului sexual violent;

3) microurme de îmbrăcăminte (fibre de ţesături) sau biologice de provenienţă umană (fire de păr, particule epidermice) pe corpul şi vestimentaţia victimei şi agresorului care apar inevitabil în urma intercontactului fizic al acestora;

4) fragmente de îmbrăcăminte, elemente auxiliare vestimentare, obiecte aruncate, acte şi înscrisuri;

5) urme de mâini sau picioare, de buze şi dinţi, de mijloace de transport, instrumente de spargere în cazul pătrunderii prin efracţie în încăperi [4, p.134].

Urmează să luăm în calcul şi faptul că în calitate de bază informaţională pentru planificarea cercetărilor pot servi situaţiile concrete de urmărire penală. Ele sunt diverse, fapt care determină şi abordarea diferită a vectorului de comportament al reprezentanţilor organelor de urmărire penală în ceea ce priveşte spectrul şi consecutivitatea efectuării acţiunilor de urmărire penală, formele de interacţiune cu alte subdiviziuni, antrenate şi ele în cercetarea şi descoperirea faptelor infracţionale. Totuşi, condiţia generală care predetermină succesul investigaţiilor a tuturor categoriilor de infracţiuni, inclusiv a celor cu caracter se-

the perpetrators [12, p.208]. For this reason, the appropriate theoretical level of knowledge of the reasons for the formation and reflection of the characteristic features of violent crimes of a sexual nature and of the entire process of their investigation is ensured by the collecting, systematizing and generalizing of indicative and probative information by the law enforcement authorities [14, p.11].

The investigation of the traces of sexual offences is the starting point in the investigation of sexual offences and therefore a methodical element of major importance. Depending on the nature and mode of formation, traces of sexual offences can be divided into the following categories:

1) Injuries suffered by the victim and perpetrator. The nature of the injuries depends on the manner in which the victim was restrained and the degree of resistance;

2) biological stains, known in forensic science as traces of semen, blood, saliva and other secretions on underwear and other items of clothing that the victim and perpetrator were wearing or used during violent sexual contact;

3) micro clothing traces (fabric fibres) or biological traces of human origin (hairs, epidermal particles) on the body and clothing of the victim and the perpetrator which must result from their physical contact;

4) clothing fragments, auxiliary clothing items, discarded objects, documents, and writings;

5) hand or footprints, lip and teeth marks, traces of vehicles, burglary tools in case of breaking and entering [4, p.134].

We should also consider the fact that concrete prosecution situations can serve as an informative basis for planning investigations. They are diverse, which also implies a different approach to the vector of behavior of the representatives of the prosecution authorities in terms of the spectrum and the consecutiveness of the prosecution actions, the forms of interaction with other subdivisions, also involved in the investigation and detection of criminal acts. However, the general precondition for the successful investigation of all types of crimes, including sexual crimes, is the skill and "mastery" of the prosecuting officer (prosecutor) in assessing and correctly analyzing the prosecu-

xual, este priceperea şi „măiestria" ofiţerului de urmărire penală (a procurorului) în ceea ce priveşte aprecierea şi analiza corectă a situaţiei de urmărire penală create. Or, acest lucru contribuie, în primul rând, la plenitudinea şi corectitudinea tuturor versiunilor de urmărire penală, înaintate în procesul cercetării faptelor infracţionale.

În general, obiectul probatoriului în cauzele penale este determinat de Codul de procedură penală, însă, în practică, stabilirea circumstanţelor care urmează a fi dovedite în cazul infracţiunilor cu caracter sexual se confruntă cu anumite dificultăţi. Pentru a le depăşi urmează să identificăm direcţia şi sarcinile cercetării. Astfel, pe aceste categorii de cauze penale, în cadrul fazei iniţiale „organul de urmărire penală nu poate ignora planificarea muncii, necesitatea interacţiunii organului de urmărire penală cu alte subdiviziuni" [14, p.11].

La etapa iniţială de cercetare a infracţiunilor sexuale, problema principală constă în a obţine probe suficiente cu privire la toate circumstanţele şi elementele constitutive ale infracţiunii (viol, acţiuni violente cu caracter sexual, constrângere la acţiuni cu caracter sexual, raport sexual cu o persoană care nu a atins vârsta de 16 ani, acţiuni perverse). În cazul în care personalitatea infractorului nu este cunoscută, se mai adaugă încă o sarcină – identificarea şi reţinerea făptuitorului [5, p.196-197].

Sub aspect metodic, cercetarea infracţiunilor privind viaţa sexuală adeseori se desfăşoară în condiţii defavorabile determinate de comportamentul factorilor implicaţi în actul infracţional. Pe de o parte, victimele infracţiunilor sexuale fie că nu întotdeauna conştientizează până la capăt seriozitatea actului degradant la care au fost supuse, fie că nu vor să scoată în public fapte care, indiscutabil, aduc atingere onoarei şi demnităţii lor, mai ales când s-au comportat neadecvat în relaţiile cu persoana sau persoanele agresoare, ori au sesizat cu întârziere organul de urmărire penală privind infracţiunea comisă asupra lor. Sesizarea şi, ca urmare, declanşarea tardivă a urmăririi penale, reduce esenţial, adeseori totalmente, posibilitatea folosirii urmelor infracţiunii la stabilirea împrejurărilor de fapt în care s-a produs infracţiunea privind viaţa sexuală. În continuare, zguduite de actul dezonorant la care au fost supuse, victimele acestei categorii

tion situation. This contributes, first and foremost, to the completeness and correctness of all the prosecution versions submitted in the process of investigating the criminal facts.

Generally, the object of evidence in criminal cases is determined by the Criminal Procedure Code, however, in practice, establishing the circumstances to be proven in cases of sexual offenses faces certain difficulties. To overcome them, we need to identify the direction and tasks of the investigation. Thus, in these categories of criminal cases, during the initial phase, „the prosecution authority cannot ignore the planning of work, the necessity of interaction with other subdivisions." [14, p.11].

At the initial stage of investigating sexual offences, the main problem is to collect sufficient evidence of all the circumstances and constituent elements of the offence (rape, violent acts of a sexual nature, sexual coercion, sexual intercourse with a person under the age of 16, perverse acts). If the identity of the perpetrator is unknown, there is an additional task - identifying and apprehending the perpetrator [5, p.196-197].

From a methodological point of view, the investigation of sexual offences often takes place in difficult conditions, determined by the behavior of the people involved in the crime. On the one hand, the victims of sexual offences either do not always fully realize the seriousness of the degrading act to which they have been subjected, or they do not want to make public facts which unquestionably harm their honor and dignity, especially when they have behaved inappropriately in their relations with the person or persons who subsequently sexually assaulted them, and are late in reporting the offence committed against them to the criminal prosecution authorities. The reporting and, as a result, the late initiation of criminal proceedings, essentially, often totally, reduces the possibility of using the crime's traces to establish the factual circumstances in which the sexual offence was committed. Furthermore, the victims of this type of crime, especially minors, are shaken by the dishonorable act to which they have been subjected and are not able to participate effectively in the presentation of their confession, the reconstruction of the circumstances in which the crime took place, the

de infracţiuni, cele minore în special, nu sunt în stare să participe efectiv la prezentarea spre recunoaşterea (reconstituirea) împrejurărilor în care s-a produs fapta, precum şi la confruntarea şi efectuarea altor acţiuni de urmărire penală, ceea ce complică desfăşurarea echilibrată a cercetării cauzei.

Pe de altă parte, cercetarea infracţiunilor privind viaţa sexuală urmează să depăşească adversitatea, acţiunile de împotrivire desfăşurare în privinţa organului de urmărire penală de către persoanele interesate în dezorientarea urmăririi penale, prin obstrucţionare. Or, condiţiile menţionate impun organului învestit cu cercetarea infracţiunilor privind viaţa sexuală desfăşurarea unei activităţi susţinute în vederea stabilirii, în primul rând, a împrejurărilor ce denotă existenţa acestei categorii de infracţiuni [4, p.177].

Problemele de lămurit în cursul cercetării trebuie să ducă la stabilirea existenţei sau inexistenţei faptei reclamate, având în vedere conţinutul concret al acestei infracţiuni. În acelaşi timp, este necesar să se stabilească dacă, în raport cu condiţiile concrete în care a fost săvârşită, infracţiunea îmbracă forma simplă ori calificată ori, în raport cu împrejurările ce i-au urmat, există cauze de nepedepsire. În acest sens, cercetarea trebuie să lămurească mai multe probleme, după cum urmează:

1) identitatea persoanei vătămate – vârsta şi raporturile în care se află cu făptuitorul;

2) existenţa raportului sexual produs în condiţiile constrângerii sau profitându-se de imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa;

3) făptuitorii, calitatea şi contribuţia lor la săvârşirea infracţiunii;

4) urmele infracţiunii;

5) relaţiile anterioare între făptuitor şi victime;

6) existenţa concursului de infracţiuni şi măsurile care se impun pentru extinderea cercetărilor;

7) cauzele, condiţiile şi împrejurările care au determinat, înlesnit sau favorizat săvârşirea infracţiunii şi măsurile de prevenire ce se impun a fi luate [7, p.144-145].

În complexul activităţii pe aceste cauze intră următoarele acţiuni iniţiale, care, de obicei, poartă şi un caracter de neamânat: 1) ascultarea părţii vătămate (victimei); 2) cerce-

confrontation and other prosecution actions, which makes it difficult to properly conduct the investigation of the case.

On the other hand, the investigation of sexual offences is to overcome adversity, the reluctance of the prosecution authority by persons interested in disrupting the prosecution, obstruction. These conditions require the authority responsible for investigating offences relating to sexual life to engage in sustained activity with the aim of establishing, first and foremost, the circumstances which reveal the presence of this category of offence [4, p.177].

The issues to be clarified in the course of the investigation must lead to the establishment of the fact or absence of the claimed offence, given the concrete content of this offence. It is also necessary to establish whether, in the light of the specific circumstances in which the offence was committed, it is a simple or qualified offence, or whether, in the light of the circumstances that followed, there are grounds for non-punishment. In this light, the investigation must clarify several issues, as follows:

1) the Identity of the victim - age and relationship to the perpetrator;

2) the fact that the sexual intercourse took place as a result of coercion or by taking advantage of the victim's inability to defend herself or express her will;

3) the perpetrators, their status and their part in the crime;

4) traces of the crime;

5) previous relationships between the offender and the victim;

6) the existence of a criminal concurrence and the measures required to extend the investigation;

7) the causes, conditions and circumstances which led to, facilitated or encouraged the perpetration of the offence and the preventive measures to be taken [7, p.144-145].

The following initial actions are part of the complex of work on these cases, which are usually also unamendable: 1) hearing of the injured party (victim); 2) on-site investigation; 3) physical examination of the victim; 4) collecting and examining the victim's underwear and clothing; 5) ordering and carrying out forensic examination of the victim; 6) hearing

tarea la faţa locului; 3) examinarea corporală a victimei; 4) ridicarea şi examinarea lenjeriei (hainelor) victimei; 5) dispunerea şi efectuarea expertizei medico-legale a victimei; 6) ascultarea martorilor; 7) reţinerea bănuitului; 8) percheziţia corporală a bănuitului; 9) percheziţia la domiciliul bănuitului; 10) examinarea corporală a bănuitului; 11) audierea bănuitului; 12) dispunerea şi efectuarea expertizei medico-legale a bănuitului; 13) prezentarea spre recunoaştere victimei sau martorilor oculari a bănuitului, în cazul în care aceştia au indicat unele semnalmente exterioare ale infractorului [5, p.197].

Circumstanţele săvârşirii infracţiunilor sexuale urmează a fi examinate minuţios şi luate în calcul în procesul elaborării versiunilor de urmărire penală. Versiunile, despre înaintarea şi verificarea cărora este vorba, trebuie evidenţiate prin prisma studierii situaţiilor tipice de urmărire penală. În procesul elaborării versiunilor urmează să se ţină cont de un sistem specific de legităţi şi interdependenţe între mecanismul infracţiunii şi procedeele (modalităţile) de efectuare a urmăririi penale în cazul infracţiunilor privind viaţa sexuală. La acestea urmează a fi catalogate următoarele:

a) factorii şi circumstanţele care au determinat apariţia stringentă a situaţiei care necesită investigaţii din partea organelor de drept;

b) caracterul şi stabilitatea dependenţei între anumite elemente ale informaţiilor de relevanţă criminalistică şi particularităţile procesului de cercetare;

c) dependenţa caracterului şi nivelului de specificitate a infracţiunii săvârşite, determinată de insuficienţa informaţiilor deţinute;

d) necesitatea folosirii necondiţionate a întregului spectru de informaţii deţinute de organul de urmărire penală, atât probatorii, cât şi cu titlu orientativ.

Urmează să menţionăm că fiecare dintre factorii vizaţi supra influenţează asupra organizării fazei iniţiale a cercetării, iar uneori chiar şi în mai multe direcţii consecutiv. Din acest considerent, sarcinile de bază soluţionate în cazul infracţiunilor sexuale pot fi divizate, condiţionat, în următoarele două grupe: 1) comune pentru organizarea descoperirii infracţiunilor, indiferent de faza cercetării; 2) specifice pentru condiţiile de cercetare a faptelor infracţionale pe urme proaspete.

of witnesses; 7) detention of the suspect; 8) physical search of the suspect; 9) search of the suspect's home; 10) physical examination of the suspect; 11) hearing of the suspect; 12) ordering and carrying out forensic examination of the suspect; 13) presentation of the suspect, the victim, if the victim has named some outward signs of the unknown offender or eyewitnesses, for recognition [5, p.197].

The circumstances of the sexual offences are to be thoroughly examined and taken into account in the process of drafting the prosecution versions. The versions, the submission and investigation of which are concerned, must be highlighted by studying typical prosecution situations. A specific system of links and interdependencies between the mechanism of the offence and the procedures (modalities) of criminal prosecution in the case of sexual offences must be taken into account in the process of drafting versions. The following are to be listed:

(a) the factors and circumstances that caused the urgent emergence of the situation requiring investigation by law enforcement authorities;

b) the nature and stability of the dependence between certain elements of forensically relevant information and the particularities of the investigation process;

c) the dependence on the nature and level of specificity of the committed crime, determined by the insufficiency of the held information;

d) the need for unconditional use of the full range of information held by the prosecuting authority, both evidential and for guidance.

It should be noted that each of the above-mentioned factors influences the planning of the initial phase of the research, and sometimes even in several consecutive directions. For this reason, the basic tasks to be solved in the case of sexual offences can be divided, conditionally, into the following two groups: 1) common for the crime discovery planning, irrespective of the investigation phase; 2) specific for the conditions of the investigation of criminal acts on recent traces.

To the first group we can relate: a) the submission of versions, depending on the specific prosecution situation; b) the planning of

La *primul grup* putem atribui: a) înaintarea versiunilor, în funcţie de situaţia specifică de urmărire penală; b) planificarea cercetărilor; c) eficienţa organizării cercetării; d) asigurarea condiţiilor necesare pentru aplicarea mijloacelor tehnico-ştiinţifice; e) folosirea informaţiilor puse la dispoziţie de evidenţele criminalistice; f) interacţiunea corespunzătoare între participanţii la procesul de cercetare și descoperire a infracţiunilor.

La cel de-al *doilea grup* vom cataloga: a) deplasarea cât mai rapidă a grupului de urmărire penală la locul faptei; b) îmbinarea programării tipice a acţiunilor cu specificul şi individualismul cercetării; c) antrenarea necondiţionată a tuturor forţelor şi mijloacelor în activitatea de cercetare şi descoperire a infracţiunii; d) selectarea strictă a circumstanţelor care trebuie clarificate şi a acţiunilor preconizate şi respectarea consecutivităţii lor; e) operativitatea şi intensitatea acţiunilor de urmărire penală planificate; f) aplicarea pe larg a mijloacelor tehnice în vederea fixării corespunzătoare a informaţiilor necesare pentru cauza penală [15, p.191-216].

Sarcinile primei etape de urmărire penală în cauzele referitoare la infracţiunile sexuale pot fi divizate în:

1) obţinerea de la victimă şi de la alte persoane a datelor complete despre cele întâmplate;

2) descoperirea, ridicarea şi administrarea probelor disponibile infracţiunii;

3) identificarea şi reţinerea persoanei sau a persoanelor care au săvârşit atentatul criminal [5, p.197].

Atât obiectivele, cât şi modalităţile de înfăptuire a acţiunilor de urmărire penală la etapa iniţială a cercetării infracţiunilor privind viaţa sexuală diferă în funcţie de informaţia care decurge din actele de sesizare [4, p.579].

Pentru această categorie de infracţiuni trebuie luate în calcul următoarele versiuni:

1) Infracţiunea a avut loc. S-a produs o crimă cu agresivitate sexuală: a) în împrejurările şi de către persoana nominalizate de victimă; b) în alte împrejurări, de către o altă persoană (necunoscută victimei);

2) Infracţiunea nu a avut loc. S-a produs un act sexual benevol (alte acţiuni sexuale);

3) Actul sexual nu a avut loc în general, fiind vorba de o declaraţie falsă;

the investigation; c) the efficiency of the investigation organization; d) the provision of the necessary conditions for the use of the technical-scientific means; e) the use of the information provided by the forensic records; f) the appropriate cooperation between the participants in the process of investigation and discovery of crimes.

For the second group we will list: a) moving the prosecution group to the scene of the crime as quickly as possible; b) combining the typical planning of actions with the particularity and uniqueness of the investigation; c) unconditional involvement of all forces and means in the activity of investigation and discovery of the crime; d) strict selection of the circumstances to be clarified and the actions planned and respecting their sequence; e) efficiency and intensity of the planned prosecution actions; f) wide implementation of technical means in order to properly fix the necessary information for the criminal case [15, p.191-216].

The tasks of the first stage of criminal investigation in cases involving sexual offenses can be divided into:

1) Obtaining complete information from the victim and other individuals involved regarding the events that occurred;

2) Discovering, collecting, and managing available evidence of the offense;

3) Identifying and apprehending the person or persons responsible for the criminal act. [5, p.197].

Both the objectives and the modalities of prosecuting the initial stage of the investigation of sexual offences differ depending on the information that emerges from the referral documents.

For this crime category the following versions should be considered [4, p.579]:

1) The offence took place. A sexually aggressive crime occurred: a) in the circumstances and by the person the victim named; b) in other circumstances, by another person (unknown to the victim);

2) The offence did not take place. A voluntary sexual act (other sexual acts) occurred;

3) The sexual act did not take place in general, being a false statement;

4) An attempt to commit the sexual offense occurred.

4) A avut loc o tentativă de comitere a infracţiunilor sexuale.

Pornind de la măsurile şi acţiunile întreprinse la etapa iniţială, rezultatele acestora permit de a restrânge versiunile elaborate şi a determina direcţia corectă de efectuare a acţiunilor ulterioare de cercetare pentru a acumula probe veridice şi suficiente. Uneori, metodele care preced săvârşirea infracţiunilor sexuale (bătăi, cauzarea de leziuni corporale specifice pe anumite părţi ale corpului, aplicarea anumitor mijloace, precum cătuşele, lanţurile etc.) sunt caracteristice doar unor anumite persoane, formând specificul activităţii criminale (amprenta), în baza căruia se pot elabora versiuni distincte pentru a stabili făptuitorul infracţiunii [5, p.194-195].

Trebuie să menţionăm că în cazul infracţiunilor sexuale o pare a informaţiilor iniţiale sunt colectate din surse originale. Totodată, organul de urmărire penală obţine informaţiile iniţiale atât la nivelul unor imagini concrete specifice (locul comiterii infracţiunii, urmele lăsate de făptuitor etc.), cât şi în formă abstractă (descrierea semnalmentelor făptuitorului de către martorii oculari, versiunile părţilor vătămate etc.). Prelucrarea informaţiilor obţinute şi verificarea presupunerilor se poate desfăşura pe ambele nivele.

În cazul infracţiunilor sexuale, informaţiile iniţiale pot fi clasificate după cum urmează: a) informaţii privind pregătirea infracţiunii; b) informaţii transmise organului de urmărire penală imediat după comiterea infracţiunii; c) informaţii care au devenit cunoscute organului de urmărire penală într-un interval scurt de timp de la momentul săvârşirii faptei infracţionale; d) informaţii care ajung la organele de urmărire penală după o perioadă de timp substanţială de la comiterea infracţiunii.

Cea mai mare parte a informaţiilor iniţiale referitoare la infracţiunile privind viaţa sexuală pot fi catalogate la grupele „b", „c" şi „d" din cele specificate supra. Or, acest lucru este determinat de tendinţa de a nu informa la momentul oportun organele de urmărire penală despre comiterea faptei infracţionale.

În continuare, constatăm că infracţiunile sunt cercetate în anumite condiţii concrete de timp, loc etc., în corelaţie cu diferite procese ale realităţii obiective, în situaţii specifice

Based on the measures and actions taken at the initial stage, the results allow to reduce the developed versions and to determine the right direction for further research actions in order to cumulate truthful and sufficient evidence. Sometimes the methods preceding the commission of sexual offences (beatings, causing specific bodily injuries on certain parts of the body, application of certain means, such as handcuffs, chains, etc.) are so characteristic only of certain persons, forming the specificity of the criminal activity (so-called print), on the basis of which it is possible to elaborate separate versions to establish the perpetrator of the crime [5, p.194-195].

It should be noted that a large part of the initial information in the case of sexual offences is collected from original sources. At the same time, the prosecuting authority acquires the initial information both at the level of specific concrete images (the place where the crime was committed, the traces left by the perpetrator, etc.) and in abstract form (descriptions of the perpetrator's marks by eyewitnesses, versions of the injured parties, etc.). The processing of the collected information and the checking of assumptions can take place at both levels.

In the particular case of sexual offences, initial information can be classified as follows: a) information relating to the preparation of the offence; b) information provided to the prosecution immediately after the offence has been committed; c) information which has become known to the prosecution within a short period of time after the offence has been committed; d) information which becomes known to the prosecution after a substantial period of time has passed since the offence was committed.

Most of the initial information on sexual offences can be categorized under groups 'b', 'c' and 'd' of those specified above. This is due to the fact that there is a tendency not to inform the prosecution authorities of the crime as soon as possible.

Next, we note that crimes are investigated in specific concrete conditions of time, place, etc., in correlation with various processes of objective reality, in specific human behavior situations in criminal trials [8, p.501]. This complex system of interconnections forms that specific environment, known in forensic science as the

de comportament uman din cadrul proceselor penale [8, p.501]. Acest sistem complex de interconexiuni formează acel mediu specific, cunoscut în criminalistică sub denumirea de „situație de urmărire penală". Reieșind din conținutul situațiilor, reprezentanții organelor de urmărire penală au posibilitatea să abordeze diferențiat măsurile și activitățile legate de urmărire, capabile să asigure cercetarea corespunzătoare a infracțiunilor privind viața sexuală. Or, selectarea justificată a acțiunilor de urmărire penală în vederea soluționării sarcinilor fazei inițiale în cazul acestor infracțiuni poate fi realizată în funcție de specificul situațiilor tipice inițiale [16, p.103].

Situațiile de urmărire penală în cauzele cu privire la infracțiunile sexuale depind de informația disponibilă la etapa inițială a cercetărilor despre persoana care a săvârșit infracțiunea, despre împrejurările celor întâmplate, precum și despre diversitatea mărturiilor disponibile în acest sens, despre poziția pe care o ia sau o poate lua, în virtutea unei serii de factori, victima în procesul cercetărilor [5, p.194].

Prima situație tipică inițială presupune următoarele: este stabilită persoana victimei, ea comunică despre infracțiunea săvârșită, ne oferă anumite informații despre făptuitor. Această situație este cea mai favorabilă pentru cercetare, din punctul de vedere al metodicii. Cercul versiunilor înaintate poate fi relativ îngust referindu-se, în principal, la circumstanțele de bază ale comiterii faptei infracționale: locul, timpul, modalitatea, condițiile, motivele etc. În acest caz, în mare parte sunt înaintate anumite versiuni privind motivele săvârșirii faptei, intenția și scopul comiterii infracțiunii.

Pentru verificarea acestor versiuni recomandăm efectuarea următoarelor măsuri speciale de investigații și acțiuni de urmărire penală: a) audierea părții vătămate și examinarea ei corporală; b) ridicarea și cercetarea obiectelor vestimentare ale părții vătămate; c) cercetarea la locul faptei; d) dispunerea expertizei medico-legale a părții vătămate; e) reținerea, percheziția corporală, examinarea corporală și a hainelor bănuitului; d) audierea martorilor; e) efectuarea altor acțiuni de urmărire penală și măsuri speciale de investigații care nu suferă amânare [16, p.103-104].

Prezintă relevanță în utilitatea metodică datele ce caracterizează personalitatea victimei

'prosecution situation'. Based on the content of prosecution situations, prosecutors are able to adopt a different approach to prosecution-related measures and activities capable of ensuring proper investigation of sexual offences. However, the justified selection of prosecution actions in order to solve the tasks of the initial phase in the case of these offences can be made depending on the specifics of the following typical initial situations [16, p.103].

Prosecutorial situations in cases involving sexual offences depend on the information available at the initial stage of the investigation about the offender, the circumstances of the crime, the diversity of testimony available, and the position that the victim takes or may take, depending on a number of factors, in the investigation process [5, p.194].

The first typical initial situation involves the following: the identity of the victim is established, the victim informs us about the crime, gives us some information about the perpetrator. This situation is the most favorable for research, from a methodical point of view. The circle of versions submitted may be relatively small, mainly relating to the basic circumstances of the perpetration of the crime: place, time, manner, conditions, motives, etc. In this case, certain versions are mostly submitted concerning the motives for committing the crime, the intention and the purpose of committing the crime.

In order to verify these versions, we recommend the following special investigative measures and prosecution actions: a) hearing the victim and examining his/her body; b) collecting and searching the victim's clothing; c) searching the crime scene; d) ordering a forensic examination of the victim; e) detaining, searching, examining the suspect's bodily and clothing; d) hearing witnesses; e) undertaking other prosecution actions and special investigative measures that cannot be postponed [16, p.103-104].

The data characterizing the personality of the victim and the perpetrator are relevant to the methodical usefulness. Establishing the circumstances in which sexual intercourse took place and its violent nature requires not only knowledge of the personality of the perpetrator, but also of the various aspects of

şi a făptuitorului. Stabilirea împrejurărilor în care a avut loc raportul sexual, a caracterului violent al acestuia presupune nu doar cunoaşterea la nivelul personalităţii pe care o prezintă, ci şi a celor mai diverse aspecte ale vieţii lor personale, în special legate de sfera intimă. Cercetarea trebuie să pună în evidenţă modul de viaţă al victimei, sfera socială din care face parte, dacă nu avea în trecut un comportament compromis printr-o viaţă intimă dezordonată sau chiar degradantă etc. Este important să fie cunoscută şi forma în care victima s-a manifestat în compania celui sau celor care, ulterior, au agresat-o sexual, în special dacă nu s-a comportat riscant, uşuratic sau provocator. În ceea ce priveşte făptuitorul, interesează atât sfera psihofiziologică şi eventualele devieri de la normalitate, dinamica relaţiilor sale cu victima, cât şi sistemul normativ şi moralitatea care guvernează mediul din care face parte [4, p.578].

Cea de a doua situaţie iniţială tipică se caracterizează prin faptul că persoana bănuită de comiterea infracţiunii este reţinută, iar victima nu este identificată. În acest caz, cercetarea se efectuează „de la infractor" spre identificarea părţii vătămate, fiind stabilite toate circumstanţele comiterii faptei. Reieşind din anumite considerente de ordin tactic, consecutivitatea acţiunilor ofiţerului de urmărire penală trebuie să fie următoarea: a) audierea bănuitului; b) cercetarea la faţa locului; c) efectuarea măsurilor speciale de investigaţii în vederea stabilirii persoanei părţii vătămate; d) audierea părţii vătămate, examinarea corporală a acesteia, ridicarea şi cercetarea obiectelor vestimentare care îi aparţin; e) dispunerea expertizei medico-legale în privinţa părţii vătămate; f) audierea martorilor; g) percheziţia la locul de trai şi de muncă a bănuitului; h) efectuarea altor acţiuni de urmărire penală determinate de rezultatul investigaţiilor premergătoare.

Direcţiile de bază ale cercetării în această situaţie trebuie axate pe colectarea probelor în acuzarea sau în apărarea făptuitorului, precum şi în stabilirea relaţiilor bănuitului cu anumite persoane care se află în vizorul organelor de drept.

A treia situaţie tipică presupune următoarele momente: persoana victimei este stabilită, însă nu avem informaţii despre făptuitor. Unul dintre factorii determinanţi în acest caz este timpul. Acţiunile reprezentanţilor organu-

their personal lives, particularly in the intimate sphere. The investigation should reveal the victim's way of life, the social sphere to which he or she belongs, whether his or her behavior has been compromised in the past by a disordered or even decadent intimate life, etc. It is also important to know the way in which the victim has manifested himself or herself in the company of the person or persons who have subsequently sexually assaulted him or her, especially if he or she has not behaved in a risky, easy or provocative way. As far as the perpetrator is concerned, the psychophysiological sphere and any deviations from normality, the dynamics of his relations with the victim, and the normative system and morality governing the environment to which he belongs are of interest [4, p.578].

The second typical initial situation is characterized by the fact that the person suspected of committing the crime is detained and the victim is not identified. In this case, the search is carried out "from the offender" to the victim's identification and all the circumstances of the crime are established. Based on certain tactical reasons, the sequence of actions of the investigating officer should be as follows: a) hearing the suspect; b) on-site investigation; c) performing special investigative measures in order to establish the person of the injured party; d) hearing the victim, examining him/her, taking and searching his/her clothing; e) ordering a forensic examination of the victim; f) hearing witnesses; g) searching the suspect's place of residence and place of work; h) performing other prosecution actions determined by the outcome of the preliminary investigations.

The basic guidelines of the investigation in this situation should focus on gathering evidence in the prosecution or defense of the perpetrator, as well as establishing the suspect's relationship with certain persons who are in the sights of law enforcement.

Third typical situation involves the following moments: the identity of the victim is established but we have no information about the perpetrator. One of the determining factors in this case is time. The actions of the representatives of the prosecuting authority must be urgent and aimed at acquiring information on the

lui de urmărire penală trebuie să fie urgente și orientate spre colectarea informațiilor cu privire la semnalmentele exterioare ale infractorului și reținerea lui.

În cazul acestei situații de urmărire penală, cercetarea va demara cu audierea părții vătămate, după ce va urma examinarea ei corporală, ridicarea și examinarea obiectelor vestimentare. De urgență urmează a fi efectuată și cercetarea la fața locului, lucru care ar permite să se descopere anumite urme ce reflectă semnalmentele făptuitorului și să se găsească anumite corpuri delicte lăsate (abandonate) de infractor. Dacă la locul faptei au fost descoperite urme și obiecte, trebuie efectuate anumite acțiuni de urmărire penală, al căror conținut este determinat de specificul și relevanța acestor urme și obiecte. De asemenea, este dispusă expertiza medico-legală a părții vătămate. În paralel cu aceste acțiuni de urmărire penală sunt efectuate diverse măsuri speciale de investigații pentru a identifica persoana făptuitorului [16, p.106-107].

În cazul făptuitorilor necunoscuți, cercetarea va trebui să clarifice, de asemenea, modul în care aceștia s-au exteriorizat în fața victimei, dacă nu și-au mascat sau denaturat înfățișarea, dacă nu au făcut uz de acte false și de alte mijloace pentru a-și disimula persoana [4, p.578].

În continuare, următoarea situație tipică de urmărire penală (*cea de a patra*) se caracterizează prin faptul că persoana vătămată este stabilită, deținându-se informații fragmentare despre infractor, însă acesta nu este reținut.

În cazul de față, vor fi efectuate următoarele acțiuni de urmărire penală: a) audierea părții vătămate; b) examinarea corporală a acesteia, ridicarea și examinarea hainelor ei; c) cercetarea la fața locului; d) dispunerea expertizei medico-legale și a altor categorii de expertize; e) identificarea și audierea martorilor, precum și efectuarea măsurilor speciale de investigații în vederea identificării făptuitorului; f) efectuarea altor acțiuni de urmărire penală și măsuri speciale de investigații, condiționate și determinate de rezultatele cercetării premergătoare.

Toate aceste situații tipice de urmărire penală care apar în cazul cercetării infracțiunilor privind viața sexuală sunt diversificate și irepetabile. Ele sunt de necontestat la nivel de doctrină, care operează cu noțiuni și categorii,

external signs of the offender and detaining him.

The investigation in this prosecution situation will start with the hearing of the victim, followed by a physical examination of the victim and the removal and examination of clothing. As a matter of urgency, an on-site search will also be initiated, which will enable us to discover certain traces that reflect the perpetrator's marks, and to find certain corpus delicti left (abandoned) by the offender. If traces and objects have been discovered at the crime scene, certain prosecution actions must be undertaken, the content of which is determined by the specificity and relevance of these traces and objects. A forensic examination of the injured party is also ordered. In addition to these prosecutions, various special investigative measures are also performed in order to identify the perpetrator [16, p.106-107].

The investigation of unknown perpetrators will also have to clarify how they have presented themselves to the victim, whether they disguised or distorted their appearance; used false documents or other means to disguise their person [4, p.578].

Next, another typical prosecution situation (the fourth one) is characterized by the fact that the victim is established, we have fragmentary information about the offender, but the offender is not detained.

In this case, the following prosecution actions will be undertaken: a) hearing of the victim; b) physical examination of the victim, removal and examination of the victim's clothes; c) on-site investigation; d) forensic and other expert opinions; e) identification and hearing of witnesses and special investigative measures to identify the perpetrator; f) other investigation actions and special investigative measures, based on and determined by the results of the preliminary investigation.

All these typical prosecution situations arising in the investigation of sexual offences are diversified and unrepeatable. They are unquestionable at the level of doctrine, which operates with concepts and categories that are to some extent abstract. However, the concrete aspects of certain activities are more substantial than the abstract ones. In view of this fact, it can be argued that criminal practice lacks the possibility of an exhaustive analysis of all the

într-o anumită măsură, abstracte. Or, aspectele de ordin concret al anumitor activităţi sunt mai pline de conţinut în comparaţie cu cele de ordin abstract. În virtutea acestui fapt, putem susţine că practica criminalistică este lipsită de posibilitatea unei analize exhaustive a tuturor condiţiilor şi circumstanţelor, care, în totalitatea lor creează, situaţii de urmărire penală diversificate şi irepetabile.

CONCLUZII ŞI RECOMANDĂRI

Orice faptă infracţională, în calitate de act obiectiv al activităţii umane, duce la apariţia informaţiilor legate de pregătirea, săvârşirea şi tăinuirea infracţiunii. Anume informaţia deţinută, posibilitatea obţinerii şi cercetării ei la anumite etape ale investigaţiei reprezintă o circumstanţă obligatorie care determină apariţia unei anumite situaţii reale de urmărire penală. Această informaţie există la nivel obiectiv, în afara conştiinţei persoanelor, antrenate în cercetarea faptei infracţionale.

Faza investigaţiilor iniţiale a infracţiunilor privind viaţa sexuală se caracterizează prin următoarele particularităţi: 1) descoperirea semnelor acţiunilor violente cu caracter sexual; 2) înaintarea versiunilor corespunzătoare şi planificarea cercetării în baza acestora; 3) modelarea mecanismului faptei infracţionale; 4) efectuarea acţiunilor de urmărire penală care nu suferă amânare, a măsurilor speciale de investigaţii, legate de obţinerea, fixarea şi completarea informaţiilor cu privire la infracţiune, iar dacă există premisele, posibilitatea şi condiţiile necesare, atunci se purcede la reţinerea persoanei bănuite de comiterea infracţiunii.

conditions and circumstances, which in their totality create diversified and unrepeatable prosecution situations.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

Any criminal act, as an objective act of human activity, leads to the emergence of information related to the planning, committing and hiding of the crime. Namely, the held information, the possibility to acquire and search for it at certain stages of the investigation is a mandatory circumstance that determines the emergence of a certain real situation of criminal prosecution. This information exists at an objective level, outside the consciousness of the persons involved in the investigation of the criminal act.

The phase of the initial investigation of sexual offences is characterized by the following features: 1) the discovery of the signs of violent actions of a sexual nature; 2) the submission of the corresponding statements and the planning of the investigation on the basis of them; 3) the shaping of the mechanism of the criminal act; 4) the carrying out of the prosecution actions that do not undergo delay, of the special investigative measures, related to the acquiring, fixing and completing of information about the offence, and if the necessary premises, possibility and conditions exist, then the detention of the suspected perpetrator.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Bogdan S., Doris A. Ş. Drept penal. Partea specială. Infracţiuni contra persoanei şi infracţiuni contra justiţiei. Ediţia a II-a, revăzută şi adăugită. Ed. Universul Juridic. Bucureşti, 2020.
2. Brînză S. Analiza juridică a infracţiunilor sexuale. // Infracţiuni contra vieţii, sănătăţii, libertăţii şi demnităţii persoanei. Chişinău, 1999.
3. Brînză S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Volumul I. F.E.-P. „Tipografia centrală". Chişinău, 2015.
4. Doraş S. Criminalistica. Ed. Cartea Juridică. Chişinău, 2011.
5. Gheorghiţă M. Tratat de metodică criminalistică. CEP USM. Chişinău, 2015.
6. Quai I., Terbancea M., Mărgineanu V. Introducere în teoria şi practica medico-legală. Cluj-Napoca, 1979.
7. Ruiu M. Metodologia investigării criminalistice a unor genuri de infracţiuni. Ed. Universul Juridic. Bucureşti, 2014.

8. Аверьянова Т. В., Белкин Р. С., Корухов Ю. Г., Россинская Е. Р. Криминалистика. Учебник для вузов. Под редакцией Р. С. Белкина. Изд. Норма. М., 2001.
9. Белкин Р. С. Криминалистика: проблемы, тенденции, перспективы. От теории – к практике. Изд. Юристъ. М., 1997.
10. Возгрин И. А. Криминалистическая методика расследования преступлений. Минск, 1983.
11. Воронин С. Э. Проблемно-поисковые следственные ситуации и установление истины в уголовном процессе. Монография. АГУ. Барнаул, 2000.
12. Кустов А. М. Теоретические основы криминалистического учения о механизме преступления. Академия МВД России. М., 1997.
13. Лузгин И. М. Методологические проблемы расследования. М., 1973.
14. Меглицкий Г. Н. К вопросу об общих положениях и принципах криминалистической методики. // Проблемы криминалистики и предварительного следствия в деятельности органов внутренних дел. Высшая Школа МВД РФ. Хабаровск, 1992.
15. Мерецкий Н. Е. Применение оперативно-тактических комбинаций в расследовании преступлений. Монография. ДВЮИ МВД РФ. Хабаровск, 2000.
16. Милованова М. М. Методика расследования сексуальных преступлений, совершаемых в отношении малолетних детей. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. М., 2003.
17. Яблоков Н. П. Проблемы расследования и предупреждения преступлений в области охраны труда и техники безопасности. Автореферат диссертации доктора юридических наук. М., 1972.
18. Шурухнов Н. Г. Предварительная проверка заявлений и сообщений о преступлениях в стадии возбуждения уголовного дела (Процессуальные и организационно-методические вопросы). Автореферат диссертации кандидата юридических наук. М., 1982.

About the authors:

Vitalie JITARIUC,
PhD,
Dean of the Faculty of Law and Public Administration,
„Bogdan-Petriceicu Hasdeu" State University of Cahul,
e-mail: vjitariuc@gmail.com,
ORCID ID: 0000 0002 9361 4460

Olesea BLAȘCU,
PhD Student,
assistant professor,
Department of Law,
Faculty of Law and Public Administration,
„Bogdan-Petriceicu Hasdeu" State University of Cahul,
e-mail: blascuolesea@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0001-6601-6951

Despre autori:

Vitalie JITARIUC,
doctor, lector universitar,
decan, Facultatea Drept și Administrație Publică,
Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul,
e-mail: vjitariuc@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9361-4460

Olesea BLAȘCU,
doctorandă,
asistent universitar,
Catedra Drept,
Facultatea Drept și Administrație Publică,
Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul,
e-mail: blascuolesea@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0001-6601-6951

CZU 349.6

DOI 10.5281/zenodo.13933141

DETERMINAREA CADRULUI RAPORTURILOR JURIDICE DE PROTECȚIE A MEDIULUI PRIN PRISMA INSTRUMENTELOR DE REGLEMENTARE UTILIZATE ÎN DREPTUL MEDIULUI

Igor TROFIMOV,
doctor în drept, conferențiar universitar

Luminița DIACONU
doctorandă

În condițiile în care problemele de mediu devin tot mai discutate și legiuitorii introduc continuu noi reglementări pentru protecția mediului, devine o provocare să determinăm dacă o anumită normă juridică, inclusă în textul unei legi, aparține dreptului mediului sau se referă la domeniul specific reglementat de acea lege. Este adesea dificil să delimităm clar reglementările dreptului mediului, deoarece normele acestei ramuri nu sunt întotdeauna prezentate într-o formă unitară în legislația specifică dreptului mediului.

De aceea este esențial să recunoaștem că mecanismele juridice de protecție a mediului evoluează, devenind tot mai eficiente și mai stricte. Acestea sunt adesea aplicate fără a respecta anumite reguli și prezumții tradiționale, care nu garantează întotdeauna o protecție adecvată a mediului. În asemenea situații, este crucial să înțelegem că aceste mecanisme de reglementare fac parte din dreptul mediului, chiar dacă apar în alte acte legislative și pot semăna cu cele folosite în alte domenii juridice.

Cuvinte-cheie: mediu, dreptul mediului, mecanisme și metode de reglementare, raport juridic de dreptul mediului.

INTRODUCERE.

În dreptul nostru contemporan, pe lângă multe alte probleme, cu adevărat importante, mai putem întâlni și abordări „litigioase", care în mod tradițional continuă deja sute de ani. Una din acestea este cea legată de procedeele și instituțiile ce pot fi aplicate într-o anumită ramură a dreptului.

DETERMINING THE FRAMEWORK FOR ENVIRONMENTAL LEGAL REPORTING THROUGH THE PRISM OF THE REGULATORY TOOLKIT USED IN ENVIRONMENTAL LAW

Igor TROFIMOV,
PhD, Associate professor

Luminița DIACONU,
doctorandă

In the situation where the environmental issue is becoming an increasingly addressed issue, and the legislator in various legislative acts imposes new and new regulations with a nature of environmental protection, it becomes difficult to identify whether, being incorporated in the text of a certain law, a certain legal norm, belongs to environmental law or is a norm that belongs to the field which in substance represents the regulatory object of this law. It is often quite complicated to identify the boundary of environmental law regulations, especially since the norms of this branch are not always compactly found in environmental legislative acts.

It must be recognized that the legal mechanisms for environmental protection change their appearance over time, becoming much more aggressive and relentless. They are often applied without taking into account certain traditional rules and presumptions that often do not ensure effective protection of the environment. In such cases, it is necessary to understand that the regulatory mechanisms for environmental protection are a component of environmental law, even if they are based in other legislative acts and even if they are very similar to the mechanisms used in the regulation of other categories of legal relations.

Keywords: environment, environmental law, regulatory mechanisms and methods, legal report on environmental law.

INTRODUCTION.

In our contemporary law, in addition to many of the really important problems, we can also encounter "litigious" approaches, which traditionally have been going on for hundreds of years. One of these is related to the procedures and institutions that can be applied in a certain branch of law.

Este necesar de reținut că în teoria dreptului, în mod tradițional, ramurile de drept sunt divizate în ramuri ale dreptului public și în cele ale dreptului privat.

De aici și ideea că unele metode de reglementare, dar și instituții ale dreptului public, nu sunt aplicabile pentru soluționarea obiectivelor din arsenalul dreptului privat. Și invers, majoritatea metodelor și instituțiilor dreptului privat nu au aplicabilitate în raporturile de drept public.

Asemenea abordare era la ordinea de zi atunci când s-a pus întrebarea referitor la natura instituțiilor, dar și conținutul reglementărilor de dreptul mediului.

METODOLOGIE: LITIGII ȘI ABORDĂRI DIVERSE.

De la bun început, a fost destul de dificil să se obțină recunoașterea existenței unei asemenea ramuri de drept ca dreptul mediului. Până și în ziua de azi unii specialiști în materiile tradiționale pretind că dreptul mediului este nu altceva decât o subramură a dreptului administrativ.

Deși la moment asemenea abordări întâlnim deosebit de rar, totuși, pretențiile referitor la faptul dacă instituțiile care au menirea de a asigura protejarea mediului aparțin în totalitate doar dreptului mediului sau și altor ramuri de drept, oricum mai sunt actuale.

Am putea exemplifica prin abordarea chestiunii referitor la expertiza ecologică. Unii autori pretind că aceasta este o instituție ce ține exclusiv de dreptul mediului, alții susțin că aceasta este o instituție de drept administrativ, dar care este aplicată și în vederea realizării obiectivelor de protejare a mediului.

Un alt segment în care astfel de abordări sunt actuale este cel al răspunderii reparatorii pentru daunele de mediu. Unii consideră că răspunderea reparatorie este una civilă, alții susțin că suntem în fața unei răspunderi distincte de dreptul mediului.

În orice caz, discuțiile pe marginea unor asemenea subiecte nu încetează nici până la momentul de față, iar argumentele aduse de cercetători nu totdeauna au efect benefic asupra domeniului reglementator. Astfel spus, din

It is necessary to remember that in the theory of law, traditionally the branches of law are divided into branches of public law and private law.

From here comes the idea that some regulatory methods, as well as institutions of public law, are not applicable for solving the objectives that are in the arsenal of private law. And vice versa, most of the methods and institutions of private law have no applicability in public law relationships.

Such an approach was on the agenda of the day when the question regarding the nature of the institutions, was raised but also the content of environmental law regulations.

METHODOLOGY: DISPUTES REGARDING DEBATABLE APPROACHES.

From the very beginning, it was quite difficult to get recognition of the existence of such a branch of law as environmental law. Even today, some specialists in traditional matters claim that environmental law is nothing more than a sub-branch of administrative law.

Although at the moment such approaches are already extremely rare, the claims regarding whether the institutions that are meant to ensure the protection of the environment belong in integrity only to environmental law or to other branches of law are still actual, anyway.

We could exemplify with the approach to the question regarding the ecological expertise. Some authors claim that this is an institution exclusively of environmental law, others argue that this is an institution of administrative law, but which is also applied in order to achieve the objectives of environmental protection.

Another segment in which such approaches are current, is that of reparative liability for environmental damage. Some consider that reparative liability is a civil one, others argue that we are facing a liability distinct from environmental law.

In any case, discussions on such topics do not stop even up to the present moment, and the set of arguments that researchers make do not always have a beneficial effect on the regulatory field. That being said, since scholars

moment ce savanţii nu au o opinie unică, nici legiuitorul nu are o poziţie certă în ce priveşte modul cum şi ce să reglementeze.

Trebuie să menţionăm de la bun început că metoda de reglementare a unei ramuri de drept este determinată de necesitatea legiferării anumitor categorii de raporturi vizavi de mecanismul cel mai eficient pentru atingerea scopului legiferării acestor raporturi. Metoda de reglementare a dreptului mediului este legată de necesităţile de reglementare a raporturilor de utilizare, conservare, dezvoltare şi protecţie a componentelor mediului.

Cum se susţine în literatura de specialitate, modul în care statul acţionează asupra relaţiilor sociale de protecţie a mediului indică metoda autoritarismului [7, p.126]. Acest fapt dictează necesitatea prioritară de a institui în dreptul mediului norme cu caracter imperativ. Aplicarea unor astfel de metode de reglementare este condiţionată de importanţa problemei de mediu, precum şi datorită faptului că aceasta este o problemă de interes public de interes major. Ca urmare, metodele dreptului mediului sunt metode de reglementare a dreptului public [10, p.3].

Însă, a pretinde la „puritate" în aplicarea metodelor de drept public la soluţionarea problemelor de mediu, ar fi o greşeală fatală.

REZULTATE ŞI DISCUŢII

STABILIREA NORMELOR OBLIGATORII ÎN DREPTUL MEDIULUI

Pornind de la premisa că soluţionarea problemelor de mediu, o chestiune esenţială pentru societatea umană, necesită aplicarea unor reguli specifice, este important de menţionat că nu toate aceste reguli au un fundament social [9, p.33]. Aceasta se datorează faptului că fenomenele naturale se desfăşoară independent de voinţa umană, iar intervenţiile umane în mediu generează inevitabil modificări.

Astfel, metodele folosite pentru a aborda aceste probleme trebuie să includă un set variat de măsuri, fie din domeniul dreptului public, fie din cel al dreptului privat. Aceste măsuri trebuie să fie clare, riguroase şi, în anumite cazuri, exclusive, pentru a elimina intervenţiile umane sau pentru a preveni complet efectele negative asupra mediului.

do not have a single opinion, neither does the legislator have a definite position on how and what to regulate.

We must mention from the start that the method of regulating a branch of law is determined by the need to legislate certain categories of relationships in relation to the most effective mechanism for achieving the goal of legislating these relationships. The method of environmental law regulation is related to the needs of regulating the relations of use, conservation, development and protection of environmental components.

As it is argued in specialized literature, the way the state acts on the social relations of environmental protection indicates the method of authoritarianism. [7, p. 126.] This fact dictates the priority need to establish mandatory norms in environmental law. The application of such regulatory methods is conditioned by the importance of the environmental problem, as well as due to the fact that this is a major issue of public interest. As a result, environmental law methods are public law regulation methods [10, p.3].

However, claiming „purity" in the application of public law methods in solving environmental problems would be a fatal mistake.

RESULTS AND DISCUSSIONS

SETTING MANDATORY NORMS IN ENVIRONMENTAL LAW

The idea from which we start is that in order to solve a specific problem for human society, such as the problem of environmental protection, which is a vital problem [9, p.33], it also requires the application of specific rules. These rules do not always have a social foundation. This is because natural phenomena occur independently of human will and that any human intervention in the environment inevitably leads to changes. Therefore, the procedures used to solve these problems must include a spectrum that ensures the achievement of this goal, regardless of the fact of which field they belong to - either public law or private law. They must be the most categorical, drastic and even exclusive, so that in the end they exclude intervention or totally remove the danger or

Este neîndoielnic şi faptul că dreptul mediului este nu doar o ramură a dreptului intern, ci are şi o semnificaţie internaţională [1]. Chiar şi normele ce reglementează raporturile de folosire şi protecţie a componentelor de mediu nu pot să nu fie racordate la normele de drept internaţional. Aceasta, în mare parte, se datorează şi faptului că fenomenele de mediu „nu cunosc" şi „nu se supun" graniţelor de stat.

Există divergenţe de opinii în privinţa faptului dacă dreptul mediului este o ramură de drept aparte sau un amalgam de norme din alte ramuri. Unii savanţi consideră că dreptul mediului este o ramură de sinteză, deşi recunosc că este un domeniu complex, unde se aplică procedee şi metodici specifice altor ramuri, precum dreptul administrativ, civil, penal, contravenţional etc. Totuşi, chiar dacă dreptul mediului nu are graniţe rigide şi pătrunde în mai multe ramuri, nu este corect să vorbim despre un domeniu interramural, ci despre o ramură distinctă de drept [11, p.25].

Aceasta deoarece, în opinia noastră, dreptul mediului se caracterizează prin prezenţa obiectului său distinct de reglementare, care sunt raporturile de folosire raţională, protecţie, conservare şi dezvoltare a componentelor mediului [5, p.40]. În acest sens, asigurarea unei folosinţe raţionale şi a unei protejări a factorilor de mediu impune necesitatea unei combinaţii de metode existente în mai multe ramuri de drept. Dreptul mediului este îndreptăţit să preia aceste metode, în condiţia în care aplicarea lor va oferi eficienţă şi rezultat. Prin urmare, şi cadrul instituţional va fi compus din elemente proprii, dar şi din cele „împrumutate", dar acomodate la necesităţile de protecţie a mediului. Drept exemplu pot servi instituţia expertizei ecologice, instituţia răspunderii de dreptul mediului [12] etc.

Totuşi, atunci când „alegem" procedeele de reglementare a raporturilor de dreptul mediului, trebuie să ţinem cont de faptul că „oamenii acceptă cu uşurinţă măsurile colective pentru protecţia mediului, dar ignoră măsurile care solicită o disciplină individuală şi eforturi personale" [7, p.45]. De aceea şi măsurile pe care legiuitorul le adoptă la o anumită etapă, de regulă, sunt în concordanţă cu nivelul de dez-

consequences of negative influences on the environment.

It is also undeniable that environmental law is not only a branch of domestic law, but also has an international significance [1]. Even the rules that regulate the use and protection of environmental components cannot be reconciled with the rules of international law. This is largely due to the fact that environmental phenomena „do not know" and „do not obey" state borders.

Therefore, the question arises and is actual until today: Is environmental law a branch of law or is it an amalgam of legal norms from different branches of law? As we can see from the specialized literature, there are several opinions regarding the consideration of the legal nature of environmental law, including those that claim that environmental law is a branch of synthetic law. In this sense, even if we are aware that environmental law is a complex field of regulations, where procedures and methods are applied by administrative law, civil law, criminal law and contravention law, as well as other branches of law, however, it is not justified to speak of an inter branch field and not of a distinct branch of law [11, p. 25].

This is because, in our opinion, environmental law is characterized by the presence of its distinct regulatory object, which are the ratios of rational use, protection, conservation and development of the environmental components [5, p.40]. In this sense, the need to ensure a rational use and protection of environmental factors dictates the realization of a combination of regulatory methods present in several branches of law. Environmental law is entitled to take up these methods, provided that their application provides efficiency and results.

Therefore, the institutional framework will be composed of its own elements, but also of „the borrowed" ones, but adapted to the needs of environmental protection. Examples can be the institution of ecological expertise, the institution of responsibility for environmental law, [12] etc.

However, when we „choose" the procedures for regulating environmental relations, we must take into account the fact that „people

voltare intelectuală a societăţii.

Astfel, atunci când de la tribuna parlamentului ţării vor răsuna note de indiferenţă în ce priveşte importanţa examinării unor proiecte de legi care ţin de protejarea elementelor de mediu natural, atâta timp dreptul intern al mediului se va caracteriza printr-o toleranţă sporită la actele poluatorii. Dimpotrivă, atunci când nivelul de percepţie al societăţii referitor la chestiunile de mediu va fi mai avansat, se va face simţită şi lipsa de toleranţa legislativă faţă de actele poluatorii.

Un aport considerabil în realizarea „intoleranţei" îl aduc cercetătorii din domeniu, sarcina cărora este de a propune şi a argumenta necesitatea impunerii unor măsuri neordinare de protejare a mediului. Aceasta deseori se face prin „preluarea" unor instituţii din alte ramuri de drept.

SOLUŢII PROPUSE

De multe ori soluţiile care se propun sunt atât de neordinare, încât pentru început sunt percepute de majoritate drept utopice. Spre exemplu, în unele surse de specialitate se propune de a recunoaşte drept izvor de dreptul mediului şi normele religioase. În acest sens, se susţine că tradiţiile religioase din întreaga lume oferă o bază pentru dreptul la mediu. Reprezentanţi ai budismului, creştinismului, hinduismului, islamului, jainismului, iudaismului, zoroastrismului şi altor religii, care aparţin Alianţei Religiilor şi Conservaţiei, o organizaţie non-profit, au găsit în tradiţiile religioase o bază comună pentru gospodărirea terenurilor.

În aşa fel, în cronicile budiste antice datând din secolul al treilea î.e.n., se relatează o predică despre budism, în care fiul împăratului Asoka al Indiei a afirmat că „păsările cerului şi animalele au la fel de mult drept să trăiască şi să se mute în orice parte a ţării. O altă regulă spune că Pământul aparţine oamenilor şi tuturor fiinţelor vii, iar tu eşti doar gardianul Pământului [2, p.27].

Astfel, complexitatea şi dinamica relaţiilor sociale impune, deseori, necesitatea reglementării unei şi aceleiaşi categorii de raporturi prin normele juridice ale diferitor ramuri de drept. Aceasta este necesar şi pornind de la

easily accept collective measures for environmental protection, but easily ignore measures that require individual discipline and personal efforts" [7, p.45]. That is why the measures that the legislator adopts at a certain stage, as a rule, are consistent with the level of intellectual development of society.

Thus, when from the rostrum of the country's parliament, notes of derision will be heard regarding the importance of examining some draft laws related to the protection of natural environmental elements, so far, internal environmental law will be characterized by an increased tolerance for polluting acts. Whereas on the contrary, when the level of society's perception regarding environmental issues will be more advanced, the less will be the legislative tolerance for polluting acts.

The researchers in the field, whose task is to propose and argue the necessity of imposing extraordinary measures to protect the environment, have had huge contribution to the realization of „intolerance". This is often done by „taking over" some institutions from other branches of law.

PROPOSED SOLUTIONS

Many times, the proposed solutions have been so extraordinary, that they are initially perceived by the majority as utopian. For example, in some specialized sources it is proposed to recognize religious norms as a source of environmental law. In this sense, it is argued that religious traditions around the world provide a basis for the right to the environment. Representatives of Buddhism, Christianity, Hinduism, Islam, Jainism, Judaism, Zoroastrianism and other religions, who belong to the Alliance of Religions and Conservation, a non-profit organization, found in religious traditions a common basis for land management.

Thus, in ancient Buddhist chronicles dating from the third century BCE, they recount a sermon on Buddhism in which the son of Emperor Asoka of India asserted that "birds of the sky and animals have the same right to live and move in any part of the country. Another rule says that the Earth belongs to humans and all living things, and you are only the guardian of

faptul că ramura dreptului mediului este una nouă, iar apariția unor noi categorii de raporturi juridice, calitativ noi, face necesară amplasarea lor în spațiul tuturor celorlalte raporturi. Deseori aceasta și creează impresia greșită a unei ramuri de sinteză.

În contextul discuțiilor anterioare, se subliniază că o sarcină esențială a științei juridice în domeniul dreptului mediului constă în identificarea criteriilor necesare pentru clasificarea categoriilor de raporturi juridice specifice acestui domeniu. Această identificare este crucială pentru a distinge raporturile juridice de mediu de alte tipuri de raporturi juridice. În acest mod, se facilitează atât recunoașterea raporturilor de dreptul mediului în cadrul unui spectru mai larg de raporturi juridice aparținând altor ramuri conexe, cât și aplicarea corectă a legislației în vigoare. Conform profesorului *Prieur*, recunoașterea interesului general legat de mediu influențează controlul legalității și conduce la apariția unui serviciu public destinat mediului, având scopul de a asigura o ordine publică ecologică [13].

Din motivele expuse mai sus, deseori în practica raporturilor de dreptul mediului apar situații în care suntem puși în fața sarcinii de a identifica dacă un anumit raport juridic, ce are drept obiect elementele de mediu, face parte din categoria raporturilor de mediu sau este, după caz, unul administrativ, de drept civil, de dreptul muncii ș.a.m.d.

Ca exemplu am putea să ne referim la faptul că în raporturile de dreptul mediului, dreptul de proprietate, deja uzat în mod considerabil în timp, creează motive suplimentare de a se „subția", când este vorba de achiziționări (zone protejate), de folosire (servitute și construcții) sau de dispoziție [6, p.151]. Deși legislația administrativă indică asupra faptului că atribuirea în folosință sau înstrăinarea terenurilor reprezintă competență exclusivă a consiliilor locale sau a Guvernului, totuși, atunci când se discută despre terenuri, de fiecare dată apare un mare semn de întrebare – oare suntem în fața unui raport de dreptul mediului sau avem un raport de drept civil, ori suntem în fața unui raport juridic de drept administrativ?

Soluția în ce privește identificarea natu-

the Earth [2, p.27].

Thus, the complexity and dynamics of social relations often imposes the need to regulate one and the same category of relations through the legal norms of different branches of law. This is also necessary starting from the fact that the branch of environmental law is a new one, and the appearance of new categories of legal relations, qualitatively new, makes it necessary to place them in the space of all other relations. Often this creates the wrong impression of a synthesis branch.

In the context of the above-mentioned, we find that the basic task of the legal science of environmental law is to reveal the criteria for identifying the categories of legal relations under environmental law, in order to delimit them from other categories of legal relations, a fact that produces effect both on the identification of environmental law relations from the multitude of legal relations of other similar branches of law, as well as ensuring the correct application of the legislation in force. According to Professor Prieur, the recognition of the general interest related to the environment has its effects on the control of legality and the emergence of a public service for the environment aimed at ensuring an ecological public order [13].

For the reasons stated above, often in the practice of environmental law reports, different situations arise, in which we are faced with the task of identifying whether a certain legal report, which has as its object environmental elements, is part of the category of environmental reports or, as the case may be, it is one of administrative, civil law, labor law, etc.

As for example, we could refer to the fact that in environmental law relations, property rights, already considerably worn out over time, create additional reasons to thin out, when it comes to acquisitions (protected areas), use (easements and constructions) or disposition [6, p.151].

Although the administrative legislation indicates that the allocation of land for use or alienation is the exclusive competence of local councils or the Government, however, when discussing land, a big question mark appears – „are

rii raportului juridic o putem identifica anume prin prisma mecanismelor legale utilizate, dar şi raportat la scopul reglementărilor. În aşa fel, dacă identificăm faptul că o normă anume are drept obiectiv asigurarea unei gestionări a treburilor publice, cum ar fi realizarea unei ordini de adoptare a deciziilor într-un anumit domeniu concret, atunci aceste raporturi sunt de natură administrativă, prin urmare, şi norma juridică este una de drept administrativ. Însă, dacă norma în cauză urmăreşte drept scop asigurarea protejării unui factor de mediu, chiar dacă incorporează în sine mecanisme aparent de drept administrativ, atunci raportul în cauză este un raport de dreptul mediului, iar norma juridică se atribuie dreptului mediului.

PREVEDERI ŞI MECANISME

Am putea exemplifica acest fapt prin prevederile articolului 25 din Codul funciar al Republicii Moldova [3], potrivit căruia beneficiarii funciari care nu prelucrează terenul agricol timp de un an vor fi somaţi în scris de către autoritatea publica locala în ce priveşte necesitatea prelucrării terenului, iar atunci când beneficiarul de folosinţă a terenului nu dă curs acestei somaţii, el poate fi sancţionat contravenţional. În cazul in care beneficiarii funciari nu-şi îndeplinesc îndatoririle în termenul setat, ei pot pierde dreptul de posesie şi folosinţă a terenului prin decizia instanţei judecătoreşti la cererea proprietarului funciar [4, p.48-49].

În exemplul de mai sus, vedem că, deşi norma legală stabileşte atribuţii pentru autoritatea administraţiei publice locale, chestiune care ar da posibilitate să gândim că suntem în preajma unui raport de drept administrativ, totuşi, această normă este una de dreptul mediului, deoarece are drept scop asigurarea protejării calităţii terenurilor (solurilor), care sunt supuse pericolului de degradare ca urmare a neprelucrării terenului agricol. Această normă rămâne a fi una de dreptul mediului, chiar dacă operează cu mecanisme proprii dreptului administrativ. În acest caz, dreptul mediului „împrumută" aceste mecanisme.

Deseori apare întrebarea referitor la faptul care anume mecanisme pot fi „împrumutate" de către dreptul mediului în vederea we facing an environmental law report or do we have a civil law relationship, whether we are facing a legal administrative law relationship?"

The solution regarding the identification of the nature of legal relationship, can be identified specifically through the lens of the legal mechanisms used, but also in relation to the purpose of the regulations. In this way, if we identify the fact that a specific rule aims to ensure the management of public affairs, such as the realization of an order for the adoption of decisions in a certain concrete field, then these reports are of an administrative nature, and therefore the legal norm is one of administrative law. However, if the norm in question aims to ensure the protection of an environmental factor, even if it incorporates apparently mechanisms of administrative law, then the report in question is a report of environmental law, and the legal norm is attributed to environmental law.

PROVISIONS AND MECHANISMS

We could exemplify this fact with the provisions of article 25 of the Land Code of the Republic of Moldova [3], according to which land beneficiaries who do not cultivate the agricultural land for a year, will be summoned in writing by the local public authority regarding the need to cultivate the land, and when the beneficiary of the use of the land does not comply with this summons, may be penalized for contravention. If the land beneficiaries do not fulfill their obligations within the established term, they may lose the right of possession and use of the land by the decision of the court at the request of the land owner [4, p.48-49].

In the example stated above, we see that although the legal norm establishes attributions for the authority of the local public administration, a matter that would give the possibility to think that we are close to an administrative law report, however this norm is one of environmental law, because it aims to ensure protecting the quality of lands (soils), which are subject to the danger of degradation as a result of the non-processing of agricultural land. This norm remains one of environmental laws, even if it operates with mechanisms specific to administrative law. In this case, en-

asigurării cadrului reglementator. Răspunsul la această întrebare, considerăm, are cel puțin două aspecte.

În primul rând, pentru dreptul mediului este îndreptățit a prelua de la alte ramuri ale dreptului acele mecanisme de reglementare care, cu adevărat, asigură îndeplinirea eficientă a scopului de protejare a mediului.

În cel de-al doilea rând, este rațional de a prelua mecanismele care deja sunt utilizate de entitățile antrenate în procesul de protecție a mediului. Drept argument poate servi chiar exemplul de mai sus, unde pentru asigurarea executării obligației de prelucrare a terenului de către beneficiari, legiuitorul a oferit autorităților administrației publice locale dreptul de a opera somația, iar în cazul lipsei de reacție din partea beneficiarului de folosință funciară, legiuitorul a oferit dreptul ca prin acțiunea în justiție să solicite retragerea dreptului de beneficiere funciară. Asemenea categorii de acte nu reprezintă ceva nou pentru autoritățile administrației publice locale, prin urmare, nu pot să apară careva dificultăți în procesul de aplicare a acestor norme.

CONCLUZII

În concluzie, menționăm că asigurarea protejării mediului prin mijloace juridice este necesar să fie realizată în asemenea modalitate, încât să nu să se considere cu „granițele" dictate de valorile social-umane. Condițiile de mediu nu se supun valorilor şi rigorilor de ordin socio-uman. Acestea au o natură distinctă – independentă de considerațiunile psihologice şi sociale ale omului. Aceste „granițe" trebuie rupte acolo şi în așa măsură încât să se obțină o condiție firească, naturală de existență umană.

vironmental law „borrows" these mechanisms.

The question often arises as to which mechanisms can be „borrowed" by environmental law in order to ensure the regulatory framework. The answer to this question, we believe, has at least two aspects. First of all, environmental law is entitled to take over from other branches of law those regulatory mechanisms, which truly ensure the effective fulfillment of the purpose of protecting the environment. Secondly, it is rational to take over the mechanisms that are already used by the entities involved in the environmental protection process.

The argument can even serve as the example given above, where in order to ensure the execution of the land processing obligation by the beneficiaries, the legislator gave the local public administration authorities the right to operate the summons, and in case of lack of reaction from the beneficiary of land use, the legislator offered the right to request the withdrawal of the right to land benefit through legal action. Such categories of documents do not represent anything new for local public administration authorities, and therefore no difficulties can arise in the process of applying these rules.

CONCLUSIONS

In conclusion, we can mention that, ensuring the protection of the environment through legal means must be carried out in such a way that it does not count against the "boundaries" dictated by social-human values. Environmental conditions do not obey the values and rigors of the socio-human order. They have a distinct nature – independent of the psychological and social considerations of humanity. These „boundaries" must be broken there and to such an extent as to obtain a natural condition of human existence.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Beleiu Gh. Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil. București, 1998. 168 p.
2. Billet Ph., Billiet C., Guihal D., Pallemaerts M., Pâques, M. Manuel judiciaire de droit de l'environnement. Nairobi, 2006. 268 p.
3. Codul funciar nr. 828-XII din 25.12.91, republicat: Monitorul Oficial nr.107/817 din 04.09.2001;
4. Cotorobai M., Zamfir P. Ursu V. Dreptul funciar. Chișinău, 2001. 116 p.
5. Duțu M. Dreptul mediului. București: Editu-

ra economică, 1996. 155 p.
6. Gheorghe I. Drepturile Fundamentale şi Protecţia Mediului, Bucureşti, 1998. 256 p.
7. Lupan E. Dreptul mediului. Bucureşti: Ed. „Lumina Lex", 1996, vol. I. 128 p.
8. Lupan E., Trofimov I. Răspunderea de dreptul mediului. Cluj-Napoca: Editura „Fiat Justiţia" nr. 1, 1998. 146 p.
9. MANUEL SUR LES DROITS DE L'HOMME ET L'ENVIRONNEMENT (Manual on Human Rights and the environment), Editions du Conseil de l'Europe F-67075 Strasbourg Cedex, 2006, 2012 1 re édition, 2006 2 e édition, 2012 Imprimé dans les ateliers du Conseil de l'Europe. 206 p.
10. PRIEUR M., DROIT INTERNATIONAL ET COMPARÉ DE L'ENVIRONNEMENT, Formation à distance, Campus Numérique „ENVIDROIT" TRONC COMMUN COURS n°5 LES PRINCIPES GÉNÉRAUX DU DROIT DE L'ENVIRONNEMENT. 110 p.
11. Trofimov I.. Ardelean G., Creţu A. Dreptul mediului. Chişinău: Editura „Bons Offices", 2015. 320 p.
12. Trofimov I. Răspunderea ecologică - concepţie contemporană. În: „Legea şi viaţa" nr. 11, Chişinău, 1997. 99 p.
13. Yogo Emmanuel D. Kam. Manuel judiciaire de droit de l'environnement en Afrique, Institut de la Francophonie pour le développement durable (IFDD). 2018, 56, rue Saint-Pierre, 3e étage Québec (Québec) G1K 4A1, Canada. 252 p.

About the authors:

Igor TROFIMOV,
PhD, Associate professor,
Head of the Chair of Private Law,
"Ştefan cel Mare" Academy of MIA,
Republic of Moldova,
e-mail: itrofimov@mail.ru
ORCID ID: 0009-0009-1075-5224

Luminiţa DIACONU,
PhD student,
Criminal Science
and Public Law Doctoral School,
"Ştefan cel Mare" Academy of MIA,
Republic of Moldova,
lecturer,
Academy of Economic Studies of Moldova
e-mail: diaconulumi@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0002-6736-6344

Despre autori:

Igor TROFIMOV,
doctor în drept, conferenţiar universitar,
şef al Catedrei „Drept privat",
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
Republica Moldova
e-mail: itrofimov@mail.ru
ORCID ID: 0009-0009-1075-5224

Luminiţa DIACONU,
doctorandă,
Şcoala Doctorală „Ştiinţe penale
şi drept public",
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
Republica Moldova,
lector,
Academia de Studii Economice din Moldova
e-mail: diaconulumi@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0002-6736-6344

CZU 336.2:347.7(478)

DOI 10.5281/zenodo.13933159

CONTROLUL FISCAL – INSTRUMENT DE VERIFICARE A EXECUTĂRII OBLIGAȚIEI FISCALE ÎN LUMINA LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

Marcel BOȘCANEANU,
doctor în drept, conferențiar universitar

În acest studiu științific ne-am propus să descriem însemnătatea controlului fiscal ca instrument de verificare a executării obligației fiscale în lumina legislației Republicii Moldova, în scopul acordării unui anumit suport de creștere a economiei naționale. Asigurarea unei bune activități de colectare corectă, deplină și în termeni legali a impozitelor și taxelor prevăzute de legislația fiscală, precum și gestionarea adecvată a măsurilor de penalizare și aplicare a amenzilor în bugetele de toate nivelurile, depinde în mare măsură atât de complexitatea, calitatea și specificitatea exercitării atribuțiilor funcționale ce le revin organelor de stat cu atribuții de administrare fiscală, cât și de gradul de interacționare dintre ele la cel mai înalt nivel. Exercitarea unei administrări fiscale corecte mai poate fi asigurată prin interconexiunea informațiilor și proceselor, ce vor fi acordate către serviciile contribuabililor care urmează să interacționeze cu sistemul fiscal la un nivel înalt pentru conformarea respectării întocmai a legislației.

Capacitatea agenților economici, antreprenorilor și întreprinderilor de a se eschiva de executarea obligației fiscale este un succes pentru ei, iar pentru instituțiile statului cu atribuții în a realiza controlul fiscal, care nu reușesc să identifice aceste ilegalități, este un insucces.

Cuvintele-cheie: control fiscal, impozite, taxe, legislație fiscală, administrare fiscală.

FISCAL CONTROL – VERIFICATION TOOL A EXECUTION OF THE FISCAL OBLIGATION IN LIGHT LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Marcel BOȘCANEANU,
PhD, associate professor

In this scientific study we set out to describe the significance of fiscal control as a tool for verifying the execution of the fiscal obligation in the light of the legislation of the Republic of Moldova, as an aid to the growth of the economy. In order to ensure a good collection activity, correct, full and in legal terms of the taxes and charges provided for by the fiscal legislation, of the penalty measures and the application of fines in the budgets of all levels, it depends to a large extent on the complexity, quality and specificity of the exercise the functional attributions of the state bodies with fiscal administration attributions, as well as the degree of interaction between them at the highest level. The exercise of a correct tax administration can also be ensured by the interconnection of information, processes, which will be granted to the services of the taxpayers who will interact with the tax system at a high level in order to comply with the exact observance of the legislation.

The ability of economic agents, entrepreneurs, businesses, to evade the execution of the tax obligation is a success for them, and for the state institutions with attributions to carry out fiscal control, which fail to identify these illegalities, it is a failure.

Keywords: fiscal control, taxes, fees, fiscal legislation, fiscal administration.

INTRODUCERE.

Din cele mai vechi timpuri, multe activităţi umane au fost supuse unor procese de verificare, de control sub diverse aspecte, forme, modalităţi. Aceste procese s-au datorat unor împrejurări cu o anumită sensibilitate la rău a omului faţă de colegi, parteneri de afaceri, rude, într-un cuvânt spus faţă de semenii lui, în ceea ce priveşte apărarea câştigurilor prejudiciate de cei neavuţi. Îndeplinind funcţia de conducere, în opinia unor autori controlul este o formă de ridicare a competenţei, de afirmare

INTRODUCTION.

Since ancient times, most human activities have been subject to a process of verification, control in various aspects, forms, ways. These processes were due to circumstances with a certain sensitivity to the harm of man towards colleagues, business partners, relatives, in a word towards his peers, regarding the defense of the gains prejudiced by the poor.

Carrying out the management function, in the opinion of some authors, control is a form of raising competence, of affirming free

a liberei iniţiative economice şi a concurenţei loiale în condiţiile de răspundere, ordine şi disciplină în muncă [1, p. 42].

De fapt, activitatea de control atrage după sine mai mulţi factori de decizie în aplicarea cu stabilitate a mai multor programe concepute sub controlul organelor de stat, în vederea respectării deciziilor aprobate de autorităţile centrale şi locale. Activitatea de control a existat în majoritatea comunităţilor, statelor, indiferent de ce formă de organizarea aveau, la care se urmărea un singur scop: respectarea legislaţiei într-un anumit domeniu. În aceeaşi ordine de idei, unii autori susţin că controlul este un element obligatoriu al procesului de gestionare a resurselor publice, deoarece o asemenea gestionare implică o responsabilitate sporită faţă de societate [10, p. 45].

Deci, luându-se în considerare conţinutul, obiectul şi domeniul de reglementare, au apărut mai multe tipuri de control: tehnic, juridic, al calităţii, comercial, financiar, precum şi cel fiscal.

METODE ŞI MATERIALE APLICATE.

În vederea executării prezentului studiu, au fost utilizate metodele analizei, deducţiei, dialectică, logico-juridică, sistematică şi altele. Totodată, cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei şi legislaţiei în vigoare din domeniul dat. La realizarea studiului, drept punct de reper a servit legea fiscală a Republicii Moldova, precum şi literatura naţională de specialitate.

REZULTATE OBŢINUTE ŞI DISCUŢII.

După cum este susţinut la nivel doctrinar [2, p. 30], prin controlul fiscal reprezintă totalitatea activităţilor destinate să verifice veridicitatea declaraţiilor fiscale şi să asigure corectitudinea şi exactitatea respectării obligaţiilor fiscale de către contribuabili, conform prevederilor legale.

În mediul online [4], se menţionează că controlul fiscal reprezintă instrumentul utilizat de autorităţile publice pentru a supraveghea şi a determina, prin metode şi tehnici specifice, modul în care sunt generate resursele financiare publice, în special veniturile fiscale, care constituie o parte semnificativă din aceste resurse. Totodată, doctrina fiscală oferă un şir de alte noţiuni cu privire la controlul fiscal, însă noi o

economic initiative and fair competition under the conditions of responsibility, order and discipline at work [1, p. 42].

In fact, the control activity attracts several decision-makers in the stable application of several programs designed under the control of state bodies, in order to comply with the decisions approved by the central and local authorities.

The control activity existed in most communities, states, regardless of what form of organization they had, which had a single goal, compliance with the legislation in a certain field.

In the same vein, some authors argue that control is a mandatory element of the process of managing public resources, because such management implies responsibility and even liability towards society [10, p. 45].

So, taking into account the content, the object, the field of regulation, they created several types of control such as: technical, legal, quality, commercial, financial, one of which was the fiscal one.

APPLIED METHODS AND MATERIALS.

In order to carry out this study, several methods were used, among which we mention: analysis, deduction, dialectic, logical-legal and systematic.

At the same time, the research undertaken is based on the study of the doctrine and legislation in force, existing in the given field. When conducting the study, the Fiscal Law of the Republic of Moldova, as well as the national specialized literature, served as a reference point.

RESULTS OBTAINED AND DISCUSSION.

As it is supported at the doctrinal level [2, p. 30], fiscal control is understood as the set of activities aimed at verifying the reality of declarations, as well as verifying the correctness and accuracy of the fulfillment, according to the law, of tax obligations by taxpayers.

In the online environment [4], it is mentioned that fiscal control is the tool that public authorities have at hand for the supervision and determination, through specific methods and techniques, of ensuring the establishment of public financial resources, in the case of fiscal revenues, the overwhelming part of the former.

At the same time, the fiscal doctrine offers a series of other notions regarding fiscal control, but we will focus on the notion given

să ne oprim la cea dată de legiuitorul nostru în actul normativ de bază cu privire la fiscalitate.

În esență, controlul fiscal este un element cheie în raportul de drept fiscal. În acest sens, în exercitarea calitativă a controlului fiscal, se necesită cunoașterea unor noțiuni legale a unor elemente din dreptul fiscal. Aici vrem să menționăm că Codul fiscal al Republicii Moldova [3] (în continuare CF RM) din 1997, la Titlul V Administrarea fiscală, Capitolul 1 Dispoziții generale, art.129 alin.(11) descrie noțiunea de *Control fiscal* prin care se înțelege „verificarea corectitudinii cu care contribuabilul execută obligația fiscală și alte obligații prevăzute de legislația fiscală și alte acte normative, inclusiv verificarea altor persoane sub aspectul legăturii lor cu activitatea contribuabilului prin metode, forme și operațiuni prevăzute de CF RM"; prin noțiunea de *Contribuabil, subiect al impunerii* înțelegem „o persoană care, conform legislației fiscale, este obligată să calculeze și/ sau să achite la buget orice impozite și taxe, penalitățile și amenzile respective; persoană care, conform legislației fiscale, este obligată să rețină sau să perceapă de la altă persoană și să achite la buget plățile indicate", care este descrisă de legiuitor la Titlul I Dispoziții generale, art.5 alin.(2) din CF RM, și noțiunea de *Obligație fiscală* – „obligație a contribuabilului de a plăti la buget o anumită sumă ca impozit, taxă, prime de asigurare obligatorie de asistență medicală și contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii stabilite în cotă procentuală, majorare de întârziere (penalitate) și/sau amendă", descrisă la Titlul V Administrarea fiscală, art.129 alin. (6) din CF RM.

Pentru a pătrunde în esența deplină a controlului fiscal ca instrument de verificare a executării obligației fiscale la nivel național, vom preciza că aceasta este reflectată în descrierea scopului, obiectivelor, atribuțiilor pe care le îndeplinește organele care exercită controlul fiscal etc.

Mai mult decât atât, este foarte important să subliniem că pentru asigurarea eficienței controlului fiscal va fi necesar să clarificăm/ să descriem: procedura de desfășurare (metodele și operațiunile) a procesului respectiv; statutul juridic al organelor ce vor exercita această activitate de control; reglementarea juridică clară a tuturor aspectelor activităților controby our legislator in the basic normative act regarding taxation.

Essentially, tax control is a key element in the tax law report. In this sense, in the qualitative exercise of fiscal control, knowledge of some legal notions of some elements of fiscal law is required. Here we want to mention that the Fiscal Code of the Republic of Moldova [3] (hereinafter CF RM) from 1997, in Title V Fiscal Administration, Chapter 1 General Provisions, art.129 paragraph (11) describes, the notion of Fiscal Control which means verification of the correctness with which the taxpayer fulfills the fiscal obligation and other obligations provided by the fiscal legislation and other normative acts, including verification of other persons in terms of their connection with the activity of the taxpayer through methods, forms and operations provided by the CF RM; the notion of Taxpayer, subject of taxation – person who, according to fiscal legislation, is obliged to calculate and/or pay to the budget any taxes and charges, the respective penalties and fines; person who, according to fiscal legislation, is obliged to withhold or collect from another person and pay to the budget the indicated payments, which is described by the legislator in Title I General Provisions, art. 5 paragraph (2) of the CF RM, and the notion of Fiscal obligation – the taxpayer's obligation to pay a certain amount to the budget as a tax, fee, mandatory health care insurance premiums and mandatory state social insurance contributions set in percentage, delay increase (penalty) and/or fine, described in Title V Fiscal Administration, art. 129 paragraph (6) of the CF RM.

In order to penetrate into the full essence of fiscal control as a tool for verifying the execution of the fiscal obligation at the national level, we will specify that this is reflected in the description of the purpose, objectives, duties performed by the bodies that exercise fiscal control, etc.

More than that, it is very important to emphasize that in order to ensure the efficiency and effectiveness of fiscal control, it is very necessary to clarify/describe the procedure (methods and operations), the legal status of the bodies that will exercise this control activity; clear legal regulation of all aspects of controlled activities; determining the limits, as well as the volume of rights and obligations, i.e. all the elements that form the fiscal control

late; determinarea limitelor şi a volumului de drepturi şi obligaţii, adică a tuturor elementelor care formează mecanismul controlului fiscal în general.

Astfel, în continuare, pentru a dezvolta unele aspecte referitoare la fundamentele juridice ale controlului fiscal menţionate mai sus, ne vom reţine atenţia atât asupra unui important act legislativ în materie – *CF RM*, cât şi a ideilor doctrinare.

Din aceste considerente vrem să menţionăm că, conform art.214 alin.(1) din CF RM [3], „controlul fiscal are drept scop verificarea modului în care contribuabilul respectă legislaţia fiscală într-o anumită perioadă sau în câteva perioade fiscale".

După cum este susţinut la nivel doctrinar [2, p. 32], controlul fiscal are următoarele atribuţii:

– constatarea şi investigarea fiscală;

– analiza şi evaluarea informaţiilor fiscale;

– sancţionarea, prevenirea şi combaterea abaterilor de la legislaţia fiscală.

Un alt moment foarte important care vrem să-l subliniem este că pentru asigurarea eficacităţii controlului fiscal e deosebit de necesar a clarifica statutul juridic al organelor care îl vor exercita. Referitor la subiecţii investiţi cu atribuţii în domeniu, actul legislativ de bază (CF RM) stipulează că controlul fiscal este exercitat de Serviciul fiscal de stat şi/sau de un alt organ cu atribuţii de administrare fiscală, în limitele competenţei acestora [3, art.214 alin.(2)]. Adică, atunci când se face referire la „şi/sau de un alt organ cu atribuţii de administrare fiscală" se înţelege, conform art.131 alin.(1) din CF RM [3], „că pe lângă Serviciul fiscal de stat –ca organ care exercită atribuţii de administrare fiscală – sunt organele vamale, serviciile de colectare a impozitelor şi taxelor locale din cadrul primăriilor şi alte instituţii abilitate conform legislaţiei". Statutul juridic de subiecţi ai controlului fiscal este atribuit acestor organe care în procesul exercitării atribuţiilor, care le revin conform legislaţiei, conlucrează între ele şi colaborează cu alte autorităţi publice. Totodată, aceste organe cu atribuţii de administrare fiscală, în cazul efectuării unor acţiuni în baza înţelegerilor reciproce, se informează despre măsurile întreprinse şi despre rezultatele lor, făcând schimb de informaţii în scopul exermechanism in general.

Thus, in the following, in order to develop some aspects related to the legal foundations of fiscal control mentioned above, we will focus our attention both on an important legislative act in the matter - CF RM and on doctrinal ideas.

So, for these reasons, we want to mention that according to art. 214 paragraph (1) of the Fiscal Code of the Republic of Moldova [3] the purpose of fiscal control is to check how the taxpayer complies with fiscal legislation in a certain period or in several fiscal periods.

As it is supported at the doctrinal level [2, p. 32], fiscal control has the following attributions:

- fiscal assessment and investigation;

- analysis and assessment of fiscal information;

- sanctioning, preventing and combating deviations from tax legislation.

Another very important point that we want to emphasize is that, in order to ensure the effectiveness of fiscal control, it is particularly necessary to clarify the legal status of the bodies that will exercise it. So, regarding subjects vested with attributions in the field, the basic legislative act (CF RM) stipulates that fiscal control is exercised by the State Fiscal Service and/or another body with fiscal administration attributions, within the limits of their competence [3, art.214 paragraph (2)]. That is, when reference is made to „and/or another body with fiscal administration powers" it is understood according to art. 131 paragraph (1) of the Fiscal Code of the Republic of Moldova [3] that in addition to the State Fiscal Service as bodies that exercise administrative powers fiscal authorities are the customs bodies, the tax and local tax collection services within the municipalities and other authorized bodies, according to the legislation. The legal status of subjects of fiscal control is attributed to these bodies which, in the process of exercising their attributions according to the legislation, cooperate with each other and collaborate with other public authorities. At the same time, these bodies with fiscal administration powers, in the case of carrying out actions based on mutual agreements, are informed about the measures taken and their results, they exchange information for the purpose of exercising their powers, more than that, they have the right to

citării atribuţiilor. Mai mult decât atât, ele au dreptul să colaboreze cu organele competente din alte ţări şi să fie membre ale organizaţiilor internaţionale de specialitate.

În context, eficienţa controlului fiscal ţine în mare măsură de tehnicile şi procedurile de control, de mijloacele normativ-juridice sau de modalităţile de recuperare a veniturilor fiscale constatate de control ca fiind sustrase de la plată [4].

În continuare vom descrie detaliat mecanismul pentru asigurarea eficienţei controlului fiscal conform legislaţiei fiscale naţionale.

Procedura de desfăşurare a controlului fiscal. Controlul fiscal se iniţiază în baza unei decizii a Serviciului Fiscal de Stat, la care urmează citarea persoanei fizice supuse verificării, pentru a o înştiinţa despre acea decizie.

Citaţia, conform art. 226 CF RM, „este un înscris în care persoana este invitată la Serviciul Fiscal de Stat ca să depună documente sau să prezinte alt gen de informaţie, relevante pentru administrarea fiscală, precum şi pentru realizarea tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte" [3, art. 226 alin.(1)].

La fel, conform legislaţiei fiscale, Serviciul Fiscal de Stat îşi rezervă dreptul de a cita orice persoană pentru a depune mărturii sau a prezenta documente. Aspectul tehnic al citaţiei nu este unul liber, fiind un model tipizat, prestabilit de Serviciul Fiscal de Stat. În conţinutul citaţiei trebuie să fie menţionate obligatoriu scopul, data, ora şi locul la care persoana citată trebuie să se prezinte, precum şi obligaţiile şi responsabilităţile acesteia.

Aşadar, în cazul în care Serviciul Fiscal de Stat a decis să citeze persoana, şi pentru ca citaţia să aibă o valoare juridică, trebuie respectate următoarele reguli [3, art. 226 alin.(3)]: „a) citaţia să fie semnată de conducerea Serviciului Fiscal de Stat; b) citaţia să se înmâneze cu cel puţin 3 zile lucrătoare înainte de data la care persoana citată trebuie să se prezinte dacă legislaţia nu prevede altfel; c) în citaţie să fie specificate documentele de evidenţă sau un alt gen de informaţii dacă urmează să fie prezentate; d) la cererea persoanei citate, Serviciul Fiscal de Stat poate schimba data, ora sau locul de prezentare; e) persoana citată are dreptul să depună mărturii în prezenţa reprezentantului său; f) Serviciul Fiscal de Stat este în drept să

collaborate with the competent bodies from other countries and to be members of specialized international organizations.

In this context, the efficiency of fiscal control largely depends on the control techniques and procedures, on the legal-normative means or on the methods of recovery of tax revenues found by the control to have been evaded from payment [4].

So, in the following we will describe in detail the mechanism for ensuring the efficiency and effectiveness of fiscal control according to national fiscal legislation.

The procedure for carrying out fiscal control. Fiscal control is initiated based on a decision of the State Fiscal Service, followed by a summons to the natural person subject to verification, in order to notify him of that decision.

The summons, according to art. 226 CF RM „is a document in which the person is invited to the State Fiscal Service to submit documents or present other types of information, relevant for fiscal administration, as well as for the implementation of international treaties to which the Republic of Moldova is a party" [3, art.226 paragraph (1)]. The State Tax Service reserves the right to subpoena any person to testify or produce documents. The technical aspect, the content of the subpoena is not a free one, it is a standardized model, predetermined by the State Fiscal Service. The content of the subpoena must include the purpose, date, time and place where the subpoenaed person must appear, his obligations and responsibility.

Therefore, if the State Fiscal Service has decided to subpoena the person, and for the subpoena to have legal value, the following rules must be observed [3, art.226 paragraph (3)]: a) the subpoena must be signed by the management of the State Fiscal Service; b) the subpoena must be delivered at least 3 working days before the date on which the subpoenaed person must appear, unless the legislation provides otherwise; c) the subpoena must specify the evidence documents or another type of information if they are to be presented; d) at the request of the cited person, the State Fiscal Service can change the date, time or place of presentation; e) the cited person has the right to testify in the presence of his representative; f) The State Fiscal Service is entitled to ask the cited person to present the existing documents,

ceară persoanei citate să prezinte documentele existente, nu este însă în drept să ceară întocmirea şi/sau semnarea de documente, cu excepţia procesului-verbal".

În context, conform legislaţiei fiscale naţionale, funcţionarii fiscali pot întocmi şi un alt fel de citaţie, citaţie bancară. *„Citaţia bancară* reprezintă o cerere specifică, adresată în scris băncii (sucursalei sau filialei acesteia) prin intermediul sistemului informaţional automatizat de creare şi circulaţie a documentelor electronice între Serviciul Fiscal de Stat şi băncile, în care acesteia i se solicită să prezinte informaţii despre persoana supusă controlului fiscal ori pasibilă de el şi documentele referitoare la operaţiunile din conturile bancare ale persoanei" [3, art.226 alin.(5)].

Astfel, în cazul în care Serviciul Fiscal de Stat a decis să întocmească o citaţie bancară, şi pentru a avea o valoare juridică, aceasta trebuie să întrunească următoarele condiţii [3, art.226 alin.(6)]: „a) să fie de un model aprobat de Serviciul Fiscal de Stat; c) să fie remisă, după caz, băncii respective sau filialei (sucursalei) în care contribuabilul are deschis cont bancar ori băncii dacă filiala (sucursala) ei nu este cunoscută sau dacă contribuabilul are ori se presupune că are conturi bancare la mai multe filiale ale acesteia; d) să indice perioada examinării documentelor specificate în ea, perioadă care va dura cel mult 10 zile din data primirii documentelor".

La rândul său, banca (sucursala sau filiala acesteia) recepţionând/ primind citaţia bancară, este obligată ca în termen de 3 zile lucrătoare Să se asigure colectarea tuturor documentelor referitoare la contul bancar al contribuabilului şi la operaţiunile efectuate în acest cont pentru perioada (perioadele) supusă verificării şi să le trimită/prezinte la Serviciul Fiscal de Stat.

Odată ce persoana fizică citată s-a prezentat conform datei indicate în citaţie, angajaţii Serviciului Fiscal de Stat care sunt împuterniciţi de a desfăşura controlul fiscal, înainte de audiere, vor identifica persoana citată prin solicitarea unui act de identitate şi îi vor comunica drepturile, obligaţiile şi răspunderea aferentă, inclusiv consecinţele depunerii intenţionate de mărturii false.

Pe lângă cele menţionate, angajaţii Ser-

but is not entitled to ask for the drawing up and/or signing of documents, with the exception of the minutes.

In this context, according to national tax legislation, tax officials can also issue a bank subpoena. „The bank subpoena represents a specific request, addressed in writing to the bank (its branch or subsidiary) through the automated information system for the creation and circulation of electronic documents between the State Fiscal Service and the banks, in which it is requested to present information about the person subject to fiscal control or subject to it and the documents related to the operations in the person's bank accounts" [3, art.226 paragraph (5)].

Thus, if the State Fiscal Service has decided to draw up a bank subpoena, and to have a legal value, it must meet the following conditions [3, art.226 paragraph (6)]: a) be of a model approved by the State Fiscal Service; c) to be remitted, as the case may be, to the respective bank or branch (branch) where the taxpayer has opened a bank account or to the bank if its branch (branch) is not known or if the taxpayer has or is assumed to have bank accounts at several branches of to it; d) to indicate the period of examination of the documents specified in it, a period that will last no more than 10 days from the date of receipt of the documents.

In turn, the bank (its branch or subsidiary) receiving/receiving the bank subpoena, is obliged to ensure the collection of all the documents it holds regarding the taxpayer's bank account and the operations carried out in this account within 3 working days. the period(s) under examination and send/present them to the address of the State Fiscal Service.

Once the subpoenaed natural person has presented himself according to the date indicated in the subpoena, the employees of the State Fiscal Service who are empowered to carry out fiscal control, before the hearing, will definitely identify the subpoenaed person, by requesting an identity document, and then will inform them / exposes the rights, obligations, as well as the liability involved in the case of the deliberate submission of false testimonies.

In addition to the mentioned, the employees of the State Fiscal Service in the hearing process, request the person cited to declare everything they know about the case for which

viciul Fiscal de Stat, în procesul audierii, solicită persoanei citate să declare tot ceea ce ştie despre cazul pentru care a fost citată. Pentru a obține mai multe detalii, după ce persoana depune mărturii, funcţionarul fiscal poate adresa întrebări suplimentare pentru clarificare. Ca şi în cazul acţiunilor menţionate supra, toate mărturiile persoanei citate trebuie consemnate în procesul-verbal, care trebuie semnat în mod obligatoriu de persoana care le-a depus.

În continuarea ordinelor de idei, vrem să menţionăm că următoarea acţiune a Serviciul Fiscal de Stat este necesitatea de a informa persoana citată despre rezultatele verificării fiscale prealabile şi despre iniţierea controlului fiscal. În final se va întocmi un proces-verbal de înştiinţare, în care vor fi menţionate [3, art.226[15] alin.(3)]: „a) temeiul iniţierii controlului fiscal; b) data efectuării controlului fiscal; c) perioada ce urmează a fi supusă verificării; d) posibilitatea de a solicita amânarea datei începerii controlului fiscal; e) dreptul persoanei fizice de a fi reprezentată conform prevederilor art.244 CF RM Reprezentantul şi confirmarea împuternicirilor lui; f) materialele anexate la procesul-verbal; f[1]) obligaţia de a prezenta toate probele relevante pentru obiectul controlului fiscal până la iniţierea controlului fiscal sau până la finalizarea controlului fiscal; g) alte date relevante".

Totodată, la procesul-verbal de înştiinţare se anexează [3, art.226[15] alin.(4)]: „a) extrasul din raportul de verificare fiscală prealabilă ce conţine concluziile verificării care au stat la baza luării deciziei de iniţiere a controlului fiscal; b) carta contribuabilului". Toate aceste elemente, consemnate în procesul-verbal de înştiinţare, trebuie contrasemnate de ambele părţi, iar un exemplar, împreună cu anexele, se înmânează persoanei fizice. După înmânarea procesului-verbal de înştiinţare, acţiunea propriu-zisă de desfăşurare a controlului fiscal se va iniţia nu mai devreme de 15 zile, cu prezentarea deciziei privind iniţierea controlului fiscal.

La o analiză atentă a legislaţiei fiscale, putem constata că există excepţii de amânare a datei de iniţiere a controlului fiscal; acest fapt se poate datora prin prezentarea unor motive, documente justificative în susţinerea acestora, şi se face numai la solicitarea scrisă a persoanei supuse verificării. Important e să menţionăm they were cited. For more clarity, after the person gives evidence, the tax official can ask him several clarifying questions. As in the case of the actions mentioned above, all the testimonies of the cited person are recorded in the minutes, which must be signed by the person who submitted them.

In continuation of the ideas, we want to mention that the next action of the State Fiscal Service is to notify the cited person about the results of the prior fiscal verification and about the initiation of fiscal control. Finally, a notification report will be drawn up, in which it will be mentioned [3, art.226[15] paragraph (3)]: a) the basis for initiating the fiscal control; b) the date of the tax audit; c) the period to be subject to verification; d) the possibility to request a postponement of the tax audit start date; e) the natural person's right to be represented according to the provisions of art. 244 CF RM The representative and confirmation of his powers; f) the materials attached to the minutes; f1) the obligation to present all relevant evidence for the object of the fiscal control before the initiation of the fiscal control or until the completion of the fiscal control; g) other relevant data.

At the same time, the notification minutes are attached [3, art.226[15] paragraph (4)]: a) the extract from the prior fiscal verification report containing the conclusions of the verification that were the basis for taking the decision to initiate the fiscal control; b) the taxpayer's card.

All these elements, included in the notification minutes, are countersigned by both parties, a copy of which, with annexes, is given to the natural person.

After handing over the notification minutes, the actual action of carrying out the fiscal control will be initiated no earlier than 15 days, with the presentation of the decision regarding the initiation of the fiscal control.

Upon a careful analysis of the fiscal legislation, we can find that there is an exceptional situation of postponing the date of initiation of the fiscal control, this fact can be due to the presentation of reasons, supporting documents, and is done only at the written request of the person subject to verification. It is important to emphasize that the postponement of the tax audit initiation date can only be done once.

Therefore, having submitted such a request to postpone the date of initiation of the

că amânarea datei de iniţiere a controlului fiscal se poate face doar o singură dată.

Prin urmare, fiind depusă o astfel de cerere de amânare a datei de iniţiere a controlului fiscal, aceasta se înregistrează, ca apoi să se examineze în termen de 5 zile de la data înregistrării. După expirarea termenului de 5 zile se ia una din decizii (pozitivă sau negativă), ea comunicându-se persoanei fizice în mod oficial. În cazul în care cererea a fost aprobată, soluţionată pozitiv, decizia va indica data la care a fost reprogramată iniţierea controlului fiscal. După stabilirea datei iniţierii controlului fiscal, persoana fizică va prezenta Serviciului Fiscal de Stat toate documentele, informaţiile şi/sau alte probe disponibile, precum şi explicaţiile necesare legate de obiectul controlului fiscal ce urmează să înceapă.

Referitor la durata efectuării controlului fiscal, vrem să menţionăm că acest moment este stabilit de Serviciul Fiscal de Stat, rămâne la discreţia sa şi se stabileşte în funcţie de complexitatea obiectului controlului, însă conform cerinţelor legislaţiei fiscale, nu poate depăşi 3 luni de la data iniţierii verificării prealabile. Pe de altă parte, pe durata efectuării controlului fiscal, legislaţia fiscală dă posibilitate persoanei verificate să solicite prelungirea termenului de control, şi anume cu 45 de zile.

Pe lângă aceasta, în legislaţia fiscală se mai menţionează o altă situaţie în care poate fi sistat controlului fiscal, şi anume la apariţia mai multor condiţii ce ţin de obiectul controlului, deci, controlul fiscal poate fi sistat în cazul în care există [3, art.226[15] alin.(12)]: „a) necesitatea obţinerii de la terţi a unor documente, informaţii, explicaţii şi/sau probe suplimentare; b) solicitarea efectuării expertizei; c) solicitarea de la persoana fizică supusă verificării a unor documente, informaţii, explicaţii şi/sau probe suplimentare; d) solicitarea scrisă a persoanei fizice ca urmare a apariţiei unei situaţii obiective, confirmate de Serviciul Fiscal de Stat, care duce la imposibilitatea continuării controlului fiscal".

Aici trebuie să menţionăm un moment foarte important, şi anume, că pe perioada unui control fiscal, persoana fizică poate solicita sistarea acestui control, dar nu mai mult de o singură dată. Totodată, fiind luată decizia de a fi sistat controlul fiscal în urma apariţiei uneia

fiscal control, it is registered, to be examined within 5 days from the date of registration. After the expiration of the 5-day period, one of the decisions is made, regardless of which decision was made (positive or negative), it is communicated to the individual in an official manner. If the request was resolved positively, the date on which the tax audit was rescheduled is indicated in the decision.

Once the date of initiation of the fiscal control has been established, the natural person will present to the State Fiscal Service all the documents, information and/or other available evidence and/or the necessary explanations regarding the subject of the fiscal control to be started.

Regarding the duration of the fiscal audit, we want to mention that this moment is established by the State Fiscal Service, remains at its discretion and is determined depending on the complexity of the audit object, but according to the requirements of fiscal legislation, it cannot exceed 3 months from the date of initiation prior verification.

On the other hand, during the fiscal audit, the fiscal legislation allows the audited person to request an extension of the audit period, i.e. by 45 days.

In addition to this, the tax legislation also mentions another situation that can occur, the suspension of tax control, namely when several conditions appear. Thus, upon the appearance of one of the following conditions related to the object of the control, the fiscal control can be suspended [3, art.226[15] paragraph (12)]: a) the need to obtain additional documents, information, explanations and/or evidence from third parties; b) request to carry out the expertise; c) the request from the natural person subject to the verification of documents, information, explanations and/or additional evidence; d) the written request of the natural person as a result of the appearance of an objective situation, confirmed by the State Fiscal Service, which leads to the impossibility of continuing the fiscal control.

Here, we must mention a very important moment, namely, that during a fiscal control, the individual can request the suspension of this control, but not more than once.

At the same time, having taken the decision to suspend fiscal control following the occurrence of one of the conditions listed above,

din condiţiile enumerate mai sus, Serviciul Fiscal de Stat va comunica în scris persoanei fizice această decizie de sistare, unde se va indica data de la care se sistează controlul fiscal.

De asemenea, conform legislaţiei fiscale, „în cazul în care Serviciul Fiscal de Stat apreciază că sunt necesare noi documente, informaţii, explicaţii şi/sau alte probe relevante pentru control, le poate solicita de la persoana fizică supusă controlului. În acest caz, Serviciul Fiscal de Stat va sista, conform prevederilor alin.(12) art.226[15] CF RM, efectuarea controlului fiscal şi va stabili, de comun acord cu persoana verificată, un termen rezonabil, care nu poate fi mai mic de 10 zile şi nu poate depăşi 45 de zile calendaristice, pentru prezentarea documentelor, informaţiilor, explicaţiilor şi/sau altor probe solicitate. În cazul în care se atestă unele circumstanţe ce împiedică persoana fizică să se încadreze în termenul respectiv, la decizia Serviciului Fiscal de Stat acesta poate fi prelungit" [3, art.226[15] alin.(15)].

Prin urmare, după încetarea condiţiilor care au generat sistarea, controlul fiscal trebuie reluat. Data reluării controlului va fi comunicată persoanei fizice prin citaţie, cu cel puţin 3 zile lucrătoare înainte de data stabilită pentru reluare. Perioada de sistare a controlului fiscal nu se include în durata totală a efectuării controlului, aceasta fiind calculată de la data iniţierii până la ziua semnării actului de control fiscal.

Pentru a fi desfăşurat un control fiscal cât mai calitativ şi cu conţinut deplin, pe parcursul desfăşurării acestuia Serviciul Fiscal de Stat poate solicita de la mai multe instituţii şi autorităţi publice implicate, persoane fizice sau juridice, mai multe documente şi informaţii necesare pentru exercitarea atribuţiilor sale de control, iar solicitarea trebuie să fie una motivată. Respectiv, conducătorii instituţiilor, autorităţilor publice, persoanelor juridice, precum şi persoanele fizice care au primit o solicitare motivată din partea Serviciului Fiscal de Stat au obligaţia de a prezenta acestuia, în termen de cel mult 15 zile lucrătoare, datele, informaţiile, înscrisurile şi documentele necesare pentru soluţionarea cauzei, fie pe suport de hârtie, fie în format electronic, la alegerea, discreţia lor.

Pe de altă parte, pe parcursul efectuării

the State Fiscal Service will notify the individual in writing of this suspension decision, indicating the date from which fiscal control is suspended.

Also, according to the fiscal legislation, „if the State Fiscal Service considers that new documents, information, explanations and/or other relevant evidence are necessary for control, it may request them from the natural person subject to control." In this case, the State Fiscal Service will suspend, according to the provisions of paragraph (12) art. 226[15] CF RM, the fiscal control and will establish, by common agreement with the verified person, a reasonable term, which cannot be less than 10 days and cannot exceed 45 calendar days, for the presentation of the requested documents, information, explanations and/or other evidence. If some circumstances are proven that prevent the natural person from falling within the respective term, at the decision of the State Fiscal Service it can be extended" [3, art.226[15] paragraph (15)].

Therefore, after the termination of the conditions that generated the suspension, the fiscal control must be resumed, the date of the resumption of the control will also be communicated to the natural person by subpoena, and it will be done at least 3 working days before the date set for the resumption.

Finally, it is important to emphasize that the period of suspension of fiscal control is not included in the duration of the control, the latter being calculated from the day of its initiation until the day of signing the fiscal control act.

In order to carry out a fiscal control as qualitatively as possible and with full content, during its implementation, the State Fiscal Service can request from several institutions and public authorities involved, natural or legal persons, more documents and information necessary for the exercise of its duties control, the request must be motivated. Respectively, the heads of institutions, public authorities, legal entities, as well as natural persons who have received the motivated request of the State Fiscal Service, have the obligation to submit to it, within 15 working days at most, on paper or in electronic format (remains at their discretion), the data, information, records and documents that could lead to the settlement of the case.

On the other hand, during the fiscal con-

controlului fiscal, persoana fizică are dreptul să colaboreze cu Serviciul Fiscal de Stat. Această colaborare se va realiza prin furnizarea suplimentară a oricăror documente, informaţii, explicaţii şi/sau alte probe relevante pentru stabilirea situaţiei fiscale. La primirea acestor documente, Serviciul Fiscal de Stat este obligat să întocmească un proces-verbal semnat de ambele părţi.

Mai mult decât atât, „toate documentele, informaţiile, explicaţiile şi/sau alte probe cunoscute de Serviciul Fiscal de Stat ce ţin de obiectul controlului vor fi luate în considerare la stabilirea situaţiei fiscale a persoanei fizice" [3, art.226[15] alin.(18)]. Cu toate acestea, vor fi luate în considerare numai documentele, informaţiile, explicaţiile şi/sau alte probe corecte, complete şi adevărate prezentate de persoana în cauză. Celelalte documente, informaţii, explicaţii şi/sau alte probe prezentate de persoana fizică dacă se constată că sunt incorecte, incomplete, false, sau mai rău, dacă persoana fizică refuză să prezinte documentele sau, prin orice alte acţiuni, împiedică efectuarea controlului fiscal, inclusiv prin neprezentarea nejustificată la controlul fiscal, Serviciul Fiscal de Stat va trebui să determine valoarea estimată a obiectului impozabil pe baza probelor reale acumulate şi să adopte decizia corespunzătoare.

Luând în considerare raţionamentele enunţate mai sus, vrem să menţionăm că legislaţia fiscală vine în ajutorul persoanei fizice, care este supusă verificării la orice etapă, dacă persoana fizică este de acord cu obligaţiile fiscale estimate de Serviciul Fiscal de Stat şi le achită, controlul fiscal nu va fi iniţiat. În cazul în care controlul a fost deja iniţiat, acesta va fi finalizat prin emiterea deciziei corespunzătoare, fără aplicarea amenzilor fiscale.

În aceeaşi ordine de idei, paralel cu activitatea propriu-zisă de control, însă Serviciul Fiscal de Stat are dreptul să efectueze un control fiscal suplimentar la domiciliul persoanei fizice doar cu acordul acesteia. În cazul în care persoană nu este de acord şi refuză un astfel de control separat, Serviciul Fiscal de Stat va întocmi un act de control fiscal, la care în baza acestui act va fi înaintată o acţiune în instanţa de judecată. În cazul în care instanţa de judecată va emite o hotărâre favorabilă Serviciului Fiscal de Stat, acesta, însoţit de un colaborator

trol, the natural person also has the right to collaborate with the State Fiscal Service, the collaboration will be achieved through the additional presentation of any documents, information, explanations and/or other relevant evidence for establishing the fiscal situation. Upon their presentation, the State Fiscal Service is obliged to draw up a report signed by both parties.

More than that, „all documents, information, explanations and/or other evidence known to the State Fiscal Service related to the object of the control will be taken into account when establishing the fiscal situation of the natural person" [3, art.226[15] paragraph (18)]. However, only correct, complete and true documents, information, explanations and/or other evidence presented by the person will be considered. The other documents, information, explanations and/or other evidence presented by the natural person if it is found that they are incorrect, incomplete, false, or worse, if the natural person refuses to present the documents or, through any other actions, prevents the tax audit, including by unfounded non-presentation to the fiscal control, in this situation the State Fiscal Service will have to determine the estimated value of the taxable object based on the real evidence accumulated and will adopt the appropriate decision.

Taking into account the reasoning stated above, we want to mention that the tax legislation comes to the aid of the natural person, who is subject to verification at any stage, if he will agree with the tax obligations estimated by the State Tax Service and will pay them, in this situation the fiscal control will not be initiated or, if it has already been initiated, it will be finished by issuing the appropriate decision, without the application of fiscal fines.

In the same vein, parallel to the control activity itself, but only with the consent of the natural person subject to verification, the State Fiscal Service is entitled to carry out the additional fiscal control at its domicile. If the person does not agree and refuses such a separate control, the State Fiscal Service will draw up a fiscal control act, on the basis of which an action will be submitted to the court. If the court issues a decision in favor of the State Fiscal Service, it, accompanied by the police officer, will carry out the actual fiscal control at the home of the natural person subject to verification.

al poliției, va efectua controlul fiscal efectiv la domiciliul persoanei fizice supuse verificării.

În fine, e important a sublinia că e deosebit de necesar ca la finalizarea controlului, Serviciul Fiscal de Stat să prezinte persoanei fizice constatările şi consecinţele, întocmind un act conform prevederilor legislației fiscale în vigoare. Funcționarul care a întocmit actul de control fiscal va anexa la acesta materialele ce au stat la baza rezultatelor stabilite.

Toate controalele Serviciului fiscal de stat sunt planificate din timp, ce se regăsesc în planuri de control fiscal. Planurile de control fiscal sunt lunare şi anuale.

Cât privește planul de control fiscal lunar [8], unde se regăsesc agenții economici incluşi în acest plan de control pentru luna respectivă, el se planifică şi se aprobă prin ordinul directorului serviciului fiscal, apoi se publică pe site-ul oficial al serviciului la începutul fiecărei luni; ca exemplu putem menționa controlul fiscal planificat pentru luna iunie 2023, aprobat prin ordinul Serviciului fiscal de stat nr.177 din 31.05.2023 [6].

Controlul fiscal anual [9] la fel se planifică şi se aprobă prin ordinul directorului serviciului fiscal, apoi se publică pe site-ul oficial al serviciului la începutul fiecărei luni; ca exemplu putem menționa controlul fiscal planificat pentru anul 2023, aprobat prin ordinul Serviciului fiscal de stat nr.456 din 01.12.2022 [7]. Serviciul Fiscal de Stat are obligația să-şi planifice controalele anuale în coordonare cu Serviciul Vamal, precum şi să facă cu acesta schimb de informații în acest sens. În cazul în care se identifică unele coincidențe în partea ce se referă la persoana supusă controlului, este obligatorie efectuarea controalelor comune a Serviciul Fiscal de Stat cu Serviciul Vamal.

Un alt aspect care vrem să-l menționăm, este cu referire la procesul controlului fiscal, şi anume că înregistrarea deciziei de inițiere a controlului fiscal, a delegației de control, a actului de control fiscal şi a deciziei privind cazurile de încălcare fiscală în Registrul de Stat al Controalelor se efectuează online, prin interconexiunea dintre sistemul informațional al Serviciului Fiscal de Stat şi Registrul de Stat al Controalelor. Cât privește desfăşurarea propriu-zisă a controlului fiscal, aceasta se efectuează în orele de program ale organului care exercită controlul fiscal

Finally, it is important to emphasize that in order to ensure the effectiveness of the fiscal control, it is particularly necessary that upon completion of the fiscal control, the State Fiscal Service presents the findings and fiscal consequences to the natural person by drawing up a fiscal control act, in accordance with the provisions of the fiscal legislation in force. Tax officials who drew up the tax control act, will attach to it the materials that were the basis of the established results.

In continuation of the ideas, we want to mention that all controls of the State Fiscal Service are planned in advance, which can be found in fiscal control plans. Fiscal control plans are monthly and yearly.

As for the monthly fiscal control plan [8], where the economic agents included in this control plan for that month are to be found, it is planned and approved by the order of the director of the tax service, then it is published on the official website of the service at the beginning every month, as an example we can mention the fiscal control planned for June 2023, approved by order of the State Fiscal Service no. 177 of 31.05.2023 [6].

On the other hand, the annual tax audit [9], is also planned and approved by order of the director of the tax service, then published on the official website of the service at the beginning of each month, as an example we can mention the tax audit planned for the year 2023, approved by order of the State Fiscal Service no. 456 of 01.12.2022 [7]. At the same time, it is important to emphasize that the State Fiscal Service has the obligation to plan its annual controls in coordination with the Customs Service, as well as to exchange information with it in this regard. If some coincidences are identified in the part that refers to the person subject to control, it is mandatory to carry out joint controls of the State Fiscal Service with the Customs Service.

Another aspect that we want to mention is with reference to the fiscal control process, namely that the registration of the decision to initiate the fiscal control, the control delegation, the fiscal control act and the decision on the case of fiscal violation in the Register state checks are carried out online, through the interconnection between the information system of the State Fiscal Service and the State Regis-

şi/sau ale contribuabilului, stabilite în prealabil de comun acord între părţi.

Controlul fiscal repetat. Legislaţia fiscală a Republicii Moldova prevede posibilitatea ca controlul fiscal să se efectueze în mod repetat. Toate organele cu atribuţii de administrare fiscală (serviciul fiscal de stat, organele vamale, serviciile de colectare a impozitelor şi taxelor locale din cadrul primăriilor) pot efectua controlul fiscal repetat, care poate fi realizat numai în situaţii specifice, acestea fiind următoarele:

Prima situaţie: se efectuează în cazul în care rezultatele controlului fiscal anterior sunt neconcludente, incomplete sau nesatisfăcătoare, sau dacă ulterior au fost identificate circumstanţe care indică posibile încălcări fiscale, ceea ce necesită un nou control.

A doua situaţie: poate fi efectuat în cadrul examinării contestaţiilor împotriva deciziei Serviciului Fiscal de Stat sau acţiunii funcţionarului fiscal şi, în alte cazuri, la decizia conducerii organelor cu atribuţii de administrare fiscală (serviciul fiscal de stat, organele vamale, serviciile de colectare a impozitelor şi taxelor locale din cadrul primăriilor).

În vederea desfăşurării unui control fiscal repetat, legislaţia interzice efectuarea de controale la faţa locului asupra acelorași impozite şi taxe pentru o perioadă fiscală care a fost deja supusă controlului anterior, cu excepţia cazurilor când efectuarea controlului fiscal repetat se impune de reorganizarea sau lichidarea contribuabilului, ţine de auditul activităţii Serviciului Fiscal de Stat de către organul ierarhic superior, de activitatea posturilor fiscale sau de depistarea, după efectuarea controlului, a unor semne de încălcări fiscale, când aceasta este o verificare prin contrapunere, când controlul se efectuează la solicitarea organelor de drept şi a celor specificate la art.131 alin.(5) CF RM, când necesitatea a apărut în urma examinării cazului cu privire la încălcarea legislaţiei fiscale sau în urma examinării contestaţiei. Drept temei pentru efectuarea controlului fiscal repetat la faţa locului, în legătură cu auditul activităţii Serviciului Fiscal de Stat de către organul ierarhic superior, poate servi numai decizia acestuia din urmă, cu respectarea cerinţelor generale de efectuare a controlului fiscal [3, art.214 alin.(8)].

Tipurile controlului fiscal. Controlul fiscal este exercitat de Serviciul Fiscal de Stat și/ter of checks. As for the actual implementation of the fiscal control, it is carried out during the hours of the body that exercises the fiscal control and/or those of the taxpayer, agreed in advance between the parties.

Repeated fiscal control. The fiscal legislation of the Republic of Moldova provides for the possibility of the fiscal control being carried out repeatedly.

Therefore, all bodies with fiscal administration powers (the state fiscal service, customs bodies, local tax and tax collection services within the municipalities) can carry out repeated fiscal control. This repeated fiscal control cannot be carried out freely, it cannot be carried out simply, but only in specific situations, these are the following.

The first situation is carried out if the results of the previously exercised fiscal control are inconclusive, incomplete or unsatisfactory or if circumstances were subsequently found that attest to the existence of signs of a fiscal violation and, therefore, a new control is required.

The second situation can be carried out during the examination of appeals against the decision of the State Fiscal Service or the action of the fiscal officer and, in other cases, at the decision of the management of the bodies with fiscal administration powers (the State Fiscal Service, customs bodies, tax collection services and local taxes within the town halls).

In order to carry out a repeated fiscal control, according to the fiscal legislation there are also some prohibitions, it is forbidden to carry out repeated on-site fiscal controls on some and the same taxes and fees for a fiscal period that was previously subject to control, except for cases when the control repeated fiscal is imposed by the reorganization or liquidation of the taxpayer, it is related to the audit of the activity of the State Fiscal Service by the higher hierarchical body, the activity of the fiscal posts or the detection, after the control, of some signs of fiscal violations, when this is a cross-check , when the control is carried out at the request of the legal bodies and those specified in art. 131 paragraph (5) of the CF RM, when the need arose following the examination of the case regarding the violation of fiscal legislation or following the examination of the appeal. As a basis for performing the repeated fiscal control on the spot, in connection with the audit of the

sau de alte organe cu atribuţii de administrare fiscală (organele vamale, serviciile de colectare a impozitelor şi taxelor locale din cadrul primăriilor), în cadrul competenţei lor. Conform legislaţiei fiscale actuale există două tipuri de controale fiscale: ***la faţa locului şi/sau la oficiul acestora***.

Conform cadrului legal *Controlul fiscal la faţa locului* urmăreşte scopul de a verifica respectarea legislaţiei fiscale de către contribuabil sau de o altă persoană ce va îndura controlul, care se efectuează la locurile aflării acestora de către funcţionarii fiscali sau de persoane cu funcţie de răspundere ale altor organe cu atribuţii de administrare fiscală. Dacă contribuabilul sau o altă persoană supusă controlului nu dispune de sediu sau oficiu, ori sediul se află la domiciliu, sau în alte situaţii în care nu există condiţii adecvate de lucru, controlul fiscal se efectuează la oficiul organului care exercită controlul fiscal. Aceasta se face cu respectarea tuturor prevederilor privind ridicarea documentelor şi/sau echipamentelor de casă şi control, inclusiv întocmirea obligatorie a unui act de ridicare a documentelor necesare de la contribuabil.

Pentru a înţelege în profunzime controlul fiscal la faţa locului, trebuie menţionat că acesta poate fi efectuat doar pe baza unei decizii scrise a conducerii organului care exercită controlul. Necesitatea verificării prin contrapunere cu alte persoane cu care contribuabilul are sau a avut raporturi economice şi financiare, pentru a stabili autenticitatea acestora, este determinată de funcţionarul fiscal sau de altă persoană responsabilă care efectuează controlul.

Controlul fiscal la faţa locului pentru un contribuabil poate include unul sau mai multe tipuri de impozite şi taxe. Totuşi, într-un an calendaristic, este permisă efectuarea unui singur control fiscal la faţa locului pentru aceleaşi tipuri de impozite şi taxe, referitor la aceeaşi perioadă fiscală. Or, după cum se susţine în legislaţia fiscală, această restricţie nu se extinde asupra următoarelor cazuri: când controlul fiscal la faţa locului se efectuează în legătură cu reorganizarea sau lichidarea contribuabilului; când după efectuarea controlului se depistează semne de încălcări fiscale; când acesta este o verificare prin contrapunere; când controlul ţine de activitatea posturilor fiscale; când conactivity of the State Fiscal Service by the higher hierarchical body, only the latter's decision can serve, in compliance with the general requirements for performing the fiscal control [3, art.214 paragraph (8)].

Types of fiscal control. As stated above, fiscal control is exercised by the State Fiscal Service and/or by another body with fiscal administration powers (customs bodies, local tax and tax collection services within town halls), within the limits of their competence . According to the current fiscal legislation, there are two types of fiscal accounts: ***on-site and/or at their office***.

On-site fiscal control. The first type of on-site tax control aims to verify compliance with tax legislation by the taxpayer or another person who will endure the control, which is carried out at their locations by tax officials or persons with responsibility of other bodies with fiscal administration duties. In the situation where the taxpayer or another person subject to control does not have a seat or an office or his seat is at home, or in other cases when there are no suitable working conditions, the mentioned fiscal control is carried out at the office of the body that exercises fiscal control , with compliance with all provisions regarding the collection of documents and/or checkout and control equipment, including the mandatory preparation of an act of collection from the taxpayer of the necessary documents.

In order to get to the essence of the on-site fiscal control, we will specify that it can only be carried out on the basis of a written decision of the management of the body exercising the control. The need to carry out cross-checking with some persons with whom the taxpayer subject to control has or had economic and financial relations, in order to ascertain their authenticity, is determined, independently, by the tax official or other responsible person who performs the control.

The important thing is that the on-site fiscal control with reference to a taxpayer can include one or more types of taxes and fees. However, in the course of a calendar year, it is allowed to carry out a single on-site fiscal control on some and the same types of taxes and fees for one and the same fiscal period. However, as stated in the tax legislation, this restriction does not extend to cases where the on-site tax control

trolul se efectuează la solicitarea organelor de drept şi a celor prevăzute la art.131 alin.(5) CF RM sau în legătură cu auditul activităţii Serviciului Fiscal de Stat de către organul ierarhic superior; când necesitatea controlului a apărut în urma examinării cazului cu privire la încălcarea fiscală sau în urma examinării contestaţiei.

După cum este susţinut în legislaţia fiscală [3, art.216 alin.(4)], durata unui control fiscal la faţa locului nu trebuie să depăşească două luni calendaristice. În cazuri excepţionale, conducerea organului care exercită controlul fiscal poate să decidă prelungirea duratei în cauză cu cel mult 3 luni calendaristice sau să sisteze controlul. Perioada sistării controlului şi prezentării documentelor nu se include în durata efectuării controlului, ultima fiind calculată din ziua începerii lui până la ziua semnării actului respectiv, inclusiv.

La finalizarea controlului fiscal la faţa locului, se întocmeşte un act de control fiscal. La posturile fiscale, acest act se întocmeşte doar în cazul în care sunt depistate încălcări ale legislaţiei fiscale. În cazul identificării unor astfel de încălcări, organul care efectuează controlul va lua decizia corespunzătoare. Actul de control fiscal este un document întocmit de funcţionarul fiscal sau de o altă persoană responsabilă din cadrul organului de control, în care se consemnează rezultatele controlului. În act se va descrie obiectiv, clar şi detaliat încălcarea legislaţiei fiscale şi/sau a modului de evidenţă a obiectelor impozabile, făcând referire la documentele de evidenţă şi la alte materiale relevante, şi indicând actele normative încălcate. De asemenea, actul va reflecta fiecare perioadă fiscală în parte, specificând încălcările fiscale identificate pentru fiecare perioadă.

Pe parcursul desfăşurării controlului fiscal, contribuabilul, inclusiv prin intermediul conducătorului sau altui reprezentant, este obligat să asigure condiţii adecvate pentru efectuarea controlului, să participe la acesta şi să semneze actul de control fiscal, chiar şi în caz de dezacord. Dacă există dezacord, contribuabilul trebuie să prezinte, în termen de până la 15 zile calendaristice, o argumentare scrisă a dezacordului, însoţită de documentele relevante.

Desfăşurarea controlului la faţa locului efectuat la solicitarea contribuabilului în legă-

is carried out in connection with the reorganization or liquidation of the taxpayer; when, after the control, signs of fiscal violations are detected; when this is a cross-check; when the control is related to the activity of tax offices; when the control is carried out at the request of the legal bodies and those provided for in art. 131 paragraph (5) CF RM or in connection with the audit of the activity of the State Fiscal Service by the higher hierarchical body; when the need for control arose following the examination of the case regarding the fiscal violation or following the examination of the appeal.

As stated in the fiscal legislation [3, art.216 paragraph (4)], the duration of an on-site fiscal audit must not exceed two calendar months. In exceptional cases, the management of the body that exercises fiscal control can decide to extend the duration in question by at most 3 calendar months or stop the control. The period of suspension of the control and presentation of documents is not included in the duration of the control, the latter being calculated from the day of its start until the day of signing the respective act, including.

Upon completion of the on-site fiscal control process, a fiscal control act is drawn up. At the tax offices, the tax control act will be drawn up only in case of detection of the violation of the tax legislation. In case of detection of any fiscal violation, the body exercising control takes the appropriate decision. This act of fiscal control, in essence, is a document drawn up by the fiscal officer or other responsible person of the body exercising the control, in which the results of the fiscal control are recorded. The act will objectively, clearly and accurately describe the violation of fiscal legislation and/or the method of recording the objects of taxation, with reference to the respective recording documents and other materials, indicating the violated normative acts. Each fiscal period will be reflected in the act, specifying the fiscal violations detected in it.

During the fiscal control, the taxpayer, including through his driver or other representative, is obliged, as the case may be, to ensure adequate conditions for the control, to participate in its performance and to sign the fiscal control act, even in case of disagreement. In case of disagreement, he is obliged to present in writing, within 15 calendar days, the ar-

tură cu restituirea impozitelor, taxelor şi altor plăţi la bugetul public naţional se va raporta numai în conformitate cu Legea nr.131 din 8 iunie 2012 privind controlul de stat asupra activităţii de întreprinzător [5].

Controlul fiscal la oficiul Serviciului Fiscal de Stat sau al altui organ cu atribuţii de administrare fiscală. Controlul fiscal la oficiul Serviciului Fiscal de Stat sau la oficiul organului cu atribuţii de administrare fiscală (denumit în legislaţia fiscală şi controlul fiscal cameral) este al doilea tip de control şi constă în verificarea corectitudinii întocmirii dărilor de seamă fiscale şi a altor documente prezentate de contribuabil, care sunt utilizate pentru calcularea şi achitarea impozitelor şi taxelor. De asemenea, include verificarea documentelor de care dispune Serviciul Fiscal de Stat sau alt organ cu atribuţii de administrare fiscală, precum şi a altor circumstanţe legate de respectarea legislaţiei fiscale.

În comparaţie cu primul tip de control, aceasta este o activitate mai simplificată, Controlul fiscal cameral este efectuat de funcţionarii fiscali sau de persoanele cu funcţie de răspundere din cadrul altor organe cu atribuţii de administrare fiscală, conform obligaţiilor de serviciu, fără a fi necesară adoptarea unei decizii scrise asupra obiectivului vizat. Dacă organul care efectuează controlul identifică erori sau contradicţii între datele din dările de seamă şi documentele prezentate, acesta este obligat să informeze contribuabilul despre aceste neconformităţi şi să îi solicite să corecteze documentele respective în termenul stabilit.

Metodele şi operaţiunile de organizare şi desfăşurare a controlului fiscal. Din analiza prevederilor legale procedura controlului fiscal, în esenţă, constă într-un ansamblu de metode şi operaţiuni de organizare şi desfăşurare a controlului, precum şi de valorificare a rezultatelor lui. Controlul fiscal realizat atât la faţa locului, cât şi/sau la oficiul organului, poate fi organizat şi efectuat prin următoarele ***metode şi operaţiuni: verificarea faptică, verificarea documentară, verificarea totală, verificarea parţială, verificarea tematică, verificarea operativă, verificarea prin contrapunere***. Metodele şi operaţiunile concrete utilizate la organizarea şi exercitarea controlului fiscal sunt determinate, în baza CF RM, în instrucţiu-

gumentation of the disagreement, attaching the necessary documents.

A specific moment that we want to mention in the case of the on-site control carried out at the request of the taxpayer in connection with the return of taxes, fees and other payments from the national public budget will be reported only in accordance with Law no. 131 of June 8, 2012 regarding state control over entrepreneurial activity [5].

Fiscal control at the office of the State Fiscal Service or another body with fiscal administration powers. As I mentioned above, the fiscal control at the office of the State Fiscal Service or at the office of the body with fiscal administration powers (referred to in the fiscal legislation as chamber fiscal control) is the second type of control and consists in verifying the correctness of the preparation of fiscal reports, other documents presented by the taxpayer, which serve as the basis for the calculation and payment of taxes and fees, other documents available to the State Fiscal Service or another body with fiscal administration powers, as well as in the verification of other circumstances related to compliance with fiscal legislation.

Compared to the first type of control, it is a more simplified activity, where this tax chamber control is carried out by tax officials or responsible persons of other bodies with tax administration duties according to service obligations, without the adoption of a written decision on the intended objective.

If during the course of this type of control, the body that performs the control, has highlighted some errors and/or contradictions between the indications of the reports and the documents presented by the taxpayer, it is obliged to communicate this fact to the taxpayer in question, asking him, at the same time, to modify the respective documents within the established term.

The methods and operations of organizing and conducting fiscal control. The fiscal control procedure essentially consists of a set of methods and operations for organizing and conducting the control, as well as capitalizing on its results. Both on-site and/or at the body's office, the fiscal control can be organized and carried out through the following ***methods and operations: factual verification, documentary verification, total verification, par-***

nile cu caracter intern ale Serviciului Fiscal de Stat [3, art.214 alin.(3)].

Verificarea faptică se aplică numai în cazul controlului fiscal la faţa locului şi constă în observarea directă a obiectelor, proceselor şi fenomenelor, în cercetarea şi analiza activităţii contribuabilului. Verificarea faptică are sarcina de a constata situaţiile care nu sunt reflectate sau care nu rezultă din documente [3, art.217].

Verificarea documentară se aplică atât în cazul controlului fiscal cameral, cât şi al celui la faţa locului şi constă în confruntarea dărilor de seamă fiscale, documentelor de evidenţă şi altei informaţii prezentate de contribuabil cu documentele şi cu informaţiile referitoare la acesta de care dispune organul care exercită controlul fiscal [3, art.218].

Verificarea totală se aplică în cazul controlului fiscal la faţa locului asupra tuturor actelor şi operaţiunilor de determinare a obiectelor (bazei) impozabile şi de stingere a obligaţiilor fiscale în perioada de după ultimul control fiscal. Verificarea totală este una documentară şi, în acelaşi timp, faptică a modului în care contribuabilul execută legislaţia fiscală [3, art.219].

Verificarea parţială se aplică atât în cazul controlului fiscal cameral, cât şi al celui la faţa locului şi constă în controlul asupra stingerii unor anumite tipuri de obligaţii fiscale, asupra executării unor alte obligaţii prevăzute de legislaţia fiscală dintr-o anumită perioadă, verificându-se, în tot sau în parte, documentele sau activitatea contribuabilului [3, art.220].

Verificarea tematică se aplică atât în cazul controlului fiscal cameral, cât şi al celui la faţa locului şi constă în controlul asupra stingerii unui anumit tip de obligaţie fiscală sau asupra executării unei alte obligaţii prevăzute de legislaţia fiscală, verificându-se documentele sau activitatea contribuabilului [3, art.221].

Verificarea operativă se aplică în cazul controlului fiscal la faţa locului, observându-se procesele economice si financiare, actele şi operaţiunile aferente, pentru a constata autenticitatea lor, pentru a depista şi a preveni încălcarea legislaţiei fiscale. Verificarea operativă se face inopinat, prin verificare faptică şi/sau documentară. Dacă se constată vreo încălcare a legislaţiei fiscale, iar verificarea circumstanţelor necesită mai mult timp, materialele se transmit subdiviziunilor respective ale organu-

tial verification, thematic verification, operative verification, counter-verification. The concrete methods and operations used in the organization and exercise of fiscal control are determined, based on the CF RM, in the internal instructions of the State Fiscal Service [3, art.214 paragraph (3)].

The factual verification is applied in the case only in the case of on-site fiscal control and consists in the direct observation of objects, processes and phenomena, in the research and analysis of the taxpayer's activity. The factual verification has the task of ascertaining the situations that are not reflected or that do not result from the documents [3, art.217].

The documentary verification is applied both in the case of in-house and on-site fiscal control and consists in comparing the fiscal reports, registration documents and other information presented by the taxpayer with the documents and information related to it available to the body that exercises fiscal control [3, art.218].

The total verification is applied in the case of on-site fiscal control over all documents and operations for determining taxable objects (basis) and extinguishing fiscal obligations in the period after the last fiscal control. The total verification is a documentary and, at the same time, factual verification of the way in which the taxpayer executes the tax legislation [3, art.219].

The partial verification is applied both in the case of the chamber fiscal control and the one on the spot and consists in the control over the extinguishment of certain types of fiscal obligations, over the execution of other obligations provided by the fiscal legislation of a certain period, verifying, in whole or in part, the taxpayer's documents or activity [3, art.220].

The thematic verification is applied both in the case of the chamber fiscal control and the one on the spot and consists in the control over the extinguishment of a certain type of fiscal obligation or the execution of another obligation provided by the fiscal legislation, verifying the documents or the activity of the taxpayer [3, art.221].

Operative verification is applied in the case of on-site fiscal control, observing the economic and financial processes, related documents and operations, in order to verify their authenticity, to detect and prevent violations of fiscal legislation. The operational verification

lui cu atribuţii de control fiscal pentru efectuarea unui control fiscal prin alte metode tehnice [3, art.222].

Verificarea prin contrapunere se aplică atât în cazul controlului fiscal cameral, cât şi al celui la faţa locului şi constă în controlul concomitent al contribuabilului şi al persoanelor cu care acesta are sau a avut raporturi economice, financiare şi de altă natură, pentru a se constata autenticitatea acestor raporturi şi a operaţiunilor efectuate [3, art.223].

CONCLUZII.

În concluzie reiterăm importanţa controlului fiscal ca instrument de verificare a executării obligaţiei fiscale în actele normative naţionale. Astfel, se constată că este descris suficient procesul de desfăşurare a controlului fiscal în legislaţia fiscală a Republicii Moldova, care de fapt poate contribui la perfecţionarea, îmbunătăţirea, precum şi la respectarea legislaţiei fiscale într-o anumită perioadă sau în câteva perioade fiscale de către contribuabil.

Necesitatea controlului fiscal în cadrul sistemului fiscal al ţării noastre este unul indiscutabil, el îmbrăcând diferite forme, în prezent, faţă de trecut din cauza modernizării societăţii. În acest sens, toate organele de administrare fiscală trebuie să interacţioneze în cel mai strâns şi înalt mod posibil, în vederea asigurării unei interacţiuni complexe cu sistemul fiscal, cât şi în vederea desfăşurării unui control fiscal cât mai calitativ.

De asemenea ar fi bine să crească nivelul de interacţionare procesuală şi interoperabilitate informaţională dintre organele fiscale, vamale şi serviciile de colectare a impozitelor şi taxelor locale din cadrul primăriilor, ceea ce de fapt va face să se ofere servicii calitative la desfăşurarea controalelor fiscale. Pe cale de consecinţă, autorităţile naţionale cu atribuţii de control fiscal vor trebui să verifice şi să controleze la modul cel mai serios, în cadrul atribuţiilor de serviciu, modul de aplicare a prevederilor legale, iar când, în verificările efectuate, vor rezulta mai multe suspiciuni de spălare a banilor sau alte încălcări a dispoziţiilor legale vor trebui să informeze autorităţile competente.

Întru îmbunătăţirea permanentă a performanţei verificării modului în care contribuabilul respectă legislaţia fiscală într-o anuis done unexpectedly, through factual and/or documentary verification. If any violation of the fiscal legislation is found, and the verification of the circumstances requires more time, the materials are sent to the respective subdivisions of the body with fiscal control attributions for performing a fiscal control by other technical methods [3, art.222].

The cross-checking is applied both in the case of the tax room audit and the on-site audit and consists of the simultaneous audit of the taxpayer and the persons with whom he has or had economic, financial and other relations, in order to ascertain the authenticity these reports and the operations performed [3, art.223].

CONCLUSIONS

In conclusion, we reiterate the importance of fiscal control as a tool for verifying the execution of fiscal obligations in national normative acts.

Thus, it is found that the process of carrying out fiscal control is sufficiently described in the fiscal legislation of the Republic of Moldova, which in fact can contribute to the improvement, improvement, as well as to the compliance of the fiscal legislation in a certain period or in several fiscal periods by the taxpayer.

The need for fiscal control within the fiscal system of our country is indisputable, it takes different forms, in the present, compared to the past due to the modernization of society.

In this sense, all tax administration bodies must interact in the closest and highest possible way, in order to ensure a complex interaction with the tax system, as well as in order to carry out a tax control as high as possible.

Likewise, it would be good to increase the level of procedural interaction and informational interoperability between the fiscal bodies, customs and local tax and tax collection services within the municipalities, which will in fact provide quality services when carrying out fiscal controls.

As a consequence, the national authorities with tax control powers will have to check and control in the most serious way, within the scope of their duties, the way of applying the legal provisions, and when, in the checks carried out, more suspicions will result of money laundering or other violations of the legal provisions will have to inform the competent authorities.

mită perioadă sau în câteva perioade fiscale, un accent deosebit merită a fi acordat fiecăruia dintre organele statului cu atribuţii de administrare fiscală, în special resurselor umane, asupra îndeplinirii atribuţiilor de serviciu într-un mod cât mai conştiincios şi în limitele legale.

În vederea garantării atribuţiilor organelor statului la exercitarea controlului fiscal este necesară susţinerea totală din partea tuturor subiecţilor (ex. administraţia publică centrală/locală), inclusiv a contribuabililor.

In order to permanently improve the performance of verifying how the taxpayer complies with the tax legislation in a certain period or in several tax periods, a special emphasis deserves to be given to each of the state bodies with tax administration attributions, especially human resources, on fulfilling the attributions of conscientious service and within legal limits.

In order to guarantee the powers of the state bodies in the exercise of fiscal control, full support from all subjects (e.g. central/local public administration) including taxpayers is necessary.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Boulescu M., Ghiţă M., Mareş V. Controlul fiscal şi audit financiar fiscal. Bucureşti: Editura CECCAR, 2003. 345 pag.
2. Boulescu M. Controlul fiscal al agenţilor economici. Bucureşti: Editura Tribuna Economică, 1999. 290 pag.
3. Codul fiscal al Republicii Moldova. Nr.1163 din 24.04.1997. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.09.1997, nr.62.
4. Controlul fiscal – instrument de verificare a realităţii obligaţiilor fiscale, Sibiu, 2019. https://www.studocu.com/ro/document/universitatea-lucian-blaga-din-sibiu/control-financiar/controlul-fiscal/8392070 (vizitat la 18.11.2023).
5. Legea nr.131 din 08.06.2012 privind controlul de stat asupra activităţii de întreprinzător. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 31.08.2012, nr.181-184.
6. Lista agenţilor economici incluşi în Planul de control fiscal pentru luna iunie 2023, aprobat prin ordinul Serviciului fiscal de stat. https://sfs.md/uploads/governmentdata/47/document/iunie-2023pdf-647d8271a5356.pdf (vizitat 06.11.2023).
7. Ordinul Serviciului fiscal de stat pentru aprobarea controlului fiscal anual https://sfs.md/uploads/governmentdata/31/document/planul-pentru-anul-2023pdf-638e051ade5ad.pdf (vizitat 06.11.2023).
8. Planul de control fiscal lunar. https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/viii-control-fiscal (vizitat 06.11.2023).
9. Planul de control fiscal anual. https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/viii-control-fiscal (vizitat 06.11.2023).
10. Конюхова Т., Гармаева М., Горева А. Правовое обеспечение финансового контроля в Российской Федерации. В: «Право и экономика», 2006, nr. 4, p. 45-50.

Despre autor:

Marcel BOŞCANEANU,

doctor în drept, conferenţiar universitar,
şef al Direcţiei studii şi management al calităţii,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
e-mail: marcelboscaneanu84@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-4776-9349

About the author:

Marcel BOŞCANEANU,

PhD, associate professor,
Head of the Studies and
Quality Management Department,
"Ştefan cel Mare" Academy of MIA,
e-mail: marcelboscaneanu84@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-4776-9349

CZU 343.132.1

DOI 10.5281/zenodo.13933178

CERCETAREA LA FAȚA LOCULUI ÎN CAZUL OMORULUI URMAT DE DEZMEMBRAREA CADAVRULUI UMAN

Nicolai LEVANDOVSKI,
doctor în drept

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Investigarea crimelor de omor, în special a celor însoțite de dezmembrarea cadavrului, reprezintă o provocare complexă în domeniul criminalisticii. Cu toate acestea, o analiză minuțioasă a literaturii de specialitate relevă absența unei abordări cuprinzătoare a acestei problematici. În contextul acestei constatări, autorii propun criterii cheie pentru îmbunătățirea eficienței cercetării la fața locului în cazurile de omor urmate de dezmembrarea cadavrului. De asemenea, sunt cercetate particularitățile examinării cadavrului dezmembrat ca urmare a acțiunii diferitelor mecanisme, exploziilor, căderii de la înălțime etc. Se oferă informații detaliate despre leziunile specifice și modurile în care acestea pot fi constatate și analizate. Conștienți de caracterul perfectibil al acestei abordări științifice, așteptăm cu interes sugestiile cititorului, care cu siguranță vor contribui la consolidarea discursului științific în acest domeniu.

Cuvinte-cheie: omor, cadavru, dezmembrare, cercetare, la fața locului.

INVESTIGATION AT THE SCENE IN CASE OF HOMICIDE FOLLOWED BY HUMAN BODY DISSECTION

Nicolai LEVANDOVSKI,
PhD

Constantin RUSNAC,
PhD, Associate professor

Investigating homicides, especially those accompanied by corpse dismemberment, poses a complex challenge in the field of forensic science. However, a careful analysis of the specialized literature reveals the absence of a comprehensive approach to this issue. In the context of this observation, the author proposes key criteria to enhance the efficiency of crime scene investigation in cases of homicides followed by corpse dismemberment. Similarly, the particularities of the examination of the dismembered corpse as a result of the action of various mechanisms, explosions, falling from a height, etc. Detailed information is provided on specific injuries and the ways in which they can be found and analysed. Mindful of the perfectible nature of this scientific approach, we eagerly await the reader's suggestions, which will undoubtedly contribute to the strengthening of the scientific discourse in this field.

Keywords: homicide, corpse, dismemberment, investigation, crime scene.

INTRODUCERE.

„Cercetarea la faţa locului este una dintre cele mai importante şi frecvente acţiuni în care ofiţerul de urmărire penală percepe direct diverse obiecte care sunt relevante pentru caz. Pentru succesul investigării infracţiunii, cercetarea la faţa locului este acţiunea cea mai importantă, deoarece ea reprezintă o sursă sigură de dobândire a probelor. Performanţele urmăririi penale depind direct de rezultatele acestei activităţi. Realizarea operativă, obiectivă, completă şi cu pricepere a unei cercetării la faţa locului este cheia soluţionării unei infracţiuni" [7, p.172].

Un gen al cercetării la faţa locului este examinarea cadavrului. Cadavrul de la locul unui omor poate „spune" celor care cercetează infracţiunea multe lucruri. Urmele lăsate la faţa

INTRODUCTION.

Scene investigation is one of the most important and frequent actions where the criminal investigator directly perceives various objects relevant to the case. For the success of the investigation, scene investigation is the most important action because it represents a reliable source of evidence acquisition.

The performance of criminal prosecution depends directly on the results of this activity. The operative, objective, comprehensive, and skillful execution of scene investigation is the key to solving a crime [7, p.172].

A genre of scene investigation is the examination of the corpse. The body at the scene of a homicide can tell investigators many things. Traces left at the scene, on the body, or on the

locului, pe cadavru sau pe părţile dezmembrate ale acestuia devin adesea martori tăcuţi împotriva celor care au comis omorul [8].

În linii generale, examinarea cadavrului dezmembrat se efectuează la faţa locului, iar uneori se realizează la morgă sau la locul exhumării. De asemenea, examinarea cadavrului se poate realiza la locul unde acesta a fost ascuns (într-o magazie, subsol etc.) sau îngropat şi camuflat (într-o grădină, în pădure sau într-un şanţ), cu intenţia ascunderii infracţiunii.

Scopul acestui articol este de a furniza o perspectivă cuprinzătoare asupra aspectelor teoretice şi practice asociate examinării la faţa locului a cadavrului dezmembrat, punând în evidenţă atât aspectele pozitive, cât şi cele care pot genera dificultăţi. Prin această abordare, ne propunem să contribuim la o înţelegere profundă a cerinţelor care ghidează procesul de examinare la faţa locului a cadavrului dezmembrat.

METODE ŞI MATERIALE APLICATE.

La elaborarea articolului, ţinând cont de specificul şi caracterul complex al tematicii abordate, au fost folosite următoarele metode de cercetare ştiinţifică: metoda interpretării logice, metoda sistematică şi metoda de comparare.

REZULTATE ŞI DISCUŢII.

Specificul cercetării la faţa locului în cazurile de investigare a omorului cu dezmembrarea cadavrului constă în faptul că infracţiunea este adesea prezentată fragmentar (sunt descoperite una sau mai multe părţi ale cadavrului), ceea ce generează dificultăţi în reconstituirea întregii fapte infracţionale. Într-un singur caz, pot exista mai multe locuri care necesită examinate: omorul are loc într-un loc, dezmembrarea se produce în altul, iar părţile cadavrului sunt descoperite într-un al treilea loc.

Un aspect care adaugă complexitate cercetărilor realizate de organele de drept, în cazurile de omor asociate cu dezmembrarea cadavrelor, este reprezentat de descoperirea unor fragmente ale aceluiaşi cadavru în diverse locuri, după o perioadă extinsă de timp.

O altă particularitate este generată de faptul că locul unde se efectuează cercetarea cadavrului este locuinţa bănuitului. În acest sens, infractorii de obicei ascund cu grijă faptul decesului victimei şi dezmembrării acesteia, întreprinzând măsuri pentru distrugerea sau

dismembered parts of the body often become silent witnesses against those who committed the murder[8].

In general, the examination of the dismembered body is carried out at the scene, sometimes at the morgue or at the site of exhumation of the body. Similarly, the examination of the body can be performed at the place where it was hidden (in a warehouse, basement, etc.) or at the place where it was buried and camouflaged (in a garden, forest, or ditch), with the aim of concealing the crime.

The purpose of this article is to provide a comprehensive perspective on the theoretical and practical aspects associated with examining the dismembered body at the scene, highlighting both the positive aspects and those that may pose difficulties. Through this approach, we aim to contribute to a deep understanding of the requirements guiding the process of examining the dismembered body at the scene.

METHODS AND MATERIALS APPLIED.

In developing the article, considering the specificity and complex nature of the topic, the following methods of scientific research were used: the method of logical interpretation, the systematic method, and the method of comparison.

RESULTS AND DISCUSSIONS.

The specificity of scene investigation in cases of investigating murder with body dismemberment lies in the fact that the crime is often presented in fragments (one or more parts of the body are discovered), which generates difficulties in reconstructing the entire criminal act. In a single case, there may be multiple locations that require examination: the murder occurs in one place, dismemberment occurs in another, and the parts of the body are discovered in a third location.

An aspect that adds complexity to investigations conducted by law enforcement in cases of murder associated with dismemberment of bodies is the discovery of fragments of the same body in various locations after an extended period of time.

Another peculiarity is generated by the fact that the place where the body is examined is the suspect's residence. In this regard, perpetrators usually carefully conceal the victim's

ascunderea urmelor omorului şi dezmembrării în propria lor locuinţă. Având în vedere această circumstanţă, ofiţerul de urmărire penală, în timpul examinării locuinţei bănuitului, poate conta pe descoperirea doar a acelor urme care fie au rămas neobservate de către infractor, fie nu au fost complet distruse de acesta.

O altă caracteristică a cercetării constă în faptul că cadavrul dezmembrat şi părţile sale individuale sunt supuse modificărilor de putrefacţie din cauza influenţei condiţiilor naturale şi datorită trecerii unui interval semnificativ de timp. Toate aceste circumstanţe complică semnificativ procesul de investigare, care necesită o atenţie deosebită şi cunoştinţe specializate. Astfel, un participant indispensabil la astfel de investigaţii trebuie să fie specialistul medic-legist [4, art.120].

Conform articolului 120 CPP al RM, „Examinarea exterioară a cadavrului la locul unde a fost descoperit se face de către organul de urmărire penală, cu participarea medicului legist, iar în lipsa acestuia – cu participarea unui alt medic" .

Participarea medicului-legist la examinarea cadavrului nu prezumă că acest specialist trebuie să efectueze o expertiză medico-legală şi să ofere concluzii. În acest caz, specialistul din domeniul medicinii legale (medic-legist, chirurg etc.) cu cunoştinţe medicale specifice, iar în cazul oricărui alt medic cu cunoştinţe medicale generale, este chemat să asiste ofiţerul de urmărire penală în vederea examinării externe a cadavrului, de exemplu pentru stabilirea, localizarea şi descrierea leziunilor de pe corpul cadavrului, constatarea morţii etc. În timpul examinării externe a cadavrului, este important să fie constatate toate leziunile de pe corp, inclusiv din locurile greu accesibile (cavitatea bucală, nazală, între picioare etc.), care la fel sunt investigate de specialistul în domeniul medicinii şi fixate de către ofiţerul de urmărire penală în procesul-verbal al acţiunii de urmărire penală.

Un specialist medic-legist sau oarecare alt medic participând la examinarea cadavrului ajută ofiţerul de urmărire penală să facă o descriere corectă şi completă a leziunilor în procesul-verbal. În caz de necesitate, pentru examinarea cadavrului se atrag şi alţi specialişti. Astfel, în funcţie de natura locului unde a fost descoperit cadavrul şi de existenţa diferitelor leziuni pe corpul şi îmbrăcămintea acestuia, la examinare pot fi implicaţi diferiţi specialişti din

death and dismemberment, taking all measures to destroy or conceal the traces of murder and dismemberment in their own home. Considering this circumstance, the criminal investigator, while examining the suspect's residence, may only rely on the discovery of those traces that either went unnoticed by the perpetrator or were not completely destroyed by them.

Another characteristic of the investigation is that the dismembered corpse and its individual parts undergo decomposition due to the influence of natural conditions and the passage of a significant amount of time. All these circumstances significantly complicate the investigation process, which requires special attention and specialized knowledge. Thus, an indispensable participant in such investigations must be the forensic medical specialist [4, art.120].

According to Article 120 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova (CPP RM), "The external examination of the corpse at the place where it was discovered is carried out by the criminal investigation authority, with the participation of the forensic medical specialist, and in the absence of the latter - with the participation of another medical specialist. The participation of the forensic medical specialist in the examination of the corpse does not presume that during the examination of the corpse, they must conduct a forensic examination and provide conclusions. In this case, the specialist in forensic medicine (forensic medical specialist, surgeon, etc.) with specific medical knowledge, or in the case of any other medical specialist with general medical knowledge, is called upon to assist the criminal investigator in the external examination of the corpse, for example, establishing, locating, and describing the injuries on the body of the deceased, determining the cause of death, etc. During the external examination of the corpse, it is important to record all injuries on the body, including those from hard-to-reach places (oral cavity, nasal cavity, between the legs, etc.), which are also investigated by the specialist in the field of medicine and recorded by the criminal investigator in the report of the criminal investigation action. A forensic medical specialist or any other medical specialist participating in the examination of the corpse assists the criminal investigator in making a correct and complete description of the injuries in the report.

domeniile criminalistic, biologic, auto-tehnic, zoologic etc.

Vorbind despre cercetarea infracţiunii de omor urmată de dezmembrarea cadavrului, conştientizăm că o direcţie prioritară de activitate a organului de urmărire penală o reprezintă stabilirea identităţii victimei. Uneori recunoaşterea cadavrului poate fi realizată prin intermediul persoanelor care locuiesc în zona în care a fost depistat cadavrul, acestea fiind rude, cunoscuţi, vecini etc. Alteori necesită efectuarea unor măsuri precum verificarea datelor persoanelor dispărute, distribuirea fotografiilor cu semnalmente ale cadavrului descoperit etc.

Este evident că stabilirea identităţii unui cadavru dezmembrat, când anumite părţi ale acestuia pot să nu fie găsite, prezintă dificultăţi semnificative. „Prin stabilirea identităţii victimei se ajunge la locul unde s-a comis omorul şi în raport cu datele oferite de examinarea acestuia, la elucidarea faptului dacă locul unde s-a comis infracţiunea coincide sau nu cu cel în care a fost dezmembrat cadavrul" [1, p.72].

Recepţionând informaţia despre descoperirea unui cadavru dezmembrat sau a părţilor acestuia, reprezentantul organului de urmărire penală trebuie să se deplaseze imediat la faţa locului şi să înceapă examinarea. În unele situaţii, înainte de sosirea sa la faţa locului, el va lua măsuri în ceea ce priveşte asigurarea securităţii locului unde a fost descoperit cadavrul dezmembrat al victimei, în scopul păstrării integrităţii urmelor. Această măsură se efectuează în cazul în care există pericolul dispariţiei urmelor de la faţa locului, iar procesul de deplasare a grupei operative de cercetare va dura în timp. În acest sens, el va emite dispoziţii către angajaţii poliţiei, pe a căror teritoriu a fost găsit cadavrul dezmembrat, privind luarea măsurilor pentru protejarea şi menţinerea în starea iniţială a locului incidentului.

În cazul în care grupa operativă de cercetare soseşte prima la faţa locului unde au fost descoperite părţi ale unui cadavru dezmembrat, pe lângă dezideratele tactice şi procesuale generale ce asigură efectuarea cercetării la faţa locului, trebuie să acorde atenţie posibilităţii de existenţă a urmelor făptuitorului şi a mijloacelor de transport care ar fi putut fi utilizate pentru transportarea părţilor de cadavru de la locul săvârşirii infracţiunii.

Din păcate, aceste urme sunt adesea dis-

In cases of necessity, other specialists are involved in the examination of the corpse. Thus, depending on the nature of the place where the corpse was discovered and the presence of various injuries on the body and clothing, various specialists from the fields of forensics, biology, automotive technology, zoology, etc., may be involved in the examination.

Speaking about the investigation of murder followed by the dismemberment of the corpse, we realize that a priority direction of activity of the criminal investigation authority is establishing the identity of the victim. Sometimes, the recognition of the corpse can be achieved through the persons living in the area where the corpse was found, such as relatives, acquaintances, neighbors, etc. Other times, it requires measures such as checking with the data of missing persons, distributing photographs with the characteristics of the discovered corpse, etc.

It is evident that establishing the identity of a dismembered corpse, when certain parts of it may not be found, presents significant difficulties.

„By establishing the identity of the victim, one reaches the place where the murder was committed and, in relation to the data provided by the examination of the corpse, clarifies whether the place where the crime was committed coincides or not with the place where the corpse was dismembered" [1, p.72]..

Upon receiving information about the discovery of a dismembered corpse or its parts, the criminal investigation authority must immediately proceed to the scene and begin the examination. In some situations, before its arrival at the scene, it will take measures regarding the security of the place where the victim's dismembered corpse was found, in order to preserve the integrity of the evidence. This measure is taken if there is a danger of the disappearance of evidence from the scene, and the process of moving the investigative team will take time. In this regard, instructions will be issued to the police employees in whose territory the dismembered corpse was found, regarding taking measures to protect and maintain the incident site in its original state.

If the investigative team arrives first at the scene where parts of a dismembered corpse have been discovered, in addition to the

truse de către cetăţeni curioşi, înainte ca ofiţerul de urmărire penală să ajungă la faţa locului. De aceea, când se anunţă descoperirea părţilor dezmembrate ale unui cadavru, ofiţerul de urmărire penală trebuie să îndrume persoana care a făcut sesizarea să ia măsuri pentru a proteja locul descoperirii şi să îndepărteze orice persoane care ar putea deteriora sau distruge urmele infracţiunii.

Dacă sunt identificate urme proaspete şi există motive să se creadă că urmându-le se poate captura infractorul sau descoperi locul în care s-ar putea ascunde, este necesar să se apeleze imediat la un câine detector, aplicând iniţial metoda subiectivă şi ulterior efectuând o examinare detaliată prin metoda obiectivă.

„Limitele teritoriului supus examinării şi obiectele situate pe acesta sunt stabilite în funcţie de caracterul acestora şi de posibilitatea descoperirii părţilor căutate ale cadavrului dezmembrat, a instrumentelor infracţiunii, a urmelor infracţiunii şi a infractorului. Ordinea şi consecutivitatea examinării sunt determinate având în vedere principiile generale ale tacticilor de cercetare la faţa locului, caracteristicile obiectelor supuse examinării şi capacităţile grupului operativ de cercetare care a sosit" [14].

În cadrul investigării omorului cu dezmembrarea cadavrului, este necesar să se identifice obiectele de importanţă criminalistică care pot furniza informaţii extrem de valoroase despre:

– Zona geografică sau încăperea în care a avut loc infracţiunea;

– Părţile dezmembrate ale cadavrului;

– Urmele comiterii omorului şi dezmembrării cadavrului;

– Urmele ce atestă prezenţa făptuitorului sau a altor persoane;

– Urmele vehiculelor sau altor mijloace utilizate de către infractor pentru transportarea cadavrului sau a părţilor acestuia;

– Obiecte şi articole abandonate sau uitate de către infractor;

– Materialul de ambalare;

– Microobiecte care ar putea să se afle pe obiecte din ambianţă, ambalaje şi părţi ale cadavrului.

De obicei, infractorul încearcă să transporte cadavrul dezmembrat sau părţile corpului cât mai departe de ochii oamenilor, adică în afara limitei sectoarelor populate. De exemplu, părţi ale corpului victimei pot fi descoperite

general tactical and procedural objectives ensuring the conduct of the on-site investigation, attention must be paid to the possibility of the perpetrator's traces and the means of transport that could have been used to transport the corpse parts from the scene of the crime.

Unfortunately, these traces are often destroyed by curious citizens before the criminal investigator arrives at the scene. Therefore, when the discovery of dismembered corpse parts is reported, the criminal investigator must instruct the reporting person to take measures to protect the discovery site and remove any individuals who could damage or destroy the evidence of the crime.

If fresh traces are identified and there are reasons to believe that following them could lead to capturing the perpetrator or discovering the hiding place, it is necessary to immediately call a scent detection dog, initially applying the subjective method and later conducting a detailed examination using the objective method.

„The limits of the territory subject to examination and the objects located on it are established based on their nature and the possibility of discovering the sought-after parts of the dismembered corpse, the tools of the crime, the traces of the crime, and the perpetrator. The order and sequence of examination are determined taking into account the general principles of on-site investigation tactics, the characteristics of the objects subject to examination, and the capabilities of the investigative team that has arrived"[14].

In the investigation of murder followed by the dismemberment of the corpse, it is necessary to identify the objects of forensic importance that can provide extremely valuable information. Among these may include:

– The geographical area or room where the crime took place;

– The dismembered parts of the corpse;

– Traces of the murder and dismemberment of the corpse;

– Traces indicating the presence of the perpetrator or other persons;

– Traces of vehicles or other means used by the perpetrator to transport the corpse or its parts;

– Abandoned or forgotten objects and articles left by the perpetrator;

într-o pădure, mlaştină, iaz, şanţ, groapă de gunoi şi deşeuri casnice sau în zone de epurare. Locurile unde pot fi descoperite părţi ale cadavrelor dezmembrate sunt de obicei rar vizitate sau abandonate: gropi septice, porţiuni ale sistemului de canalizare, puţuri, cuptoare, rezervoare cu diferite lichide.

Cercetarea la faţa locului unde a fost descoperit cadavrul dezmembrat al victimei sau părţile acestuia poate fi efectuată de la centru către periferie sau invers, de la periferie către centru. În acest context, prin „centru" se înţelege porţiunea locului incidentului unde sunt concentrate cadavrul şi părţile dezmembrate ale corpului. În cazul în care este descoperită o parte a corpului, cum ar fi o mână, iar ulterior în timpul cercetării a fost găsită o altă mână, iar apoi capul, centrul locului evenimentului va fi considerat locul unde a fost descoperită prima mână.

Cercetarea la faţa locului trebuie să înceapă de la centru, deplasându-se într-un traseu spiral către periferie. Se recomandă efectuarea cercetării de la periferie în cazurile în care pot fi distruse sau deteriorate urmele, şi dacă există riscul pierderii urmelor şi a altor probe materiale aflate la periferie, în timp ce integritatea urmelor în centru nu generează îngrijorări [10, p.270]. Persoana responsabilă de efectuarea cercetării la faţa locului delimitează locul supus examinării în sectoare, folosind repere naturale (copac, potecă, şanţ etc.). Examinarea se desfăşoară în mod consecvent, sector cu sector. Acest mod de abordare permite realizarea unei examinări cât mai precise.

Este important să se cerceteze cu atenţie zona în care au fost descoperite părţile cadavrului, deoarece acolo pot exista urme ale vehiculelor sau de picioare umane şi de animale. Ofiţerul de urmărire penală trebuie să ia măsuri pentru a ridica toate urmele descoperite la faţa locului, deoarece ulterior, orice urmă depistată la faţa locului ar putea deveni o probă, care va oferi o asistenţă de nepreţuit în investigarea infracţiunii.

În timpul examinării părţilor corpului victimei, este necesar să se precizeze dacă acestea au fost descoperite în acelaşi loc sau în locuri diferite. În procesul-verbal de cercetare la faţa locului, fiecare loc trebuie să fie detaliat descris, iar în măsura posibilităţii, toate datele trebuie menţionate:

– Packaging material;

– Micro-objects that may be present on environmental objects, packaging, and parts of the corpse.

Usually, the perpetrator tries to transport the dismembered corpse or body parts as far away from human eyes as possible, i.e., outside the limits of populated areas. For example, parts of the victim's body may be discovered in a forest, swamp, pond, ditch, landfill, or sewage treatment plant. Places where parts of dismembered corpses can be found are rarely visited or abandoned objects: septic tanks, portions of the sewer system, wells, ovens, tanks containing various liquids.

The on-site investigation where the victim's dismembered corpse or its parts were discovered can be conducted from the center to the periphery or vice versa, from the periphery to the center. In this context, by „center," we mean the portion of the incident site where the corpse and dismembered body parts are concentrated. If a body part, such as a hand, is discovered, and later another hand is found during the investigation, followed by the head, the center of the incident site will be considered the place where the first hand was discovered.

The on-site investigation must start from the center, moving in a spiral route towards the periphery. Conducting the investigation from the periphery is recommended in cases where traces may be destroyed or damaged, and if there is a risk of losing traces and other physical evidence located at the periphery, while the integrity of the evidence in the center does not raise concerns[10, p.270]. The person responsible for conducting the on-site investigation delimits the area under examination into sectors, using natural landmarks (trees, paths, ditches). The examination is conducted consistently, sector by sector. This approach allows for the most precise examination possible.

It is important to carefully examine the area where the corpse parts were discovered, as there may be traces of vehicles or human and animal footprints. The criminal investigator must take measures to collect all traces found at the scene, as any trace collected from the scene could later become evidence, providing invaluable assistance in investigating the crime.

During the examination of the victim's

1. Factorii climaterici, luminozitatea și temperatura;

2. Locurile descoperirii fiecărei părți a corpului, numărul lor, distanța dintre ele;

3. Adâncimea la care se află părțile corpului în sol sau apă și distanța dintre ele;

4. Se indică părțile corpului prezente;

5. Prezența, tipul și caracteristicile ambalajului (tip de material, culoare, dimensiune, etichete, inscripții, desene, caracteristici ale murdăriei și deteriorării);

6. Modul de legare a ambalajului; nodurile de pe sfoara de ambalare, șnur sau sârmă (sfoara se taie pe partea opusă nodului; locurile de tăiere sunt cusute cu ață și sunt trimise pentru a fi studiate de către experții criminaliști în vederea stabilirii profesiei persoanei care a făcut nodul și a ambalat cadavrul);

7. Prezența și caracteristicile hainelor, a pălăriei și a încălțămintei (detaliate: nume, mărime, model și culoarea materialului de cusut și a căptușelii, pete etc.);

8. Caracterul anatomic al fiecărei părți dezmembrate a corpului;

9. Modificările cadaverice, semnele de macerare care indică îndepărtarea sângelui din țesuturi pentru a preveni scurgerea prin materialul de ambalare (în acest caz, de obicei, nu există sânge pe materialul de ambalare; evaluarea acestor date permite să se facă presupuneri cu privire la acțiunile bine gândite ale infractorului, în vederea ascunderii cadavrului);

10. Prezența murdăriilor, natura și caracterul de aplicare a acestora;

11. Prezența substanțelor de culoare roșie;

12. Semne particulare;

13. Localizarea, natura suprafețelor marginilor și alte caracteristici ale locurilor de dezmembrare;

14. Forma, dimensiunile și caracteristicile altor leziuni;

15. Etichetele, mărcile distinctive (fabrici producătoare, ateliere, spălătorii, curățătorii chimice, ateliere de reparații).

„Cadavrul se fotografiază la locul descoperirii acestuia din 3 puncte, și anume din părțile laterale și de sus. Nu se fotografiază de la cap spre picioare sau de la picioare spre cap. Este important să fixăm, întâi de toate, poziția și aspectul general al cadavrului. În cazul descoperirii unui cadavru dezmembrat, fiecare din părțile lui se fotografiază la locul descoperirii

body parts, it is necessary to specify whether they were discovered at the same location or at different locations. In the on-site investigation report, each location must be detailed described, and as much data as possible must be mentioned:

1. Weather conditions, luminosity, and temperature;

2. Locations where each body part was discovered, their number, and the distance between them;

3. The depth at which the body parts are located in soil or water and the distance between them;

4. The body parts present;

5. The presence, type, and characteristics of packaging (material type, color, size, labels, inscriptions, drawings, dirt, and damage characteristics);

6. The method of tying the packaging; knots on the packaging rope, cord, or wire (the rope is cut on the opposite side of the knot; the cutting locations are sewn with thread and sent for examination by forensic experts to determine the profession of the person who tied the knot and packaged the body);

7. The presence and characteristics of clothing, hat, and footwear (detailed: name, size, model, name and color of the sewing material and lining, stains, etc.);

8. The anatomical character of each dismembered body part;

9. Cadaveric changes, signs of maceration indicating the removal of blood from tissues to prevent leakage through the packaging material (in this case, there is usually no blood on the packaging material; evaluating these data allows assumptions to be made about the deliberate actions of the perpetrator aimed at concealing the corpse);

10. The presence of dirt, its nature, and the method of application;

11. The presence of red-colored substances;

12. Special marks;

13. The location, character, surface edges, and other characteristics of the dismemberment sites;

14. The shape, dimensions, and characteristics of other injuries;

15. Labels, distinctive marks (manufacturing factories, workshops, laundries, dry

acestora" [5]. „Faţa cadavrului se fotografiază după regulile fotografiei signaletice, fixându-se semnalmentele individuale (tatuaj, cicatrice, aluniţe ş.a.)" [3, p.53].

De asemenea, trebuie să se identifice reperele şi să se întocmească o schiţă a locului faptei, în care să fie marcate toate locurile de descoperire a părţilor cadavrului. Este esenţial să se indice dacă toate părţile cadavrului au fost descoperite sau nu. Cu ajutorul specialistului în medicină legală sau al unui medic trebuie stabilite părţile lipsă ale corpului.

De obicei, părţile dezmembrate ale unui cadavru sunt ambalate în materiale sau plasate în cutii, valize, etc. Primul lucru care trebuie făcut după examinarea împrejurimilor este examinarea, fotografierea şi descrierea obiectelor în care se află părţile dezmembrate ale cadavrului.

În cazul în care părţile cadavrului sunt ambalate (cutie, valiză, sac etc.), acestea trebuie să fie inspectate cu atenţie. Ambalarea părţilor dezmembrate ale unui cadavru este adesea însoţită de legarea lor cu sfoară, aţă sau cablu electric sau telefonic. În astfel de situaţii, este necesar să se studieze modul în care sunt legate nodurile pentru a identifica profesia persoanei care a făcut nodul. Materialul în sine, folosit pentru legarea părţilor ambalate ale cadavrului, poate reprezenta în unele cazuri o probă materială importantă pentru identificarea aceluiaşi material care poate fi descoperit ulterior în percheziţiile ce vizează persoanele suspectate de comiterea infracţiunii.

Pentru a efectua o examinare a părţilor dezmembrate ale cadavrului la locul descoperirii acestora, este necesar să se îndepărteze sforile şi alte materiale folosite pentru legare. În acest context, este important să se reţină că nodurile nu ar trebui să fie desfăcute, iar materialul de ambalare va fi tăiat de pe partea opusă nodului şi apoi cusut imediat pentru a închide capetele tăiate [16, p.18].

La fel de importantă este o examinare atentă şi o descriere a materialului de ambalare în sine, care poate fi format din piese de îmbrăcăminte, sac, hârtie densă, etc. O descriere detaliată a materialului de ambalare, în special a îmbrăcămintei în care ar fi putut fi înfăşurate părţile dezmembrate ale unui cadavru, este esenţială. Nu este suficient să se limiteze la denumirea unei anumite piese de îmbrăcăminte şi la instrucţiuni generale care nu oferă o idee

cleaners, repair shops).

"The corpse is photographed at the location of its discovery from 3 points, namely from the sides and from above. It is not photographed from head to toe or from toe to head. It is important to first fix the position and general appearance of the corpse. In the case of discovering a dismembered corpse, each of its parts is photographed at the location of its discovery[5]. The face of the corpse is photographed according to the rules of signal photography, capturing individual characteristics (tattoos, scars, moles, etc.)"[3, p.53].

Likewise, landmarks must be identified, and a sketch of the crime scene must be drawn, marking all locations where parts of the corpse were discovered. It is essential to indicate whether all parts of the corpse were discovered or not. With the assistance of a forensic medicine specialist or any other doctor, the missing parts of the body must be determined.

Usually, the dismembered parts of a corpse are packaged in materials or placed in boxes, suitcases, etc. After examining the surroundings, the first thing to do is to examine, photograph, and describe the objects containing the dismembered parts of the corpse.

If the corpse parts are packaged (box, suitcase, bag, etc.), they must be carefully inspected. Packaging the dismembered parts of a corpse is often accompanied by tying them with rope, thread, or electric or telephone cable. In such situations, it is necessary to study how the knots are tied to identify the profession of the person who tied the knot. The material itself used to tie the packaged body parts may represent important material evidence for identifying the same material that may be discovered later in searches of suspected persons. To conduct an examination of the dismembered parts of the corpse at the location of their discovery, it is necessary to remove the ropes and other materials used for tying. In this context, it is important to note that the knots should not be untied, and the packaging material should be cut from the opposite side of the knot and then immediately sewn to close the cut ends[16, p.18].

Equally important is a careful examination and description of the packaging material itself, which may consist of clothing pieces, bags, dense paper, etc. A detailed description of the packaging material, especially the clothing

clară despre calitatea materialului din care este fabricată, culoarea, croiala, caracteristicile cusăturii, diverse pete pe ea, care pot fi cu succes folosite în cercetarea infracţiunii. Dacă este descoperită îmbrăcăminte, cum ar fi un palton sau pantaloni, toate buzunarele trebuie întoarse, conţinutul lor, inclusiv praful, trebuie descris cu atenţie şi colectat în pungi separate şi curate. Este necesar să se examineze cu atenţie îmbrăcămintea în spatele reverelor, în buzunarele pentru ceasuri şi în alte locuri similare, unde pot fi găsite obiecte care să ajute la stabilirea unor circumstanţe importante pentru procesul penal.

Pe îmbrăcăminte, pe sacul în care pot fi înfăşurate părţi dezmembrate ale unui cadavru, pe hârtie şi pe alte materiale folosite pentru ambalare pot exista diverse etichete, inscripţii şi alte semne, prin care uneori se reuşeşte stabilirea proprietarului acestor obiecte. Astfel de semne, în unele cazuri, pot oferi posibilitatea de a descoperi rapid o infracţiune.

Îmbrăcămintea şi alte materiale care pot fi folosite pentru ambalarea părţilor dezmembrate ale unui cadavru pot aparţine atât victimei, cât şi infractorilor. În legătură cu acest aspect, întotdeauna trebuie avut în vedere posibilitatea stabilirii pentru identificare a părţilor de îmbrăcăminte şi a materialului de ambalare descoperite în timpul percheziţiilor la persoanele bănuite. Modul în care sunt ambalate părţile dezmembrate ale unui cadavru ar trebui, de asemenea, să atragă atenţia, deoarece unele caracteristici ale ambalării, nodurilor şi alte detalii, stabilite în timpul examinării, pot oferi posibilitatea de a trage concluzii despre personalitatea infractorului.

Materialul de ambalare (hârtie, pânză, articole de îmbrăcăminte şi lenjerie de pat) serveşte ca probă materială importantă, aşa că descrierea acestuia este obligatorie. După caracterizarea materialului de ambalare, se descriu în detaliu hainele care au rămas pe cadavrul dezmembrat. Se menţionează obligatoriu mărimea, desenul şi culoarea, caracteristicile finisajului, mirosul, deteriorările şi alte particularităţi. Uneori, pe piele, în absenţa hainei, pot fi identificate urme de reflecţie ale unor părţi de îmbrăcăminte, care pot indica prezenţa pe cadavru, înainte de dezmembrare, a unor elemente precum slip, sutien, curea şi alte accesorii vestimentare.

in which the dismembered parts of a corpse could have been wrapped, is essential. It is not enough to limit oneself to naming a specific piece of clothing and general instructions that do not provide a clear idea of the quality of the material from which it is made, color, cut, stitching characteristics, various stains on it, which can be successfully used in the investigation of the crime. If clothing, such as a coat or trousers, is discovered, all pockets must be turned out, their contents, including dust, must be carefully described and collected in separate clean bags. It is necessary to carefully examine the clothing behind lapels, in watch pockets, and in other similar places where objects that may help establish important circumstances for the criminal proceedings may be found.

On clothing, on the bag in which dismembered parts of a corpse may be wrapped, on paper, and on other packaging materials, there may be various labels, inscriptions, and other signs, through which sometimes the owner of these objects can be quickly determined. Such signs, in some cases, may provide the opportunity to quickly discover a crime.

Clothing and other materials that can be used for packaging dismembered parts of a corpse may belong to both the victim and the perpetrators. In connection with this aspect, the possibility of identifying clothing parts and packaging material with those discovered during searches of suspected persons should always be considered. The way in which the dismembered parts of a corpse are packaged should also draw attention, as some packaging characteristics, knots, and other details established during the examination can provide the opportunity to draw conclusions about the personality of the perpetrator.

The packaging material (paper, fabric, clothing items, and bed linen) serves as important material evidence, so its description is mandatory.

After characterizing the packaging material, the clothing remaining on the dismembered corpse must be described in detail. The size, design, and color, finishing characteristics, odor, damage, and other particularities must be mentioned. Sometimes, on the skin, in the absence of clothing, traces of reflection of clothing parts can be identified, which may indicate the presence on the corpse, before dis-

La descoperirea capului detaşat al cadavrului, acesta este fotografiat iniţial la locul unde a fost găsit, iar apoi se trece la examinare. Se face o descriere conform regulilor gabitologiei judiciare prin metoda portretului verbal. Se acordă o atenţie deosebită descrierii semnelor particulare păstrate pe cap: alunițe, pete de naştere, cicatrici, răni, arsuri, urme ale intervenţiilor chirurgicale. La descrierea acestor semne, se menţionează locaţia, forma, dimensiunea, culoarea şi alte caracteristici importante. Semnele particulare sunt fotografiate folosind tehnica fotografierii la scară.

Uneori, capul cadavrului este supus diferitelor modificări, cum ar fi îndepărtarea globilor oculari, a cochiliilor urechilor, a nasului şi a altor părţi ale feţei. În unele cazuri, infractorii recurg chiar la scalparea părţii cu păr a capului pentru a împiedica posibilitatea de identificare a persoanei ucise. Ocazional, capul şi alte părţi ale cadavrului sunt supuse arderii [12].

Întrebarea privitoare la timpul necesar pentru incinerarea unui cadavru poate fi rezolvată aproximativ, ţinând cont de circumstanţele specifice existente la faţa locului. Este cunoscut faptul că un corp de adult se arde în cuptoarele crematoriului la o temperatură de aproximativ 1000° C în decurs de 1-1,5 ore, în timp ce cadavrele copiilor şi părţile desprinse ale cadavrelor ard mai repede. Au fost raportate cazuri de ardere completă a cadavrelor cu prealabilă dezmembrare în cuptoarele obişnuite în doar câteva ore. În acest proces, de obicei, iese fum de culoare neagră cu miros de carne arsă [6, p.257].

În cazul în care sunt descoperite mâini desprinse, pe lângă caracteristicile generale, se descriu particularităţile desenelor papilare de pe degete (tip, caracteristici ale desenului, leziuni). La examinarea picioarelor desprinse, se măsoară lungimea piciorului, dimensiunea gambelor şi a coapsei, se descriu cicatricile, rănile, urmele de vătămare etc., se fixează semnele care indică posibila invaliditate a victimei, defectele oaselor coapsei şi gambei şi alte caracteristici care pot avea valoare la prezentarea spre recunoaştere.

La examinarea trunchiului, se înregistrează caracteristicile sexului, lungimea părţii desprinse, lăţimea umerilor şi taliei, constituţia fizică, prezenţa sau absenţa membrelor sau a părţilor acestora, coapse, organe genitale, starea şi leziunile pielii, culoarea acesteia, memberment, of elements such as underwear, bras, belts, and other clothing accessories.

When the detached head of the corpse is discovered, it is initially photographed at the location where it was found, and then examination is carried out. A description is made according to the rules of judicial gabitology using the verbal portrait method. Special attention is paid to describing the particular signs preserved on the head: moles, birthmarks, scars, wounds, burns, traces of surgical interventions. When describing these signs, the location, shape, size, color, and other important characteristics are mentioned. Special signs are photographed using the scale photography technique[12].

Sometimes, the head of the corpse undergoes various modifications, such as the removal of the eyeballs, earlobes, nose, and other parts of the face. In some cases, perpetrators even resort to scalping the hairy part of the head to prevent the identification of the deceased person. Occasionally, the head and other parts of the corpse are subjected to burning. The question regarding the time required for the cremation of a corpse can be roughly resolved, taking into account the specific circumstances existing at the scene. It is known that an adult body burns in crematorium ovens at a temperature of approximately 1000°C within 1-1.5 hours, while children's corpses and detached parts of corpses burn faster. Cases have been reported of complete burning of dismembered corpses in ordinary ovens in just a few hours. In this process, usually, black smoke with the smell of burnt flesh emerges[6, p.257].

When detached hands are discovered, in addition to the general characteristics, the particularities of the fingerprint patterns on the fingers (type, characteristics of the pattern, injuries) are described. When examining detached feet, the length of the foot, the size of the calves and thighs are measured, scars, wounds, traces of injury, etc. are described, signs indicating the possible disability of the victim, defects in the thigh and leg bones, and other features that may be relevant for identification are noted.

When examining the torso, the characteristics of the sex, the length of the detached part, the width of the shoulders and waist, physical constitution, the presence or absence

murdării, prezența rănilor pe trunchi, caracteristicile acestora, dimensiunea și amplasarea lor. O importanță deosebită o are descrierea amănunțită a caracteristicilor mâinilor și picioarelor desprinse (dimensiuni, anomalii de dezvoltare, semne de boli, bătături, starea oaselor, murdărie etc.). Bucățile de piele tăiate de către criminal de pe părțile dezmembrate ale cadavrului indică îndepărtarea unor indici individuali – tatuaje, aluniţe, cicatrici, etc.

În timpul examinării încălțămintei, se acordă o atenție deosebită tălpilor, deoarece pe acestea pot fi descoperite uneori impurități absente la locul unde au fost găsite părțile cadavrului. De exemplu, noroi, var, diverse vopsele. Acest aspect indică faptul că locul unde au fost descoperite părțile cadavrului nu este și locul de deces al victimei.

Ofițerul de urmărire penală ia măsuri pentru a căuta părțile lipsă ale cadavrului. În acest scop, zona unde au fost descoperite părțile cadavrului este cercetată în detaliu. În cazul în care este necesară căutarea părților cadavrului pe o arie extinsă (în câmp, în pădure), pentru realizarea acestei acțiuni pot fi implicați alți angajați ai poliției sau alte persoane.

În cazul descoperirii oricăror părți ale unui cadavru dezmembrat în apă, se examinează fundul râului sau al obiectului acvatic cu ajutorul scafandrilor [9]. Părțile dezmembrate ale unui cadavru sunt dificil de detectat în obiecte acvatice, iar în plus, ele se deteriorează rapid și sunt distruse de către unelevietăți acvatice, precum șobolanii de apă, racii, peștii etc. [6]

În timpul examinării părților corpului, este necesar să se acorde o atenție deosebită liniilor de dezmembrare, caracterului pielii la marginile plăgilor tăiate, pilite, tocate, secționate sau la frânturi ale oaselor, precum și sângerărilor. Cu ajutorul unei lupe, suprafețele de separare ale oaselor și cartilajelor sunt investigate pentru a detecta urmele lăsate de instrumentul de dezmembrare.

Examinând zonele de dezmembrare se poate deduce modul și instrumentul folosit la dezmembrarea unei anumite părți a corpului; dacă separarea a fost făcută într-un singur moment sau nu, dacă a fost utilizat un singur instrument sau mai multe. Uneori, modul de separare poate oferi informații relevante despre profesia persoanei care a efectuat dezmembrarea. Părțile dezmembrate ale cadavrului

of limbs or parts thereof, thighs, genital organs, the condition and injuries of the skin, its color, dirt, the presence of wounds on the torso, their characteristics, size, and location are recorded.

Special attention is paid to a detailed description of the characteristics of the detached hands and feet (dimensions, developmental anomalies, signs of diseases, calluses, the condition of the bones, dirt, etc.).

Pieces of skin cut by the criminal from the detached parts of the corpse indicate the removal of individual identifiers - tattoos, moles, scars, etc.

During the examination of footwear, special attention is paid to the soles, as impurities sometimes absent at the place where the parts of the corpse were found can be discovered on them. For example, mud, lime, various paints. This aspect indicates that the place where the parts of the corpse were discovered is not the place of the victim's death.

The criminal investigation officer takes measures to search for missing parts of the corpse. For this purpose, the area where the parts of the corpse were discovered is thoroughly examined. If it is necessary to search for parts of the corpse over a large area (in the field, in the forest), other police officers or other persons may be involved in carrying out this action.

In case any parts of a dismembered corpse are discovered in water, the bottom of the river or aquatic object is examined with the help of divers[9].. Dismembered parts of a corpse are difficult to detect in aquatic objects, and moreover, they deteriorate rapidly and are destroyed by aquatic animals, such as water rats, crayfish, fish, etc. [6].

During the examination of body parts, special attention should be paid to the lines of dismemberment, the character of the skin at the edges of the cut, ground, chopped, sectioned, or fractured wounds, as well as bleeding. With the help of a magnifying glass, the separation surfaces of the bones and cartilages are investigated to detect traces left by the dismemberment instrument. By examining dismemberment zones, it can be inferred the manner and instrument used to dismember a certain part of the body; whether the separation was made in one moment or not, whether a single instrument or multiple were used. Sometimes, the mode of separation

trebuie să fie măsurate. Pe pielea acestora pot apărea adâncituri de la îmbrăcăminte, oferind uneori posibilitatea de a presupune cum era îmbrăcată persoana înainte de dezmembrare.

De exemplu, pot fi descoperite adâncituri de la o cămaşă de tricot, sutien, nasturi, curea etc. Identificarea acestor semne poate avea o importanţă semnificativă la cercetarea infracţiunii, în special în ceea ce priveşte identitatea cadavrului dezmembrat necunoscut. Detaliilor specifice, care indică profesia decedatului, ar trebui acordată o atenţie sporită. Starea mâinilor, forma unghiilor, murdărirea de sub ele, prezenţa sau absenţa bătăturilor pe mâini, starea tălpilor – toate acestea, împreună cu alte semne, pot avea relevanţă. Modificările pielii de pe anumite părţi ale cadavrului pot indica diferite afecţiuni sau operaţii suferite, iar prezenţa cicatricilor de la sarcină, pe pielea abdomenului, poate indica apartenenţa părţilor corpului la o femeie care a avut naşteri.

Organele interne sau părţi din acestea trebuie, de asemenea, descrise în detaliu. Trebuie avut în vedere că, în anumite cazuri, la descoperirea părţilor dezmembrate ale unui cadavru feminin, pot lipsi atât organele genitale externe, cât şi cele interne.

Prin modul în care acestea sunt îndepărtate, uneori se poate determina că au fost scoase de către o persoană cu cunoştinţe anatomice solide. De obicei, îndepărtarea organelor genitale externe şi interne, împreună cu separarea glandelor mamare, se observă în acele cazuri în care criminalul doreşte să ascundă faptul că victima era însărcinată. Aceasta poate avea loc în cazul dezmembrării cadavrului unei femei al cărei deces a survenit, de exemplu, din cauza unei embolii a aerului sau din alte motive în urma unui avort criminal. Înlăturarea organelor genitale poate fi, de asemenea, asociată cu o infracţiune sexuală.

La examinarea părţilor dezmembrate ale unui cadavru, este important să se acorde atenţie stării ţesuturilor pentru a stabili dacă acestea au fost supuse unei înmuieri prelungite în apă. Aceasta se efectuează în mod obişnuit cu scopul îndepărtării sângelui din ţesuturi pentru a evita scurgerea acestuia prin materialul de ambalare. În astfel de cazuri, sângele nu este, de obicei, detectat pe materialul de ambalare. E important de fixat că o stare similară a ţesuturilor dezmembrate ale unui cadavru se

can provide relevant information about the profession of the person who performed the dismemberment. Dismembered parts of the corpse must be measured. Indentations from clothing may appear on their skin, sometimes providing the possibility to assume how the person was dressed before dismemberment. For example, indentations from a knit shirt, bra, buttons, belt, etc. Identifying these signs can be significantly important in investigating the crime, especially regarding the identity of the dismembered unknown corpse. Specific details indicating the profession of the deceased should be given special attention. The condition of the hands, the shape of the nails, the dirt underneath them, the presence or absence of calluses on the hands, the condition of the soles - all these, together with other signs, can be relevant. Skin modifications on certain parts of the corpse may indicate different conditions or surgeries suffered, and the presence of scars from pregnancy on the abdomen skin may indicate the affiliation of body parts to a woman who has had births. Internal organs or parts thereof must also be described in detail. It should be noted that, in certain cases, both the external and internal genital organs may be missing when discovering the dismembered parts of a female corpse. By the way they are removed, sometimes it can be determined that they were taken out by a person with solid anatomical knowledge. Usually, the removal of external and internal genital organs, along with the separation of mammary glands, is observed in those cases where the perpetrator wants to hide the fact that the victim was pregnant. This can occur in the case of dismembering the corpse of a woman whose death occurred, for example, due to an air embolism or other reasons following a criminal abortion. The removal of genital organs can also be associated with a sexual offense.

When examining the dismembered parts of a corpse, it is important to pay attention to the condition of the tissues to determine if they have been subjected to prolonged soaking in water. This is usually done to remove blood from tissues to prevent it from leaking through the packaging material. In such cases, blood is usually not detected on the packaging material. It is important to note that a similar condition of the dismembered tissues of a corpse can be created as a result of their exposure to a liquid

poate crea ca rezultat al faptului că acestea au stat într-un mediu lichid sau chiar în aer, expuse la ploaie. Cu toate acestea, la o examinare atentă, uneori se poate constata că ţesuturile prezintă semne de influenţă a apei (înmuiere), în timp ce materialul de ambalare este umed doar în anumite locuri.

Descoperirea unor bucăţi mici de ţesut moale în urma dezmembrării cadavrului ar trebui să determine ofiţerul de urmărire penală să examineze cu atenţie sistemul de canalizare, prin care de obicei criminalii elimină astfel de fragmente. O descriere detaliată a caracteristicilor părţilor dezmembrate (dimensiuni, starea oaselor, semne de boli, anomalii de dezvoltare, bătături) are o importanţă semnificativă. Toată metoda de descriere a cadavrului trebuie să vizeze stabilirea posibilităţilor de identificare a defunctului, genul său, vârsta, înălţimea, semne distinctive, cauza şi momentul decesului, precum şi caracterul dezmembrării [13, p.30].

Posibilele instrumente de dezmembrare, urme de sânge, fire de păr, mici bucăţi de ţesut corporal pe diferite obiecte sunt uneori descoperite şi trebuie ridicate în timpul examinării detaliate a locului unde au fost găsite părţile dezmembrate ale cadavrului şi în zonele înconjurătoare. Este important să se ţină cont de faptul că acţiunea insectelor şi a animalelor poate imita o varietate de leziuni, iar fenomenele de putrefacţie pot distorsiona aspectul şi dimensiunile leziunilor pe piele, în alte ţesuturi şi organe [11, p.192].

Cu referire la dezmembrarea cadavrului de către animale necesită de menţionat că „plăgile muşcate poartă, de obicei, amprentele specifice unei specii. De regulă, leziunile se localizează pe porţiunile mai subţiri ale corpului (antebraţ, gambă), pe suprafeţele diametral opuse. Leziunile produse de gheare sunt reprezentate în special de excoriaţii şi plăgi liniare, dispuse paralel. Unele animale, la lovirea cu coarnele, provoacă plăgi profunde cu lezarea organelor, cavităţilor toracică şi abdominală" [2, p.45].

În cazul în care cadavrul a fost dezmembrat prin utilizarea dispozitivelor explozive trebuie să cunoaştem că „presiunea excesivă a gazelor formate în timpul exploziei poate face imense distrugeri, inclusiv ale corpului uman. Părţile dezmembrate ale corpului pot fi aruncate la distanţe mari. În cazurile exploziei învecinate asupra corpului acţionează unda de detor even in the air, exposed to rain. However, upon careful examination, sometimes it can be found that the tissues show signs of water influence (softening), while the packaging material is wet only in certain places. The discovery of small pieces of soft tissue during the dismemberment of the corpse should prompt the criminal investigator to carefully examine the sewage system, through which criminals usually dispose of such fragments.

A detailed description of the characteristics of the dismembered parts (dimensions, bone condition, signs of diseases, developmental anomalies, bruises) is significantly important. The entire method of describing the corpse must aim to establish the possibilities of identifying the deceased, their gender, age, height, distinctive features, cause and time of death, as well as the nature of dismemberment[13, p.30].

Possible dismemberment tools, blood traces, hair strands, small pieces of body tissue on various objects are sometimes discovered and must be collected during the detailed examination of the location where the dismembered parts of the corpse were found and in the surrounding areas.

It is important to consider that the action of insects and animals can mimic a variety of injuries, and decomposition phenomena can distort the appearance and dimensions of skin lesions, as well as in other tissues and organs[11, p.192].

Regarding dismemberment by animals, it is necessary to mention that „bitten wounds usually bear the specific imprints of a species. Typically, injuries are located on the thinner portions of the body (forearm, calf), on diametrically opposite surfaces. Claw injuries are mainly represented by abrasions and linear wounds arranged parallel. Some animals, when striking with horns, cause deep wounds with organ damage, thoracic and abdominal cavities"[2, p.45].

In cases where the corpse has been dismembered using explosive devices, it should be noted that „the excessive pressure of gases formed during the explosion can cause immense damage, including to the human body. Dismembered parts of the body can be thrown at great distances. In cases of nearby explosion, the body is affected by the blast wave and par-

naţie şi particulele substanţelor explozibile, iar la explozia dispozitivelor cu înveliş metalic se observă acţiunea multiplelor schije. În aceste condiţii se produce distrugerea ţesuturilor şi deplasarea unor părţi dezmembrate la distanţe considerabile. Volumul şi caracterul leziunilor vor depinde şi de poziţia victimei în momentul exploziei" [2, p.177].

„Cadavrul poate fi dezmembrat şi ca urmare a acţiunii roţilor trenului asupra corpului victimei. În acest caz are loc comprimarea corpului între roată şi şina metalică. Contactul primar este realizat de rebordul roţii, care este proeminent faţă de roată, comprimă corpul şi îl secţionează ca foarfecile".

O.H. Porkşeian identifică următoarele leziuni tipice, rezultate din impactul cu roţile trenului: 1) banda de comprimare; 2) banda de ştergere; 3) decapitarea (detaşarea capului de corp); 4) leziuni semnificative ale capului cu decolarea pielii; 5) dezmembrarea corpului; 6) detaşarea membrelor cu formarea fracturilor tipice ale oaselor tubulare [15, p.151].

„Banda de comprimare se formează prin acţiunea roţii şi şinei asupra corpului şi se localizează la nivelul detaşării corpului, capului şi membrelor; în cazul dezmembrării corpului, banda de comprimare se va depista doar pe acea porţiune a corpului care, în momentul traversării, era situată în afara căii ferate. Marginea care corespunde cu rebordul este mai regulată şi poate fi cu depuneri de ulei, pe când marginea opusă este relativ mai curată şi neregulată. Aceasta se explică prin acţiunea de secţionare a rebordului roţii. Pe marginea suprafeţei supuse acţiunii roţii pot fi stabilite lambouri unghiulare, vârfurile cărora sunt orientate în direcţia deplasării transportului feroviar.

În locul contactului primar, pe suprafaţa benzii de comprimare se formează o excoriaţie numită pişcătură primară, care indică poziţia victimei în raport cu trenul. Gradul de exprimare a benzii de comprimare este direct proporţional cu caracterul hainelor de pe corpul victimei. Pe suprafaţa benzii de comprimare se pot observa rupturi ovale sau rotunde ale pielii.

Banda de ştergere se formează în urma ştergerii suprafeţelor laterale ale roţii de piele sau de haine. Benzile de ştergere pot fi observate de ambele părţi ale benzii de comprimare. Comprimarea corpului între şină şi roată generează distrugeri însemnate ale ţesuturilor moa-

ticles of explosive substances, while in the explosion of devices with metallic casing, the action of multiple fragments is observed. Under these conditions, tissue destruction occurs and dismembered parts are displaced considerable distances. The volume and nature of the injuries will also depend on the victim's position at the time of the explosion"[2, p.177].

„The corpse can also be dismembered as a result of the action of train wheels on the victim's body. In this case, the body is compressed between the wheel and the metal rail. The primary contact is made by the wheel flange, which protrudes from the wheel, compresses the body, and cuts it like scissors."

O.H. Porkşeian identifies the following typical injuries resulting from the impact with train wheels: 1) compression band; 2) scraping band; 3) decapitation (detachment of the head from the body); 4) significant head injuries with skin detachment; 5) body dismemberment; 6) detachment of limbs with typical fractures of tubular bones[15, p.151].

„The compression band is formed by the action of the wheel and rail on the body and is located at the detachment level of the body, head, and limbs. In the case of body dismemberment, the compression band will be detected only on that portion of the body which, at the time of crossing, was situated outside the railway track. The edge corresponding to the flange is smoother and may have oil deposits, while the opposite edge is relatively cleaner and irregular. This is explained by the cutting action of the wheel flange. Angular flaps can be established on the edge surface subjected to the action of the wheel, the tips of which are oriented in the direction of railway transport. At the primary contact site, a primary abrasion called a pinch mark is formed on the surface of the compression band, indicating the victim's position in relation to the train. The degree of expression of the compression band is directly proportional to the nature of the victim's clothing. Oval or round skin ruptures can be observed on the surface of the compression band. The scraping band is formed as a result of the scraping of the wheel's lateral surfaces by skin or clothing. Scraping bands can be observed on both sides of the compression band. Compression of the body between the rail and the wheel generates significant soft tissue and

le şi osos la acest nivel şi formarea unui defect cuneiform.

Forma defectului este determinată de diferenţa dintre lăţimea şinei şi a roţii. Defectul cuneiform are în secţiune formă triunghiulară şi este orientat cu baza spre roată" [2, p.238].

În cazul în care un cadavru ajunge într-o transmisie mecanică, poate avea loc chiar şi o dezmembrare multiplă a corpului. În astfel de situaţii, nu întotdeauna este posibil să se determine cu precizie dacă a avut loc un accident, o sinucidere sau o crimă [6, p.127].

Când o persoană cade, leziunile apar ca rezultat al impactului corpului cu o suprafaţă dură. De obicei, acest lucru duce la o traumă masivă cu fracturi multiple ale oaselor, zdrobire şi uneori chiar dezmembrare a corpului [6, p.231]. Dezmembrarea corpului, este posibilă şi atunci când acesta intră în contact cu un obiect precum un copac, un gard etc. În timpul căderii sau alunecării unui corp de la înălţime, pielea şi muşchii pot suferi rupturi [6, p.234].

La examinarea părţilor corpului, trebuie examinată posibilitatea ca dezmembrarea să fi fost realizată cu ajutorul unui vehicul în mişcare. De asemenea, trebuie eliminată posibilitatea descompunerii cadavrului prin putrefacţie. Desigur, în astfel de cazuri, o singură examinare a părţilor cadavrului la locul descoperirii nu este suficientă. Ele trebuie supuse ulterior unei investigaţii medico-legale detaliate.

Privitor la subiectul descompunerii cadavrului, necesită de menţionat că acest proces decurge mai lent în cazul intoxicării cu cianură, sulf, acid carbolic şi alte substanţe similare. Administrarea acestor otrăvuri în organism duce la conservarea cadavrului. În cazul dezmembrării cadavrelor, părţile corpului se descompun mai lent din cauza pierderii de sânge şi uscării mai rapide [6, p.65].

La descoperirea unei părţi a cadavrului fără cap sau în cazurile în care capul a fost supus, de exemplu, acţiunii focului, scalpării şi altor deteriorări, este întotdeauna important să se aibă în vedere faptul că astfel criminalii iau măsuri pentru a preveni identificarea decedatului. De obicei, acest lucru este făcut de persoane apropiate sau bine cunoscute victimei. În cadrul examinării la faţa locului unde au fost descoperite părţi dezmembrate ale cadavrului, trebuie să fie inspectate cu atenţie cuptoarele, în care ar fi putut să ardă părţi separate ale cadavrului şi obiec-

bony tissue damage at this level and the formation of a wedge-shaped defect. The shape of the defect is determined by the difference between the width of the rail and the wheel. The wedge-shaped defect has a triangular shape in cross-section and is oriented with the base towards the wheel"[2, p. 172].

In cases where a body ends up in a mechanical transmission, even multiple dismemberments of the body can occur. In such situations, it is not always possible to determine with precision whether an accident, suicide, or homicide occurred[6, p.127].

When a person falls, injuries occur as a result of the body's impact with a hard surface. Usually, this leads to massive trauma with multiple bone fractures, crushing, and sometimes even dismemberment of the body. Body dismemberment can also occur when the body comes into contact with an object such as a tree, a fence, etc. During a fall or slip from a height, the skin and muscles can suffer tears.

When examining the body parts, the possibility that dismemberment was performed with the help of a moving vehicle must be ruled out[6, p.231]. Also, the possibility of the corpse decomposing due to putrefaction must be eliminated. Of course, in such cases, a single examination of the body parts at the discovery site is not sufficient. They must subsequently undergo a detailed forensic examination[6, p.234].

Regarding the subject of corpse decomposition, it should be noted that this process proceeds more slowly in cases of poisoning with cyanide, sulfur, carbolic acid, and other similar substances. The administration of these poisons into the body leads to the preservation of the corpse. In cases of corpse dismemberment, the body parts decompose more slowly due to blood loss and faster drying[6, p.65].

When discovering a part of the body without a head or in cases where the head has been subjected, for example, to fire action, scalping, and other damages, it is always important to consider that in such cases, criminals take measures to prevent the identification of the deceased. Usually, this is done by individuals close to or well-known to the victim. During the on-site examination where dismembered parts of the body were discovered, ovens where separate parts of the body could have been burned and objects belonging to the

tele care aparţineau persoanei omorâte. Toaletele, atât cele din interiorul locuinţei, cât şi cele din curte, gropile de gunoi, subsolurile, podurile şi alte locuri în care criminalii ar fi putut arunca părţi separate ale cadavrului sau obiecte care îi aparţineau decedatului, trebuie supuse, de asemenea, unei examinări atente. În plus, atenţia trebuie îndreptată către diverse obiecte care ar fi putut fi folosite nu numai pentru ucidere, ci şi pentru dezmembrarea cadavrului. Descoperirea urmelor de sânge pe acestea şi compararea lamelor cu suprafaţa de tăiere a ţesuturilor moi şi a oaselor în unele cazuri pot oferi date valoroase, permiţând elaborarea versiunii că dezmembrarea cadavrului a fost realizată cu acele obiecte (topor, cuţit, etc.).

CONCLUZII.

Tactica examinării cadavrului dezmembrat la faţa locului este determinată de particularităţile ambianţei, care împreună cu alţi factori au condiţionat modul în care a fost comisă infracţiunea şi mecanismul de creare a urmelor. Pentru a efectua o cercetare corectă la faţa locului a cadavrului dezmembrat, este crucială o cooperare strânsă între specialistul criminalist, medicul legist şi ofiţerul de urmărire penală.

murdered person must be carefully inspected. Toilets, both inside the home and in the yard, garbage pits, basements, attics, and other places where criminals could have disposed of separate parts of the body or objects belonging to the deceased must also be carefully examined. Similarly, attention should be paid to various objects that could have been used not only for killing but also for dismembering the body. Discovering blood traces on these and comparing the blades with the cutting surface of soft tissues and bones in some cases can provide valuable data, allowing the advancement of the version that the dismemberment of the body was done with those objects (axe, knife, etc.).

CONCLUSIONS.

The tactics of examining a dismembered body on-site are determined by the peculiarities of the environment, which together with other factors have conditioned the way the crime was committed and the mechanism of creating traces.

For successful research of a dismembered body on-site, close cooperation between the forensic specialist, the forensic doctor, and the criminal investigator is crucial.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Aioniţoaie C., Bercheşan V. Tratat de metodică criminalistică, vol. I. [Treatise on Criminalistics Methodology, Vol. I]. Craiova: Carpaţi, 1972, p.72.
2. Baciu Gh. Traumatismele mecanice în aspect medico-legal [Mechanical Injuries in Forensic Aspect] / Baciu Gheorghe, Pădure Andrei, Şarpe Vasile; Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţanu". Catedra Medicină Legală. - Ch.: CEP Medicina, 2008.
3. Badia Andrian, Golubenco Gheorghe. Criminalistică: Partea 1. Fundamente teoretice; Tehnica criminalistică. [Criminalistics: Part 1. Theoretical Foundations; Criminalistic Technique] / USEM (Caiet de curs). Ch.: Tipografia Centrală, 2018, p.53.
4. Codul de procedură penală al Republicii Moldova [Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova]: nr. 122-XV din 14 martie 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248.
5. Fotografia şi video-înregistrarea judiciară [Photography and Judicial Video Recording]. https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/criminalistica/fotografia-si-video-inregistrarea-judiciara/ [accesat: 25.01.2024].
6. https://studylib.ru/doc/596893/osmotr-mesta-proisshestviya-i-trupa-na-meste-ego-obnaruzheniya [accesat: 19.01.2024].
7. Ostavciuc D., Rusnac C. Coliziuni şi lacune procesuale penale şi criminalistice privind examinarea cadavrului conform legislaţiei Republicii Moldova [Collisions and Procedural Gaps in Criminal Procedure and Criminalistics Regarding Cadaver Examination According to the Legislation of the Republic of Moldova]. În: Provocări şi strategii în ordinea şi siguranţa publică, ediţia a IX-a, Vol. I, MAI Academia

de Poliție „ALEXANDRU IOAN CUZA”, 24-25.05.2023, București, România, 2023.
8. The Corpse as a Scene. https://www.crime-scene-investigator.net/corpse.html[accesat: 12.01.2024].
9. Глазырин Ф.В. Осмотр места происшествия – как источник получения информации о личности преступника [Crime Scene Examination - a Source of Obtaining Information about the Perpetrator’s Identity]. Труды высшей школы МВД СССР. Вып. 34., - М. 1972.
10. Леви А. А. Осмотр места происшествия. Справочник следователя [Crime Scene Examination: Investigator’s Handbook].– М.: Юридич. лит-ра. 1982.
11. Матышев А. А. Осмотр трупа на месте его обнаружения [Examination of the Scene and the Corpse at the Place of Discovery]. – СПб: Изд-во «Лань», 1997.
12. Осмотр места происшествия и трупа на месте его обнаружения [Examination of the Scene and the Corpse at the Place of Discovery]. https://studfile.net/preview/6703219/page:15/ [accesat: 16.01.2024].
13. Осмотр трупа на месте его первоначального обнаружения: учебно-методическое пособие [Examination of the Corpse at the Initial Place of Discovery: Educational and Methodological Guide] / сост. В.И. Витер, А.Ю. Вавилов. - Ижевск, 2008.
14. Особенности осмотра места происшествия при обнаружении расчлененного трупа [Specifics of Crime Scene Examination When a Dismembered Body is Discovered]. https://pravo.studio/kriminalisticheskaya-taktika/osobennosti-osmotra-mesta-proisshestviya-pri-75119.html [accesat: 16.01.2024].
15. Поркшеян О.Х. Судебно-медицинская экспертиза при железнодорожных происшествиях [Forensic Medical Examination in Railway Incidents]. Москва, 1965.
16. Учебно-методическая разработка к практическому занятию по судебной медицине [Educational and Methodological Development for Practical Training in Forensic Medicine]. http://www.grsmu.by/files/file/university/cafedry/sudebnoi-medicinu/files/osmotr_mesta_proish.pdf [accesat: 27.01.2024].

About the authors:

Nicolai LEVANDOVSKI,

PhD,
Comrat State University,
e-mail: levandovski@mail.ru
ORCID ID: 0000-0003-2926-0204

Constantin RUSNAC,

PhD, associate professor
Head of the Chair of Criminal Procedure, Forensics and Information Security,
Academy ”Ștefan cel Mare” of MIA,
e-mail: constantin.rusnac@mai.gov.md
ORCID ID: 0000-0002-8122-7711

Despre autor:

Nicolai LEVANDOVSKI,

doctor în drept,
Universitatea de Stat din Comrat,
e-mail: levandovski@mail.ru
ORCID: 0000-0003-2926-0204

Constantin RUSNAC,

doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei Procedură penală, criminalistică și securitate informațională,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: constantin.rusnac@mai.gov.md
ORCID: 0000-0002-8122-7711

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 351.74 DOI 10.5281/zenodo.13933196

COMUNICAREA CA ELEMENT STRATEGIC AL INTERVENȚIEI PROFESIONALE A FUNCȚIONARILOR PUBLICI CU STATUT SPECIAL ȘI A CARABINIERILOR DIN CADRUL MAI

Andrian CIUMAC,
doctorand
Gheorghe MOTROI

Doar printr-o comunicare eficientă, profund încărcată de concludență, funcționarii publici cu statut special și carabinierii din cadrul Ministerului Afacerilor Interne pot avea sorți de izbândă în determinarea indivizilor de a se supune la cerințele legitime, drept o soluție unică care poate fi aplicată în scopul curmării incidentelor și evitării violențelor. Iar acest excepțional instrument, „Comunicarea", cu adevărat își va desfășura proprietățile extraordinare doar în circumstanțele în care utilizatorul său îi va cunoaște la perfecție particularitățile caracteristice, avantajele și dezavantajele, compatibilitățile și incompatibilitățile, mecanismele, funcționalitatea, eficiența, influența și efectele acestuia.

Cuvinte-cheie: intervenție profesională, comunicare, eficient, securitate, competență, gestionare, conflict, mijloace, violent.

COMMUNICATION AS A STRATEGIC ELEMENT OF THE PROFESSIONAL INTERVENTION OF PUBLIC OFFICERS WITH SPECIAL STATUS AND OF THE CARABINEERS FROM THE FRAMEWORK OF THE MIA

Andrian CIUMAC,
PhD student
Gheorghe MOTROI

Only through effective communication, deeply charged with conclusion, the civil servants with special status and the carabineers within the Ministry of Internal Affairs, can be successful in attracting and determining individuals to submit to legitimate demands, as a unique solution to avoid violence which can be applied for the purpose of incidents' resolving. And this exceptional tool "Communication", will truly unleash its extraordinary properties, only in the circumstances in which its user will know perfectly its characteristic features, advantages and disadvantages, compatibilities and incompatibilities, mechanisms, functionality, efficiency, influence and its effects.

Keywords: professional intervention, communication, efficient, security, competence, administration, conflict, means, violent.

INTRODUCERE.

„Doua monologuri nu fac un dialog"
Jeff Daly [11]

Analizând citatul designerului american Jeff Daly, etalat mai sus, putem afirma hotărât că, în esenţă, morala acestei sentinţe nu se rezumă la un dialog în calitate de proces, care ar presupune doar o modalitate de expunere, reprodusă din perspectiva unei convorbiri dintre doi sau mai mulţi indivizi. Morala acestui citat fără echivoc ne îndreaptă atenţia la importanţa unei comunicări umane eficiente, drept un mod strategic şi esenţial al influenţei mutuale realizate în plan psihosocial. Anume o astfel de comunicare este capabilă să consolideze şi să amelioreze legăturile interumane, prin asi-

INTRODUCTION.

"Two monologues do not make a dialogue"
Jeff Daly [11]

Analyzing the quote from the American designer Jeff Daly, displayed above, we can firmly affirm that, in essence, his morality does not boil down to a dialogue as a process, which would only involve a way of exposure, reproduced from the perspective of a conversation between two or several individuals. The moral of this unequivocal quote directs our attention to the importance of effective human communication as a strategic and essential way of mutual influence achieved on a psychosocial level. Namely, such communication is able to strengthen and improve interpersonal ties, by

gurarea unei conservații sau/și acomodări/ schimbări de mentalitate.

Prin urmare, comunicarea incontestabil este una dintre cele mai fundamentale și indispensabile competențe umane, pentru asigurarea unui mediu favorabil și confortabil de trai a indivizilor. În lipsa unei comunicări eficiente, relaționarea adecvată cu oamenii este cu neputință. Doar o comunicare eficientă este soluția potrivită pentru succesul în orice relație, indiferent de natura acesteia.

Scopul lucării constă în cercetarea și estimarea prin comparare a impactului comunicării și a eficienței acesteia, aplicate în contextul intervenției profesionale a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul Ministerului Afacerilor Interne (în continuare MAI).

METODE ȘI MATERIALE APLICATE.

Pentru realizarea studiului dat, a fost aplicată metoda deducțiilor logice, comparația, studierea literaturii de specialitate, a legislației naționale și internaționale, precum și a practicii din domeniul intervenției profesionale a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI.

REZULTATE ȘI DISCUȚII.

Ținând cont de înalta valoare a comunicării umane, la care am reflectat generalizat în debutul prezentei cercetări, înțelegem pe cât de mult se amplifică aceasta în situația în care comunicarea este utilizată în contexte neobișnuite, vitrege normalității, unde în viața umană intervin ostilitățile, ura, dușmănia, precum și alte relații analogice care amenință securitatea, drepturile și libertățile oamenilor. Din această perspectivă ne-am propus să cercetăm, dar să și concretizăm anumite particularități ale acțiunii umane, cum ar fi „*comunicarea*", pe care o considerăm drept un element strategic al intervenției profesionale a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI.

Până a recurge la realizarea obiectivului fixat, pentru o claritate mai mare, inițial ne propunem să pornim cu o concretizare a fenomenelor/proceselor evidente, aflate în legătură directă cu scopul enunțat. În această ordine de idei o să analizăm mai multe caracteristici definsuring conservation and/or accommodation/change of mentality.

Therefore, communication is definitely one of the most fundamental and indispensable human skills, to ensure a favorable and comfortable living environment for individuals.

In the absence of effective communication, proper relationship/contact with people is impossible. Only effective communication is the right solution for success in any relationship, regardless of its nature.

The purpose of the work consists in research and estimation by comparison of the impact of communication and its efficiency, applied in the context of the professional intervention of civil servants with special status and of the carabineers within the Ministry of Internal Affairs (in the following MIA).

METHODS AND MATERIALS APPLIED.

In order to carry out the given study, the method of logical deductions, comparison, the study of specialized literature, national and international legislation, as well as the practice in the field of professional intervention of civil servants with special status and of the carabineers within the MIA was applied.

RESULTS AND DISCUSSION.

Taking into account the high value of human communication, which we reflected on in general at the beginning of this research, we understand how much this is amplified in the situation where communication is used in unusual contexts, contrary to normality, where occur hostilities, hatred, enmity, as well as other analogical relations that threaten the security, rights and freedoms of people. From this perspective, we set out to research and to concretize certain particularities of the human action of "*communication*", which we consider as a strategic element of the professional intervention of civil servants with special status and of the carabineers within the MIA.

Before resorting to achieving the set objective, for greater clarity, we initially propose to start with a concretization of the obvious phenomena/processes, directly related to the stated goal. In this vein, we will analyze several defining characteristics, relevant to our field of interest, namely:

Communication is the thing that makes

nitorii, relevante domeniului nostru de interes, şi anume:

Comunicarea este cea care face lumea să funcţioneze. Aceasta facilitează conexiunile umane şi ne permite să învăţăm, să creştem, să ne dezvoltăm. Nu este vorba doar despre vorbit sau citit, dar şi de a înţelege ceea ce se spune, şi în unele cazuri, ceea ce nu se spune [12].

Comunicarea reprezintă procesul de transmitere a unui mesaj de către un emiţător într-o manieră codificată printr-un anumit canal către un receptor în vederea decodificării adecvate [10].

Comunicarea umană este o modalitate fundamentală de interacţiune psihosocială, un schimb continuu de mesaje între interlocutori, menit să realizeze o relaţie durabilă pentru a influenţa menţinerea ori modificarea comportamentului individual sau de grup [10].

În calitate de competenţă comunicarea reprezintă mobilizarea unui ansamblu de resurse manifestate practic de către cei implicaţi în interacţiune şi care sunt aplicate pentru a comunica cu succes [9].

Componentele competenţei de comunicare devin competenţe generale la nivel de sistem educaţional, fiind evaluate conform capacităţii personalităţii incluse într-un demers de viaţă de a comunica cu cei din jur, însoţită de componentele afectiv-atitudinale în situaţia respectivă, a şti să comunici conform celor trei dimensiuni ale naturii cunoaşterii: a şti, a şti cum, a şti să fii [1, p.169].

După cum observăm din perspectiva definiţiilor analizate şi prezentate, acestea în esenţă precizează/conturează aceeaşi autenticitate a termenului/fenomenului „*comunicare*", pe care am formulat-o şi am expus-o mai sus, în concluzia referinţelor oferite la general de literatura de specialitate studiată. Mai mult, reieşind din natura şi esenţa definiţiilor selectate de noi, am dorit să precizăm faptul că termenul/fenomenul analizat, datorită opticii oferite de către dimensiunea de cercetare ştiinţifică, poate fi privit nu doar în calitate de proces sau activitate umană, dar şi de competenţă umană, subiect important de reţinut, dat fiind faptul că anume această competenţă din toate timpurile dictează geneza şi evoluţia întregii omeniri.

Cu derogare de la afirmaţiile alineatelor precedente, dintr-o perspectivă realistă mai

the world work. It facilitates human connections and allows us to learn, grow, develop. It's not just about speaking or reading, but understanding what is being said, and in some cases, what is not being said [12].

Communication is the process of transmitting a message by a sender in an encoded manner through a specific channel to a receiver for appropriate decoding [10].

Human *communication* is a fundamental way of psychosocial interaction, a continuous exchange of messages between interlocutors, intended to create a lasting relationship in order to influence the maintenance or modification of individual or group behavior [10].

As a competence, communication represents the mobilization of a set of resources practically manifested by those involved in the interaction and which are applied to communicate successfully [9].

The components of communication competence become general competences at the level of the educational system, being evaluated according to the capacity of the personality included in a life endeavor to communicate with those around, accompanied by the affective-attitudinal components in the respective situation, to know how to communicate according to the three dimensions of the nature of knowledge to know, to know how, to know how to be [1, p. 169].

As we observe from the perspective of the analyzed and presented definitions, they essentially specify/outline the same authenticity of the term/phenomenon "*communication*", which we formulated and presented above, in the conclusion of the general references provided by the specialized literature studied. Moreover, emerging from the nature and essence of the definitions selected by us, we would like to specify the fact that the analyzed term/phenomenon, due to the optics offered by the dimension of scientific research, can be viewed not only as a human process or activity but also in quality of human competence, an important subject to remember, given the fact that it is precisely this competence from all time that dictates the genesis and evolution of all mankind.

Derogating from the statements of the previous paragraphs, from a more extensive realistic perspective, we wanted to emphasize

extinsă, am dorit să subliniem şi o altă autenticitate a termenului/fenomenului „*comunicare*", care se rezumă la dificultatea definirii acestuia. Dificultatea evidenţiată, în esenţă, este condiţionată de varietatea orientărilor în circumstanţele cărora comunicarea poate fi apreciată. În contextul declarat, punctul de pornire pentru definirea termenului/fenomenului analizat necesită să-l constituie variabilele pe care aceasta le implică.

Fără excepţie, toate caracteristicile definitorii ale termenului/fenomenului *comunicare* analizate de către noi, indiferent de perspectiva menţionată a variabilelor, unanim scot în evidenţă valoarea principală/produsul final al comunicării, şi anume *influenţa*. Orice comunicare, indiferent de natura acesteia, în mod intenţionat sau nu, conştient sau subconştient, într-adevăr constituie o tentativă de a realiza o influenţă. Această realitate, datorită plinătăţii de sens ne va călăuzi pe tot parcursul cercetării noastre.

În continuare, îndreptându-ne spre ţinta selectată, prin corelare cu relatările expuse în alineatele anterioare, dorim să analizăm şi unele caracteristici definitorii ale terminologiei din domeniul intervenţiei profesionale a funcţionarilor publici cu statut special şi a carabinierilor din cadrul MAI. Totuşi, mai întâi de toate, pentru o concentrare mai bună, dorim să remarcăm că, la nivel naţional, domeniul executării măsurilor de intervenţie profesională face parte din natura profesională distinctă a funcţiei publice cu statut special, care este conferită de tipul şi condiţiile caracteristice de îndeplinire a sarcinilor de serviciu, prevăzute de articolul 4 alineatul (1) litera i) a Legii nr. 288/2016 privind funcţionarul public cu statut special din cadrul MAI.

În esenţa caracteristicilor definitorii abordate, evidenţiem:

Intervenţia profesională constituie totalitatea măsurilor şi acţiunilor pe care le întreprind angajaţii, pentru îndeplinirea misiunilor de serviciu în vederea asigurării unui serviciu public calitativ, respectând ideea de tehnică în locul celei de forţă [8, p.3].

Intervenţia profesională este o abordare concretă şi coerentă a acţiunii Jandarmeriei pe teren care vizează îndeplinirea misiunilor cotidiene astfel încât funcţia de protecţie să fie rezultatul conjugării şi respectării simultane a

another authenticity of the term/phenomenon "*communication*", which boils down to the difficulty of defining it. The highlighted difficulty is essentially conditioned by the variety of orientations in the circumstances in which communication can be valued. In the stated context, the starting point for the definition of the analyzed term/phenomenon needs to be the variables that it implies.

Without exception, all the defining characteristics of the term/phenomenon of *communication* analyzed by us, regardless of the mentioned perspective of the variables, unanimously highlight the main value/final product of communication, namely the *influence*. Any communication regardless of its nature, intentional or not, conscious or subconscious, really constitutes an attempt to achieve an influence. This reality, due to its fullness of meaning, will guide us throughout our research.

Next, moving towards the selected target, by correlation with the reports presented in the previous paragraphs, we also want to analyze some defining characteristics of the terminology in the field of professional intervention of civil servants with special status and of the carabineers within the MIA. However, first of all, for a better concentration, we want to note that, at the national level, the field of the execution of professional intervention measures, is part of the distinct professional nature of the public function with special status, which is conferred by the characteristic type and conditions for the performance of duties, provided by article 4 paragraph (1) letter i) of Law no. 288/2016 regarding the civil servant with special status within the MIA.

In the essence of the defining characteristics addressed, we highlight:

The professional intervention is the totality of the measures and actions that the employees undertake, to fulfill the service missions in order to ensure a qualitative public service respecting the idea of technique instead of force [8, p.3].

The professional intervention is a concrete and coherent approach to the action of the Gendarmerie on the ground, aimed at the fulfillment of daily missions so that the protection function is the result of the simultaneous conjugation and compliance of three imperatives: legality, protection and effectiveness [4, p.9].

By way of explanation, professional in-

trei imperative: legalitate, protecţie şi eficacitate [4, p.9].

Cu alte cuvinte, intervenţia profesională este reprezentată de un ansamblu de proceduri legale, standardizate din perspectiva siguranţei şi eficienţei, aprobate pentru a fi aplicate corespunzător în contexte specifice de către subiecţii legii care deţin anumite competenţe şi sunt investiţi cu drepturi şi împuterniciri conforme în scop de a acţiona.

Bineînţeles că n-o să ne limităm doar la această concretizare, care se referă în mod direct la intervenţia profesională în calitate de domeniu al activităţii funcţionarilor publici cu statut special şi a carabinierilor din cadrul MAI. În această ordine de idei o să ne referim în amănunt şi la alte particularităţi pertinente şi importante din perspectiva subiectului abordat. Astfel, ţinând cont de faptul că dimensiunea aplicării forţei fizice, a mijloacelor speciale şi a armelor de foc reprezintă unul din pilonii de bază al intervenţiei profesionale, în continuare vom scoate în evidenţă şi unele caracteristici definitorii dedicate acesteia, aşadar:

Aplicarea forţei fizice, a mijloacelor speciale şi a armelor de foc, pornind de la natura juridică şi de la menirea lor, reprezintă acţiuni concrete de constrângere administrativă cu caracter represiv (de stopare), iar în funcţie de modalitatea de realizare a acestor acţiuni reprezintă mijloace violente de influenţă asupra persoanei care a săvârşit ori care săvârşeşte fapte prejudiciabile asupra unui animal ori asupra unui mijloc de transport, în condiţiile şi în limitele legii [6, p.1].

Ţinând cont de faptul că am analizat comunicarea şi în calitate de competenţă relevantă domeniului de intervenţie profesională, element care poate fi conceput prioritar în condiţia proceselor didactice, mai jos o să aprofundăm acest subiect, axându-ne pe următoarea caracteristică definitorie:

Formarea în intervenţia profesională vizează adaptarea comportamentului şi experienţei la exigenţele de securitate, respectând valorile şi normele unei forţe moderne de ordine publică într-o societate democratică [4, p.9].

În linii mari, din perspectiva caracteristicilor definitorii, relevante domeniului de care suntem interesaţi în plan de cercetare, considerăm că am urmărit, am sortat şi prezentat

tervention is represented by a set of legal procedures, standardized from the perspective of safety and efficiency, approved to be properly applied in specific contexts, by the subjects of the law who possess certain competences and are invested with appropriate rights and powers for the purpose to act.

By all means, we will not limit ourselves to this realization, which directly refers to the professional intervention as a field of activity of civil servants with special status and of the carabineers within the MIA. Along the same lines, we will refer in detail to other pertinent and important particularities to our research from the perspective of the subject addressed. In such a way, taking into account the fact that the dimension of the application of physical force, special means and firearms represents one of the basic pillars of the professional intervention, in the following we will also highlight some defining characteristics dedicated to it, therefore:

Application of physical force, special means and firearms, starting from their legal nature and purpose, they represent concrete actions of administrative coercion with a repressive character (to stop), and depending on the way these actions are carried out, they represent violent means of influencing the person who has committed or is committing harmful acts, on an animal or on a means of transport, under the conditions and within the limits of the law [6, p.1].

Taking into account the fact that we analyzed communication also as a competence relevant to the field of professional intervention, an element that can be conceived as a priority in the condition of didactic processes, below we will deepen this subject focusing on the following defining characteristic:

Professional intervention training aims to adapt behavior and experience to security requirements, respecting the values and norms of a modern public order force in a democratic society [4, p.9].

Broadly speaking, from the perspective of the defining characteristics, relevant to the field in which we are interested in the research plan, we consider that we have tracked, sorted and presented enough realizations to be able to move forward in accordance with the project of the dimension explored by us. Thus, we propose to advance towards achieving the anchored

suficiente concretizări pentru a putea merge mai departe în corespundere cu proiectul dimensiunii explorate. Astfel, ne propunem să înaintăm spre atingerea obiectivului ancorat, analizând perspectiva cadrului legislativ-normativ, aferent domeniului intervenției profesionale a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI al Republicii Moldova, precum și a unor subdiviziuni similare din afara hotarelor.

În această ordine de idei, inițial o să ne referim la cadrul național, care instituie pentru funcționarii publici cu statut special din cadrul MAI norme generale cu privire la comunicare. Prin urmare, în Codul de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special din cadrul MAI, în acest sens s-a consacrat un capitol întreg, întitulat „*Cultura comunicării*". Acest capitol stabilește expres criteriile fundamentale de conduită din perspectiva comunicării. Totodată ținem să menționăm că aceste criterii nu se referă doar la comunicare în calitate de proces utilizat de funcționarii publici cu statut special în context profesional, dar și la comunicare în calitate de competență indispensabilă a acestor funcționari. Mai mult, această competență nu poartă un caracter opțional, în ordinea expusă de codul nominalizat ea adoptând fațeta unei condiții obligatorii pe care necesită să o întrunească fără echivoc toți funcționarii publici cu statut special.

În pofida caracterului general al normelor la care ne-am referit, impactul acestora pentru domeniul intervenției profesionale este unul capital. În ordinea ideilor punctate, pentru o concentrare mai mare la importanța acestora, sesizăm necesitatea de a prezenta câteva referințe ale capitolului menționat mai sus, și anume:

1. Funcționarul public cu statut special trebuie să posede și să își dezvolte cultura comunicării, utilizând un limbaj clar și fluent.

2. Este interzis să folosească în comunicarea cu publicul și cu colegii de serviciu expresii indecente, vulgare, discriminatorii și disprețuitoare.

3. În comunicarea cu publicul, funcționarul public cu statut special respectă următoarele cerințe:

1) inițiază comunicarea cu salutul, indică numele, funcția, gradul special, se legitimează, apoi expune succint motivul adresării, excepție

objective, openly analyzing the perspective of the legislative-normative framework, related to the field of professional intervention of civil servants with special status and carabineers within the MIA of the Republic of Moldova, as well as similar subdivisions abroad.

In this vein, we will initially refer to the national framework, which establishes general rules regarding communication for civil servants with special status within the MIA. Therefore, in the Code of Ethics and Deontology of the Public Servant with Special Status within the MIA, a whole chapter entitled "*Communication Culture*" has been devoted to this. This chapter expressly establishes the fundamental criteria of conduct from the perspective of communication. In the meanwhile, we would like to mention that these criteria do not only refer to communication as a process used by civil servants with special status in a professional context, but also to communication as an indispensable competence of these officials. Furthermore, this competence does not have an optional character, in the order set forth by the nominated code, it adopts the facet of a mandatory condition that all civil servants with special status must unequivocally meet.

Regardless of the general character of the rules we referred to, their impact, for the field of professional intervention, is a capital one. In the manner of the dotted ideas, for a greater focus on their importance, we notice the need to present some references of the chapter mentioned above, namely:

1. The civil servant with special status must possess and develop his communication culture, using a clear and fluent language.

2. It is forbidden to use indecent, vulgar, discriminatory and contemptuous expressions in communication with the public and colleagues.

3. In communicating with the public, the civil servant with special status complies with the following requirements:

1) initiates the communication with the greeting, indicating the name, function, special rank, identifies himself, then briefly explains the reason for the address, with the exception of cases of professional intervention established by the Regulation on professional intervention within the Ministry of Internal Affairs;

2) presents the requirements and find-

făcând cazurile de intervenţie profesională stabilite de Regulamentul privind intervenţia profesională în cadrul Ministerului Afacerilor Interne;

2) expune clar şi argumentat cerinţele şi constatările;

3) ascultă explicaţiile şi întrebările persoanei fără a o întrerupe, demonstrând bunăvoinţă şi respect;

4) solicită, în cazurile prevăzute de legislaţie, într-o manieră politicoasă, prezentarea documentelor necesare pentru verificare;

5) încheie comunicarea mulţumind persoanelor pentru cooperare [5, p.5].

O cugetare la fel de aprofundată, consacrată dimensiunii discutate, o constatăm şi din perspectiva cadrului legislativ-normativ similar din afara hotarelor ţării noastre. În această ordine de idei, potrivit prevederilor articolului 4 al Codului de etică şi deontologie al poliţistului din România, în cadrul poliţiei se asigură dezvoltarea unui mediu organizaţional bazat pe conştiinţă, integritate profesională, *comunicare*, nediscriminare, transparenţă, prevenirea şi combaterea corupţiei la toate nivelurile ierarhice [2, p.2].

Urmare a remarcării şi a analizării normelor evidenţiate mai sus privind funcţia publică cu statut special, atât la nivel naţional cât şi internaţional, după cum am observat, comunicarea este apreciată drept o componentă strategică şi capitală, pe care se fundamentează întreaga activitate din domeniu, indiferent de contextul în care aceasta este aplicată. Mai mult, în contextele caracterizate prin circumstanţele în care se adoptă decizii de rigoare cu privire la aplicarea legii, pentru curmarea anumitor abateri, care din perspectiva soluţionării ţin de competenţa funcţionarilor publici cu statut special, comunicarea utilizată în acest scop pe post de instrument/mijloc/cale/soluţie doar adaugă valoare. Această afirmaţie îşi găseşte pe deplin confirmarea în conţinutul cadrului legislativ-normativ, aferent domeniului intervenţiei profesionale a funcţionarilor publici cu statut special atât la nivel naţional, cât şi internaţional. Anume acest aspect o să-l discernem în continuare.

Prin urmare, în Republica Moldova, din perspectiva domeniului intervenţiei profesionale a funcţionarilor publici cu statut special,

ings in a clear and well-argued manner;

3) listen to the person's explanations and questions without interrupting them, showing kindness and respect;

4) requests, in the cases provided by the legislation, in a polite manner, the presentation of the necessary documents for verification;

5) close the communication by thanking people for their cooperation [5, p.5].

An equally in-depth consideration, devoted to the discussed dimension, we also find from the perspective of the similar legislative-normative framework outside the borders. Beyond these circumstances, according to the provisions of article 4 of the Code of Ethics and Deontology of the Romanian police officer, within the police, the development of an organizational environment based on conscience, professional integrity, *communication*, non-discrimination, transparency, prevention and combating corruption at all hierarchical levels is ensured [2, p.2].

Following the observation and analysis of the norms highlighted above regarding the public position with special status, both at the national and international level, as we have observed, communication is valued as a strategic and capital component, on which the entire activity in the field is based, regardless of the context in which it is applied. Moreover, in the contexts characterized by the circumstances in which strict decisions are adopted regarding the application of the law, for the elimination of certain deviations, which from the perspective of the solution belong to the competence of civil servants with special status, the communication used for this purpose as a tool/means /path/solution just adds value. This statement is fully confirmed within the content of the legislative-normative framework, related to the field of professional intervention of civil servants with special status both at national and international level. In the following, we will focus on this particular aspect.

Therefore, in the Republic of Moldova, from the perspective of the field of professional intervention of civil servants with special status, communication has the extremely important status of a primary action of intervention, provided by law. Consequently, this status cannot be neglected in any way by the civil servants with special status, who bear responsibil-

comunicarea deține statutul extrem de important al unei acțiuni primare de intervenție, prevăzut de lege. În consecință, acest statut nu poate fi neglijat sub nicio formă de funcționarii publici cu statut special, care sunt responsabili de eficacitatea și corectitudinea utilizării comunicării în contextul enunțat.

Grație însemnătății sale distinse, Ghidul privind intervenția profesională în exercițiul funcției din Republica Moldova a rezervat comunicării o secțiune întreagă, astfel menționând că rolul acesteia este de a diminua riscurile în cazul producerii unui incident și de a preveni folosirea nejustificată a tehnicilor de imobilizare și control de către angajat. Totodată, acțiunea de comunicare aici este descrisă drept o parte integrantă a intervenției profesionale, care contribuie la rezolvarea cu succes a situațiilor de criză, având drept scop negocierea, descurajarea și stoparea acțiunilor persoanei, simultan cu asigurarea protecției fizice a angajatului. Prin comunicare, angajatul încearcă să-și impună voința înainte de a folosi forța fizică, mijloacele speciale sau arma de foc din dotare. Același document, referindu-se concret la comunicare în calitate de proces, susține că aceasta are legătură cu interacțiunea verbală (limbajul, ascultarea și auzul), interacțiunea non-verbală (interpretare) și abilități de observare (privire și vedere) [8, p.11].

O convingere cu semnificație similară celei prezentate mai sus de Ghidul privind intervenția profesională în exercițiul funcției este oferită cu lux de amănunte și de Ghidul de intervenție profesională al Jandarmeriei Române. Prin urmare, documentul menționat, în mod dedicat consacrând la fel o secțiune întreagă acestui subiect, menționează că la semnele de avertizare și la primele elemente de amenințare jandarmul trebuie să încerce să controleze situația prin comunicare. Același document, în mod hotărât stabilește că comunicarea între jandarm și adversar trebuie să fie permanentă și să aibă ca scop descurajarea și stoparea acțiunilor acestuia din urmă, simultan cu asigurarea protecției fizice a jandarmului. De asemenea, ghidul ne asigură de faptul că anume prin comunicare jandarmul încearcă să-și impună voința înainte de a folosi forța, mijloacele tehnice din dotare sau armamentul. Comunicarea eficientă joacă un rol important în rezolvarea

ity for the effectiveness and correctness of the use of communication in the stated context.

Due to its distinguished significance, the Guide Regarding Professional Intervention within the Performance of the Function in the Republic of Moldova, has reserved an entire section for communication, thus noting that its role is to reduce the risks in the event of an incident and to prevent the unjustified use of immobilization techniques and control by the employee. At the same time, the communication action here is described as an integral part of the professional intervention, which contributes to the successful resolution of crisis situations, with the aim of negotiating, discouraging and stopping the person's actions, simultaneously with ensuring the employee's physical protection. Through communication, the employee tries to impose his will before using physical force, special means or the provided firearm. The same document, specifically referring to communication as a process, claims that it is related to verbal interaction (language, listening and hearing), non-verbal interaction (interpreting) and observation skills (looking and seeing) [8, p.11].

A conviction with a similar significance to the one presented above by the Guide Regarding Professional Intervention within the Performance of the Function in the Republic of Moldova, is also offered to us in great detail by the Professional Intervention Guide of the Romanian Gendarmerie. Therefore, the mentioned document, in a dedicated way devoting an entire section to this topic, mentions that, at the warning signs and the first elements of threat, the gendarme must try to control the situation through communication. The same document decisively establishes that communication between the gendarme and the adversary must be permanent and aimed at discouraging and stopping the actions of the adversary, simultaneously with ensuring the physical protection of the gendarme. In the same manner, the stated guide assures us of the fact that precisely through communication, the gendarme tries to impose his will before using force, technical means or weapons. Effective communication plays an important role in the successful resolution of conflict situations and is therefore considered to be an integral part of the training of the operative gendarme [4, p.18].

cu succes a situaţiilor conflictuale şi de aceea este considerată ca fiind o parte integrantă a pregătirii jandarmului operativ [4, p.18].

În aceeaşi ordine de idei, la fel prezentăm şi convingerile consemnate în Ghidul privind sistemul tactic operativ de protecţie, tehnicile de utilizare a bastonului tactic extensibil, elaborat de către Serviciul pentru intervenţii şi acţiuni speciale al Poliţiei Române, stabilindu-se că prin comunicare tactică poliţistul încearcă să inducă suspectului convingerea că supunerea imediată este singura opţiune pentru rezolvarea fără violenţă a incidentului [3, p.26].

În linii mari, prevederile documentelor analizate se referă incontestabil la comunicare în calitate de instrument/mijloc/cale/soluţie tactică, eficientă de intervenţie. Astfel, aprobându-se intensitatea, parametrii şi frecvenţele concrete în acest sens, se asigură influenţarea indivizilor care pregătesc, care au săvârşit sau care săvârşesc fapte prejudiciabile, în vederea soluţionării depline a situaţiilor create exclusiv pe căi paşnice.

Rezonabilitatea evitării aplicării forţei fizice, a mijloacelor speciale, a armelor de foc şi prin urmare a violenţei justificate la general se pune în sarcina comunicării; acest fapt constituie o îndreptăţire ierarhic superioară celei care justifică violenţa aplicată argumentat din punct de vedere legal, dat fiind că aceasta este parte indispensabilă a domeniului intervenţiei profesionale, se fundamentează exclusiv pe principiile legalităţii; inviolabilităţii persoanei; egalităţii, imparţialităţii şi nediscriminării; profesionalismului; independenţei operaţionale; gradualităţii; proporţionalităţii [8, p.7].

Urmare a aspiraţiilor noastre afişate mai sus în circumstanţele cadrului naţional şi nu numai, de a descrie cât mai expansiv realitatea de care suntem interesaţi, am decis să susţinem aserţiunile scoase în evidenţă şi din perspectiva prevederilor Legii nr. 218/2012 privind modul de aplicare a forţei fizice, a mijloacelor speciale şi a armelor de foc. Din acest unghi de vedere, un aspect fundamental al domeniului de intervenţie profesională este *gradualitatea intervenţiei*, care în calitatea sa de intensitate/consecutivitate a acţiunii de intervenţie debutează incontestabil cu *comunicarea*.

Deşi gradualitatea intervenţiei în calitate de proces este definită mai elocvent de că-

In the same vein, we also present the convictions recorded in the Guide regarding the Operational Tactical System of Protection, the Techniques of Using the Extendable Tactical Baton, developed by the Service for Interventions and Special Actions of the Romanian Police, which establishes that, through communication tactic the policeman tries to convince the suspect that immediate submission is the only option for resolving the incident without violence [3, p.26].

Broadly speaking, the provisions of the documents analyzed by us undeniably refer to communication as a tactical, effective intervention tool/means/way/solution. Thus, approving the concrete intensity, parameters and frequencies in this regard, through which the influencing of individuals who prepare, who have committed or who are committing harmful acts is ensured, in order to fully resolve the situations created exclusively by peaceful means.

The reasonableness of avoiding the application of physical force, special means, firearms and therefore justified violence in general is placed in the charge of communication, a fact that constitutes a hierarchically superior right to that which justifies the violence applied from a legal point of view, given the fact that this being an indispensable part of the field of professional intervention is based exclusively on the principles of legality; the inviolability of the person; equality, impartiality and non-discrimination; professionalism; operational independence; gradualness; proportionality [8, p.7].

Following our aspirations pointed out above in the circumstances of the national framework and not only, to describe as expansively as possible the reality we are interested in, we have decided to support the assertions highlighted also from the perspective of the provisions of Law no. 218/2012 regarding the application of physical force, special means and firearms. From this point of view, we note a fundamental aspect of the field of professional intervention, namely the *gradualness of the intervention*, which in its quality of intensity/consistency of the intervention action undeniably begins with *communication*.

Although the gradualness of the intervention as a process is defined more eloquently by the Guide on Professional Intervention on the Function's Performance, approved by

tre Ghidul privind intervenţia profesională în exerciţiul funcţiei, aprobat prin Ordinul comun/ interdepartamental nr. 4/44/17-C/6/1/4 din 11 ianuarie 2018, ordinea aplicării forţei fizice, mijloacelor speciale şi armei de foc, precum şi procedura de avertizare şi de somare este instituită prin prevederile Legii nr. 218/2012.

În vederea precizării afirmaţiilor noastre, menţionăm lipsa intenţiei de a diminua din importanţa prevederilor Ghidului privind intervenţia profesională în exerciţiul funcţiei, aferente ordinii aplicării forţei fizice, mijloacelor speciale şi armei de foc, precum şi a procedurii de avertizare şi de somare, pe care le considerăm capitale.

Prin urmare, potrivit cadrului menţionat, *gradualitatea intervenţiei* reprezintă aplicarea succesivă a coerciţiei de tipul *avertizare*, *somare*, folosirea forţei, mijloacelor speciale din dotare, arma de foc, în cazul acţiunii contra unei persoane, şi permite tratarea diferenţiată, progresivă/ regresivă şi eficace a unei situaţii în care folosirea armamentului este ultima soluţie.

Potrivit aceluiaşi cadru, funcţionarii publici cu statut special urmează să perceapă şi să interpreteze avertizarea şi somarea după cum urmează:

Avertizarea este o măsură de intervenţie prin care angajatul atenţionează persoana/ persoanele despre acţiunile legale care pot fi aplicate în caz de nesupunere.

Somarea este o măsură de intervenţie imediată utilizată de către angajatul care constă într-o cerinţă imperativă (ordin), legal adresată persoanei/persoanelor, să execute sau să nu execute anumite acţiuni/inacţiuni [8, p.16].

Un lucru remarcabil, în lipsa căruia cele evidenţiate mai înainte în cercetare şi-ar pierde sensul, ţine de asimilarea, perceperea şi valorificarea optimală a limbajului nonverbal de către funcţionarii publici cu statut special, care este capabil să prevină aplicarea violenţei în acelaşi timp în care acesta asigură protecţia şi siguranţa la general. Acest instrument uimitor, concludent prin pronunţarea autorităţii deţinute, în esenţă este constituit din mai multe elemente simple, care fiind cumulate obţin o importanţă strategică. Printre aceste elemente fundamentale ale limbajului nonverbal al funcţionarilor publici cu statut special putem distinge poziţia corpului, ţinuta, privirea, mersul, gestica etc.

joint/interdepartmental Order no. 4/44/17-C/6/1/4 of January 11, 2018, the order of application of physical force, special means and firearms, as well as the warning and summons procedure is established by the provisions of Law no. 218/2012.

In order to specify our statements, we mention the lack of intention to diminish the importance of the provisions of the Guide Regarding Professional Intervention within the Performance of the Function, related to the order of application of physical force, special means and firearms, as well as the warning and summons procedure, which we consider essential as well.

Therefore, according to the mentioned framework, the *gradualness of the intervention* represents the successive application of coercion such as *warning, summons*, use of force, special means of equipment, firearm, in the case of action against a person and allows the differentiated, progressive/regressive and effective treatment of a situations in which the use of weapons is the last solution.

According to the same framework, civil servants with special status should perceive and interpret the warning and summons as follows:

Warning is an intervention measure by which the employee pays attention to the person/persons about the legal actions that can be applied in case of disobedience.

Summoning is an immediate intervention measure used by the employee, which consists of an imperative requirement (order), legally addressed to the person/persons to perform or avoid certain actions/inactions [8, p.16].

A remarkable thing, without which those highlighted earlier in the research would lose their meaning, is related to the assimilation, perception and optimal utilization of non-verbal language by civil servants with special status, which would be able to prevent the application of violence at the same time as it provides general protection and safety. This amazing instrument, conclusive by the pronouncement of the possessed authority, is essentially made up of several simple elements, which, being cumulative, obtain a strategic importance. Among these fundamental elements of the non-verbal language of civil servants with special status, we can distinguish the body position, the outfit, the look, the walk, the gestures, etc.

In the same vein, we would like to men-

În aceeaşi ordine de idei ţinem să menţionăm că, iniţial, în contextul intervenţiei profesionale, în cercetare am analizat prioritar perspectiva comunicării realizate între funcţionarul public cu statut special şi individ, deşi în aceste circumstanţe, comunicarea realizată între funcţionarii publici cu statut special atraşi la realizarea unei misiuni comune nu este de o valoare mai mică. Anume din aceste considerente, comunicarea menţionată necesită a fi una la fel de eficientă.

Eficienţa acestui tip de comunicare nu se referă doar la contactul clasic. Astfel, comunicarea realizată prin semne şi semnale vizuale sau tactile este de o însemnătate remarcabilă la asigurarea silenţiozităţii acţiunilor tactice de intervenţie efectuate prin surprindere.

Din păcate, la nivel naţional cadrul legislativ-normativ din domeniu nu a introdus/stabilit vreo normă cu privire la comunicarea tactică realizată prin semne şi semnale vizuale sau tactile. Acest lucru ne afirmă, că în practică, spre regret, aspectul menţionat nu este nici învăţat, nici aplicat de către funcţionarii publici cu statut special, fapt care prejudiciază domeniul intervenţiei profesionale. Situaţia constatată, la care ne-am referit din perspectiva comunicării realizate în contextul intervenţiei profesionale, solicită indiscutabil ajustarea cadrului legislativ-normativ. O astfel de decizie ar permite eficientizarea/armonizarea atât a proceselor instructiv-educative realizate în domeniul enunţat, cât şi a intervenţiei profesionale a funcţionarilor publici cu statut special la general.

În contextul fenomenului cercetat, ţinând cont de prevederile articolului 50, alineatul b) al Legii 288/2016 privind funcţionarul public cu statut special din cadrul MAI, potrivit căruia „funcţionarul public cu statut special este obligat să acţioneze cu *competenţă*, responsabilitate şi devotament pentru îndeplinirea atribuţiilor de serviciu, pentru protejarea şi promovarea valorilor şi intereselor naţionale ale Republicii Moldova, inclusiv în condiţiile în care viaţa, sănătatea şi bunurile sale sunt ameninţate", conştientizăm cât de important este procesul de formare profesională, în cadrul căruia funcţionarii publici cu statut special îşi formează competenţele profesionale, printre care se numără şi cea de comunicare [7].

În această ordine de idei, ţinând cont

tion that, initially, in the context of professional intervention, in our research we prioritized the perspective of the communication made between the public official with special status and the individual, although in such circumstances, the communication made between civil servants with special status involved in carrying out a common mission is not of lesser value. Exactly for these reasons, the specified communication needs to be equally effective.

We would like to note that the effectiveness of this type of communication does not only refer to classic contact. Here, without any doubt, we will also highlight the communication achieved through visual or tactile signs and signals, which are of remarkable importance in ensuring the silence of tactical intervention actions carried out by surprise.

Unfortunately, until now, at the national level, the legislative-normative framework in the field has not introduced/established any rules regarding tactical communication made through visual or tactile signs and signals. This tells us that in practice, unfortunately, the mentioned aspect is neither learned nor applied by civil servants with special status, a fact that prejudices the field of professional intervention. The observed situation, which we referred to from the perspective of the communication carried out in the context of the professional intervention, indisputably calls for the adjustment of the legislative-normative framework. Such a decision would allow the streamlining/harmonization of both the instructional-educational processes carried out in the stated field and the professional intervention of civil servants with special status in general.

Within the context of the phenomenon investigated by us, and taking into account the provisions of article 50, paragraph b) of Law 288/2016, regarding the public servant with special status within the MIA, according to which "the public servant with special status is obliged to act with competence, responsibility and devotion for the fulfillment of service duties, for the protection and promotion of the national values and interests of the Republic of Moldova, including in the conditions where the life, health and assets are threatened", we are aware of how important the professional training process is, within which civil servants with special status form their professional skills,

de faptul că în majoritatea structurilor de instruire din componenţa MAI comunicarea este învăţată în cadrul unei discipline independente şi dedicate domeniului nominalizat, considerăm oportun ca aspectele specifice ale acesteia să fie învăţate şi din perspectiva cercetată a dimensiunii de intervenţie profesională.

Combinarea, racordarea şi armonizarea echilibrată într-un tot întreg a acestor două dimensiuni însemnate, netăgăduit va permite sporirea eficienţei, dar şi a calităţii domeniul executării măsurilor de intervenţie profesională şi în general de aplicare a legii.

CONCLUZII.

În concluzia prezentei cercetări, asigurându-ne de importanţa impresionantă a comunicării în calitate de fenomen multidimensional, care profund influenţează nu doar o persoană sau un grup de persoane, un segment sau un domeniu, ci întreaga evoluţie umană, dorim să menţionăm că, în prezent, Sistemul Afacerilor Interne al Republicii Moldova solicită o reconsiderare cardinală de viziunii cu privire la comunicare, atât din perspectiva proceselor de formare profesională, cât şi din cea a intervenţiei profesionale. Această reconsiderare făcând parte dintr-o nouă mentalitate, necesită a fi una conştientizată nu doar de factorii de decizie, ci şi de toţi funcţionarii publici cu statut special. Situaţie care poate fi ameliorată prioritar prin intermediul proceselor de formare profesională, reproiectate potrivit modelului oferit al bunelor practici din prezent, precum şi al sugestiilor afişate mai sus.

Reconsiderarea solicitată, după cum neam convins, urmează a fi materializată şi din perspectiva ajustării cadrului legislativ-normativ din domeniu, care rămâne neschimbat practic de la aprobare. Ţinând cont de schimbările necontenite care au loc în societate, revizuirea şi actualizarea acestui cadru este percepută drept o necesitate incontestabilă a contemporaneităţii.

Doar prin schimbare de mentalitate şi decizii hotărâte, adoptate în mod asumat, vom izbuti să implicăm plenar nu doar comunicarea la avantajarea domeniului intervenţiei profesionale, ci şi sistemul Afacerilor Interne în general, precum şi beneficiarii acestuia.

among which is communication [7].

Beyond these circumstances, taking into account the fact that in most of the training structures within the MIA, by the beneficiaries, communication is learned within an independent discipline and dedicated to the nominated field, we consider it appropriate that the specific aspects of it, in parallel, should be also learned from the researched perspective of the professional intervention dimension.

The combination, connection and balanced harmonization of these two significant dimensions in a whole, undeniably, will allow increasing the efficiency but also the quality in the field of the execution of professional intervention measures and in general law enforcement.

CONCLUSIONS.

Within the conclusion of this research, making sure of the impressive importance of communication as a multidimensional phenomenon, which deeply influences not only a person or a group of people, a segment or a field, but the entire human evolution, we want to mention that, currently, the Internal Affairs System of the Republic of Moldova, requests a cardinal reconsideration of the vision regarding communication, both from the perspective of professional training processes and from that of professional intervention. This reconsideration, being part of a new mentality, needs to be aware not only of decision-makers, but of all civil servants with special status. A situation that can be improved as a matter of priority through professional training processes, redesigned according to the model offered by current good practices, as well as the suggestions shown above.

The requested reconsideration, as we have convinced ourselves, should also be materialized from the perspective of adjusting the legislative-normative framework in the field, which remains practically unchanged since approval. Taking into account the constant changes taking place in the society, its revision and updating is perceived as an undeniable necessity of contemporaneity.

Only through a change of mentality and conclusive decisions, taken for granted, we will succeed in fully involving communication not only to the advantage of the field of professional intervention, but also in general of the Internal Affairs System as well as its beneficiaries.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Afanas A. Metodologia formării competenţelor de comunicare în limba străină. Chişinău: Print Caro, 2013. 174 p. ISBN 978-9975-56-117-4.
2. Codul de etică şi deontologie al poliţistului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 991 din 25/08/2005, publicat in Monitorul Oficial, Partea I nr. 813 din 07/09/2005.
3. Cristea C. Ghidul privind sistemul tactic operativ de protecţie, tehnicile de utilizare a bastonului tactic extensibil, editura Ministerului Administraţiei şi Internelor, Bucureşti – 2012.
4. Ghid de intervenţia profesională, Editura Ministerului Internelor şi Reformei Administrative, Tipografia M.I.R.A. Bucureşti – 2008.
5. Hotărârea Guvernului nr. 629 din 08.08.2017 pentru aprobarea Codului de etică şi deontologie al funcţionarului public cu statut special din cadrul MAI, publicat: 11.08.2017 în Monitorul Oficial Nr. 289-300 art. 729.
6. Legea nr. 218/2012 privind modul de aplicare a forţei fizice, a mijloacelor speciale şi a armelor de foc, publicat: 14.12.2012 în Monitorul Oficial nr. 254-262 art. 836.
7. Legea 288/2016 privind funcţionarul public cu statut special din cadrul MAI, publicat: 10-02-2017 în Monitorul Oficial Nr. 40-49 art. 85.
8. Ordinul comun/interdepartamental nr. 4/44/17-C/6/1/4 din 11 ianuarie 2018, cu privire la aprobarea Ghidului privind intervenţia profesională în exerciţiul funcţiei.
9. Herţa L. Definirea conceptului de competenţă de comunicare în limba străină, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/63-70_17.pdf (accesat: 02.01.2024 14:15).
10. Moţei E. Comunicarea umană: definiţii, tipuri şi caracteristici, http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/3166/Conf-Tendinte-moderne-Psihologie-2017-p126-130.pdf?sequence=3&isAllowed=y (accesat: 02.01.2024 13:00).
11. Nastasiu V. Cucereşte lumea prin discurs, https://ro.linkedin.com/pulse/cucere%C8%99te-lumea-prin-discurs-vera-nastasiu (accesat: 30.12.2023 09:05).
12. Top 10 citate despre comunicare, https://www.trainingurispecializate.ro/top-10-citate-despre-comunicare/ (accesat: 30.12.2023 10:00).

Despre autori:

Andrian CIUMAC,
doctorand, Universitatea de Stat din Moldova,
şef Departamentul formare iniţială subofiţeri,
Direcţia „Centrul integrat de pregătire
pentru aplicarea legii",
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
e-mail: andrian.ciumac@mai.gov.md,
ORCID ID: 0000-0001-9679-069X

Gheorghe MOTROI,
asistent universitar,
Catedra instruire militară
şi intervenţii profesionale ,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ORCID ID: 0009-0005-8808-1558

About the authors:

Andrian CIUMAC,
PhD student, State University of Moldova,
Head of the Office of Initial Training
of Warrant Officers,
Integrated Law Enforcement
Training Center Department,
Academy "Stefan cel Mare" of the MIA,
e-mail: andrian.ciumac@mai.gov.md,
ORCID ID: 0000-0001-9679-069X

Gheorghe MOTROI,
university assistant
Military Training and Professional
Interventions Chair,
Academy "Stefan cel Mare" of the MIA,
ORCID ID: 0009-0005-8808-1558

CZU 327

DOI 10.5281/zenodo.13933239

DOSARUL TRANSNISTREAN ÎN POLITICA EXTERNĂ A FEDERAȚIEI RUSE ȘI A STATELOR UNITE ALE AMERICII

Mihai MELINTEI,
doctorand

Evenimentele din Europa de Sud-Est din ultimii ani demonstrează că mediul de securitate internațional devine tot mai complex. Prin urmare, observăm o continuă transformare a caracteristicilor arhitecturii securității din regiunea transnistreană, cu influențe de tip politic, militar, economic, cibernetic și socio-cultural. În mod direct și indirect apar disensiuni între actorii participanți la procesul de reglementare a conflictului transnistrean, în special Rusia și SUA. Ultimele modificări geopolitice lansate de către Rusia în februarie 2022 cu privire la statutul regiunilor din Estul Ucrainei și evoluția ulterioară a confruntărilor a avut drept consecință o schimbare și în paradigma procesului de soluționare a conflictului transnistrean. La momentul de față, soluționarea problemei transnistrene se află în centrul atenției comunității internaționale, ținând cont de relația de cauzalitate și efect ca urmare a evoluțiilor militare din Ucraina. Această circumstanță este importantă din punct de vedere conceptual și trebuie luată în considerare la analiza stării actuale a proceselor politice din Republica Moldova. Luând în considerare că atât Rusia cât și SUA sun participanți ai procesului de negocieri privind reglementarea conflictului transnistrean, se conturează nevoia de a analiza direcțiile de politică externă ale acestora cu privire la dosarul transnistrean.

Cuvinte-cheie: politică externă, conflict transnistrean, SUA, Rusia, format „5+2”, negocieri.

THE TRANSNISTRIAN FILE WITHIN THE FOREIGN POLICY OF THE RUSSIAN FEDERATION AND THE UNITED STATES OF AMERICA

Mihai MELINTEI,
PhD student

The events in South-Eastern Europe during recent years demonstrate that the international security environment is becoming increasingly complex. Consequently, we observe a continuous transformation of the characteristics of the security architecture in the Transnistrian region, with political, military, economic, cyber and socio-cultural influences. Dissensions arise directly and indirectly between the actors participating in the process of settling the Transnistrian conflict, especially Russia and the USA are involved. The latest geopolitical changes launched by Russia in February 2022 regarding the status of the regions of Eastern Ukraine and the subsequent evolution of the confrontations resulted in a change in the paradigm of the Transnistrian conflict resolution process as well. The solution of the Transnistrian problem, at the moment, is under attention of the international community, taking into account the relationship of causality and effect as a result of the military developments in Ukraine. This circumstance is conceptually important and must be taken into account when analyzing the current state of political processes in the Republic of Moldova. Taking into account that both Russia and the USA are participants in the negotiation process regarding the settlement of the Transnistrian conflict, there is a need to analyze their foreign policy directions regarding the Transnistrian file.

Keywords: external politics, Transnistrian conflict, USA, Russia, “5+2” format, negotiations.

INTRODUCERE.

În lumea modernă coexistă tendinţele de integrare regională şi globală, pe de o parte, şi tendinţele de secesiune şi iredentism, pe de altă parte. Problema transnistreană se încadrează în procesele internaţionale şi interregionale, deşi există în condiţiile unui statut internaţional incert şi nerecunoscut [9, p. 21].

De facto, problema transnistreană ocupă un anumit loc în sistemul global al comunităţii internaţionale. Poziţia geopolitică a regiunii

INTRODUCTION.

In the modern world, the trends of regional and global integration coexist, on the one hand, and the trends of secession and irredentism, on the other, as well. The Transnistrian issue is part of international and interregional processes, although it exists under the conditions of an uncertain and unrecognized international status [9, p. 21].

De facto, the Transnistrian problem occupies a certain place in the global system of

transnistrene, în special pe fundalul evoluţiilor militare din Ucraina, determină potenţialul acţiunilor acesteia în procesul de reglementare şi tipul de relaţii sociale care depăşesc cadrul relaţiilor intra-sociale şi al entităţilor teritoriale. Amplasarea geografică a regiunii transnistrene, din punct de vedere geopolitic, creează, în condiţiile actuale ale formatului de reglementare transnistreană, o platformă de confruntare între un număr semnificativ de actori statali, în special între Rusia şi SUA.

În prezent, soluţionarea problemei transnistrene se află în centrul atenţiei comunităţii internaţionale, ţinând cont de relaţia de cauzalitate şi efect cu urmare a evoluţiilor militare din Ucraina. Această circumstanţă este importantă din punct de vedere conceptual şi trebuie luată în considerare în analiza stării actuale ale proceselor politice din Republica Moldova. Luând în considerare că atât Rusia cât şi SUA sun participanţi ai procesului de negocieri privind reglementarea conflictului transnistrean, se conturează nevoia de a analiza direcţiile de politică externă ale acestora cu privire la dosarul transnistrean.

La momentul de faţă asistăm la un proces continuu de dezacorduri sistemice în relaţiile dintre SUA şi Rusia, şi se pare că acestea vor continua până când conceptele fundamentale de politică externă ale celor două părţi nu se vor schimba [12, p. 29].

Ultimele modificări geopolitice lansate de către Federaţia Rusă în februarie 2022 cu privire la statutul regiunilor din Estul Ucrainei au adus o schimbare şi în paradigma procesului de soluţionare a conflictului transnistrean. În aceste condiţii, Rusiei şi Statelor Unite ale Americii, implicate în soluţionarea conflictului, li se atribuie rolul de a lua măsuri suplimentare pentru rezolvarea situaţiei din zona de conflict, chiar şi cu riscul unor concesii.

METODE ŞI MATERIALE APLICATE.

Relevanţa subiectului propus spre analiză rezultă din importanţa studiului profund al abordării constructive şi interpretative a dosarului transnistrean prin prisma politicilor externe ale Federaţiei Ruse şi Statelor Unite ale Americii, care au cunoscut o remodelare în contextul evoluţiilor geopolitice din Ucraina. Metodologia de cercetare a lucrării constă în

the international community. The geopolitical position of the Transnistrian region, especially against the background of military developments in Ukraine, determines the potential of its actions in the regulatory process and the type of social relations that go beyond the framework of intra-social relations and territorial entities. The geographical location of the Transnistrian region, from a geopolitical point of view, creates, under the current conditions of the Transnistrian settlement format, a platform for confrontation between a significant number of state actors, especially between Russia and the USA.

Currently, the solution of the Transnistrian problem is in the center of attention of the international community, taking into account the relationship of causality and effect as a result of the military developments in Ukraine. This circumstance is important from a conceptual point of view and must be taken into account within the analysis of the current state of political processes in the Republic of Moldova. Taking into account that both Russia and the USA are participants in the negotiation process regarding the settlement of the Transnistrian conflict, there is a need to analyze their foreign policy directions regarding the Transnistrian file.

At the moment we are witnessing an ongoing process of systemic disagreements in the relations between the USA and Russia, and it seems that this will continue until the fundamental concepts of foreign policy of the two sides would not change [12, p. 29].

The latest geopolitical changes launched by the Russian Federation in February 2022 regarding the status of the regions in eastern Ukraine also brought a change in the paradigm of the Transnistrian conflict resolution process. Under these conditions, Russia and the United States of America, involved in the resolution of the conflict, are assigned the role of taking additional measures to resolve the situation in the conflict zone, even at the risk of concessions.

APPLIED METHODS AND MATERIALS.

The relevance of the subject proposed for analysis results from the importance of the deep study of the constructive and interpretative approach to the Transnistrian file through the lens of the foreign policies of the Russian

utilizarea complexă a principiilor şi metodelor de studiu dezvoltate şi utilizate de ştiinţa modernă: comparaţie, analiză şi sinteză, generalizare, observare, modelare, analogie, atragerea aprecierilor experţilor etc.

Baza teoretică şi metodologică a articolului este alcătuită dintr-o serie de abordări ştiinţifice generale şi speciale care privesc cercetarea problemei formulate. Analizând teoria efectului de pârghie (levarage), dezvoltată de Lucan A. Way şi Steven Levitsky în articolele „*Linkage, Leverage, and the Post-Communist Divide*" [6] şi „*International linkage and democratization*" [6], putem afirma că SUA îşi diversifică şi întăreşte legăturile în spaţiul post-sovietic, inclusiv în regiunea transnistreană, care până în 2014 nu a făcut parte din spectrul de interese politice ale SUA. Însă, în ceea ce priveşte conflictele nerezolvate, nu trebuie să uităm de rolul Rusiei şi de interesele sale în vecinătatea apropiată. Per general, politica externă a Federaţiei Ruse faţă de statele spaţiului post-sovietic, în cauză faţă de dosarul transnistrean, s-a bazat pe principiile pragmatismului şi a depins în mod direct de interesele geopolitice naţionale [12, p. 31].

Analizând procesul de negociere pentru rezolvarea conflictului transnistrean, precum şi statutul regiunii transnistrene în sistemul modern al relaţiilor internaţionale, folosind metodele de analiză comparativă şi sinteză cronologică, putem oferi o viziune amplă asupra politicii externe a Rusiei şi a Statelor Unite ale Americii în legătură cu dosarul transnistrean. Analiza comparativă are ca scop evidenţierea trăsăturilor şi proprietăţilor comune şi distinctive ale politicii externe a Rusiei şi a SUA în procesul de reglementare a problemei transnistrene. Analiza cronologică ne permite să rezumam punctele importante ale problemei în conformitate cu normele moderne şi în cadrul politicii externe a Rusiei şi a SUA.

REZULTATE OBŢINUTE ŞI DISCUŢII.

Politica externă a Federaţiei Ruse în problema transnistreană, precum şi în raport cu alte conflicte din spaţiul post-sovietic, *ab initio*, se bazează pe principiile pragmatismului şi este direct legată de interesele naţionale [11, p. 119]. Însă, atunci când formulele politice, cum ar fi interesul naţional sau securitatea naţională

Federation and the United States of America, which have experienced a reshaping in the context of geopolitical developments in Ukraine. The research methodology of the work consists in the complex use of principles and study methods developed and used by modern science: comparison, analysis and synthesis, generalization, observation, modeling, analogy, attracting expert opinions, etc.

The theoretical and methodological basis of the article is made up of a series of general and special scientific approaches regarding the research of the formulated problem. Analyzing the theory of leverage, developed by Lucan A. Way and Steven Levitsky in the articles "*Linkage, Leverage, and the Post-Communist Divide*" [6] and "*International linkage and democratization*" [6], we can say that the USA is diversifying and strengthening its ties in the post-Soviet space, including the Transnistrian region, which until 2014 was not part of the spectrum of USA political interests. But in terms of unresolved conflicts, we must not forget the role of Russia and its interests in the immediate neighborhood. In general, the foreign policy of the Russian Federation towards the states of the post-Soviet space, in the case of the Transnistrian file, was based on the principles of pragmatism and directly depended on the national geopolitical interests [12, p. 31].

Analyzing the negotiation process for the resolution of the Transnistrian conflict, as well as the status of the Transnistrian region in the modern system of international relations, using the methods of comparative analysis and chronological synthesis, we can provide a broad view of the foreign policy of Russia and the United States of America in relation to the Transnistrian file. The comparative analysis aims to highlight the common and distinctive features and properties of the foreign policy of Russia and the USA in the process of settling the Transnistrian issue. Chronological analysis allows us to summarize the important points of the issue according to modern norms and within the framework of the foreign policy of Russia and the USA.

RESULTS OBTAINED AND DISCUSSION.

The foreign policy of the Russian Federation in the Transnistrian issue, as well as in relation to other conflicts in the post-Soviet space, *ab initio*, is based on the principles of

sunt proiectate în politica externă, ele trebuie să fie analizate cu o atenţie deosebită, pentru că aceasta s-ar putea să nu însemne acelaşi lucru şi să tracteze o semnificaţie diferită. Această împrejurare este importantă din punct de vedere conceptual şi ar trebui luată în considerare atunci când se analizează starea actuală a procesului de reglementare transnistreană [12, p. 29]. Evident, în acest sens, putem vorbi despre diferitele abordări ale Rusiei în soluţionarea conflictelor din spaţiul post-sovietic, dar în ceea ce priveşte problema transnistreană se distinge următoarea tipologie [7, p. 45]:

– Rusia este participantă la formatul de negociere „5+2";

– Rusia pledează pentru menţinerea *status quo-ului* existent al regiunii transnistrene;

– Trupele ruse participă la misiunea de menţinere a păcii;

– Prezenţa trupelor ruse sub forma Grupului Operativ de Trupe Ruse în regiunea transnistreană (GOTR).

În direcţia politicii externe, politica Federaţiei Ruse privind regiunea transnistreană este nuanţată şi problematică. Moscova utilizează un set de instrumente de politică externă şi nu aplică direct recunoaşterea oficială a statutului Transnistriei, insistând asupra reglementării definitive politice a conflictului [10, p. 170].

Politica şi rolul Statelor Unite ale Americii în relaţia cu problema transnistreană se rezumă la faptul că Washingtonul pledează pentru rezolvarea paşnică a conflictului, susţinând integritatea teritorială a Republicii Moldova. Din septembrie 2005, Statele Unite ale Americii s-au alăturat procesului de negocieri pentru rezolvarea conflictului transnistrean în calitate de observator în formatul „5+2", denumit oficial „Conferinţa Permanentă pe probleme politice în procesul de reglementare transnistreană", creată la 19-20 februarie 2002, prin semnarea de către mediatorii procesului de negociere a Protocolului de la Bratislava [10, p. 198]. Astfel, reprezentanţii politici din partea Chişinăului şi Tiraspolului, împreună cu mediatorii în procesul de negocieri au instituit formatul celor 5:

– Chişinău şi Tiraspol, în calitate de părţi în procesul de negociere;

– Federaţia Rusă, Ucraina şi OSCE în calitate de mediatori.

– Formatul a fost transformat ulterior,

pragmatism and is directly related to national interests [11, p. 119]. But when political formulas such as national interest or national security are projected into foreign policy, they must be analyzed with special care, because it may not mean the same thing and may convey a different meaning. This circumstance is conceptually important and should be taken into account when analyzing the current state of the Transnistrian settlement process [12, p. 29]. Obviously, in this sense, we can talk about the different approaches of Russia in solving conflicts in the post-Soviet space, but with regard to the Transnistrian problem, the following typology can be distinguished [7, p. 45]:

– Russia is a participant in the "5+2" negotiation format;

– Russia advocates maintaining the existing *status quo* of the Transnistrian region;

– Russian troops participate in the peacekeeping mission;

– The presence of Russian troops in the form of the Operative Group of Russian Troops in the Transnistrian region (OGRT).

The foreign policy of the Russian Federation regarding the Transnistrian region is nuanced and problematic. Moscow uses a set of foreign policy tools and does not directly apply the official recognition of the Transnistria's status, insisting on the final political settlement of the conflict [10, p. 170].

The policy and role of the United States of America in relation to the Transnistrian problem boils down to the fact that Washington advocates for a peaceful resolution of the conflict, supporting the territorial integrity of the Republic of Moldova. Since September 2005, the United States of America has joined the negotiation process for the resolution of the Transnistrian conflict as an observer in the "5+2" format, officially called the "Permanent Conference on Political Issues in the Transnistrian Settlement Process", created on February 19-20, 2002, through the signing by the mediators of the Bratislava Protocol negotiation process [10, p. 198]. Thus, the political representatives from Chisinau and Tiraspol, together with the mediators in the negotiation process, established the format of the 5:

– Chisinau and Tiraspol, as parties in the negotiation process;

– The Russian Federation, Ukraine and

prin semnarea Protocolului de la Odesa (26-27 septembrie 2005) în formatul „5+2", prin adăugarea a doi participanţi cu statut de observator - Uniunea Europeană şi Statele Unite ale Americii [10, p. 198]. Rolul SUA ca observator în cadrul negocierilor este important în măsura în care reglementarea transnistreană depinde într-o măsură semnificativă de angajamentul marilor puteri. Rezolvarea conflictului transnistrean nu este însă o prioritate a politicii externe a SUA. Subiectul transnistrean atrage atenţia Washingtonului pe fundalul evoluţiilor complexe din regiune, care exercită efecte semnificative asupra arhitecturii de securitate a Europei.

Dosarul transnistrean serveşte pentru SUA drept un caz de testare critic în încercarea de a integra Republica Moldova într-o arhitectură de securitate europeană mai largă. De asemenea, cursul actual al politicii externe a administraţiei de la Washington, politica de *containment* privind Rusia [1], foloseşte orice ocazie pentru a face presiune asupra Moscovei, inclusiv în cadrul dosarului transnistrean. Astfel, SUA, folosind instrumentele de politică externă precum USAID, insistă asupra dezvoltării democratice şi economice a guvernării pe ambele maluri ale Nistrului.

Din 2014, odată cu lansarea crizei din Ucraina, regiunea transnistreană a primit o atenţie deosebită şi sporită din partea Statelor Unite ale Americii. În acest sens, Washingtonul a adoptat o serie de legi care conţin articole privind problema transnistreană. Statele Unite ale Americii s-au angajat, de asemenea, să intensifice procesul de negociere în formatul „5+2", proces care la momentul de faţă este suspendat din cauza rivalităţilor dintre Rusia şi Ucraina (*participanţi ai procesului de negociere în formatul „5+2"*).

Poziţia oficială a Statelor Unite ale Americii cu privire la regiunea transnistreană constă în soluţionarea paşnică a conflictului transnistrean. Statele Unite ale Americii susţin integritatea teritorială a Republicii Moldova şi consideră importantă dezvoltarea democratică şi economică a statului, pledând pentru o soluţie fiabilă şi durabilă a conflictului transnistrean prin negocieri şi instrumente diplomatice. Conform Washingtonului, acest fapt va contribui la dezvoltarea democratică şi economică a Republicii Moldova, precum şi la consolidarea securităţii

the OSCE as mediators.

– The format was later transformed, with the signing of the Odesa Protocol (September 26-27, 2005) in the "5+2" format, by adding two participants with observer status - the European Union and the United States of America [10, p. 198]. The USA role as an observer in the negotiations is important to the extent that the Transnistrian settlement depends to a significant extent on the commitment of the great powers. However, the resolution of the Transnistrian conflict is not a priority of the USA foreign policy. The Transnistrian issue attracts Washington's attention against the background of complex developments in the region, which exert significant effects on Europe's security architecture.

The Transnistrian file serves as a critical test case for the USA in its attempt to integrate the Republic of Moldova into a broader European security architecture. Also, the current course of the Washington administration's foreign policy, the *containment* policy regarding Russia [1], uses every opportunity to put pressure on Moscow, including in the Transnistrian file. Thus, the USA, using foreign policy instruments such as USAID, insists on the democratic and economic development of governance on both banks of the Dniester.

Since 2014, with the launch of the crisis in Ukraine, the Transnistrian region has received special and increased attention from the United States of America. In this regard, Washington adopted a series of laws containing articles on the Transnistrian issue. The United States has also pledged to intensify the "5+2" negotiating process, which is currently suspended due to rivalries between Russia and Ukraine (*participants to the negotiation process in the "5+2" format*).

The official position of the United States of America regarding the Transnistrian region is the peaceful settlement of the Transnistrian conflict. The United States of America supports the territorial integrity of the Republic of Moldova and considers the democratic and economic development of the state important, advocating for a reliable and sustainable solution to the Transnistrian conflict through negotiations and diplomatic instruments. According to Washington, this fact will contribute to the democratic and economic development of the Repu-

în regiunea Mării Negre. Statele Unite ale Americii solicită părţilor (Chişinăului şi Tiraspolului), cu ajutorul comunităţii internaţionale, să îşi intensifice eforturile pentru a găsi o soluţie durabilă şi paşnică a conflictului [8, p. 272]. În acelaşi timp, SUA prin prisma politicii sale externe notează trei aspecte critice ale dosarului transnistrean:

1. Prezenţa continuă a trupelor ruse în regiunea transnistreană (sub forma GOTR);
2. Statutul forţelor de menţinere a păcii;
3. Viitorul statut al Republicii Moldova în arhitectura de securitate euro-atlantică.

În acest sens, Washingtonul rămâne implicat în problemele legate de securitatea şi parcursul politicii externe a Republicii Moldova. Ca actor geopolitic important, SUA nu ignoră problema transnistreană. Începând cu anul 2014, Senatul SUA a adoptat în a doua lectură Legea Nr. 2277, *„Actul privind prevenirea agresiunii din partea Federaţiei Ruse din 2014"* [2]. Prin acest Act, Ucraina, Georgia şi Republica Moldova au primit statutul de aliaţi ai SUA (Titlul III, sec. 303 în textul Actului). În acelaşi timp, în data de 21 mai 2015, congresmenul Joseph R. Pitts a prezentat o declaraţie în care se afirmă că prezenţa trupelor militare ruseşti în regiunea transnistreană încalcă suveranitatea Republicii Moldova şi este contrară principiilor adoptate la Summit-ul de la Istanbul din 1999. Însă declaraţia nu prezintă faptul că Rusia, începând cu anul 2007, şi-a suspendat activitatea în cadrul Tratatului FACE, menţionat în Declaraţia de la Istanbul şi conform căruia trebuia să-şi retragă armamentul şi trupele din regiunea transnistreană.

În luna februarie 2018, Camera Reprezentanţilor a Congresului SUA a adoptat, în sesiunea a 2-a, Rezoluţia H.RES.745 *„cu privire la intensificarea relaţiilor cu Republica Moldova şi susţinerea integrităţii teritoriale a Republicii Moldova"* [3]. Punctul 9 şi 10 din decizia Congresului se referă la retragerea trupelor ruse din Transnistria. De asemenea, SUA îşi asumă angajamentul de a activiza procesul de negociere în formatul „5+2", punctul 11 [3]. O altă Rezoluţie (S. RES. 629) în acest sens a fost adoptată în septembrie 2018 [4].

În toate aceste demersuri ale Congresului SUA, Federaţiei Ruse îi este recomandat să se abţină de la presiuni economice asupra Republic of Moldova, as well as to the strengthening of security in the Black Sea region. The United States of America calls on the parties (Chisinau and Tiraspol), with the help of the international community, to intensify their efforts to find a lasting and peaceful solution to the conflict [8, p. 272]. At the same time, the USA, through the lens of its foreign policy, notes three critical aspects of the Transnistrian file:

1. Continued presence of Russian troops in Transnistrian region (under the form of OGRT);
2. Status of peacekeeping forces;
3. Future status of the Republic of Moldova in the Euro-Atlantic security architecture.

In this sense, Washington remains involved in issues related to security and the course of the foreign policy of the Republic of Moldova. As an important geopolitical actor, the USA does not ignore the Transnistrian issue. Starting with 2014, the USA Senate adopted in the second reading Law No. 2277, *"Act on the Prevention of Aggression by the Russian Federation of 2014"* [2]. Through this Act, Ukraine, Georgia and the Republic of Moldova received the status of USA allies (Title III, sec. 303 in the text of the Act). At the same time, on May 21, 2015, Congressman Joseph R. Pitts presented a statement stating that the presence of Russian military troops in the Transnistrian region violates the sovereignty of the Republic of Moldova and is contradictory to the principles adopted at the 1999 Istanbul Summit. But the declaration does not present the fact that Russia, starting from 2007, suspended its activity within the framework of the FACE Treaty, mentioned in the Istanbul Declaration and according to which it had to withdraw its weapons and troops from the Transnistrian region.

In February 2018, the House of Representatives of the USA Congress adopted, in the 2nd session, the Resolution H.RES.745 *"regarding the intensification of relations with the Republic of Moldova and the support of the territorial integrity of the Republic of Moldova"* [3]. Points 9 and 10 of the Congress decision refer to the withdrawal of Russian troops from Transnistria. The USA also commits to activating the negotiation process in the "5+2" format, point 11 [3]. Another Resolution (S. RES. 629) in this regard was adopted in September 2018 [4].

In all these actions of the USA Congress,

publicii Moldova şi să-şi îndeplinească angajamentele anterioare cu privire la retragerea trupelor militare şi a armamentului din regiunea transnistreană. Totodată, în 2021, fostul Ambasador al SUA în Republica Moldova, Derek Hogan, a declarat că soluționarea conflictului transnistrean este importantă pentru Statele Unite ale Americii şi că regiunea transnistreană ar trebui să facă parte din Republica Moldova [1]. Această atenție sporită a SUA arată că regiunea devine un element important al luptei globale a marilor forțe geopolitice. Pentru Transnistria, acest efect implică riscuri serioase. Situația din regiune indică apariția unor noi provocări şi amenințări. Alături de evoluțiile militare din Ucraina, situația din jurul graniței segmentului transnistrean se poate înrăutăți, indiferent de prezența pacificatorilor în zona de securitate. Cu toate acestea, Federația Rusă, care sprijină politic şi diplomatic Tiraspolul, evită atragerea regiunii transnistrene ca o contențiune suplimentară a conflictului din Ucraina. Având în vedere lipsa unei frontiere comune între Rusia şi Transnistria, Moscova este limitată în acțiunile sale de securizare a Transnistriei [11, p. 89].

Rusia privește spațiul post-sovietic (inclusiv regiunea transnistreană) ca pe o zonă a intereselor sale vitale. În consecință, orice acțiune care vizează subminarea influenței Rusiei este considerată de aceasta din urmă inacceptabilă. Astfel, interesele strategice ale Rusiei depind direct de reglementarea conflictului transnistrean. Rusia alocă capacități enorme pentru susținerea politică, militară şi economică a Tiraspolului [12, p. 31].

În același timp, contextul evoluțiilor circumstanțelor noi din regiune şi confruntările militare din Ucraina sunt în stare să conducă la modificarea opticii Rusiei față de Transnistria, examinând varii rațiuni cu privire la statutul conflictului transnistrean şi al trupelor ruse din regiune. Începutul evoluțiilor militare din Ucraina în 2022 a schimbat cardinal coordonatele discuțiilor dintre Chişinău şi Tiraspol, reducând funcționalitatea formatelor de negocieri de până atunci. Moscova insistă asupra necesității unei coordonări între marile puteri prin mecanismul compromisurilor şi balanței intereselor. Acest punct de vedere este prezentat în mod constant în documentele cheie ale

the Russian Federation is recommended to refrain from economic pressure on the Republic of Moldova and to fulfill its previous commitments regarding the withdrawal of military troops and armaments from the Transnistrian region. At the same time, in 2021, the former US Ambassador to the Republic of Moldova, Derek Hogan, declared that the resolution of the Transnistrian conflict is important for the United States of America and that the Transnistrian region should be part of the Republic of Moldova [1]. This increased USA attention shows that the region is becoming an important element in the global struggle of major geopolitical forces. For Transnistria, this effect entails serious risks. The situation in the region indicates the emergence of new challenges and threats. Along with military developments in Ukraine, the situation around the border of the Transnistrian segment may worsen, regardless of the presence of peacekeepers in the security zone. However, the Russian Federation, which politically and diplomatically supports Tiraspol, avoids attracting the Transnistrian region as an additional containment of the conflict in Ukraine. Given the lack of a common border between Russia and Transnistria, Moscow is limited in its actions to secure Transnistria [11, p. 89].

Russia views the post-Soviet space (including the Transnistrian region) as an area of its vital interests. Consequently, any action aimed at undermining Russia's influence is considered unacceptable by the latter. Thus, Russia's strategic interests directly depend on the settlement of the Transnistrian conflict. Russia allocates enormous capacities for the political, military and economic support of Tiraspol [12, p. 31].

At the same time, the context of the developments of the new circumstances in the region and the military confrontations in Ukraine are able to lead to the modification of Russia's optics towards Transnistria, examining various reasons regarding the status of the Transnistrian conflict and the Russian troops in the region. The beginning of the military developments in Ukraine in 2022 radically changed the coordinates of the discussions between Chisinau and Tiraspol, reducing the functionality of the negotiation formats until then. Moscow insists on the need for coordination between the great powers through the mechanism of compro-

politicii externe a Rusiei, inclusiv în Conceptul de Politică Externă care afirmă că: *„Lumea modernă trece printr-o perioadă de schimbări profunde, esenţa căreia constă în formarea unui sistem internaţional multicentric"* [13].

Federaţia Rusă remarcă că orice acţiune menită să submineze actualul format de reglementare a conflictului transnistrean va fi privită drept inacceptabilă. Referitor la stadiul actual al procesului de reglementare a conflictului transnistrean, Rusia consideră că acesta este un element al dezvoltării situaţiei geopolitice şi geostrategice din Republica Moldova. Din punct de vedere geostrategic, regiunea transnistreană are o importanţă militară pentru Federaţia Rusă. Astfel, Moscova foloseşte regiunea transnistreană şi trupele ruse dislocate acolo, prin prisma a două perspective. Prima se concretizează într-un mecanism de pacificare, iar a doua apare ca un instrument de menţinere a intereselor naţionale ale Federaţiei Ruse. Al doilea interes pare mult mai important pentru Rusia, mai ales în contextul actual al abordării geopolitice a conflictului transnistrean şi al evoluţiei războiului din Ucraina.

Astfel, problema retragerii trupelor ruse din regiunea transnistreană şi toate evenimentele ce au loc cu privire la GOTR, potrivit Moscovei destabilizează procesul de negociere şi creează un mediu de contenţiune suplimentară între părţi. Cu privire la această problemă, ministrul de externe al Federaţiei Ruse, Serghei Lavrov, consideră că *„nu este nevoie de anticipat un război... este o linie de constrângere a Federaţiei Ruse*" [14].

Putem afirma că Kremlinul abordează GOTR din regiunea transnistreană într-o dublă perspectivă de apărare şi ofensivă regională. Cu toate acestea, de la începutul anului 2022, cursul politicii pragmatice a Rusiei în dosarul transnistrean s-a limitat. Din perspectiva Rusiei, cauza acestei limitări se află în refuzul de a recunoaşte interesele şi valorile distincte de securitate ale Rusiei de către Occident în regiune. Noul curs al politicii externe al Rusiei şi-a propus să ţină terenul în problemele de securitate şi interese naţionale sub axa Moscovei, nepermiţând Republicii Moldova, Ucrainei şi altor state din spaţiul post-sovietic (de exemplu: Georgia) să fie absorbite de instituţiile politice şi militare euro-atlantice.

mises and balance of interests. This view is consistently presented in key Russian foreign policy documents, including the Foreign Policy Concept which states that: *"The modern world is going through a period of profound changes, the essence of which lies in the formation of a multicentric international system"* [13].

The Russian Federation notes that any action aimed at undermining the current settlement format of the Transnistrian conflict will be viewed as unacceptable. Regarding the current stage of the settlement process of the Transnistrian conflict, Russia considers that this is an element of the development of the geopolitical and geostrategic situation in the Republic of Moldova. From a geostrategic point of view, the Transnistrian region is of military importance to the Russian Federation. Thus, Moscow uses the Transnistrian region and the Russian troops deployed there, through the prism of two perspectives. The first materializes in a pacification mechanism, and the second appears as an instrument to maintain the national interests of the Russian Federation. The second interest seems much more important for Russia, especially in the current context of the geopolitical approach to the Transnistrian conflict and the evolution of the war in Ukraine.

In such a way, the issue of the withdrawal of Russian troops from the Transnistrian region and all the events taking place regarding the OGRT, according to Moscow, destabilize the negotiation process and create an environment of additional contention between the parties. Regarding this issue, the Minister of Foreign Affairs of the Russian Federation, Sergey Lavrov, believes that "*there is no need to anticipate a war... it is a line of constraint of the Russian Federation*" [14].

We can state that the Kremlin approaches the OGRT in the Transnistrian region from a dual perspective of regional defense and offensive. However, since the beginning of 2022, the course of Russia's pragmatic policy in the Transnistrian file has been limited. From Russia's perspective, the cause of this limitation lies in the West's refusal to recognize Russia's distinct security interests and values in the region. The new course of Russia's foreign policy aimed to keep the ground in matters of security and national interests under the axis of Moscow, do not allow the Republic of Moldova, Ukraine and

În cele din urmă, noile priorităţi etatiste ale Rusiei au început să fie promovate în regiunea transnistreană, în special odată cu evoluţia confruntărilor din Ucraina. Rusia a intrat într-o nouă etapă a politicii sale externe, s-o numim „distrugerea constructivă", care afectează în mod direct şi proiecţiile asupra dosarului transnistrean. Rusia din punctul de vedere al politicii sale plasează reglementarea conflictului transnistrean în noile realităţi geopolitice, utilizând instrumente de forţă. Drept consecinţă, putem observa reacţia Federaţiei Ruse în regiunea transnistreană prin exerciţiile militare ale soldaţilor ruşi în comun cu forţele militare de la Tiraspol.

În acest context volatil, eforturile comune ale Tiraspolului şi Chişinăului pentru a preveni izbucnirea ostilităţilor pe teritoriul Republicii Moldova atrag o mare atenţie. La momentul de faţă părţile se comportă pragmatic şi precaut, având un *consensus omnium* cu privire la neadmiterea escaladării situaţiei conflictuale. Cu toate acestea, interferenţa terţilor în problematica transnistreană şi seria de atacuri asupra infrastructurii militare din stânga Nistrului, care au avut loc pe parcursul anilor 2022-2024, pot fi catalizatorii unor incidente critice, utilizate mai târziu pentru a desemna o nouă realitate geopolitică în regiune.

CONCLUZII.

O trăsătură comună în politicile Moscovei şi Washingtonului faţă de dosarul transnistrean este că statele solicită părţilor, cu ajutorul comunităţii internaţionale, să-şi intensifice eforturile pentru a găsi o soluţie durabilă şi paşnică a conflictului. De asemenea, Rusia şi Statele Unite ale Americii susţin o soluţie politică a conflictului prin negocieri şi diplomaţie, însă interpretează diferit procesul de negociere.

În prezent, perspectivele unei soluţionări definitive a conflictului transnistrean nu sunt încă vizibile, astfel că aşa-numitul „principiu al sincronizării" continuă. Conform principiului, demilitarizarea regiunii, spre care insistă Statele Unite ale Americii este posibilă numai după o reglementare politică definitivă a conflictului, asupra căreia insistă Rusia. Astfel, se poate afirma că nu există un consens internaţional şi regional consistent „*modus vivendi*" în ceea ce priveşte procesul de negociere.

other states in the post-Soviet space (for example: Georgia) to be absorbed by the political institutions and Euro-Atlantic militaries.

Finally, Russia's new statist priorities began to be promoted in the Transnistrian region, especially with the evolution of the confrontations in Ukraine. Russia has entered a new stage of its foreign policy, let's call it "constructive destruction", which directly affects the projections on the Transnistrian file. Russia, from the point of view of its policy, places the settlement of the Transnistrian conflict in the new geopolitical realities, using instruments of force. As a result, we can observe the reaction of the Russian Federation in the Transnistrian region through the military exercises of the Russian soldiers jointly with the military forces from Tiraspol.

In this volatile context, the joint efforts of Tiraspol and Chisinau to prevent the outbreak of hostilities on the territory of the Republic of Moldova attract a lot of attention. At the moment, the parties are acting pragmatically and cautiously, having an *omnium consensus* regarding the inadmissibility of the escalation of the conflict situation. However, the interference of third parties in the Transnistrian issue and the series of attacks on the military infrastructure on the left of the Dniester, which took place during the years 2022-2024, may be the catalysts of some critical incidents, later used to designate a new geopolitical reality in the region.

CONCLUSIONS.

A common feature in the policies of Moscow and Washington towards the Transnistrian file is that the states call on the parties, with the help of the international community, to intensify their efforts to find a lasting and peaceful solution to the conflict. Russia and the United States of America also support a political solution to the conflict through negotiations and diplomacy, but estimate the negotiation process in a different way.

Currently, the prospects for a definitive settlement of the Transnistrian conflict are not yet visible, so the so-called "principle of synchronization" continues. According to the principle, the demilitarization of the region, which the United States of America insists on, is possible only after a definitive political settlement of the conflict, which Russia insists on. Thus, it can be stated that there is no consistent inter-

Modificarea ordinii internaţionale, dar şi confruntarea tendinţelor de globalizare cu consolidarea frontierelor naţionale conduc în mod firesc la faptul ca toate părţile implicate în reglementarea conflictului transnistrean să fie interesate de rezolvarea acestuia. Însă, ca şi în alte regiuni ale spaţiului post-sovietic (Abhazia, Osetia de Sud, Nagorno-Karabakh), există forţe interesate de existenţa unor tendinţe instabile. Acest lucru este o chestiune complet diferită de un proces de negociere cu intermediari, garanţi şi observatori. Prioritatea Rusiei este să-şi asigurare securitatea intereselor sale naţionale în regiunea transnistreană şi este văzută nu ca o restabilire a „imperiului", nu ca o relatare a istoriei sau ca o traumă din colapsul sovietic, ci ca o îndeplinire a sarcinilor/obiectivelor actuale. Aceste aspecte politice, care au câştigat o pondere suplimentară în condiţiile prevalente după lansarea confruntărilor armate din Ucraina, devin puncte cheie în implementarea politicii externe ruse în direcţia dosarului transnistrean.

În conformitate cu normele dreptului internaţional, Statele Unite ale Americii ocupă poziţia de observator în reglementarea transnistreană. Poziţia sa nu implică participarea directă la luarea deciziilor. Însă dosarul transnistrean serveşte pentru SUA drept un caz de testare critic în încercarea de a integra Republica Moldova într-o arhitectură de securitate europeană mai largă.

În încheiere se poate remarcă că lipseşte un consens internaţional coerent privind problematica transnistreană, iar pe fundalul complexităţii spaţiului de securitate din regiune, în speţă confruntările din Ucraina, Federaţia Rusă îşi creează instrumente suplimentare de contenţiune în problematica transnistreană.

national and regional consensus "*modus vivendi*" regarding the negotiation process.

The change in the international order, but also the confrontation of globalization trends with the strengthening of national borders naturally lead to the fact that all parties involved in the settlement of the Transnistrian conflict are interested in its solution. But, as in other regions of the post-Soviet space (Abkhazia, South Ossetia, Nagorno-Karabakh), there are forces interested in the existence of unstable trends. This is a completely different matter from a negotiation process with intermediaries, guarantors and observers. Russia's priority is to secure its national interests in the Transnistrian region, and it is seen not as a restoration of "empire", not as a retelling of history or trauma from the Soviet collapse, but as a fulfillment of current tasks/goals. These political aspects, which gained additional weight in the prevailing conditions after the launch of armed confrontations in Ukraine, become key points in the implementation of Russian foreign policy in the direction of the Transnistrian file.

In accordance with the norms of international law, the United States of America occupies the position of observer in the Transnistrian settlement. Its position does not involve direct participation in decision-making. But the Transnistrian file serves as a critical test case for the USA in its attempt to integrate the Republic of Moldova into a broader European security architecture.

In conclusion, it can be noted that there is a lack of a coherent international consensus regarding the Transnistrian issue, and against the background of the complexity of the security space in the region, in view of the confrontations in Ukraine, the Russian Federation is creating additional instruments of containment in the Transnistrian issue.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Bolton John, *How Biden Can Turn the Tables on Putin*, 1.06.2021, https://www.nationalreview.com/magazine/2021/06/01/how-biden-can-turn-the-tables-on-putin/
2. Congress, *S.2277 – Russian Aggression Prevention Act of 2014*, 05.01.2014, https://www.congress.gov/bill/113th-congress/senate-bill/2277/text#toc-id1ae6b-2183f314e9facb8f2bbe5480117
3. Congress, *Congressional Moldova Caucus Statement On the Riga Summit,* 21.05.2015, în: https://www.congress.gov/congressional-record/2015/5/21/extensions-of-remarks-section/article/E779-3

4. Congress, H.*Res.745 – Expressing the sense of the House of Representatives with respect to enhanced relations with the Republic of Moldova and support for Moldova's territorial integrity,* 20.02.2018, în: https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-resolution/745/text
5. Kosiencowski Marcin, Schreiber Wiliam, *Moldova. Arena of International Influences*, Lexington Books, Lanham, 2012.
6. Levitsky Steven; Way A. Lucan, *International linkage and democratization*, „Journal of Democracy", Vol. 16, No. 3, 2005.
7. Malcolm Neil, Pravda Alex, Allison Roy, and Light Margot, *Internal factors in Russian Foreign Policy,* Royal Institute of International Affairs, London, 1996.
8. Meshcheriakov Konstantin, *Problemy integratsii na postsovetskom prostranstve: uchebnoe posobie,* Sankt-Peterburgskiiy gosudarstvennyi universitet, Sankt-Petersburg, 2011.
9. Melintei Mihai, *Cronologia Conflictului Transnistrean. Adnotată Bibliografic* (cu versiune în limba rusă), Armanis, Sibiu, 2018.
10. Străuțiu Eugen, *The Transnistrian Conflict Files*, Techno Media, Sibiu, 2017.
11. Sussex Matthew, *Conflict in the former USSR*, Cambridge University Press, New York, 2012.
12. Tsygankov Andrei, *Russia's Foreign Policy. Change and Continuity in National Identity*, Rowman & Littlefield, Lanham, 2016.
13. „Obzor vneshney politiki Rossiyskoy Federatsii", *Ministerstvo Inostranykh Del Rossiiskoi Federatsii,* www.mid.ru/brp_4nsf/sps/3647DA97748A106BC32572AB002-AC4DD
14. TASS, *Lavrov: voyny v Pridnestrov'ye khotyat te, kto dobivayetsya vyvoda voyennykh RF iz regiona*, 01. 09. 2017, https://tass.ru/politika/4524142

Despre autor:

Mihai MELINTEI,
asistent universitar,
Facultatea de Științe Socio-Umane,
Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, România,
e-mail: mihai.melintei@ulbsibiu.ro,
ORCID ID: 0000-0002-8853-2663

About the author:

Mihai MELINTEI,
University Assistant,
Faculty of Social and Human Sciences,
"Lucian Blaga" University of Sibiu, Romania,
e-mail: mihai.melintei@ulbsibiu.ro,
ORCID ID: 0000-0002-8853-2663

CZU 351.74:159.9 DOI 10.5281/zenodo.13933254

TEHNICI DE AUTO-INTERVENȚIE PSIHOLOGICĂ ÎN SITUAȚII DE CRIZĂ EMOȚIONALĂ LA FUNCȚIONARII PUBLICI CU STATUT SPECIAL CE APLICĂ LEGEA

Vica ANTON,
doctorandă

Contextul precar al vieții sociale, economice și politice datorat inclusiv războiului ce are loc la hotarele Republicii Moldova, solicită o complexă capacitate de adaptare a angajaților Ministerului Afacerilor Interne la mediul social, care este realizabilă doar în cazul când înțelegem rolul extraordinar pe care îl are gestionarea inteligentă a emoțiilor. Teoriile moderne ce au studiat mediul polițienesc ne confirmă faptul că polițiștii au nevoie constantă de strategii de (auto)intervenție psihologică în situații de criză, datorate mediului de activitate stresant.

Prin urmare, aplicarea în practică a tehnicilor de autointervenție psihologică în situații de criză emoțională de către funcționarii publici cu statut special ce aplică legea va duce la o mai bună cunoaștere a propriilor abilități, la eficientizarea comunicării și relaționării cu societatea civilă, cu colegii, conducătorii, persoanele din cadrul familiei, va contribui la creșterea gradului de adaptare, a confortului și a calității vieții profesionale și personale.

Cuvinte-cheie: Funcționari publici cu statut special, angajat al sistemului Ministerului Afacerilor Interne, emoții, tehnici de autointervenție, criză.

PSYCHOLOGICAL SELF-INTERVENTION TECHNIQUES IN SITUATIONS OF EMOTIONAL CRISIS FOR PUBLIC OFFICERS WITH SPECIAL STATUS, WHICH APPLY THE LAW

Vica ANTON,
PhD student

The precarious context of social, economic and political life due to the war, taking place near the borders of the Republic of Moldova, requires a complex ability to adapt the employees of the Ministry of Internal Affairs to the social environment, which is only achievable if we understand the extraordinary role that management has emotional intelligence. Modern theories that have studied the police environment confirm the fact that police officers constantly need psychological (self) intervention strategies in crisis situations, due to the stressful work environment.

Therefore, the practical application of psychological self-intervention techniques in situations of emotional crisis by civil servants with special status who apply the law will lead to a better knowledge of their own abilities, to the efficiency of communication and relations with civil society, with colleagues, leaders, family members; will contribute to increasing the degree of adaptation, comfort and quality of professional and personal life.

Keywords: civil servants with special status, employee of the system of the Ministry of Internal Affairs, emotions, self-intervention techniques, crisis.

INTRODUCERE.

Se ştie că interzicerea (inhibarea) emoțiilor duce la deplasarea lor din limitele conştiinţei, generând incapacitatea de a le procesa psihologic. Acest fapt dă naştere unui şir de consecinţe negative, variind de la tulburări psihosomatice până la comportament deviant şi delincvent, deoarece problemele emoționale se manifestă de regulă la persoane cu un nivel scăzut de autocontrol.

Din cele mai vechi timpuri am fost învăţaţi să fim exemplari şi să demonstrăm echilibru emoțional în public, în raporturi interpersonale sau de serviciu. Însă mai puţin am fost educaţi în ce mod e bine să ne gestionăm

INTRODUCTION

It is well known, that the prohibition (inhibition) of emotions leads to their displacement from the limits of consciousness, generating the inability to process them psychologically. This fact gives rise to a series of negative consequences, ranging from psychosomatic disorders to deviant and delinquent behavior, since emotional problems are usually manifested in people with a low level of self-control.

Since ancient times we have been taught to be exemplary and to demonstrate emotional balance in public, in interpersonal or work relationships. But we were less educated on

emoţiile şi grijile adunate, cum să depăşim stările stresante din viaţa de zi cu zi, cum să procedăm încât cei apropiaţi să nu sufere de pe urma emoţiilor noastre negative (de exemplu, atunci când revenim acasă după serviciu), dar şi cum să abordăm cu inteligenţă emoţională societatea civilă cu care interacţionăm, conform atribuţiilor funcţionale. Astfel, putem constata că majoritatea dintre noi, inclusiv poliţiştii, neglijează aspectul stabilităţii emoţionale în situaţii de criză, acordându-i o atenţie scăzută.

Specificul de activitate în cadrul mediului standardizat şi ierarhizat precum este Ministerul Afacerilor Interne, dar şi interacţiunea cu diferite categorii de persoane ne face să atragem o atenţie sporită la starea emoţională a funcţionarilor publici cu statut special ce aplică legea. Aşadar, constatăm în rândul lor cazuri tot mai dese de ultragiere: Într-o perioadă de 6 luni ale anului 2023, au fost înregistrate 217 cazuri de ultragiere a angajaţilor poliţiei (213 cazuri în timpul serviciului), în privinţa la 384 de angajaţi. La compartimentul maltratarea angajaţilor Poliţiei, se atestă o creştere cu 13,04%, comparativ cu perioada analogică a anului 2022, fiind înregistrate 78 de cazuri cu implicarea a 150 de angajaţi, dintre care 73 sunt înregistrate în timpul orelor de serviciu, iar 40 de cazuri de huliganism au fost săvârşite în raport cu angajaţii Poliţiei [9].

Cazurile de ultragiere asupra funcţionarilor publici cu statut special ce aplică legea, dar şi stresul, pot duce la apariţia stărilor de instabilitate şi criză emoţională, care influenţează în mod direct viaţa profesională şi personală a acestora.

Criza este o situaţie dificilă sau periculoasă, cu un pronunţat grad de surprindere, care necesită o atenţie semnificativă din partea unei persoane sau a unei organizaţii şi care presupune luarea unei decizii într-o perioadă scurtă de timp. Criza psihologică este o situaţie declanşată de un incident critic/eveniment cu potenţial traumatic în care mecanismele de coping ale persoanei au eşuat, iar individul se confruntă cu un nivel semnificativ de distres emoţional, deteriorare psihică şi incapacitate de a funcţiona adecvat [7].

Astfel, ne-am propus să prezentăm un set de tehnici de auto-intervenţie psihologică în situaţii de criză, ce pot ameliora starea de stres în care se pot afla subiecţii vizaţi supra.

how to manage our emotions and accumulated worries, how to overcome stressful situations in everyday life, how to proceed to prevent people close to us from suffering from our negative emotions (for example, when we return home after work), but also how to approach with emotional intelligence the civil society with which we interact, according to functional attributions. Thus, we can find that most of us, including police officers, neglect the aspect of emotional stability in crisis situations, giving it little attention.

The specificity of the activity within the standardized and hierarchical environment such as the Ministry of Internal Affairs, but also the interaction with different categories of people make us draw increased attention to the emotional state of civil servants with special status who apply the law. Therefore, we find more and more cases of outrage among them: In a period of 6 months of 2023, 217 cases of insulting police employees were registered (213 cases while on duty), regarding 384 employees. In the compartment of mistreatment of Police employees, there is an increase of 13.04%, compared to the analogous period of 2022, with 78 cases involving 150 employees, of which 73 are recorded during working hours, and 40 cases of hooliganism were committed in relation to Police employees [9].

Cases of outrage on civil servants with special status, who apply the law, as well as stress, can lead to the emergence of states of instability and emotional crisis, which directly influence their professional and personal life.

A crisis is a difficult or dangerous situation, with a pronounced degree of surprise, that requires significant attention from a person or an organization and that requires a decision to be made in a short period of time. Psychological crisis is a situation triggered by a critical incident/potentially traumatic event in which the person's coping mechanisms have failed, and the individual is faced with a significant level of emotional distress, psychological deterioration and inability to function adequately [7].

Thus, we set out to present a set of psychological self-intervention techniques in crisis situations, which can alleviate the state of stress in which the subjects mentioned above may find themselves.

MATERIALE ŞI METODE.

Pentru realizarea studiului dat s-a aplicat următoarele metode: deducţia logică, comparaţia, analiza, studiul literaturii de specialitate.

Scopul cercetării. Dezvoltarea tehnicilor de autointervenţie psihologică în situaţii de criză emoţională la angajaţii Ministerului Afacerilor Interne.

Ipoteza cercetării. Presupunem că modalităţile de autointervenţie psihologică în situaţii de criză emoţională vor fi eficiente, fiind înaintate angajaţilor din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

Obiectivele cercetării.

1. Cercetarea literaturii de specialitate în vederea definirii conceptului de criză psihologică;
2. Cercetarea literaturii de specialitate în vederea identificării tehnicilor de autointervenţie psihologică;
3. Prezentarea tehnicilor de autointervenţie psihologică în situaţii de criză emoţională (cu exemplificări), necesare angajaţilor din cadrul MAI;
4. Formularea concluziilor cercetării, elaborarea recomandărilor relevante şi înaintarea acestora angajaţilor din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

REZULTATE ŞI DISCUŢII.

Studiile ştiinţifice demonstrează că poliţiştii adeseori sunt expuşi riscului de a dezvolta probleme de sănătate mintală pe termen scurt şi lung. Simptomele problemelor de sănătate mintală includ de obicei depresia, anxietatea, stresul, distorsiuni cognitive şi disfuncţii de ordin social ce pot afecta capacitatea de muncă a subiecţilor vizaţi. Sănătatea mintală şi reziliența (capacitatea de a face faţă efectelor negative ale stresului) profesioniştilor din domeniul poliţienesc de primă linie ar putea fi susţinute inclusiv prin autointervenţii la locul de muncă, intervenţii pentru a susţine nevoile lor psihologice [1].

Stresul legat de muncă creşte pentru ofiţerii de poliţie riscul de simptome de sănătate psihologică şi fizică. De exemplu, ofiţerii de poliţie se confruntă cu niveluri relativ mai ridicate de simptome depresive (Wang et al. 2010) [17], tulburare de stres posttraumatic (Marmar et al. 2006) [10] şi probleme legate de consumul a tot felul de substanţe (Cross şi Ashley 2004)

MATERIALS AND METHODS.

To carry out the given study, the following methods were applied: logical deduction, comparison, analysis, study of specialized literature.

The purpose of the research. The development of psychological self-intervention techniques in situations of emotional crisis among employees of the Ministry of Internal Affairs.

Research hypothesis. We assume that the methods of psychological self-intervention in situations of emotional crisis will be effective, being forwarded to the employees of the Ministry of Internal Affairs.

Research objectives.

1. Research of specialized literature in order to define the concept of psychological crisis;
2. Research of specialized literature in order to identify psychological self-intervention techniques;
3. Presentation of psychological self-intervention techniques in situations of emotional crisis (with examples), necessary for employees of the Ministry of Internal Affairs;
4. Formulation of research conclusions, elaboration of relevant recommendations and their submission to the employees of the Ministry of Internal Affairs.

RESULTS AND DISCUSSION.

Scientific studies show that police officers are often at risk of developing short- and long-term mental health problems. Symptoms of mental health problems usually include depression, anxiety, stress, cognitive distortions and social dysfunctions that can influence the work ability of the affected subjects. The mental health and resilience (the ability to cope with the negative effects of stress) of frontline police professionals could be supported including through self-interventions at work, interventions to support their psychological needs [1].

Work-related stress increases the risk of psychological and physical health symptoms for police officers. For example, police officers experience relatively higher levels of depressive symptoms (Wang et al. 2010) [17], post-traumatic stress disorder (Marmar et al. 2006) [10] and substance use problems (Cross and Ashley

[5], în comparație cu populația generală. În plus, ei se confruntă relativ des cu oboseală, probleme de somn și iritabilitate (Rajaratnam și colab. 2011) [12], disconfort fizic, inclusiv dureri de spate și migrenă (Gershon și colab. 2009) [8]. O analiză recentă a arătat că ratele problemelor de sănătate mintală la ofițerii de poliție sunt mai mari decât la populația generală, și că stresul ocupațional se numără printre factorii de risc importanți care explică aceste afecțiuni de sănătate mintală (Syed et al. 2020) [15].

Având în vedere consecințele care s-au dovedit a fi asociate cu stresul, sunt importante intervențiile eficiente care reduc stările tensionate la funcționarii publici cu statut special ce aplică legea. Au fost examinate diverse intervenții care vizează reducerea stresului la ofițerii de poliție, cum ar fi programe de gestionare a stresului, consiliere, nutriție și condiționare fizică, antrenament cu greutăți în circuit și intervenția scrisă. În general, constatările au fost mixte; de exemplu, efectele programelor de management al stresului au fost nesemnificative (Patterson et al. 2014) [11]. S-a dovedit că programele de reziliență au efecte benefice (de exemplu, Chitra și Karunanidhi 2020) [6] și au fost dezvăluite dovezi parțiale pentru efectele condiționării fizice (de exemplu, Schilling) et al. 2020) [16].

De la începutul promovării gândirii pozitive și până în prezent, cercetările privind funcționarea pozitivă și bunăstarea au crescut exponențial [13]. Au fost depuse multe eforturi pentru a dezvolta și valida diferite intervenții de gândire pozitivă, definite ca intervenții sau activități intenționate al căror scop este cultivarea sentimentelor, cogniților și comportamentelor pozitive [3]. Mai mult, meta-analizele au arătat că aceste intervenții sunt, în general, eficiente pentru creșterea nivelului de bunăstare și scăderea simptomelor depresive [14,2]. Mai exact, cea mai recentă meta-analiză a eficacității intervenții psihologiei pozitive [2] a evidențiat dimensiuni mici până la moderate ale efectului pentru bunăstarea emoțională [3].

Astfel, emoțiile și gândirea pozitivă influențează comportamentul într-un mod ce vizează adaptarea și facilitează succesul, fiind esențiale pentru supraviețuirea noastră (tab. 1) [4].

Fiecare emoție poate motiva anumite

2004) [5], compared to the general population. In addition, they relatively often experience fatigue, sleep problems and irritability (Rajaratnam et al. 2011) [12], physical discomfort including back pain and migraine (Gershon et al. 2009) [8]. A recent review found that rates of mental health problems in police officers are higher than in the general population, and that occupational stress is among the important risk factors that explain these mental health conditions (Syed et al. 2020) [15].

Given the consequences that have been shown to be associated with stress, effective interventions that reduce stress in law enforcement officers with special status are important. Various interventions aimed at reducing stress in police officers have been examined, such as stress management programs, counseling, nutrition and physical conditioning, circuit weight training and the written intervention. Overall, the findings were mixed; for example, the effects of stress management programs were not significant (Patterson et al. 2014) [11]. Resilience programs have been shown to have beneficial effects (ex: Chitra and Karunanidhi 2020) [6] and partial evidence for the effects of physical conditioning has been revealed (for example, Schilling et al. 2020) [16].

From the beginning of the promotion of positive thinking to the present, research on positive functioning and well-being has grown exponentially [13]. Many efforts have been made to develop and validate different positive thinking interventions, defined as intentional interventions or activities aimed at cultivating positive feelings, cognitions, and behaviors [3]. Furthermore, meta-analyses have shown that these interventions are generally effective in increasing well-being and decreasing depressive symptoms [14,2]. Specifically, the most recent meta-analysis of the effectiveness of positive psychology interventions [2] revealed small to moderate effect sizes for emotional well-being [3].

Thus, positive emotions and thinking influence behavior in a way that aims to adapt and facilitate success, being essential for our survival (tab. 1) [4].

Each emotion can motivate certain constructive behaviors, being extremely impor-

Tabelul 1. Valoarea de supravieţuire a emoţiilor
Table 1. The survival value of emotions

Emoţia/ *Emotion*	**Comportamentul motivat / *Motivated behavior***
Frica / *Fear*	Fugi! Pericol! / *Run! Danger!*
Furia / *Anger*	Luptă! / *Fight!*
Tristeţea / *Sadness*	Ajută-mă! Sunt rănit! / *Help me! I am hurt!*
Dezgust / *Disgust*	Nu mânca/nu interacţiona! E otrăvitor! / *Do not eat/ do not interact! It's poisonous!*
Interesul / *Interest*	Să explorăm! / *Let's explore!*
Surpriza / *Surprise*	Ai grijă! Atenţie! / *Be careful! Attention!*
Bucuria / *Joy*	Să cooperăm! Să repetăm! / *Let's cooperate! Let's repeat!*

comportamente constructive, fiind extrem de importante în viaţa noastră atât personală, cât şi profesională (tab. 2) [4].

Este bine cunoscut faptul că echilibrul

tant in both our personal and professional lives (tab. 2) [4].

It is well known that emotional balance, as a component of emotional intelligence (the

Tabelul 2. Comportamentul motivat de emoţii
Table 2. Behavior motivated by emotions

Emoţia/ *Emotion*	**Comportamentul motivat / *Motivated behavior***
Frica / *Fear*	Acţionează acum pentru a evita consecinţele negative! *Act now to avoid negative consequences!*
Furia / *Anger*	Luptă împotriva a ceea ce e nedrept şi incorect! *Fight against unjust and unfair things!*
Tristeţea / *Sadness*	Cere-le celorlalţi ajutor şi sprijin! *Ask others for help and support!*
Dezgust / *Disgust*	Arată că nu poţi accepta un anumit lucru! *Show that you cannot accept a certain thing!*
Interesul / *Interest*	Impulsionează-i pe ceilalţi să exploreze şi să înveţe! *Encourage others to explore and learn!*
Surpriza / *Surprise*	Direcţionează atenţia celor din jurul tău spre ceea ce este important şi inedit! *Direct the attention of those around you to what is important and original!*
Bucuria / *Joy*	Repetă acel eveniment! / *Repeat that event!*

emoţional, ca parte componentă a inteligenţei emoţionale (gestionarea corectă atât a emoţiilor pozitive, cât şi a celor negative, a emoţiilor proprii şi ale celorlalţi), face diferenţa atât în viaţa personală cât şi în activitatea profesională. Nu este o problemă să avem emoţii,

correct management of both positive and negative emotions, one's own emotions and those of others), makes a difference both in personal life and in professional activity. It's not a problem to have emotions, but the fact that we don't always know how to manage them. Given that

ci faptul că nu întotdeauna ştim cum să le gestionăm. Dat fiind că emoţiile negative îşi pun amprente vizibile asupra personalităţii, ne-am propus să venim cu o serie de exemple ce pot provoca excitabilitate la nivel emoţional, dar şi cu tehnici de autogestionare emoţională de scurtă şi de lungă durată care au impact asupra succesului şi asupra echilibrului emoţional atât pentru angajaţi, cât şi pentru studenţi, cursanţi, audienţi ai instituţiilor de formare din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

Mai jos sunt prezentate mai multe tehnici de autointervenţie ce vin în ajutorul funcţionarilor publici cu statut special ce aplică legea, atunci când ei se află în situaţie de criză emoţională:

Emoţia de furie:

Activitatea profesională

Angajat/ă al/a sistemului MAI:

1) Conflict în cadrul comunicării interpersonale. Doi/ două colegi/ colege au păreri diferite despre soluţionarea unui caz. Subiecţii implicaţi în acest conflict îşi expun propriile păreri cu o voce ridicată, fără a asculta opinia celuilalt. În aşa fel se declanşează furia, din motivul că nu sunt ascultate punctele de vedere;

2) Angajatul/ angajata subdiviziunii MAI, este numit/ă cu cuvinte necenzurate de un cetăţean agresiv (acţiunea are loc în stradă);

3) Distribuirea neechivalentă a atribuţiilor de serviciu, chiar dacă funcţia angajaţilor/ angajatelor prevede aceleaşi atribuţii, poate declanşa furia.

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) În lupta pentru identificarea sa şi adaptarea la noul colectiv, colegii au început să îl/o ignore;

2) Subordonarea faţă de superiori;

3) Modificarea stilului de viaţă.

Viaţa personală

Angajat/ă al sistemului MAI:

1) În timpul orelor de odihnă se anunţă Alarma „ECO ATENŢIE / ECO ADUNARE!";

2) Lipsa timpului liber pentru a-l petrece cu cei apropiaţi;

3) Lipsa programului de muncă flexibil sau planificarea activităţilor personale fără a depinde de cineva/ceva.

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) Neacordarea permisiunii din partea

negative emotions leave visible marks on the personality, we set out to come up with a series of examples that can cause emotional excitability, but also with short and long-term emotional self-management techniques that have an impact on success and on the emotional balance both for employees and for students, trainees, audiences of training institutions within the Ministry of Internal Affairs.

Several self-intervention techniques are presented below, that come to the aid of civil servants with special status who apply the law, when they are in a situation of emotional crisis:

Anger emotion:

Professional activity

MIA system employee:

1) Conflict within interpersonal communication. Two colleagues have different opinions about the solution of the case. The subjects involved in this conflict express their own opinions in a loud voice, without listening to the opinion of the other. This is how anger is triggered, because points of view are not being heard;

2) The employee of the MIA subdivision is called with uncensored words by an aggressive citizen (the action takes place in the street);

3) Unequal distribution of job duties, even if the employee's position provides for the same duties, can trigger anger.

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) Within the struggle for his/her identification and adaptation to the new collective, colleagues began to ignore him/her;

2) Subordination to superiors;

3) Lifestyle modification.

Personal life

MIA system employee:

1) During rest hours the Alarm is announced "ECO ATTENTION / ECO MEETING!";

2) Lack of free time to spend with the close ones;

3) Lack of flexible work schedule or planning personal activities without depending on someone/something.

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) Failure to grant permission from the trainer/teacher to be released during class to

formatorului/profesorului de a fi eliberat/ă în timpul orelor pentru a-şi rezolva problemele personale;

2) Modificarea stilului de viaţă şi îndepărtarea fizică de cei apropiaţi.

Gestionarea furiei:

Pentru gestionarea furiei specifice exemplelor de mai sus, se recomandă:

– luaţi o pauză, îndepărtaţi-vă de interlocutor şi utilizaţi tehnica respiraţiei adânci pentru a vă calma senzaţiile corporale, focusaţi-vă pe respiraţie (inspiraţi şi expiraţi);

– număraţi până la 4, în timp ce aerul este inspirat, îl reţineţi 4 secunde, iar apoi îl expiraţi tot pe o durată de 4 secunde, după care reţineţi respiraţia. Concentrarea pe respiraţie este foarte importantă (datorită circulaţiei sanguine se alimentează sistemul nervos central cu oxigen). Astfel, vă acumulaţi energia necesară pentru a identifica starea pe momentul discuţiei cu interlocutorul;

– în timp ce se liniştesc senzaţiile corporale, imediat puneţi-vă întrebarea: „De ce mă simt aşa, de ce ridic vocea?", creierul intră în acţiune, comutându-vă atenţia pe raţiune, aceasta vă va oferi răspunsul căutat, iar emoţiile se vor diminua;

– stropiţi-vă pe faţă cu apă;

– un exerciţiu eficient este să identificaţi un obiect din preajmă şi să îl analizaţi din toate punctele de vedere (de exemplu, culoarea, mărimea, funcţia obiectului etc.). După un astfel de exerciţiu, veţi reuşi să comunicaţi asertiv (calm, empatic), având pârghiile necesare pentru gestionarea funcţională a emoţiilor;

– în cel mai apropiat timp, practicaţi exerciţii fizice. Acestea scad nivelul de substanţe chimice declanşate de stres şi contribuie la stabilitatea emoţională.

Emoţia de tristeţe:

Activitatea profesională

Angajat/ă al/a sistemului MAI:

1) Pierderea funcţiei deţinute;

2) Iniţierea în privinţa sa a unei anchete de serviciu;

3) Lipsa motivaţiei în activitate.

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) Acumularea restanţelor la una sau mai multe discipline;

2) Marginalizarea de către grupul de semeni;

resolve personal issues;

2) Lifestyle changes and physical distancing from loved ones.

Anger control:

For anger control specific to the examples above, it is recommended:

– take a break, move away from the interlocutor and use the deep breathing technique to calm your bodily sensations, focus on your breathing (inhale and exhale);

– count to 4, while the air is inhaled, hold it for 4 seconds, and then exhale again for 4 seconds, then hold the breath. Focusing on breathing is very important (due to blood circulation, the central nervous system is supplied with oxygen). Thus, you accumulate the necessary energy to identify the state at the time of the discussion with the interlocutor;

– while the bodily sensations are stilled, immediately ask yourself the question: "Why am I feeling this way, why am I raising my voice?", the brain kicks in, switching your attention to reason, it will give you the answer you're looking for, and emotions will diminish;

– splash your face with water;

– an effective exercise is to identify an object around you and analyze it from all points of view (for example, the object's color, size, function, etc.). After such an exercise, you will be able to communicate assertively (calm, empathetic), having the necessary levers for the functional control of emotions;

– in the near future, practice physical exercises. They diminish levels of stress-triggered chemicals and contribute to emotional stability.

Sadness emotion:

Professional activity

MIA system employee:

1) Loss of held position;

2) Initiation of a service investigation in his/her regard;

3) Lack of motivation in activity.

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) Accumulation of shortcomings in one or more subjects;

2) Peer group marginalization;

3) Completion of the course/studies and separation from colleagues.

3) Absolvirea cursului/studiilor şi despărţirea de colegi.

Viaţa personală

Angajat/ă al sistemului MAI:

1) Starea precară a sănătăţii proprii sau a membrilor de familie;

2) Buget familiar insuficient pentru odihnă sau îmbunătăţirea condiţiilor de trai (ex.: procurarea unui imobil, a unui automobil sau a unor lucruri de utilitate stringentă);

3) Divorţul.

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) Despărţirea de iubit/iubită;

2) Lipsa unui buget financiar propriu şi dependenţa financiară;

3) Lipsa timpului liber pentru a-l petrece cu prietenii.

Gestionarea tristeţii:

– discutaţi cu o persoană apropiată şi confidentă despre situaţia care a provocat această emoţie;

– concentraţi-vă pe ceea ce simţiţi aici şi acum, scoţând în evidenţă amintirile frumoase pe care le trăiţi la moment;

– seara când puneţi capul pe pernă, timp de câteva minute analizaţi şi fiţi recunoscători pentru ceea ce v-a oferit universul;

– dacă simţiţi că tristeţea se agravează şi sunteţi copleşit/ă, apelaţi la psihologul din cadrul subdiviziunii sau la oricare altul;

– nu abandonaţi pasiunile pe care le aveţi, dezvoltaţi pasiuni dacă nu le aveţi, căci ele contribuie la obţinerea echilibrului emoţional.

Nu este un lucru ruşinos să apelezi la psiholog când starea emoţională vă pune piedici în viaţa profesională sau personală. Nu uitaţi că tristeţea de lungă durată poate dezvolta depresia, care este o tulburare afectivă.

Emoţia de surprindere:

Activitatea profesională

Angajat/ă al/a sistemului MAI:

1) Primirea indicaţiei de a desfăşura sarcini suplimentare în timpul executării unei activităţi planificate;

2) Primirea unei recompense (de exemplu, premiu, cadou de preţ etc.) sau a unei informaţii despre o deplasare dorită;

3) Ultragierea de către un cetăţean agresiv, în timpul executării atribuţiilor funcţionale.

Personal life

MIA system employee:

1) The precarious state of one's own or family members' health;

2) Insufficient family budget for rest or improving living conditions (ex.: the purchase of a building, a car or things of urgent utility);

3) Divorce.

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) Breakup with boyfriend/girlfriend;

2) Lack of own financial budget and financial dependence;

3) Lack of free time to spend with friends.

Sadness control:

– talk to a close and trusted person about the situation that caused this emotion;

– focus on your actual feelings, highlighting the beautiful memories you are experiencing at the moment;

– in the evening when you lay your head on the pillow, for a few minutes analyze and be grateful for what the universe has given to you;

– if you feel that the sadness is getting worse and you are overwhelmed, contact the psychologist in the subdivision or any other;

– do not abandon the passions you have, develop passions if you do not have them as they contribute to emotional balance.

It is not a shameful thing to turn to a psychologist when your emotional state hinders you in your professional or personal life. Remember that prolonged sadness can develop depression, which is an affective disorder.

The emotion of surprise:

Professional activity

MIA system employee:

1) Receiving the indication to perform additional tasks during the execution of a planned activity;

2) Receiving a reward (ex: prize, price gift, etc.) or information about a desired trip;

3) Insult made by an aggressive citizen, during the execution of functional duties.

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) Exemption from exams for excellent academic achievements;

2) Getting a lower/higher grade than expected;

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) Scutirea de examene pentru reuşite excelente la studii;

2) Primirea unei note mai joase/înalte decât se prezuma;

3) Anunţul referitor la desfăşurarea lecţiei practice în cadrul Centrului de Medicină Legală.

Viaţa personală

Angajat/ă al sistemului MAI:

1) Vestea despre faptul că va deveni părinte;

2) Informaţia despre înmatricularea copilului său la studii pe locul finanţat de la bugetul de stat;

3) Primirea unei veşti tragice legate de un apropiat (deces, accident rutier etc.).

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) Primirea unui cadou de la prieten/ă;

2) Survenirea unei situaţii neprevăzute (ex.: a căzut şi s-a deteriorat telefonul mobil).

Gestionarea surprinderii:

Gestionarea emoţiei de surprindere este imposibilă, deoarece este cea mai scurtă trăire ca durată de timp şi care dezvoltă imediat o altă emoţie/stare, dar şi gânduri automate ce derivă din schemele cognitive proprii fiecărei persoane. Gândurile automate şi credinţele pot fi adaptative sau dezadaptative, funcţionale sau disfuncţionale. Pentru a determina funcţionalitatea sau disfuncţionalitatea unui gând, este nevoie să punem accent pe susţinerea logică, empirică şi pragmatică, astfel încât să nu generăm erori de gândire.

Emoţia de frică:

Activitatea profesională

Angajat/ă al/a sistemului MAI:

1) Schimbarea conducerii unităţii structurale sau a entităţii;

2) De a nu face faţă indicaţiilor/sarcinilor stabilite;

3) De a-şi pierde postul de muncă;

4) De a fi ameninţat cu arma;

5) De a utiliza arma în timpul exercitării atribuţiilor de serviciu.

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) Nepromovarea evaluărilor/examenelor;

3) The announcement regarding the practical lesson at the Center for Forensic Medicine.

Personal life

MIA system employee:

1) The news about the fact that he/she will become a father/mother;

2) Information about his/her child's enrollment in studies financed from the state budget;

3) Receiving tragic news about a loved one (decease, road accident, etc.).

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) Receiving a gift from a friend;

2) The occurrence of an unexpected situation (ex.: the mobile phone was dropped and damaged).

Surprise control:

Control of the surprise emotion is impossible, because it is the shortest experience in terms of time duration, which immediately develops another emotion/state, but also automatic thoughts deriving from each person's own cognitive schemes. Automatic thoughts and beliefs can be adaptive or maladaptive, functional or dysfunctional. To determine if a thought is functional or dysfunctional, we need to emphasize logical, empirical and pragmatic support, in order not to generate thinking errors.

Emotion of fear:

Professional activity

MIA system employee:

1) Change of leadership of the structural unit or entity;

2) Concerns of not coping with the established indications/tasks;

3) The possibility of losing one's job;

4) Being threatened with a gun;

5) To use the weapon during the exercise of duty.

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) Failure to promote assessments/exams;

2) First experiences of shooting a firearm;

3) Something unknown (new environment, new people, new lifestyle).

Personal life

2) Primele experienţe de a trage din armă de foc;

3) De necunoscut (mediu nou, oameni noi, regim de viaţă nou).

Viaţa personală

Angajat/ă al sistemului MAI

1) De a nu-şi onora obligaţiile financiare în cadrul unui credit bancar;

2) De a dezamăgi membrii familiei;

3) De a dezvolta o boală pe fonul stresului fizic şi emoţional.

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) De a dezamăgi aşteptările părinţilor;

2) Sarcină (graviditate) neplanificată.

Gestionarea fricii:

– transformaţi-vă frica într-un personaj, pe care îl puteţi reprezenta imaginar, oferiţi-i un nume şi priviţi-l aşa cum este, ca ceva, cu certitudine, mai puţin ameninţător decât îl conturează mintea dvs.;

– păstraţi curajul de a acţiona, una dintre modalităţile de a scăpa de frica de a face un lucru este să îl faceţi;

– implicaţi-vă într-o activitate plăcută de moment;

– practicaţi tehnica uşoară de mindfulness (identificaţi: 5 lucruri pe care le vedeţi, 4 lucruri pe care le atingeţi, 3 lucruri pe care le auziţi, 2 lucruri pe care le mirosiţi, 1 lucru pe care îl gustaţi);

– nu vă mai gândiţi la trecut, faptul că retrăiţi emoţiile negative din trecut vă afectează grav prezentul şi vă împiedică să luaţi decizii corecte.

Emoţia de dezgust:

Activitatea profesională

Angajat/ă al/a sistemului MAI:

1) Exercitarea atribuţiilor de serviciu în timpul unor intervenţii cu implicarea persoanelor civile ce denotă comportament agresiv;

2) Interacţiunea cu persoanele cu o igiena inadecvată;

3) Comportamentul neautentic al colegilor.

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) Asimilarea unui volum mare de informaţie în timp scurt;

2) Traiul în condiţii sanitare precare;

3) Regimul de studii rutinier.

MIA system employee

1) Failure to honor financial obligations under a bank loan;

2) Disappointing family members;

3) Development of a disease under a physical and emotional stress.

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) To disappoint parents' expectations;

2) Unplanned pregnancy.

Fear control:

– turn your fear into a character, which you can imagine, give it a name, and see it for what it is, as something definitely less threatening than your mind conjures up;

– keep the courage to act, one of the ways to get rid of the fear of doing a thing is to do it;

– engage in an enjoyable activity for the moment;

– practice the gentle mindfulness technique (identify: 5 things you see, 4 things you touch, 3 things you hear, 2 things you smell, 1 thing you taste);

– - stop thinking about the past, the fact that you live the negative emotions of the past seriously affects your present and prevents you from making the right decisions.

The emotion of disgust:

Professional activity

MIA system employee:

1) Exercising service duties during interventions with the involvement of civilians denoting aggressive behavior;

2) Interaction with people with inadequate hygiene;

3) Inauthentic behavior of colleagues.

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) Assimilation of a large volume of information in a short time;

2) Living in poor sanitary conditions;

3) Routine study regime.

Personal life

MIA system employee:

1) Consumption of foods from the cheapest category;

2) Inadequate living environment (ex.: living with helpless parents);

3) Alcoholic neighbor or family member.

Viaţa personală

Angajat/ă al sistemului MAI:

1) Consumul alimentelor din categoria celor mai ieftine;

2) Mediul de trai necorespunzător (ex.: convieţuirea cu părinţii neputincioşi);

3) Vecin sau membru de familie alcoolic.

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) Alimentaţie diferită de cea preparată acasă;

2) Comportamentele neadecvate ale prietenilor.

Gestionarea dezgustului:

– în cazul unui dezgust de scurtă durată, focusaţi-vă atenţia pe un obiect sau persoană ce vă produce plăcere (comutare de atenţie);

– scrieţi pe o foaie sau în agendă ce emoţie trăiţi şi cum vă simţiţi (acest exerciţiu va face, pe moment, să vă eliberaţi de ea);

– delegarea sarcinilor/activităţilor;

– audiaţi muzica ce vă aduce plăcere;

– practicaţi drumeţiile, excursiile, călătoriile, în vederea detensionării emoţionale.

Emoţia de bucurie:

Activitatea profesională

Angajat/ă al/a sistemului MAI:

1) Acordarea următorului grad special, înainte de termen;

2) Atingerea ţintei în cadrul tragerilor;

3) Finalizarea reuşită a unei sarcini complicate;

4) Descoperirea infracţiunii cu impact social sporit.

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) Susţinerea sesiunii şi promovarea în următorul an de studii;

2) Ocuparea unui loc de frunte în cadrul campionatului sportiv;

3) Îmbunătăţirea condiţiilor de studiu şi de trai în căminele studenţeşti.

Viaţa personală

Angajat/ă al sistemului MAI:

1) Căsătoria;

2) Naşterea unui membru în familie;

3) Petrecerea timpului liber cu apropiaţii.

Student/ă, cursant/ă, audient/ă al/a instituţiilor de formare din cadrul MAI:

1) Plecarea acasă în timpul weekendului

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) Food different from home cooking;

2) Inappropriate behaviors of friends.

Disgust control:

– in case of short-term disgust, focus your attention on an object or person that gives you pleasure (switching attention);

– write on a piece of paper or in a diary what emotion you experience and how you feel (this exercise will momentarily free you to get rid of it);

– delegation of tasks/activities;

– listen to music that brings you pleasure;

– practice hiking, excursions, travel, in order to relieve emotional tension.

Joyful emotion:

Professional activity

MIA system employee:

1) Granting the next special degree, before the deadline;

2) Hitting the target within the shots;

3) Successful completion of a complicated task;

4) Crime detection with increased social impact.

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) Sustaining the session and promotion to the next year of studies;

2) Occupying a leading place in the sports championship;

3) Improving study and living conditions in student hostels.

Personal life

MIA system employee:

1) Marriage;

2) Birth of a family member;

3) Spending free time with relatives.

Student, trainee, audience of training institutions within the MIA:

1) Going home during the weekend (if you live in a hostel);

2) Going on summer vacation;

3) Outings with friends.

Joy control:

(în cazul când locuiți la cămin);

2) Plecarea în vacanța de vară;

3) Ieșiri cu prietenii.

Gestionarea bucuriei:

Starea de bucurie maximă (euforia) uneori denotă comportamente iraționale. În asemenea situații se recomandă de a identifica acțiunile umane cu ajutorul conștientizării, pentru a preveni comportamentul vizibil euforic și consecințele acestuia. Pe termen scurt, starea de euforie poate oferi o senzație de satisfacție, însă pe termen lung poate duce la complicații sociale și mintale, care pot afecta luarea de decizii.

CONCLUZII.

Autointervenția prin tehnici psihologice este calea spre depășirea cu succes a situațiilor de criză ale polițiștilor. Nu de puține ori aceștia se confruntă cu incidente ieșite din comun la nivel emoțional (interacțiune cu persoane agresive, alcoolice, narcomane, cu tulburări psihice, decese, violențe în familie etc.), iar în acele momente vin în ajutor tehnicile pe care le pot aplica personal, fără intervenția psihologului.

Un alt aspect important este necesitatea conștientizării din partea lor a importanței aplicării în practică a modalităților de autointervenție psihologică în situații de criză, iar atunci când se confruntă cu emoții și stări afective dificile, pe care simt că nu le pot gestiona, să apeleze la un specialist (psiholog) în domeniul de referință, din interiorul sau exteriorul instituției.

Polițiștii sunt cei care se află în prima linie, iar societatea are așteptări mari de la ei prin modelul pe care îl reprezintă, însă ignorarea stabilității emoționale poate afecta atât relația cu societatea civilă, cu colegii de serviciu, cât și cu membrii familiei și persoanele apropiate.

În general, nu există un tablou tipic al unei persoane aflate într-o criză emoțională, deoarece acest lucru implică un șir de factori cu impact diferit: vârstă, gen, fizicul, starea de sănătate, educație, cultură, mediul de formare și de trai etc. În cazul în care exemplele aduse mai sus sunt pentru cineva mai puțin relevante, recomandarea ar fi ca polițiștii în cauză să-și identifice, prin analogie, propriile tehnici psihologice, care îi vor ajuta să gestioneze constructiv emoțiile; în caz contrar, ei pot dezvolta gânduri automate distructive și pot genera comportamente neadecvate în mediul profesional, dar și în cel personal.

The state of maximum joy (euphoria) sometimes denotes irrational behavior. In such situations, it is recommended to identify human actions with the help of awareness, to prevent visible euphoric behavior and its consequences. In the short term, euphoria can provide a sense of satisfaction, but in the long term, it can lead to social and mental complications that can affect decision-making.

CONCLUSIONS

.Self-intervention through psychological techniques is the way to successfully overcome police crisis situations. Not seldom, they face unusual incidents on an emotional level (interaction with aggressive people, alcoholics, drug addicts, people with mental disorders, deaths, family violence, etc.), and in those moments the techniques that can help, may be applied personally, without the intervention of the psychologist.

Another important aspect is the need for them to be aware of the importance of applying in practice the ways of psychological self-intervention in crisis situations, and when they are faced with difficult emotions and affective states, which they feel, they cannot manage, to turn to a specialist (psychologist) in the field of reference, from inside or outside the institution.

Police officers are the ones on the front line, and society has high expectations from them through the role model they represent, but ignoring emotional stability can affect both the relationship with civil society, with colleagues, and with family members and close people.

In general, there is no typical picture of a person in an emotional crisis, as this involves a number of factors with different impact: age, sex, physical appearance, health status, education, culture, training and living environment, etc. If the above examples are less relevant to someone, the recommendation would be for the concerned police officers to identify, by analogy, their own psychological techniques that will help them manage their emotions constructively; otherwise, they can develop destructive automatic thoughts and generate inappropriate behaviors in the professional environment, but also in the personal one.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Ainsworth P. B. (2002) Psychology and policing. Willan Publishing, UK, p. 35-48.
2. Bolier L., Haverman M., Westerhof G. J., Riper H., Smit F., Bohlmeijer E. Positive psychology interventions: A meta-analysis of randomized controlled studies. BMC Public Health, 2013; 13: 1.
3. Cohen J. Statistical power analysis for the behavioral sciences. 2nd ed Hillsdale: Erlbaum, 1988.
4. Caruso D. R., Bienn B., Kornacki S. A. (2006). Emotional intelligence in the workplace. În: Ciarrochi J, Forgas JP, Mayer JD (eds) Emotional intelligence in everyday life, 2nd edn. Psychology Press, Hove, pp 187-205.
5. Cross C. & Ashley L. (2004) Police trauma and addiction: Coping with the dangers of the job. FBI Law Enforcement Bulletin, 73(10), 24-32.
6. Chitra T. & Karunanidhi S. (2020) The impact of resilience training on occupational stress, resilience, job satisfaction, and psychological well-being of female police officers. Journal of Police and Criminal Psychology.
7. Everly G. S. (2000) Five principles of crisis intervention: Reducing the risk of premature crisis intervention, International Journal of Emergency Mental Health, 2, pp.1-4.
8. Gershon R. R. M., Barocas B., Canton A. N., Li X. & Vlahov D. (2009) Mental, physical, and behavioral outcomes associated with perceived work stress in police officers. Criminal Justice and Behavior, 36(3), 275-289.
9. https://politia.md/ro/content/inspectoratul-general-al-politiei.
10. Marmar C. R., McCaslin S. E., Metzler T. J., Best S., Weiss D. S., Fagan J. et al. (2006) Predictors of posttraumatic stress in police and other first responders. Annals of the New York Academy of Sciences, 1071, 1-18.
11. Patterson G. T., Chung I. W. & Swan P. W. (2014) Stress management interventions for police officers and recruits: A meta-analysis. Journal of Experimental Criminology, 10(4), 487-513.
12. Rajaratnam S. M. W., Barger L. K., Lockley S. W., Shea S. A., Wang W., Landrigan C. P. et al. (2011) Sleep disorders, health, and safety in police officers. JAMA, 306(23), 2567-2578.
13. Seligman M. E. P., Csikszentmihalyi M. Positive Psychology: An Introduction. Am Psychol. 2000; 55: 5-14. 10.1037//0003-066x.55.1.5.
14. Sin N. L., Lyubomirsky S. Enhancing Well-Being and Alleviating Depressive Symptoms With Positive Psychology Interventions: A Practice-Friendly Meta-Analysis. J Clin Psychol. 2009; 65: 467-487. 10.1002/jclp.20593.
15. Syed S., Ashwick R., Schlosser M., Jones R., Rowe S. & Billings J. (2020) Global prevalence and risk factors for mental health problems in police personnel: A systematic review and meta-analysis. Occupational & Environmental Medicine, 77, 737-747.
16. Schilling R., Herrmann C., Ludyga S., Colledge F., Brand S., Pühse U. & Gerber M. (2020) Does cardiorespiratory fitness buffer stress reactivity and stress recovery in police officers? A real-life study. Frontiers in Psychiatry, 11, 549.
17. Wang Z., Inslicht S. S., Metzler T. J., Henn-Haase C., McCaslin S. E., Tong H. et al. (2010) A prospective study of predictors of depression symptoms in police. Psychiatry Research.

Despre autor:

Vica ANTON,
doctorand,
Universitatea Pedagogică
de Stat „Ion Creangă" din Chișinău,
e-mail: antonvica84@gmail.com
ORCID ID: 0009-0007-65219758

About the author:

Vica ANTON,
PhD student,
State Pedagogical University
"Ion Creangă" from Chisinau,
e-mail: antonvica84@gmail.com
ORCID ID: 0009-0007-65219758

CZU 94(4)

DOI 10.5281/zenodo.13933269

CLASIFICAREA ȘI ORGANIZAREA MANIFESTAȚIILOR PUBLICE

Valentin TALMACI,
doctorand

În articolul de față sunt prezentate rezultatele cercetării privind clasificarea, caracteristica și principiile de organizare ale manifestațiilor publice. Este descrisă clasificarea manifestațiilor publice după tipul lor, în funcție de prevederile legale și de gradul de risc. De asemenea sunt descrise diferite tipuri de manifestații reieșind din nivelul de organizare, scopuri, pericol, posibilitatea provocărilor de violență etc. În context, sunt prezentate unele principii privind organizarea manifestațiilor publice. În plus, este descrisă necesitatea declarării prealabile a manifestărilor reieșind din locul petrecerii lor, cerințele privind conținutul declarațiilor, persoanele organizatoare, modul de desfășurare a întrunirii, obligațiile privind respectarea legislației și ordinii publice, funcțiile autorităților administrației publice locale, sarcinile de bază ale organelor de poliție în timpul desfășurării întrunirilor, condițiile cu privire la desfășurarea manifestațiilor publice.

Cuvinte-cheie: manifestație, clasificare, caracteristică, organizare, ordine publică, securitate.

CLASSIFICATION AND ORGANIZATION OF PUBLIC EVENTS

Valentin TALMACI,
PhD student

The results of the study on the classification, characteristics and principles of organization of public events are presented. The classification of public events according to their type, depending on the legal provisions and the degree of risk, is described. The different types of protests are described based on the level of organization, goals, danger, the possibility of violence provocations, etc. Principles regarding the organization of public demonstrations are presented. The need for prior declaration of demonstrations based on the place of their holding, the requirements regarding the content of the declarations, organizing persons, the manner of holding the meeting, the obligations regarding compliance with the law and public order, the functions of the local public administration authorities, the basic tasks of the police bodies during the holding of meetings, the conditions regarding the holding of public demonstrations are described.

Keywords: manifestation, classification, characteristic, organization, public order, security.

INTRODUCERE.

Situaţia socio-economică şi politică în ţară în anumite circumstanţe poate provoca tensiuni sociale şi conflicte, care de cele mai multe ori au consecinţe negative, inclusiv în domeniul ordinii şi securităţii publice. Pentru a preveni situațiile date este necesar de a cunoaşte bine modalităţile de organizare şi petrecere ale manifestaţiilor publice.

În articolul dat este stipulat că manifestaţiile publice pot să se desfăşoare în liniște având scopuri bine determinate legale sau mai puţin legale. Manifestaţiile publice de tipul acesta nu reprezintă probleme majore pentru structurile de drept şi ordine publică, atribuindu-li-se categoria manifestaţiilor fără nivel de risc sau cu nivel de risc redus. Totodată, manifestaţiile publice pot întruni caracteristicile panicii şi provocări de tulburări de masă. Ca urmare, orice manifestaţie publică trebuie

INTRODUCTION.

The socio-economic and political situation in the country in certain circumstances can cause social tensions and conflicts, which most often lead to negative consequences, including in the field of order and public security. In order to prevent these situations, it is necessary to know well the ways of organizing and holding public events.

The given article presents the results of the study on the classification, characteristics and principles of organization of public events. In compartment 2, the classification of public events is given according to their type, depending on the legal provisions and the degree of risk. It is stipulated that public demonstrations can take place peacefully with well-defined legal or less legal goals. Public demonstrations of this type do not represent major problems for the law and public order structures, they

să se afle în atenţia forţelor de ordine publică.

În compartimentul 2 sunt descrise 14 tipuri de manifestaţii reieşind din nivelul de organizare, scopuri, pericol, posibilitatea provocărilor de violenţă etc. – manifestaţii social-politice, manifestaţii economice ale mediului de afaceri, manifestaţii cu protestatari de profesie, manifestaţii cu categorii profesionale, ale minorităţilor naţionale, ale minorităţilor sexuale, manifestaţii cu agricultori şi fermieri, ale ONG-urilor şi susţinătorilor lor, ale transportatorilor, manifestaţii cu suporteri de activităţi sportive, cu protestatari-revoluţionari, cu pensionari, manifestaţii studenţeşti, manifestaţii cu ecologişti. Iar în compartimentul 3 sunt prezentate principii privind organizarea manifestaţiilor publice.

MATERIALE ŞI METODE.

În procesul cercetării au fost folosite următoarele metode:

– *metoda empirică*, care a permis identificarea nivelului actual de securitate în domeniul ordinii publice, inclusiv pe timpul desfăşurării manifestaţiilor cu caracter de masă;

– *metoda de comparaţie,* pentru compararea sistemului naţional de securitate publică cu sistemele de securitate din ţările de nivel internaţional;

– *metoda sistemică*, pentru analiza situaţiei actuale, care permite permanent şi stabil să fii la curent cu noile forme în domeniul metodelor, tacticilor şi procedeelor de asigurare a ordinii publice.

Au fost utilizate principiile *obiectivităţii*, *punctualităţii şi calităţii* pentru cercetarea aspectelor menţinerii securităţii, asigurării şi restabilirii ordinii publice în condiţii obişnuite de activitate a forţelor de ordine publică, precum şi pe timpul manifestărilor cu caracter de masă.

REZULTATE ŞI DISCUŢII.

1. Clasificarea manifestaţiilor publice

Analiza practicilor manifestaţiilor publice a arătat că ele se caracterizează prin participarea diferitelor grupuri sociale. Societatea civilă, organizaţiile politice, ONG-urile şi alte categorii de populaţie se întrunesc pentru a-şi demonstra nemulţumirea faţă de modalităţile de rezolvare a problemelor politice, sociale etc. În procesul manifestaţiilor publice pot avea loc

are assigned the category of demonstrations with no risk level or with a low risk level. At the same time, public demonstrations can meet in them the characteristics of panic and provocations of mass disturbances. As a result, any public demonstration must be at the attention of the public order forces.

In compartment 2, 14 types of demonstrations are described based on the level of organization, goals, danger, the possibility of provocations of violence, etc. -social-political demonstrations, economic demonstrations of the business environment, demonstrations with professional protesters, demonstrations with professional categories, of national minorities, of sexual minorities, demonstrations of farmers and farmers, of NGOs and their supporters, of transporters, demonstrations with supporters of sports activities, with protestors-revolutionaries, with pensioners, student demonstrations, demonstrations with ecologists.

In compartment 3, principles regarding the organization of public events are presented. The need for prior declaration of demonstrations is described based on the place of their celebration, the requirements regarding the content of the declarations, organizing persons, the manner of holding the meeting, the obligations regarding compliance with the law and public order, the functions of local public administration authorities, the conditions regarding the conduct of public demonstrations.

MATERIALS AND METHODS.

The following methods were used in the research process:

– the empirical method, which allowed the identification of the current level of security in the field of public order, including during mass demonstrations;

– the comparison method, for comparing the national public security system with the security systems of international countries;

– the systemic method, for the analysis of the current situation, which permanently and stably allowed me to be aware of the new forms in the field of methods, tactics and procedures for ensuring public order.

The principles of objectivity, punctuality and quality were used in researching aspects of maintaining security, ensuring and restoring public order under normal conditions of activi-

şi încălcări de nivel diferit ale ordinii publice.

Manifestaţiile publice pot fi clasificate astfel [6], [8], [10]: de protest, cultural-artistice, religioase, promoţionale, comemorative, sportive şi alte activităţi care se desfăşoară în spaţiu public.

Manifestaţiile publice de protest pot fi următoarele:

– Mitingul – întrunire publică unde se discută unele subiecte politice sau sociale;

– Marşul – deplasare a unui grup politic sau social organizat într-o anumită ordine şi direcţie;

– Pichetarea – formă de grevă sau protest în pieţe, în faţa sediilor publice, la poarta unei întreprinderi etc.;

– Demonstraţia – acţiune social-politică de masă pe străzile sau pieţele unei localităţi cu scopul exprimării simpatiei sau a protestului faţă de un eveniment de interes general sau faţă de o persoană.

Manifestaţii publice culturale-artisticei: spectacole, concerte etc., care se desfăşoară în aer liber, pe stadioane, parcuri, pieţe şi în alte locuri deschise.

Manifestaţiile publice religioase se clasifică ca procesiuni, pelerinaje, slujbe etc., fiind acţiuni rituale şi deplasări făcute de oameni credincioşi, în mod individual sau în grup, într-un loc anumit, pe străzile sau drumurile publice.

Manifestaţiile publice comemorative sunt acţiuni dedicate memoriei unui eveniment important sau unei personalităţi etc.

Manifestaţiile publice sportive sunt acţiuni ale autorităţilor centrale şi locale de specialitate, unde se interzice propagarea cruzimii, violenţei şi lezarea demnităţii umane.

Alte activităţi publice reprezintă măsuri şi acţiuni care se desfăşoară în spaţiu public şi implică participarea mai multor persoane (vizite oficiale, manifestări electorale etc.).

În funcţie de prevederile legale, manifestaţiile publice pot fi clasificate ca supuse procedurii declarării, nesupuse proceduri declarării, spontane şi interzise. După nivelul lor de risc, manifestaţiile publice pot clasificate ca manifestaţii fără nivel de risc, cu nivel de risc redus, cu nivel de risc mediu şi cu nivel de risc ridicat.

Manifestaţiile publice pot să se desfăşoare în linişte şi pace, având scopuri legale sau mai ty of public order forces as well as during mass demonstrations.

RESULTS AND DISCUSSION.

1. Classification of public manifestations

The analysis of the practices of public demonstrations showed that they are characterized by the participation of different social groups. People, civil society, political organizations, NGOs and other categories of population come together to demonstrate their dissatisfaction with political, social, etc. issues. In the process of public demonstrations, public order violations of different levels may also occur.

Public demonstrations can be classified as follows [6], [8], [10]: protest, cultural - artistic, religious, promotional, commemorative, sports and other activities that take place in public space.

Public demonstrations of protest can be the following:

- Rally - public meeting where some political or social topics are discussed;

- March - movement of a political or social group organized in a certain order and direction;

- Picketing - a form of strike or protest in markets, in front of public offices, at the gate of an enterprise, etc.;

- Demonstration - mass social-political action on the streets or squares of a locality with the aim of expressing sympathy or protest towards an event of general interest or towards a person.

Public cultural-artistic events: shows, concerts, etc., which take place outdoors, in stadiums, parks, squares and other open places.

- Public religious demonstrations are classified as processions, pilgrimages, services, etc., being ritual actions and movements made by faithful people, individually or in groups, in a certain place, on the streets or public roads.

- Commemorative public demonstrations are actions, dedicated to the memory of an important event or a personality, etc.

- Public sports events are actions of central and local specialized authorities, where the propagation of cruelty, violence and harming human dignity is prohibited.

- Other public activities represent measures and actions that take place in public space and involve the participation of several people

puţin legale. Manifestaţiile publice legale, care îşi desfăşoară activitatea conform programului stabilit, de regulă nu reprezintă probleme pentru structurile de drept şi ordine publică, atribuindu-li-se categoria manifestaţiilor fără grad de risc sau cu grad de risc scăzut.

Ca urmare: – *manifestaţie* este adunarea temporară şi intenţionată a uni grup bine organizat de persoane, cu aceleaşi scopuri şi interese;

– la *manifestaţii cu număr redus de participanţi* se întrunesc până la 50 de persoane;

– *manifestaţii spontane* sunt întrunirile iniţiate în rezultatul unor evenimente din societate şi ca răspuns direct la ele; participanţii nu pot amâna întrunirea, din motive de imposibilitate de a legitima procedura;

– *manifestaţii simultane* se consideră întrunirile care pot avea acelaşi scop şi motive, iar organizatorii lor pot avea aceleaşi sau diferite interese , însă se desfăşoară în acelaşi loc şi în acelaşi timp.

Totodată, manifestaţiile publice pot întruni caracteristici ale panicii, cu provocări de tulburări de masă. De aici reiese că orice manifestaţie publică trebuie să fie în atenţia forţelor de ordine publică [4],[9]. Clasificarea menţionată a manifestaţiilor publice poate fi utilizată în literatura de specialitate şi regulamentele de serviciu ale organelor de forţe privind asigurarea, menţinerea şi restabilirea ordinii publice.

2. Caracteristica manifestaţiilor publice

Situaţia socio-economică şi politică, în anumite circumstanţe, poate provoca tensiuni sociale şi conflicte, care de multe ori duc la apariţia unor consecinţe negative, inclusiv în domeniul ordinii şi securităţii publice.

Manifestaţiile publice în pieţele şi străzile localităţilor au devenit deja o ocupaţie şi o deprindere profesională pentru unii, iar pentru alţii o curiozitate. Formaţiunile politice, ONG-urile, organizaţiile civice, prin manipulare şi interese specifice lor, atrag tot mai mulţi curioşi provenind din diferite categorii sociale.

Analiza în domeniul ordinii publice a permis descrierea diferitelor tipuri de proteste reieşind din nivelul de organizare, scopuri, pericol, posibilitatea provocărilor de violenţă, precum şi din studiul practicilor crimei organizate transnaţionale, etc., în modul următor [3], [5], [6]:

(official visits, electoral demonstrations, etc.).

Depending on the legal provisions, public demonstrations can be classified as subject to the declaration procedure, not subject to the declaration procedure, spontaneous and prohibited.

According to their level of risk, public events can be classified as events with no risk level, low risk level, medium risk level and high risk level events.

Public demonstrations can take place in peace and quiet, having legal or less legal purposes. Legal public demonstrations, which carry out their activity according to the established schedule, as a rule, do not represent problems for law enforcement and public order, and they are assigned the category of demonstrations without a degree of risk or with a degree of low risk.

As a result: - manifestation is the temporary and intentional gathering of a well-organized group of people who share the same goals and interests;

- a demonstration with a small number of demonstrators is a meeting attended by up to 50 people;

- spontaneous demonstrations are meetings initiated as a result of events in society and as a direct response to them, the participants cannot postpone the meeting, due to the impossibility of legitimizing the procedure;

- simultaneous events are considered meetings that may have the same purpose and reasons and their organizers may have the same or different interests, but they take place in the same place and at the same time.

At the same time, public demonstrations can meet in them the characteristics of panic and provocations of mass disturbances. From here it appears that any public demonstration must be the attention of the public order forces[4],[9]. The exposed classification of public events can be used in specialized literature and the service regulations of law enforcement agencies regarding ensuring, maintaining and restoring public order.

2. Characteristics of public manifestations

The socio-economic and political situation, in certain circumstances, can cause social tensions and conflicts, which often lead to negative consequences, including in the field of public order and security.

1. Manifestaţii social-politice, antiguvernamentale. Aceste proteste sunt organizate de liderii unor formaţiuni sau partide politice. De regulă protestele după conţinut sunt numeroase şi constituite un punct de atracţie pentru toate păturile social-vulnerabile ale societăţii. Deseori protestele din categoria respectivă sunt organizate prin intermediul diferitelor organizaţii politice de către unii oligarhi sau elemente criminale, care se ascund de justiţie şi se doresc la putere, fiind susţinuţi şi influenţaţi de multe ori din afara ţării şi bine cunoscuţi în spaţiul public. De regulă asemenea proteste sunt bine organizate juridic, fiind dirijate, coordonate şi conduse de organizatori profesionişti în domeniul desfăşurării întrunirilor. Ei dispun de asigurate materială şi financiară, de regulă din surse ilegale. Sunt bine organizaţi, informaţi şi mobili. Aceste manifestări fac parte din categoria protestelor cu grad ridicat. În asemenea cazuri, există riscuri de izbucnire a încălcărilor în masă cu devastări materiale şi jertfe omeneşti. Scopul lor este de a destabiliza situaţia în ţară, de a crea situaţii de conflict între diferite pături sociale ale societăţii şi de a răsturna guvernarea existentă cu preluarea ulterioară a puterii în mâinile lor.

2. Manifestaţii economice a mediului de afaceri. Sunt proteste cu grad de risc mediu. De regulă nu sunt numeroase, dar bine organizate şi mobile. Protestele economice sunt organizate de lideri şi persoane deseori bine cunoscute în societate, care fac parte din mediul de afaceri. Scopul acestor proteste de obicei este atragerea atenţiei autorităţilor statului la problemele economice, politicile fiscale şi de impozitare a mediului de afaceri. În majoritatea cazurilor astfel de proteste se manifestă în condiţii paşnice şi linişte.

3. Manifestaţii cu protestatari de profesie. Această categorie de protestatari deseori acţionează individual sau în grupuri mici. Ei acţionează de regulă fără provocări de violenţă. Au scopul de a obţine avantaje proprii şi sunt bine informaţi, urmărind mediatizarea acţiunilor pe care le săvârşesc. Nu sunt periculoşi din punct de vedere politic sau social.

4. Manifestaţii cu categorii profesionale. Ele sunt bine organizate din punct de vedere juridic, dispun de susţinere financiară, au o capacitate mare de mobilizare şi reprezintă inte-

Public demonstrations in town squares and streets have already become an occupation and a professional skill for some, and a curiosity for others. Political formations, NGOs, civic organizations, through manipulation and their specific interests, attract more and more curious people from different categories of society.

The analysis in the field of public order allowed to describe different types of protests emerging from the level of organization, goals, danger, the possibility of provocations of violence, as well as from the study of the practices of transnational organized crime, etc., in the following way [3], [5], [6]:

Social-political, anti-government demonstrations. These protests are organized by the leaders of some political formations or parties. As a rule, the protests according to the content are numerous and constituted by its attractions of all socially-vulnerable strata of society. Often the protests in that category are organized through various political organizations by some oligarchs or criminal elements, who are hiding from justice and want power, supported and influenced many times from outside the country and are well known in the public space. The protests are well organized legally, directed, coordinated and led by professional organizers in the field of holding meetings. They have material and financial security, usually from illegal sources. They are well organized, knowledgeable and mobile. These protests are part of the category of high-level protests. There is a risk of outbreak of mass violations with material devastation and human sacrifice. Their goal is to destabilize the situation in the country, to create conflict between the social layers of society and to overthrow the existing government with the subsequent seizure of power in their hands.

Economic manifestations of the business environment. They are medium risk protests. As a rule, they are not numerous, but well organized and mobile. Economic protests are organized by leaders and people, often well known in society, who are part of the business environment. The purpose of these protests is usually to draw the attention of the state authorities to economic problems and fiscal and taxation policies of the business environment. In most cases, protests take place in peaceful and quiet conditions.

Manifestations with professional pro-

resele unor categorii profesionale. Liderii lor sunt cunoscuţi şi deseori fac parte din categoria persoanelor publice.

5. Manifestaţii ale minorităţilor naţionale. Promovează interesele proprii sau ale unui grup minoritar naţional. Participă reprezentanţii politici sau unii lideri naţionali. Deseori sunt susţinute şi din afara ţării. Au un grad ridicat de atitudine extremist-radicalistă.

6. Manifestaţii ale minorităţilor sexuale. Reprezintă o categorie deosebită, care promovează deferite concepţii şi ideologii ce intră în contradicţie cu doleanţele majorităţii populaţiei. De regulă au o atitudine non-violentă, însă există riscul unor contramanifestaţii realizate de persoane sau grupuri organizate, care pot provoca violenţe şi destabilizarea ordinii publice.

7. Manifestaţii cu agricultori şi fermieri. Categoria respectivă are un grad înalt de organizare şi mobilizare. Din punct de vedere juridic, economic, financiar şi material aceşti manifestanţi sunt organizaţi deseori centralizat şi dispun de posibilitatea folosirii unor mijloace tehnice, utilaje şi animale. Există riscuri de blocare a căilor de comunicaţie, au o mentalitate bine conturată şi scopuri bine stabilite.

8. Manifestaţii ale ONG–urilor şi susţinătorilor lor. Sunt activişti pentru promovarea şi protecţia anumitor drepturi şi libertăţi - protecţia drepturilor omului, a animalelor, mediului, patrimoniului cultural,, etc. Protagoniştii sunt bine organizaţi din punct de vedere juridic, economic şi dispun de susţinere financiară. Au un mod de acţiune diversificat, inventiv, preponderent nonviolent şi militează pentru obiective bine definite. Urmăresc obţinerea unui impact mediatic major pentru sensibilizarea opiniei publice. Nu sunt uşor de manipulat, dar pot uşor manipula opinia publică.

9. Manifestaţii ale transportatorilor. Este o categorie bine organizată atât juridic cât şi economic, cu susţinere financiară şi capacităţi mari de mobilizare, având posibilităţi majore în logistică şi mobilitate. Liderii sunt bine cunoscuţi şi deseori fac parte din categorii de agenţi economici. Există pericol de blocare şi perturbare gravă a traficului rutier şi de creare a unor dificultăţi de gestionare pentru forţele de ordine. Protestele transportatorilor pot avea impact economic puternic.

testers. This category of protestors often act individually or in small groups and usually act without provocation of violence. They have goals for obtaining their own advantages and are well informed, following the mediatization of their own actions. They are not politically or socially dangerous.

Events with professional categories. They are well organized from a legal point of view, have financial support, a great organizational capacity for mobilization and represent the interests of some professional categories. Their leaders are well-known and often belong to the category of public figures.

Manifestations of national minorities. It promotes its own interests or that of a national minority group. Political representatives or some national leaders participate. They are often supported from outside the country. It presents high risks of extremist-radicalist attitude.

Manifestations of sexual minorities. They represent a special category, which promotes different concepts and ideologies compared to the majority of the population. As a rule, they have a non-violent attitude, but there is a risk of organizing some counter-demonstrations by some persons or organized groups, which may cause destabilization of public order and violence.

Demonstrations with farmers and farmers. That category has a high degree of organization and mobilization. From a legal, economic, financial and material point of view, they are often centrally organized and have the possibility of using technical means, machines and animals. There is a risk of blocking communication paths, they have a strict mentality and well-established goals.

Demonstrations of NGOs and their supporters. They are activists for the promotion and protection of certain rights and freedoms - the protection of animals, the environment, cultural heritage, human rights, etc. They are well organized from a legal and economic point of view and have financial support. They have a diversified, inventive, predominantly nonviolent mode of action and fight for well-defined objectives. I am looking to achieve a major media impact to raise awareness of public opinion. They are not easy to manipulate, but they can easily manipulate public opinion.

9. Demonstrations of carriers. It is a

10. Manifestaţii cu participarea suporterilor în cadrul unor *activităţi sportive*. De obicei sunt constituiţi în asociaţii şi au atitudine preponderent ostilă faţă de forţele de ordine. Sunt conduşi de lideri formali şi neformali, bine cunoscuţi în cercurile lor, în rândurile forţelor de ordine şi de funcţionarii administraţiei publice. Pot fi uşor manevraţi şi manipulaţi prin liderii lor. Pot constitui factor de risc prin manifestările de amploare ce le desfăşoară în spaţiul public.

11. Manifestaţii cu protestatari-revoluţionari. Sunt organizaţi în asociaţii şi militează pentru redobândirea unor drepturi, constituind o masă de manevră pentru anumite interese sociale. Uşor pot fi manevraţi şi manipulaţi prin liderii lor, recurg la forme de proteste extreme. Există pericol de provocări la violenţă faţă de forţele de ordine şi de distrugeri materiale neesenţiale din preajma locului de protest.

12. Manifestaţii cu pensionari. Au acţiuni clar determinate, cu motive de protest legate de probleme sociale. Creează dificultăţi în modul de abordare a intervenţiei, atrag simpatia altor categorii de persoane şi pot fi subiect media de interes cu impact asupra populaţiei. Există pericol de apariţie a cazurilor de violenţă neesenţială asupra organelor de forţă şi asupra unor demnitari locali sau centrali, care au intervenit pentru negocieri.

*13. Manifestaţii studenţe*şti. Sunt organizate în grupuri omogene sub aspect ideologic şi au un mod de acţiune diversificat, inventiv, preponderent nonviolent. protagoniştii sunt uşor de manevrat şi manipulat; sunt conduşi de liderii lor. Au mobilitate în desfăşurarea acţiunilor şi un nivel de cultură peste mediu. Există pericol de apariţie a acţiunilor spontane violente faţă de forţele de ordine şi de devastări materiale din preajma locului de desfăşurare a evenimentului.

14. Manifestaţii cu ecologişti. Pot fi expresie a unor partide politice sau mişcări sociale, cu preocupări de conservare a mediului, controlare a poluării lui şi îmbunătăţire a stării de sănătate a populaţiei. De obicei aceşti protestatari nu sunt numeroşi şi nu dispun de calităţi de organizare majoră. Mobilitatea lor depinde de fiecare din ei. Nu dispun de bază materială şi financiară impunătoare. Protestele în majoritatea cazurilor decurg paşnic şi nu sunt de lunwell-organized category, both legally and economically, with financial support and great mobilization capabilities, with major possibilities in logistics and mobility. Leaders are well known and often belong to categories of economic agents. There is a danger of blocking and seriously disrupting road traffic and creating difficult conditions for law enforcement. Transporter protests can have a strong economic impact.

10. Demonstrations or (demonstrations) with supporters of sports activities. They are usually constituted in associations and have a predominantly hostile attitude towards law enforcement. They are led by formal and informal leaders, well known in their circles, in the ranks of law enforcement and public administration. They can be easily manipulated and manipulated by their leaders. They can be a risk factor for large-scale demonstrations that take place in public space.

11. Demonstrations with protestors-revolutionaries. They are organized in associations and campaign for the regaining of certain rights, they constitute a maneuver table for certain social interests. They can easily be manipulated and manipulated by their leaders, they resort to forms of extreme protests. There is a danger of provocations of violence towards law enforcement and non-essential material destruction around the protest site.

12. Demonstrations with pensioners. They have clearly determined actions, with protest reasons related to social problems. They create conditions of difficulty in how to approach the intervention, attract the sympathy of other categories of people and can be the subject of media interest with an impact on the population. There is a danger of non-essential violence against law enforcement agencies and local or central dignitaries who have intervened for negotiations.

13. Student demonstrations. They are organized in ideologically homogeneous groups and have a diversified, inventive, predominantly nonviolent mode of action. It is easy to handle, manipulated, they are led by their leaders. They have mobility in carrying out actions and a level of culture above average. There is a danger of spontaneous actions of violence against law enforcement and material devastation around the venue of the event.

14. Demonstrations with environmen-

gă durată. Nu prezintă pericol pentru societate şi nici pentru forţele de ordine, manifestaţiile având un grad scăzut de risc.

Prezenta caracteristică a manifestaţiilor publice va oferi reprezentanţilor forţelor de ordine posibilitatea de a identifica din timp numărul aproximativ şi categoriile participanţilor, modul de declanşare, natura revindicărilor, ţelul şi scopurile urmărite, asigurarea materială şi financiară, tipul şi numărul mijloacelor de transport, precum şi de a aprecia gradul de risc a viitorului protest.

Caracteristica expusă a manifestaţiilor publice poate fi utilizată în literatura de specialitate şi regulamentele de serviciu ale organelor de drept privind asigurarea, menţinerea şi restabilirea ordinii publice.

3. Organizarea manifestaţiilor publice

Analiza cadrului legal naţional şi internaţional referitor la garantarea exercitării de oricare persoană a libertăţii întrunirilor arată că are loc reiterarea prevederilor referitor la reglementarea organizării manifestaţiilor în aer liber [1], [2].

În cazul mitingurilor, demonstraţiilor, competiţiilor sportive, procesiunilor etc., care se intenţionează să se petreacă în aer liber, se depun declaraţii prealabile în instituţiile publice locale [2]. Organizatorii manifestaţiilor depun o declaraţie înainte de data desfăşurării, în termenii prevăzuţi de lege, unde indică: denumirea grupului organizatoric, persoanele responsabile de asigurarea măsurilor de organizare şi numărul participanţilor, scopul, locul, data, ora începerii şi durata acţiunii, traseele de deplasare, solicitările privind asigurarea securităţii publice din partea autorităţilor locale şi a poliţiei şi carabinierilor. Astfel, organizatori ai manifestaţiilor publice devin doar persoanele fizice şi juridice cu capacităţi depline de exerciţiu. Minorii cu vârsta de 14 ani şi persoanele incapabile pot desfăşura manifestaţii numai sub tutela unei persoane cu capacitate deplină de exerciţiu [2].

Atât organizatorii cât şi participanţii în timpul desfăşurării întrunirilor sunt obligaţi să respecte ordinea publică şi condiţiile din declaraţie, în corespundere cu cerinţele legislaţiei în vigoare privind organizarea şi desfăşurarea întrunirilor [2].

talists. They can be political parties or social movements, concerned with preserving the environment, controlling its pollution and improving their health. Usually these protesters are not numerous in quantity and do not have major organizational qualities. Their mobility depends on each of them. They do not have an imposing material and financial base. Protests in most cases are peaceful and not long-lasting. They do not pose a social danger to society or law enforcement, they have a low degree of risk.

The present characteristics of public demonstrations will give law enforcement representatives the opportunity to identify in advance the approximate number and categories of participants, the method of initiation, the nature of the claims, the purpose and goals pursued, the material and financial insurance, the type and number of means of transport, as well as to assess the degree of risk of the future protest.

The characteristics of public events exposed can be used in the specialized literature and the service regulations of legal bodies regarding the provision, maintenance and restoration of public order.

3. Organizing public manifestations

The analysis of the national and international legal framework regarding the guarantee of the exercise of freedom of assembly by any person shows that there is a reiteration of the provisions regarding the regulation of the organization of outdoor demonstrations [1], [2].

In the case of rallies, demonstrations, sports competitions, processions, etc., which are intended to be held outdoors, prior declarations are submitted to local public institutions [2]. The organizers of the events submit a declaration before the date of the event, in the terms provided by the law, where they indicate: the name of the organizing group, the persons responsible for ensuring the organizational measures and the number of participants, the purpose, the place, the date, the start time and the duration of the action, the travel routes, the requests regarding the provision of public security by the local authorities and the police and carabinieri. Thus, only natural and legal persons with full legal capacity become organizers of public events. Minors aged 14 and incapacitated persons may hold demonstrations only under the tutelage of a person with full exercise capacity [2]. Both the

După caz, în conformitate cu legea în vigoare, participanţii răspund atât civil şi administrativ, cât şi penal pentru acţiunile lor ilegale. Pentru desfăşurarea întrunirilor fără depunerea declaraţiei prealabile sau pentru desfăşurarea întrunirilor contrar prevederilor legale şi declaraţiei prealabile, organizatorii pot fi traşi la răspundere administrativă. De asemenea, organizatorii pot fi traşi la răspundere pentru acţiunile ilegale ale participanţilor, în cazul în care prin instanţa de judecată s-a demonstrat că ei au acţionat la comanda sau la chemarea (instigarea) organizatorilor.

În cazurile când administraţia publică locală deţine informaţii veridice din surse legale despre o eventuală desfăşurare a întrunirii cu încălcări grave ale legislaţie, atunci autoritatea publică locală iniţiază măsuri de interzicere a întrunirii sau, după caz, modifică ora, forma şi locul de desfăşurare a acesteia. Pe parcursul cel mult a trei zile, instanţa de judecată se expune pe marginea demersului făcut de administraţia publică locală referitor la interzicerea sau modificarea formei de desfăşurare a întrunirii. Autoritatea publică locală fiind responsabilă de crearea condiţiilor legale de desfăşurare a adunărilor şi manifestaţiilor publice, va numi un reprezentant local, care va informa organizatorul şi forţele de ordine despre deciziile instanţei de judecată şi care ulterior va fi şi responsabilul din partea autorităţii publice locale de desfăşurarea legală a întrunirii [2], [4], [7], [9].

Alt gen de manifestaţii, după cum ar fi cele sportive, religioase, comemorative, cultural-artistice, precum şi cele care se desfăşoară nemijlocit pe teritoriul sau în incinta imobilelor persoanelor juridice de interes public sau privat nu sunt impuse declaraţiilor prealabile [2].

În acest caz, organizatorii au obligaţia să solicite din timp primăriilor, structurilor de carabinieri şi poliţiei sprijin de specialitate dacă se deţin indicii sau date privind degenerarea în acte de violenţă şi dezordine. În cazul întrunirilor spontane, notificarea se permite şi fără respectarea formei scrise şi a termenilor prevăzuţi de lege. Este doar suficient de informat autoritatea publică locală despre locul, data, ora, scopul şi organizatorul întrunirii, precum şi serviciile solicitate pentru asigurarea desfăşurării paşnice din partea autorităţilor publice. De asemenea nu este obligatoriu de notificat

organizers and the participants of the demonstrations, during the meetings are obliged to respect the conditions declared in the prior declaration, public order and the requirements of the legislation in force regarding the organization and holding of the meetings [2]. As the case may be, in accordance with the law in force, the participants are liable both civilly, administratively and criminally for their illegal actions. For holding meetings without submitting the prior declaration or for holding meetings contrary to legal requirements and the prior declaration, the organizers may be held administratively liable. In the same way, the organizers can be held responsible for the illegal actions of the participants, in the case when it was proved by the court that they acted at the order or at the call (instigation) of the organizers.

In cases where the local public administration has truthful information from legal sources about a possible meeting taking place with serious violations of the law, then the local public authority initiates measures to prohibit the meeting or, as the case may be, changes the time, form and place of its holding. During a maximum of three days, the court is exposed on the side of the approach taken by the local public administration regarding the prohibition or modification of the form of holding the meeting. The local public authority being responsible for creating the legal conditions for holding public assemblies and demonstrations, will appoint a local representative, who will inform the organizer and the law enforcement, about the decisions of the court and who will subsequently be responsible on the part of the local public authority for the legal conduct of the meeting [2], [4], [7], [9].

Other types of events, such as sports, religious, commemorative, cultural-artistic ones, as well as those that take place directly on the territory or within the premises of legal entities of public or private interest, are not required to make prior declarations[2].

In this case, the organizers have the obligation to request specialized support from the town halls, carabinieri structures and the police in advance if there are indications or data regarding the degeneration into acts of violence and disorder. In the case of spontaneous meetings, notification is also allowed without observing the written form and the deadlines provided by law. It is only sufficient to inform the local public au-

autorităţile publice locale în cazul întrunirilor cu un număr redus de participanţi [2].

Este strict interzis de a organiza şi desfăşura manifestaţii şi adunări publice nemijlocit în preajma obiectelor de deosebită importanţă, precum şi în apropierea obiectelor cu infrastructură social-strategică în stat. Consecutiv, pentru a nu tulbura grav situaţia de ordine şi siguranţă publică şi a nu implica mai multe forţe de ordine publică. Este stric interzisă şi desfăşurarea manifestaţiilor şi adunărilor simultane în acelaşi loc; se interzic întrunirile prin care se îndeamnă la răscoală, ură, discriminare etnică şi violenţă publică. Se interzic întrunirile care prevăd subminarea securităţii naţionale, a integrităţii teritoriale; nu se permite încălcarea ordinii publice prin organizarea tulburărilor în masă şi încălcarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor [2].

Condiţiile privind desfăşurarea manifestaţiilor publice sun următoarele [2]:

– Asigurarea siguranţei participanţilor la manifestaţii şi protecţia mediului înconjurător;

– Neadmiterea blocării drumurilor şi arterelor principale publice, a transportului public şi privat;

– Să nu stânjenească şi să nu afecteze activitatea instituţiilor statului de nivel central şi local, a unităţilor sectorului privat, afacerilor economice;

– Să nu afecteze prin acţiuni de tulburări a ordinii şi liniştii publice, siguranţa, viaţa şi drepturile cetăţenilor;

– Desfăşurarea să se efectueze în cel mai civilizat şi paşnic mod.

Este important ca autorităţile publice centrale şi cele locale să ţină cont în elaborarea politicilor publice respective organizarea unui curs de studiu specializat în instituţiile cu funcţii de asigurare a ordinii publice privind studierea actelor normative, regulamentelor, instrucţiunilor, îndrumărilor etc.

CONCLUZII.

În baza analizei practicilor manifestaţiilor publice a fost dată clasificarea lor după tipologie, în funcţie de prevederile legale şi gradul de risc. Manifestaţiile publice pot întruni în ele şi caracteristicile panicii şi provocări de tulburări de masă. Ca urmare, orice manifestaţie publică trebuie să fie în atenţia forţelor de ordine pu-

thority about the place, date, time, purpose and organizer of the meeting as well as the services requested to ensure peaceful conduct from the local authorities. Similarly, it is not mandatory to notify the local public authorities in the case of meetings with a small number of participants [2].

It is strictly forbidden to organize and hold demonstrations and public gatherings in the immediate vicinity of objects of importance, as well as in the vicinity of objects with social-strategic infrastructure in the state. Consecutively, in order not to seriously disturb the situation of order and public safety and not to involve more public order forces. It is also strictly forbidden to hold simultaneous demonstrations and gatherings in the same place, as well as gatherings that incite rebellion, hatred, ethnic discrimination and public violence. Gatherings that envisage undermining national security, territorial integrity, as well as violating public order by organizing mass disturbances and violating the fundamental rights and freedoms of citizens are prohibited [2]. The conditions for public demonstrations are as follows [2]:

- Ensuring the safety of the participants in the events and the protection of the environment;

- Inadmissibility of blocking the main public roads and arteries, of public and private transport;

- Not to embarrass or affect the activity of central and local state institutions, private sector units, economic affairs;

- Not to affect the safety, life and rights of citizens through actions that disrupt public order and peace;

- The development should be carried out in the most civilized and peaceful way.

It is important that the central and local public authorities take into account in the elaboration of the respective public policies the organization of a specialized study course in the institutions with functions of ensuring public order regarding the study of normative acts, regulations, instructions, guidelines, etc.

CONCLUSIONS

Based on the analysis of the practices of public demonstrations, their classification was given according to typology, depending on the legal provisions and the degree of risk. Public demonstrations can meet in them the characteristics of panic and provocations of mass dis-

blică. Clasificarea manifestaţiilor publice expusă poate fi utilizată în literatura de specialitate şi regulamentele de serviciu ale organelor de forţe privind asigurarea, menţinerea şi restabilirea ordinii publice.

Sunt identificate 14 tipuri de proteste reieşind din nivelul de organizare, scopuri, pericol, posibilitatea provocărilor de violenţă etc.: proteste social-politice, potest economice ale mediului de afaceri, protestatari de profesie, proteste cu categorii profesionale, ale minorităţilor naţionale, ale minorităţilor sexuale, proteste cu agricultori şi fermieri, ale ONG-urilor şi susţinătorilor lor, ale transportatorilor, proteste cu suporteri de activităţi sportive, cu protestatari-revoluţionari, cu pensionari, proteste studenţeşti.

Prezenta clasificare a manifestaţiilor publice va oferi reprezentanţilor forţelor de ordine posibilitatea de a identifica din timp numaruil aproximativ şi categoriile partcipanţilor, modul de declanşare, natura revindicărilor, ţelul şi scopurile urmărite, asigurarea materială şi financiară, tipu şi numărul mijloaceor de tranport, precum şi de a aprecia gradul de risc a viitorului protest.

Tipurile de proteste au fost caracterizate din punct de vedere a pericolului de apariţie a cazurilor de violenţă, gradului lor asupra organelor de forţă şi demnitarilor, impactului asupra populaţiei, mobilităţii în desfăşurarea acţiunilor, pericolului de apariţie a acţiunilor spontane la violenţă faţă de forţele de ordine, etc.

Analiza cadrului legal naţional şi internaţional referitor la garantarea exercitării de oricare persoană a libertăţii întrunirilor arată, că are loc reiterarea prevederilor referitor la reglementarea modului de organizare şi de desfăşurare a întrunirilor. Sunt prezentate principii privind organizarea manifestaţiilor publice.

Este descrisă necesitatea declarării prealabile a manifestărilor reieşind din locul petrecerii lor, cerinţele privind conţinutul declaraţiilor, persoane organizatoare, modul de desfăşurare a întrunirii, obligaţiile organizatorilor şi participanţilor la întruniri privind respectarea legislaţiei şi ordinii publice, funcţiile autorităţilor administraţiei publice locale, condiţiile privind desfăşurarea manifestaţiilor publice.

turbances. As a result, any public demonstration must be at the attention of the public order forces. The classification of public events presented can be used in the specialized literature and the service regulations of the law enforcement agencies regarding the provision, maintenance and restoration of public order.

14 types of protests are identified based on the level of organization, goals, danger, the possibility of provocations of violence, etc.: social-political protests, economic potential of the business environment, professional protesters, protests with professional categories, of national minorities, of minorities sexual, protests with farmers and farmers, of NGOs and their supporters, of transporters, protests with supporters of sports activities, with revolutionary protesters, with pensioners, student protests.

The present classification of public demonstrations will give law enforcement representatives the opportunity to identify in advance the approximate number and categories of participants, the method of initiation, the nature of the claims, the purpose and goals pursued, the material and financial insurance, the type and number of means of transport, as well as to assess the degree of risk of the future protest.

The types of protests were characterized from the point of view of the danger of violence cases, their degree on law enforcement agencies and dignitaries, the impact on the population, mobility in carrying out the actions, the danger of spontaneous actions of violence against law enforcement , etc.

The analysis of the national and international legal framework regarding the guarantee of any person's exercise of the freedom of assembly shows that there is a reiteration of the provisions regarding the regulation of the way of organization and conduct of assemblies. Principles regarding the organization of public demonstrations are presented.

The need for prior declaration of demonstrations based on the place of their celebration is described, the requirements regarding the content of the declarations, organizing persons, the manner of holding the meeting, the obligations of organizers and participants in meetings regarding compliance with legislation and public order, the functions of local public administration authorities, the conditions regarding the holding of demonstrations public.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Constituţia Republicii Moldova. Adoptată de către Parlamentul Republicii Moldova la 29 iulie 1994. Publicat: 29-03-2016, Monitorul Oficial Nr. 78 art. 140.
2. Legea Nr.26 din 22.02.2008 privind întrunirile. Publicat: 22-04-2008, Monitorul Oficial Nr. 80.
3. Convenţia O.N.U. din 14 decembrie 2000 împotriva crimei organizate transnaţionale, ratificată de Republica Moldova prin Dispoziţia nr. 23-d din 10.03.2003. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 46-47 din 19.03.2003.
4. Hotărârea Nr. HG354/2017 din 31.05.2017 cu privire la aprobarea Strategiei naţionale de ordine şi securitate publică pentru anii 2017-2020 şi a Planului de acţiuni privind implementarea acesteia. Publicat: 02.06.2017, Monitorul Oficial Nr. 171-180 art. 430.
5. CIOBANU I. Criminalitatea organizată la nivel transnaţional şi unele fenomene de manifestare în Republica Moldova. Chişinău: Museum 2001.
6. BEŞLEAGĂ G., GUŢULEAC V. Asigurarea securităţii publice în timpul tulburărilor şi dezordinilor de masă, Chişinău, Academia „Ştefan cel Mare", 1998.
7. Legea nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliţiei şi statutul poliţistului. Publicat: Monitorul Oficial nr.42-47/145 din 01.03.2013.
8. Ghid de bune practici privind metodele de intervenţie în cadrul manifestărilor publice. Programul operaţional comun România – Republica Moldova 2014-2020, februarie 2022. www.ro-md.net
9. Legea nr. 219 din 08.11.2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri. Publicat: Monitorul Oficial Nr. 462-466 art. 770.
10. Mihai Lugurici. Noţiunile de ordine de drept şi ordine publică, în teoria şi practica noastră juridică, Justiţia Nouă, nr.1/1961.

Despre autor:

Valentin TALMACI
doctorand,
Academia Militară a Forţelor Armate „Alexandru cel Bun", Republica Moldova,
e-mail: valentin.talmaci@yahoo.com,
ORCID ID: 0000-0002-3260-7101

About the author:

Valentin TALMACI,
PhD student,
Military Academy „Alexandru cel Bun" of the Armed Forces of the Republic of Moldova,
e-mail: valentin.talmaci@yahoo.com,
ORCID ID: 0000-0002-3260-7101

CZU 159.9

DOI 10.5281/zenodo.13933300

STAREA DE BINE PSIHOLOGICĂ A PERSOANEI: ABORDĂRI TEORETICE

Olga CHIRIȚA,
doctorandă

În prezentul articol este analizat conceptul de „stare de bine psihologică” ca fenomen complex al vieții de zi cu zi a persoanei, ce determină stare sa internă și mecanismul producerii acesteia în mediul extern, influențând percepția asupra realității înconjurătoare.

Obiectul cercetării este bunăstarea psihologică ca un concept complex care caracterizează starea emoțională zilnică a unei persoane. Scopul studiului constă în investigarea conceptului dat printr-o diversitate de surse științifice general recunoscute.

Cuvinte-cheie: starea de bine subiectivă, starea de bine psihologică, sentimentele, personalitatea.

PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF THE PERSON: THEORETICAL APPROACHES

Olga CHIRIȚA,
PhD student

In the following article we present the analysis of the concept of “psychological well-being” as a complex phenomenon of a person’s everyday life, which determines his internal state and the mechanism of its production in the external environment, influencing the perception of the surrounding reality.

The object of the research is the psychological well-being as a complex concept that characterizes the daily emotional state of a person. The aim of the study is to investigate the given concept through a variety of generally recognized scientific sources.

Keywords: subjective well-being, psychological well-being, feelings, personality.

INTRODUCERE.

O proprietate personală importantă, strâns legată de reflectarea emoţională a satisfacerii nevoilor omului în diverse domenii ale vieţii, este sentimentul unei stări de bine subiective.

În pofida faptului că conceptul de „stare de bine psihologică” a persoanei a fost definit sub aspectul psihologic de ceva timp în urmă, în prezent la fel există o varietate de semnificaţii şi interpretări ale acestuia.

În ştiinţa psihologică modernă există discrepanţe în raportul dintre conceptele de „stare de bine subiectivă” şi „stare de bine psihologică”. Unii cercetători consideră *starea de bine subiectivă* ca o componentă a celei psihologice (E. Diener, C. Ryff, A.E. Sozontov, S.Yu. Semionov etc.), alţi cercetători, dimpotrivă, consideră *starea de bine psihologică* ca parte a stării de bine subiective (N.K. Bahareva , L.V. Kulikov, M.V. Sokolova, R.M. Şamionov, G.L. Pucikova şi alţii). În unele lucrări, aceste concepte sunt tratate ca sinonime (N. Bradburn, E.N. Panina, E.E. Bocearova etc.). În psihologia străină, atunci

INTRODUCTION.

An important personal property, closely related to the emotional reflection of the satisfaction of human needs in various domains of life, is the feeling of a subjective well-being.

The concept of a person’s “psychological well-being” has been defined in psychological terms a long time ago, and today there are a variety of meanings and interpretations of it.

In modern psychological science there are discrepancies in the relationship between the concepts of “subjective well-being” and “psychological well-being”. Some researchers consider subjective well-being as a component of psychological well-being (E. Diener, C. Ryff, A.E. Sozontov, S.Yu. Semyonov, etc.), other researchers, on the contrary, consider psychological well-being as a part of subjective well-being (N.K. Bahareva, L.V. Kulikov, M.V. Sokolova, R.M. Shamionov, G.L. Pucikova and others). In some works, these concepts are treated as synonyms (N. Bradburn, E.N. Panina, E.E. Bocearova, etc.). In foreign psychology, when dealing with subjective well-being, the

când se abordează starea de bine subiectivă, este utilizat pe larg şi conceptul de „calitate a vieţii", ce caracterizează experienţa subiectivă a satisfacţiei de viaţa personală.

METODELE APLICATE.

În vederea realizării scopului trasat, în prezentul demers ştiinţific au fost aplicate o serie de metode, printre care: metoda logică, istorică, sistemică, comparativă.

REZULTATE ŞI DISCUŢII.

Conceptul de „stare de bine psihologică" face parte din termenii ştiinţifici de mult timp, iar actualmente există o varietate de abordări pentru definirea conţinutului acestui concept.

Psihologul american N. Bradburn [1, p. 320] a fost unul dintre primii care a studiat acest fenomen. El a pus bazele teoretice pentru înţelegerea conceptului de „stare de bine psihologică" şi a definit acest fenomen ca un echilibru între două complexe de emoţii acumulate de-a lungul vieţii – pozitive şi negative (la propriu, acesta este afectul pozitiv şi negativ).

N. Bradburn prezintă modelul (structura) de stare de bine psihologică, care este legat de realizarea unui echilibru între sentimentele pozitive şi cele negative ale personalităţii. Evenimentele vieţii noastre, însoţite de sentimente de bucurie sau dezamăgire, se reflectă în conştiinţa noastră şi se rezumă într-un anumit sentiment complex [16, p. 86].

Diferenţa dintre sentimentele pozitive şi cele negative este un indicator al stării de bine psihologice a individului şi formează un sentiment general de nemulţumire sau de satisfacţie de viaţa personală [16, p. 86].

La înţelegerea ulterioară a fenomenului de stare de bine psihologică au contribuit lucrările lui E. Diener [3, p. 655; 2, p. 571; 4, p. 301] care a introdus conceptul de *„stare de bine subiectivă*". El a adăugat acestei structuri încă un element – „satisfacţia de viaţă" ca o componentă mai globală şi cognitivă, subliniind faptul că doar componenta emoţională nu este suficientă pentru a studia starea de bine.

Astfel, starea de bine subiectivă, conform lui E. Diener, constă din trei componente principale: 1) satisfacţie; 2) un complex de emoţii plăcute (pleasant affect); 3) un complex de emoţii neplăcute (unpleasant affect). În po-

concept of "quality of life", which characterizes the subjective experience of satisfaction with personal life, is also widely used.

THE APPLIED METHODS.

In order to achieve the intended goal, a number of methods have been used in the present scientific research, including: logical, historical, systemic, and comparative methods.

RESULTS AND DISCUSSION.

The concept of "psychological well-being" has been a part of scientific terminology for a long time, and there are currently a variety of approaches to defining the meaning of this concept.

The American Psychologist N. Bradburn [1, p. 320] was one of the first to study this phenomenon. He laid the theoretical foundations for understanding the concept of *"psychological well-being"* and defined this phenomenon as a balance between two complexes of emotions accumulated over a lifetime - positive and negative (literally, this is positive and negative affect).

N. Bradburn presents the model (structure) of psychological well-being, which is related to achieving a balance between positive and negative feelings of the personality. The events of our life, accompanied by feelings of joy or disappointment, are reflected in our consciousness and summarized in a certain complex feeling [16, p. 86].

The gap between positive and negative feelings is an indicator of an individual's psychological well-being and forms a general feeling of dissatisfaction or satisfaction with one's personal life [16, p. 86]

The works of E. Diener [3, p. 655; 2, p. 571; 4, p. 301], which introduced the concept of *"subjective well-being"*, contributed to the further understanding of the phenomenon of psychological well-being. He added another element to this structure – "life satisfaction" as a more global and cognitive component, emphasizing that the emotional component alone is not enough to study the well-being.

Thus, subjective well-being, according to E. Diener, consists of three main components: 1) satisfaction; 2) a complex of pleasant emotions (pleasant affect); 3) a complex of unpleasant emotions (unpleasant affect). Despite the

fida asemănării interpretărilor structurii stării de bine psihologice şi a structurii stării de bine subiective, autorul totuşi nu le vede ca analogi direcţi. El consideră că, pe lângă evaluarea emoţională a evenimentelor care au loc în viaţa individului, se efectuează o evaluare cognitivă (intelectuală) a satisfacţiei în diverse domenii ale vieţii sale. Potrivit lui E. Diener, oamenii evaluează ceea ce li se întâmplă în poziţii emoţionale polare – „bine sau rău", iar această evaluare intelectuală este decisivă în ceea ce priveşte starea de bine subiectivă a individului [5, p. 621].

În concepţia lui E. Diener, starea de bine subiectivă nu este doar un indicator al faptului cât de mult omul experimentează un sentiment de anxietate sau de bucurie, ci dezvăluie cât de mult un om este mai fericit decât altul, adică starea de bine subiectivă este în esenţă identică cu sentimentul de fericire.

Un alt autor care a contribuit la studiul stării de bine psihologice este cercetătoarea americană C. Ryff [7, p. 1071; 8, p. 725]. Bazându-se pe cercetările lui N. Bradburn, ea a elaborat propria structură a stării de bine. Astfel, C. Ryff a identificat şase componente principale ale stării de bine psihologice: autoacceptarea, relaţiile pozitive cu ceilalţi, autonomia, managementul anturajului, scopul în viaţă şi creşterea personală.

1. *Autoacceptarea* caracterizează aprecierea pozitivă de către om a lui însuşi şi a vieţii sale, conştientizarea şi acceptarea nu numai a propriilor calităţi, ci şi a deficienţelor sale. Fenomenul psihic opus autoacceptării este sentimentul de nemulţumire de sine, care este asociat cu nemulţumirea de propria viaţă, cu neacceptarea anumitor calităţi ale personalităţii sale.

2. *Relaţiile pozitive cu ceilalţi* caracterizează atât capacitatea omului de a empatiza cu altul, cât şi capacitatea lui de a fi deschis în comunicare, prezenţa abilităţilor şi deprinderilor ce contribuie la stabilirea şi menţinerea efectivă a contactelor cu alţi oameni. Relaţiile pozitive cu ceilalţi implică şi capacitatea de a fi flexibil în comunicarea cu cei din jur, capacitatea de compromis în rezolvarea unei situaţii conflictuale. Lipsa unei atitudini pozitive faţă de ceilalţi mărturiseşte despre izolarea şi singurătatea omului, incapacitatea lui de a stabili

similarity of interpretations of the structure of psychological well-being and the structure of subjective well-being, the author still does not see them as direct analogues. He considers that, in addition to the emotional evaluation of the events that take place in an individual's life, a cognitive (intellectual) evaluation of satisfaction in various areas of his or her life is carried out. According to E. Diener, people evaluate what happens to them in polar emotional positions – "good or bad", and this intellectual evaluation is decisive in terms of the individual's subjective well-being [5, p. 621].

In E. Diener's conception, subjective well-being is not only an indicator of how much a person experiences a feeling of anxiety or joy, but reveals how much one person is happier than another, that is, subjective well-being is essentially identical to the feeling of happiness.

Another author who contributed to the study of psychological well-being is the American Researcher C. Ryff [7, p. 1071; 8, p. 725]. Based on the research of N. Bradburn, she developed her own structure of well-being. Thus, C. Ryff identified six main components of the psychological well-being: self-acceptance, positive relationships with others, autonomy, management of the environment, purpose in life and personal growth.

1. *Self-acceptance* characterizes the positive appraisal of oneself and one's life, the awareness and acceptance not only of one's own qualities but also of one's shortcomings. The psychological phenomenon opposite to self-acceptance is the feeling of self-dissatisfaction, which is associated with dissatisfaction with one's own life, with the non-acceptance of certain qualities of one's personality.

2. *Positive relationships with others* characterizes both the human capacity to empathize with others and the human capacity to be open in communication, the presence of skills and abilities that contribute to establishing and maintaining effective contacts with other people. Positive relationships with others also involve the ability to be flexible in communicating with people around you, the ability to compromise in dealing with a conflictual situation. The absence of a positive attitude towards others testifies to the isolation and loneliness of man, his inability to establish and maintain positive relationships with other people, the

şi a menţine relaţii pozitive cu alţi oameni, lipsa capacităţii de a găsi soluţii de compromis în situaţiile de conflict.

3. *Autonomia* caracterizează capacitatea omului de a fi independent. Un astfel de om nu se teme să-şi opună opinia sa opiniei altora, se evaluează pe sine şi realizările sale din punctul de vedere al propriei poziţii de viaţă, este capabil de o gândire şi un comportament nestandard. Un nivel scăzut de dezvoltare a autonomiei personale duce la conformism şi dependenţă excesivă de opiniile altor oameni.

4. *Managementul anturajului* caracterizează prezenţa la om a unor calităţi ce contribuie la realizarea reuşită a diferitelor tipuri de activităţi, capacitatea de a depăşi dificultăţile în calea atingerii obiectivelor sale. În cazul dezvoltării insuficiente a acestei calităţi, omul are un sentiment de neputinţă, de incapacitate de a-şi schimba viaţa în bine.

5. Prezenţa *scopului în viaţă* îi oferă omului un sentiment al semnificaţiei existenţei, al valorii trecutului, prezentului şi viitorului. Lipsa scopurilor în viaţă creează un sentiment de lipsă de sens al vieţii, de plictiseală şi tânjire.

6. *Creşterea personală* caracterizează dorinţa omului de a se dezvolta, de a însuşi ceva nou, precum şi prezenţa unui sentiment de autoperfecţionare. Dacă dezvoltarea personală, dintr-un motiv sau altul, este imposibilă, atunci apare un sentiment de stagnare, dispare credinţa în abilităţile sale şi scade interesul pentru viaţă.

Potrivit cercetătoarei C. Ryff, componentele stării de bine psihologice identificate de ea pot fi comparate cu unele elemente ale teoriilor ce studiază fenomenul de funcţionare pozitivă a personalităţii. În opinia autoarei, „autoacceptarea" (o componentă a stării de bine psihologice) poate fi comparată cu conceptele de „acceptare de sine" şi „respect de sine" studiate de autori precum G. Allport, A. Maslow, C. Rogers şi alţii. „Autoacceptarea" este corelată şi cu ideile despre individuare ale lui C.G. Jung, care presupune nevoia de recunoaştere a neajunsurilor şi a calităţilor proprii în procesul de dezvoltare a personalităţii.

Toate abordările pentru studiul şi înţelegerea fenomenului de stare de bine psihologică pot fi împărţite în două direcţii principale: *hedonistă* (din grecescul „hedone" – plăcere) şi *eudemonică* (din grecescul „eudemonia" – fericire).

lack of ability to find compromise solutions in conflict situations.

3. *Autonomy* characterizes man's ability to be independent. Such a man is not afraid to oppose his opinion to the opinion of others, evaluates himself and his achievements from the point of view of his own life position, is capable of non-standard thinking and behavior. A low level of personal autonomy leads to conformism and excessive dependence on other people's opinions.

4. *The management of the environment* characterizes the presence in the human being of qualities that contribute to the successful accomplishment of various types of activities, the ability to overcome the difficulties on the way of achieving his goals. In the case of insufficient development of this quality, a person has a feeling of helplessness, of an incapacity to change his life for the better.

5. The presence of *purpose in life* gives man a sense of the meaning of existence, the value of the past, present and future. The absence of purpose in life creates a sense of meaninglessness, boredom and longing.

6. *Personal growth* characterizes the human desire to develop, to acquire something new, as well as the presence of a sense of self-perfection. If personal development, for one reason or another, is impossible, then a sense of stagnation sets in, the belief in one's abilities disappears and interest in life wanes.

According to the researcher C. Ryff, the components of psychological well-being that she identified can be compared to some elements of the theories that study the phenomenon of positive functioning of the personality. In the author's opinion, "self-acceptance" (a component of psychological well-being) can be compared with the concepts of "self-acceptance" and "self-respect" studied by authors such as G. Allport, A. Maslow, C. Rogers and others. "Self-acceptance" is also related to the ideas about individuation of C.G. Jung, which assumes the need to recognize one's own shortcomings and qualities in the process of personality development.

All approaches to the study and understanding of the phenomenon of psychological well-being can be divided into two main approaches: *hedonistic* (from the Greek "hedone" – pleasure) and *eudemonic* (from the Greek

re) și *eudemonică* (din grecescul „eudaimonia" – fericire, beatitudine), autor al acestei teorii fiind omul de știință american Richard M. Ryan [6, p. 151].

Direcției hedoniste pot fi atribuite toate acele învățături care descriu starea de bine mai ales în termeni de satisfacție – insatisfacție, în care aceasta este construită pe echilibrul afectelor pozitive și negative, conform concepțiilor lui N. Bradburn și E. Diener. La rândul lor C. Ryff și A. Waterman [9, p. 245; 10, p. 685]; adepții înțelegerii eudemonice a acestei probleme consideră că creșterea personală este aspectul necesar și cel mai important al stării de bine.

Din punctul de vedere al autorului A.A. Kronik, orientările eudemonice se formează ca urmare a unei atitudini diferite a individului față de anumite moduri de obținere a fericirii. Principalele metode psihologice de a atinge fericirea, și anume cele de autoreglare a motivației pentru lume, sunt: întărirea de către om a capacităților sale și a semnificației lumii. Pe baza acestor forme de autoreglare, savantul identifică patru principii de autoreglare de către individ a motivației sale pentru lume: maximizarea capacităților, maximizarea utilității, minimizarea nevoilor, minimizarea complexității [13, p. 31].

1. Principiul *maximizării utilității* lumii este legat de formarea unui stil de viață hedonist al individului. Acesta se caracterizează prin tendința omului către obiecte care îi satisfac pe deplin nevoile și sunt maximal utile. Maximizarea utilității înseamnă tendința de a avea doar stări emoționale pozitive și a minimiza stările emoționale negative.

2. Principiul *maximizării capacităților* este legat de formarea dorinței omului de dezvoltare multilaterală și autoperfecționare în plan spiritual și fizic. Stilul de viață, în cazul existenței acestui principiu de dezvoltare a autoreglării de către personalitate a motivației sale pentru lume, este asociat cu caracterul activ al autoperfecționării.

3. Principiul *minimizării nevoilor* este legat de stilul de viață ascetic al omului. Acest principiu constă în tendința individului de a limita intensitatea nevoilor sale. Stilul ascetic de viață poate apărea și în cazul în care satisfacerea nevoilor este imposibilă din motive exterioare.

"eudaimonia" – happiness, bliss), the author of this theory being the American scientist Richard M. Ryan [6, p. 151].

To the hedonistic direction can be attributed all those doctrines that describe the state of well-being mainly in terms of satisfaction - dissatisfaction, in which it is built on the balance of positive and negative affections, according to the conceptions of N. Bradburn and E. Diener. In their turn, C. Ryff and A. Waterman [9, p. 245; 10, p. 685]; proponents of the eudemonic understanding of this issue consider personal growth to be the necessary and most important aspect of the well-being state.

According to the author A.A. Kronik, eudemonic orientations are formed as a result of an individual's different attitude towards certain ways of achieving happiness. The main psychological methods of achieving happiness, and namely those of self-regulation of motivation for the world, are: the reinforcement by man of his capabilities and the significance of the world. On the basis of these forms of self-regulation, the scientist identifies four principles of self-regulation by the individual of his/her motivation for the world: maximization of capabilities, maximization of utility, minimization of needs, minimization of complexity [13, p. 31].

1. The *world utility maximization principle* is linked to the formation of a hedonistic lifestyle of the individual. This is characterized by the human tendency towards objects that fully satisfy his/her needs and are maximally useful. Maximizing utility means the tendency to have only positive emotional states and minimize negative emotional states.

2. The *principle maximization of capabilities* is connected with the formation of man's desire for multilateral development and self-perfection on the spiritual and physical levels. Lifestyle, in the case of the existence of this principle of development of self-regulation by the personality of his motivation for the world, is associated with the active character of self-perfection.

3. The *principle minimization of needs* is related to the ascetic lifestyle of the human being. This principle consists in the individual's tendency to limit the intensity of his/her needs. The ascetic lifestyle can also occur when the satisfaction of needs is impossible for external reasons.

4. Principiul *minimizării complexităţii* este asociat cu formarea la om a unui stil de viaţă contemplativ. Acesta constă în dorinţa omului de a-şi simplifica în general viaţa, de a minimiza scopurile activităţii sale. Stilul de viaţă contemplativ se poate forma la o persoană şi în cazul în care obiectivele stabilite sunt dificil de atins sau complexitatea sarcinilor stabilite depăşeşte capacităţile şi abilităţile persoanei [13, p. 33].

De asemenea, putem menţiona o altă direcţie în cercetarea „stării de bine psihologice" care vizează studiul problemei funcţionării psihologice pozitive a personalităţii, ai cărei autori sunt A. Maslow, C. Rogers, G. Allport, C.G. Jung, E. Erikson, C. Bühler ş.a.

Cercetările efectuate de R.M. Ryan şi C.M. Frederick au determinat că vitalitatea subiectivă reprezintă un indicator al stării de bine psihologice. Autorii au ajuns la concluzia că vitalitatea subiectivă se corelează nu numai cu scalele psihologice „relaţii pozitive cu ceilalţi" şi „autonomie", ci şi cu simptomele fizice.

Cele de mai sus au tangenţe cu lucrările cercetătoarei A.B. Voronina. Prin „stare de bine psihologică" autoarea înţelege „calitatea sistemică a omului dobândită în procesul vieţii pe baza siguranţei psihofiziologice a funcţiilor, care se manifestă în subiect prin experimentarea plinătăţii semnificative şi a valorii vieţii în ansamblu ca mijloc de atingere a obiectivelor interne, orientate social, şi este o condiţie pentru realizarea oportunităţilor şi abilităţilor sale potenţiale." Autoarea a elaborat un model de stare de bine psihologică ce include următoarele niveluri: sănătate psihosomatică, adaptare socială, sănătate mintală, sănătate psihologică. Ea consideră că fiecare nivel al stării de bine psihologice a personalităţii se formează în timpul creşterii şi dezvoltării copilului şi îi oferă individului anumite idei despre sine, locul său în spaţiul social, posibilităţile de atingere a scopurilor, posibilităţile de autoactualizare creativă [11, p. 144].

Cercetătorii P.P. Fesenko şi T.D. Şevelenkova abordează fenomenul „stării de bine psihologice" ca o experienţă holistică legată de sentimentul subiectiv de fericire, strâns legat de satisfacerea nevoilor umane de bază, exprimată în satisfacţia de propria viaţă şi de propriile realizări. Astfel, în acest concept,

4. The *principle of minimization of complexity* is associated with the formation of a contemplative lifestyle. This consists in man's desire to simplify his life in general, to minimize the goals of his activity. Contemplative lifestyle can be formed in a person even if the set goals are difficult to achieve or the complexity of the set tasks exceeds the person's capacities and abilities [13, p. 33].

We can also mention another direction in the research of the "psychological state of well-being" which aims at studying the problem of positive psychological functioning of the personality, whose authors are A. Maslow, C. Rogers, G. Allport, C.G. Jung, E. Erikson, C. Bühler and others.

The research conducted by R.M. Ryan and C.M. Frederick has determined that subjective vitality is an indicator of psychological well-being. The authors concluded that subjective vitality correlates not only with the psychological scales "positive relationships with others" and "autonomy", but also with physical symptoms.

The above has tangents with the works of researcher A.B. Voronina. By "psychological well-being" the author understands "the systemic quality of the human being acquired in the process of life on the basis of psychophysiological safety of functions, which manifests itself in the subject through experiencing the meaningful fullness and value of life as a whole as a means of achieving internal, socially oriented goals, and is a condition for realizing his potential opportunities and abilities." The author developed a model of psychological well-being that includes the following levels: psychosomatic health, social adaptation, mental health, psychological health. She believes that each level of the psychological well-being of the personality is formed during the child's growth and development and provides the individual with certain ideas about himself, his place in the social space, the possibilities of achieving goals, the possibilities of creative self-actualization [11, p. 144].

Researchers P.P. Fesenko and T.D. Shevelenkova approaches the phenomenon of "psychological well-being" as a holistic experience related to the subjective feeling of happiness, closely related to the satisfaction of basic human needs, expressed in satisfaction with one's

noţiunea de stare de bine psihologică este dezvoltată în aceeaşi ordine de idei ca şi în lucrările lui E. Diener.

De asemenea, caracterizând conceptul de stare de bine psihologică, autorii pun accentul pe evaluarea subiectivă de către individ a lui însuşi şi a vieţii sale, precum şi pe elementele funcţionării pozitive a individului. Totodată, ei menţionează că cea mai adecvată combinare a evaluării subiective şi a aspectelor funcţionării pozitive a individului este sintetizată în componentele stării de bine psihologice identificate de către C. Ryff [15, p. 133].

Starea de bine psihologică a omului este o experienţă complexă a satisfacţiei unei persoane de propria viaţă, ce caracterizează atât momentele actuale, cât şi cele viitoare ale vieţii omului.

Pe baza experimentării complexe de către om a satisfacţiei de propria sa viaţă, cercetătorii au evidenţiat „starea de bine psihologică reală" şi „starea de bine psihologică ideală". Ideea de „stare de bine psihologică ideală" reprezintă un instrument global de evaluare de către persoană a existenţei sale. Trebuie de menţionat că această evaluare internă, după toate probabilităţile, are un specific sociocultural şi se poate presupune că acest specific se formează în procesul de asimilare de către om a unor idei ce există în societate şi în cultură, adică se corelează cu conceptul de normă socială, de ideal sociocultural al funcţionării omului [14, p. 61].

Starea de bine psihologică a personalităţii este o formaţiune funcţional-dinamică, înţelegerea căreia şi proiectarea modalităţilor de a o influenţa pozitiv implică:

abordarea personalităţii în curs de dezvoltare la nivel psihofiziologic, individual-psihologic şi valoric-semantic;

• analiza situaţiei sociale de dezvoltare specifice fiecărei vârste, caracterizată prin: a) prezenţa sau dezvoltarea insuficientă a noilor formaţiuni psihologice corespunzătoare vârstei, precum şi a activităţii principale caracteristice acestei vârste; b) un caracter sau altul de mediere a unor trăsături individual-tipologice, a stării emoţionale şi a mecanismelor de apărare psihologică [12, p. 130].

Studiile empirice efectuate de O.A. Idobaev asupra stării de bine psihologice în diferite

own life and one's own achievements. Thus, in this concept, the notion of psychological well-being is developed in the same order of ideas as in E. Diener's works.

Also, in characterizing the concept of psychological well-being, the authors emphasize the individual's subjective evaluation of himself and his life, as well as the elements of positive functioning of the individual. At the same time, they mention that the most appropriate combination of the subjective evaluation and aspects of positive functioning of the individual is synthesized in the components of psychological well-being identified by C. Ryff [15, p. 133].

Human psychological well-being is a complex experience of a person's satisfaction with his or her own life, which characterizes both the present and the future moments of a human being's life.

Based on people's complex experience of life satisfaction, researchers have identified "the real psychological well-being" and the "ideal psychological well-being". The idea of "the ideal psychological well-being" is a global tool for a person's evaluation of his or her existence. It should be noted that this internal evaluation, in all likelihood, has a sociocultural specificity and it can be assumed that this specificity is formed in the process of human assimilation of ideas that exist in society and culture, i.e. it is related to the concept of social norm, sociocultural ideal of human functioning [14, p. 61].

The psychological well-being of the personality is a functional-dynamic formation, the understanding of which and the design of the ways to influence it positively implies:

approaching the evolving personality at psychophysiological, individual-psychological and value-semantic levels;

analysis of the social development situation specific to each age, characterized by: a) the presence or insufficient development of the new psychological formations corresponding to the age, as well as the main activity characteristic of this age; b) one character or another mediating individual-typological traits, emotional state and psychological defense mechanisms [12, p. 130].

The empirical studies conducted by O.A. Idobaev on psychological well-being at different stages of ontogenesis showed the following

etape ale ontogenezei au arătat următoarele rezultate. În adolescenţă, cele mai semnificative pentru starea de bine psihologică a subiecţilor sunt anumite caracteristici ale relaţiilor dintre părinţi şi copil, bunăvoinţa şi continuitatea relaţiilor. Studiile au arătat că, în tinereţe, un indicator al stării de bine psihologice este procesul de autoactualizare (formarea de valori, planuri, scopuri, acceptarea individualităţii sale etc.). La vârsta adultă, semne ale stării de bine psihologice sunt autoactualizarea, satisfacerea nevoilor, activitatea în atingerea scopurilor trasate [12, p. 132].

CONCLUZII.

Starea de bine psihologică ca fenomen al vieţii zilnice umane are o importanţă deosebită în calitate de componentă cheie a mediului emoţional şi a interacţiunii persoanei cu mediu înconjurător. În pofida unei diversităţi de formulări şi interpretări ale acestui concept, totuşi bunăstarea psihologică îşi obiectivează realitatea în experienţa de zi cu zi a unei persoane.

results. In adolescence, the most significant for the psychological well-being of subjects are certain characteristics of parent-child relationships, goodwill and continuity of relationships. Studies have shown that, in youth, an indicator of psychological well-being is the process of self-actualization (formation of values, plans, goals, acceptance of one's individuality, etc.). In adulthood, signs of psychological well-being are self-actualization, satisfaction of needs, activity in achieving the set goals [12, p. 132].

CONCLUSION.

The psychological well-being as a phenomenon of everyday human life is of particular importance as a key component of a person's emotional environment and his/her interaction with the environment. Despite a variety of formulations an+d interpretations of this concept, however, the psychological well-being objectifies its reality in a person's everyday experience.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. BRADBURN, N. *The Structure of Psychological well-being*. Chicago: „Aldine Pub. Co.", 1969. 320 p.
2. DIENER, E. Subjective well-being. În: *Psychological Bulletin.* 1984, no. 95, pp. 542-575. ISSN 0033-2909.
3. DIENER, E., DIENER, M. Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. În: *Journal of Personality and Social Psychology*. 1995, no. 68, pp. 653-663. ISSN 0022-3514.
4. DIENER, E., SUH, E. M., LUCAS, R. E., SMITH, H. L. Subjective well-being: Three decades of progress. În: *Psychological Bulletin.* 1999, nr. 125, pp. 276-302. ISSN 0033-2909.
5. LUCAS, R.E., DIENER, E., SUH, E. Discriminant validity of well-being measures. În: *Journal of Personality and Social Psychology*. 1996, no. 71, pp. 616-628. ISSN 0022-3514.
6. RYAN, R.M., DECI, E.L. On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. În: *Annual Review Psychology*. 2001, no.52, pp. 141-166. ISSN 0066-4308.
7. RYFF, C.D. Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological wellbeing. În: *Journal of Personality and Social Psychology*. 1989, no.57, pp. 1069-1081. ISSN 0022-3514.
8. RYFF, C.D. The structure of psychological well-being revisited. În: *Journal of Personality and Social Psychology.* 1995, no.69, pp. 719-727. ISSN 0022-3514.
9. WATERMAN, A.S. Reconsidering happiness: A eudaimonist's perspective. În: *Journal of Positive Psychology*. 2008, no.3, pp. 234-252. ISSN 1743-9760.
10. WATERMAN, A.S. Two Conceptions of Happiness: Contrasts of Personal Expressiveness (Eudaimonia) and Hedonic Enjoyment. În: *Journal of Personality and Social Psychology*. 1993, no.64, pp. 678-691. ISSN 0022-3514.
11. ВОРОНИНА, А.В. Проблема психического здоровья и благополучия человека: обзор концепций и опыт структурно-уровневого анализа. În: Сибирский психологический журнал. 2005, № 21, pp.

142-147. ISSN 1726-7080.
12. ИДОБАЕВА, О.А. К построению модели исследования психологического благополучия: психолого-развитийный и психолого-педагогический аспекты. În: Вестник Томского государственного университета. 2011, № 351, pp. 128-134. ISSN 1561-7793.
13. КРОНИК, А.А., АХМЕРОВ, Р.А. Каузометрия. Методы самопознания, психодиагностики *и* психотерапии *в* психологии жизненного пути. Москва: Изд-во «Смысл», 2003. 284 p. ISBN 978-5-89357-247-6.
14. ПАНЮКОВА, Ю.Г., ПАНИНА, Е.Н., БОЛАЕВА, Г.Б. Проблемы и перспективы исследования феномена благополучия в психологии. În: Общество*:* социология, психология, педагогика. 2017, № 12, pp. 58-62. ISSN 2221-2795.
15. ФЕСЕНКО, П.П. Имеет ли понятие психологического благополучия социально-культурную специфику? În: Психология. Журнал Высшей школы экономики. 2005, № 4, Том 2, p. 133. ISSN 1813-8691.
16. ЯРЕМЧУК, С.В. Субъективное благополучие как компонент ценностно-смысловой сферы личности. În: Психологический журнал. 2013, № 5, Том 34, pp. 85-95. ISSN 0205-9592.

About the author:

Olga CHIRIȚA,
PhD student,
university assistant,
Management and Professional Communication Department,
"Stefan cel Mare" Academy of the MIA,
e-mail: olgachirita2022@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8798-6305

Despre autor:

Olga CHIRIȚA
doctorandă,
asistent universitar,
Catedra Management și comunicare profesională,
Academia „Ștefan cel Mare" a MAI,
e-mail: olgachirita2022@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8798-6305

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 343.13:347.19 DOI 10.5281/zenodo.13933320

SISTEMUL MĂSURILOR PREVENTIVE APLICATE PERSOANELOR JURIDICE

Ana GURGHIȘ,
doctorandă

În prezentul articol este realizat un studiu cuprinzător al sistemului măsurilor preventive aplicate persoanelor juridice care au comis infracțiuni. Publicația folosește diverse metode de cercetare științifică pentru a analiza aceste măsuri, evidențiind că, în cazul persoanelor juridice, multe dintre măsurile existente sunt practic inoperabile. Astfel, potrivit autorului, în privința persoanei juridice poate fi aplicată drept măsură preventivă controlul judiciar, care se aplică de către judecătorul de instrucție sau de către instanța de judecată, la demersul procurorului. Controlul judiciar poate fi însoțit de instituirea unor obligații. Se remarcă că, acesta, dispune de anumite particularități distincte în cazul aplicării persoanei juridice. Subsecvent, autorul conchide că, este oportună completarea sistemului măsurilor preventive aplicate persoanelor juridice cu noi măsuri, care să asigure buna desfășurare a procesului penal.

Cuvintele-cheie: măsuri preventive, persoană juridică, control judiciar, bănuială rezonabilă.

THE SYSTEM OF PREVENTIVE MEASURES APPLIED TO LEGAL PERSONS

Ana GURGHIȘ,
PhD student

This article presents a comprehensive study of the system of preventive measures applied to legal persons that have committed offenses. The publication employs various scientific research methods to analyze these measures, highlighting that many existing measures are practically inoperative in the case of legal entities. According to the author, judicial control can be applied as a preventive measure for legal persons, enacted by the investigating judge or by the court, at the prosecutor's request. Judicial control may be accompanied by the imposition of certain obligations. It is noted that this measure has distinct characteristics when applied to legal persons. Consequently, the author concludes that it is appropriate to supplement the system of preventive measures applied to legal entities with new measures to ensure the smooth conduct of criminal proceedings.

Keywords: preventive measures, legal entity, judicial control, reasonable suspicion.

INTRODUCERE.

În dreptul procesual penal există diverse categorii de măsuri preventive. Unitatea sistemului acestor măsuri se remarcă prin temeiuri comune de aplicare, scopuri unice, subiecții vizați și o ordine specifică de utilizare în cadrul activității procesuale penale. Aceste trăsături distinctive conferă măsurilor preventive statutul de instituție juridică autonomă și constituie criterii esențiale pentru diferențierea lor de alte măsuri de constrângere procesual-penală. În domeniul măsurilor preventive, este esențială reglementarea clară a principiului proporționalității, care trebuie să reflecte gravitatea acuzației formulate împotriva acuzatului. De asemenea, trebuie să se reglementeze principiul necesității, care stipulează că o mă-

INTRODUCTION.

In criminal procedural law, there are various categories of preventive measures. The unity of this system is marked by common grounds for application, unique purposes, targeted subjects, and a specific order of use within the framework of criminal procedural activity. These distinctive features confer preventive measures the status of an autonomous legal institution and constitute essential criteria for differentiating them from other coercive procedural measures. In the area of preventive measures, a clear regulation of the principle of proportionality is crucial, which must reflect the severity of the charges brought against the accused. Additionally, the principle of necessity should be regulated, stipulating that a preven-

sură preventivă poate fi impusă doar dacă este indispensabilă pentru atingerea scopului legitim vizat prin aplicarea acesteia.

METODE ŞI MATERIALE APLICATE.

Publicaţia a fost realizată prin utilizarea mai multor materiale teoretice, normative precum şi empirice. Problema în discuţie a fost investigată prin prisma aplicării mai multor metode ştiinţifice specifice teoriei şi doctrinei procesual-penale, în special metoda logică, comparativă şi sistemică.

REZULTATE ŞI DISCUŢII.

Măsurile preventive sunt „măsuri de constrângere puse la dispoziţia organelor judiciare penale, pentru a se asigura buna desfăşurare a procesului penal, pentru a împiedica sustragerea suspectului sau inculpatului de la urmărire penală ori de la judecată sau pentru prevenirea comiterii de către acesta a unei alte infracţiuni" [1, p. 1].

Cercetătorul I. Dolea relatează că „măsurile preventive sunt instituţii de drept, care presupun aplicarea anumitor constrângeri, determinate de circumstanţele cauzei penale. Măsurile preventive, dispun de anumite particularităţi distincte, care caracterizează instituţii în ansamblu sau în raport cu alte măsuri procesuale de constrângere. Măsurile preventive pot fi principale şi complementare. În această situaţie, acestea pot fi aplicate în cumul. De asemenea, măsurile preventive pot fi alternative, care se aplică doar în cazul înlocuirii arestului." [2, p. 572].

Măsurile procesuale sunt „mijloace de constrângere prevăzute de legea de procedură penală de care pot uza organele judiciare în vederea îndeplinirii de către părţi a obligaţiilor lor procesuale prin care se garantează executarea pedepsei şi repararea pagubei produse prin infracţiune." [3, p. 282].

Într-o altă opinie, măsurile procesuale sunt „instituţii de drept procesual penal utilizate de instanţe şi de organele de urmărire penală în vederea desfă- şurării normale şi eficace a urmăririi penale şi judecăţii. Funcţionalitatea lor constă în a preveni sau înlătura împrejurările care împiedică realizarea în bune condiţii a procesului penal." [4, p. 399].

Măsurile de constrângere procesual-

tive measure can only be imposed if it is indispensable for achieving the legitimate purpose aimed at by its application.

METHODS AND MATERIALS APPLIED.

This publication was developed using various theoretical, normative, and empirical materials. The issue in discussion was investigated through the application of several scientific methods specific to criminal procedural theory and doctrine, particularly the logical, comparative, and systemic methods.

RESULTS AND DISCUSSIONS.

Preventive measures are "coercive measures made available to criminal judicial authorities to ensure the proper conduct of criminal proceedings, to prevent the suspect or accused from evading prosecution or judgment, or to prevent the commission of another offense by them" [1, p. 1].

Researcher I. Dolea states that "preventive measures are legal institutions that involve the application of certain constraints, determined by the circumstances of the criminal case. Preventive measures have specific distinctive features that characterize institutions as a whole or in relation to other coercive procedural measures. Preventive measures can be principal and complementary. In this situation, they can be applied cumulatively. Additionally, preventive measures can be alternative, which are applied only in the case of substituting detention" [2, p. 572].

Procedural measures are "means of coercion provided by criminal procedural law that judicial authorities can use to ensure that the parties fulfill their procedural obligations, thereby guaranteeing the enforcement of penalties and the restitution of damages caused by the offense" [3, p. 282].

In another opinion, procedural measures are "legal institutions of criminal procedural law used by courts and prosecutorial authorities to ensure the normal and effective conduct of criminal investigations and trials. Their functionality lies in preventing or removing the circumstances that hinder the proper conduct of criminal proceedings" [4, p. 399].

Coercive procedural measures "constitute a set of state coercive means, normatively

penală „constituie un cumul de mijloace statale de constrângere, fixate normativ, orientate spre depăşirea circumstanţelor negative care afectează realizarea cu succes a sarcinilor procesului penal." [5, p. 99].

În opinia altui autor „institutul modern de măsuri preventive este una dintre cele mai importante instituţii ale procedurii penale. În funcţie de gravitatea infracţiunii comise, de informaţiile privind personalitatea acuzatului (suspectului), de vârsta acestuia, de starea sa de sănătate, de situaţia familială, de disponibilitatea unui loc de reşedinţă permanent, pot fi aplicate diferite tipuri de măsuri preventive." [6, p. 90].

Potrivit unui alt autor, măsurile preventive au caracter procesual, şi „ele pot fi luate în vederea realizării scopului procesului penal, pot fi folosite numai după începerea urmăririi penale şi până la pronunţarea unei hotărâri definitive, au caracter de excepţie, presupun anumite constrângeri privind limitarea şi privarea de libertate şi au o durată limitată în timp." [7, p. 14].

Cercetătorul Gr. Gh. Theodoru opinează „în vederea desfăşurării normale a procesului penal şi a realizării scopului său, se poate ivi necesitatea folosirii unor mijloace de constrângere împotriva învinuitului sau inculpatului, împotriva părţii responsabile civilmente ori a altor persoane, prin care să fie împiedicat obstrucţionarea de către acestea a urmării penale şi a judecăţii sau sustragerea lor de la executarea pedepselor şi a celorlalte sancţiuni de drept penal ori de la repararea pagubelor cauzate prin infracţiune." [8, p. 363].

În România se atestă „un număr de cinci măsuri preventive, trei fiind privative de libertate (reţinerea, arestul la domiciliu şi arestarea preventivă), iar alte două fiind restrictive de drepturi (controlul judiciar şi controlul judiciar pe cauţiune)," [9, p. 1], astfel că în reglementarea actuală a legislaţiei procesual penale române „măsurile preventive sunt reţinerea, controlul judiciar, controlul judiciar pe cauţiune, arestul la domiciliu şi arestarea preventivă." [10, p. 432]

Pentru aplicarea măsurilor preventive în privinţa persoanelor juridice, autorii I. Neagu şi M. Damaschin, consideră că urmează a se întruni următoarele condiţii: „a) să existe motive

established, aimed at overcoming the negative circumstances that affect the successful accomplishment of the tasks of the criminal process" [5, p. 99].

According to another author, "the modern institute of preventive measures is one of the most important institutions of criminal procedure. Depending on the seriousness of the committed offense, information regarding the personality of the accused (suspect), their age, health status, family situation, and the availability of a permanent residence, different types of preventive measures may be applied" [6, p. 90].

According to another author, preventive measures have a procedural character, and "they can be taken in order to achieve the purpose of the criminal process, can only be used after the commencement of the criminal investigation and until the pronouncement of a final decision, have an exceptional character, involve certain constraints regarding limitation and deprivation of liberty, and have a limited duration" [7, p. 14].

Researcher Gr. Gh. Theodoru opines that "for the normal conduct of the criminal process and the achievement of its purpose, there may arise the necessity to use coercive measures against the accused or defendant, against the party held civilly responsible, or against other individuals, in order to prevent them from obstructing the criminal investigation and trial, or from evading the execution of penalties and other criminal sanctions or from compensating for damages caused by the offense" [8, p. 363].

In Romania, «there are five preventive measures, three of which are restrictive of liberty (detention, house arrest, and preventive arrest), while the other two are restrictive of rights (judicial control and judicial control on bail)» [9, p. 1]. Therefore, under the current regulations of Romanian procedural criminal law, «the preventive measures are detention, judicial control, judicial control on bail, house arrest, and preventive arrest» [10, p. 432].

For the application of preventive measures concerning legal entities, authors I. Neagu and M. Damaschin believe that the following conditions must be met: «a) there must be solid reasons justifying reasonable suspicion that the legal entity has committed an act provided

temeinice care justifică suspiciunea rezonabilă că persoana juridică a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală; b) să se asigure buna desfăşurare a procesului penal." [11, p. 507]

Potrivit opiniei autorilor, în legislaţia României „măsurile preventive care pot fi dispuse împotriva persoanei juridice având calitatea de inculpat în procesul penal sunt următoarele: a) interdicţia iniţierii ori, după caz, suspendarea procedurii de dizolvare sau lichidare a persoanei juridice; b) interdicţia iniţierii ori, după caz, suspendarea fuziunii, a divizării sau a reducerii capitalului social al persoanei juridice, începută anterior sau în cursul urmăririi penale; c) interzicea unor operaţiuni patrimoniale, susceptibile de a antrena diminuarea activului patrimonial sau insolvenţa persoanei juridice; d) interzicerea încheierii anumitor acte juridice, stabilite de organul judiciar; e) interzicerea desfăşurării activităţilor de natura celor cu ocazia cărora a fost comisă infracţiune." [12, p. 506]

În legislaţia franceză „Judecătorul de instrucţie poate dispune plasarea persoanei juridice sub control judiciar, supunând-o la una sau mai multe dintre următoarele obligaţii: 1) Depunerea unei cauţiuni, a cărei valoare şi termene de plată, în una sau mai multe tranşe, sunt stabilite de judecătorul de instrucţie; 2) Constituirea, într-un termen şi pentru o sumă stabilite de judecătorul de instrucţie, a unei garanţii personale sau reale destinate să garanteze drepturile victimei; 3) Interdicţia de a emite cecuri, altele decât cele care permit emitentului să retragă fonduri de la beneficiarul cecului sau cele care sunt certificate, sau de a utiliza carduri de plată;4) Interdicţia de a exercita anumite activităţi profesionale sau sociale în cazul în care infracţiunea a fost comisă în exercitarea sau cu ocazia exercitării acestor activităţi şi în cazul în care există riscul săvârşirii unei noi infracţiuni; 5) Plasarea sub supravegherea unui agent desemnat din oficiu, numit de judecătorul de instrucţie pentru o perioadă de şase luni, care poate fi reînnoită, în ceea ce priveşte activitatea în cursul sau în legătură cu care a fost săvârşită infracţiunea."[13]

În Republica Moldova, autorii naţionali susţin că „analizând măsurile preventive stabilite în partea generală a Codului de Procedură Penală, multe dintre acestea sunt inoperabile for by criminal law; b) the proper conduct of the criminal process must be ensured» [11, p. 507].

According to the authors' opinion, in Romanian legislation, «the preventive measures that can be imposed against a legal entity as a defendant in the criminal process are as follows: a) the prohibition of initiating or, as the case may be, suspending the procedure for the dissolution or liquidation of the legal entity; b) the prohibition of initiating or, as the case may be, suspending the merger, division, or reduction of the share capital of the legal entity, started prior to or during the criminal investigation; c) the prohibition of certain asset operations likely to lead to the depletion of the asset base or insolvency of the legal entity; d) the prohibition of entering into certain legal acts, as established by the judicial body; e) the prohibition of conducting activities of the nature during which the offense was committed» [12, p. 506].

In French legislation, «the investigating judge can impose judicial control on the legal entity, subjecting it to one or more of the following obligations: 1) the deposit of a bail, the amount and payment terms of which, in one or more installments, are established by the investigating judge; 2) the establishment, within a specified timeframe and for an amount determined by the investigating judge, of a personal or real guarantee intended to protect the rights of the victim; 3) the prohibition on issuing checks, other than those that allow the issuer to withdraw funds from the beneficiary of the check or those that are certified, or on using payment cards; 4) the prohibition on exercising certain professional or social activities if the offense was committed during the exercise of these activities and if there is a risk of committing a new offense; 5) placement under the supervision of a designated officer appointed by the investigating judge for a period of six months, which may be renewed, regarding the activity during or in connection with which the offense was committed» [13].

In the Republic of Moldova, national authors argue that «analyzing the preventive measures established in the general part of the Code of Criminal Procedure, many of these are inoperable in the case of legal entities. The law

în cazul persoanei juridice. Legea stabileşte că în cazul persoanei juridice se aplică în mod special controlul judiciar." [14, p. 698]

De aceeaşi părere este şi cercetătorul I. Dolea, care conchide că „controlul judiciar asupra persoanei juridice trase la răspundere penală poartă anumite particularităţi distincte în raport cu persoanele fizice. Unele măsuri procesuale, în mod firesc nu pot fi aplicate persoanei juridice." [15, p. 1288]

Mai remarcă cercetătorul I. Dolea, că măsurile aplicabile persoanei juridice sunt exhaustiv menţionate în art. 523 Codul de Procedură Penală a Republicii Moldova, care vine să reglementeze de astfel controlul judiciar asupra persoanelor juridice.

În aceiaşi ordin de idei autorii N. Gordilă şi A. Gîrlea remarcă „art. 523 CPP invocă o prevedere specială referitoare la instituirea controlului judiciar asupra persoanei juridice. Acest fapt corespunde necesităţilor inclusiv şi datorită faptului că multe din măsurile preventive stabilite de partea generală a legislaţiei procesual penale sânt inoperabile în cazul persoanei juridice." [16, p. 1063]

Conform art. 523 alin. (1) Cod de procedură penală a Republicii Moldova, „Pentru asigurarea unei bune desfăşurări a procesului penal, la demersul procurorului, judecătorul de instrucţie sau, după caz, instanţa de judecată, dacă consideră necesar, poate dispune punerea persoanei juridice sub control judiciar." [17]

Reieşind din conţinutul normei legale, aplicarea măsurii controlului judiciar asupra persoanei juridice, poate fi realizată doar de către judecătorul de instrucţie (la faza de urmărire penală), sau de către instanţa de judecată (la faza de judecare a cauzei), în ambele situaţii la demersul procurorului.

De astfel, conchidem din conţinutul normei prenotate că, aplicarea măsurii preventive faţă de persoana juridică nu este condiţionată de gravitatea infracţiunii imputate. Astfel că, având în vedere scopul şi natura măsurii, potrivit doctrinarilor măsurile preventive „trebuie luate numai în acele cazuri în care ele sunt necesare pentru buna desfăşurare a procesului penal şi nu sunt întotdeauna potrivite sau necesare pentru orice tip de infracţiune." [18, p. 1275]

Prin urmare, ne raliem opiniei, potrivit

stipulates that in the case of a legal entity, judicial control is applied specifically» [14, p. 698].

The researcher I. Dolea shares the same view, concluding that «judicial control over legal entities held criminally liable has certain distinct characteristics compared to natural persons. Some procedural measures cannot naturally be applied to legal entities» [15, p. 1288].

I. Dolea also notes that the measures applicable to legal entities are exhaustively mentioned in Article 523 of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova, which regulates judicial control over legal entities.

In the same vein, authors N. Gordilă and A. Gîrlea observe that «Article 523 of the CPP invokes a special provision regarding the establishment of judicial control over legal entities. This fact meets the needs, including due to the fact that many of the preventive measures established in the general part of the criminal procedure legislation are inoperable in the case of legal entities» [16, p. 1063].

According to Article 523 (1) of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova, «To ensure the proper conduct of the criminal process, at the request of the prosecutor, the investigating judge or, as the case may be, the court, if deemed necessary, may place the legal entity under judicial control» [17].

Based on the content of the legal norm, the application of the measure of judicial control over a legal entity can only be carried out by the investigating judge (at the stage of criminal investigation) or by the court (at the trial stage), in both cases at the request of the prosecutor.

Thus, we conclude from the content of the aforementioned norm that the application of preventive measures against a legal entity is not conditioned by the seriousness of the alleged offense. Therefore, considering the purpose and nature of the measure, according to scholars, preventive measures «should only be taken in cases where they are necessary for the proper conduct of the criminal process and are not always suitable or necessary for every type of offense» [18, p. 1275].

Therefore, we align ourselves with the opinion that «although the text of the law does not explicitly state it, depending on the specif-

căreia „deşi textul de lege nu o prevede în mod expres, în funcţie de specificul fiecărei măsuri preventive, organele judiciare vor trebui să aibă în vedere mai multe aspecte atunci când decid asupra luării măsurilor preventive faţă de persoana juridică, precum natura şi gravitatea infracţiunii, riscul ca persoana juridică să „dispară", posibilitatea ca aceasta să îşi micşoreze în mod fraudulos activul patrimonial etc." [19, p. 1275]

Spre deosebire de luarea măsurilor preventive pentru persoana fizică, legiuitorul moldav a reglementat în cazul persoanelor juridice un singur scop. Astfel, măsurile preventive împotriva persoanei juridice se iau numai pentru a se asigura buna desfăşurare a procesului penal. În unele surse doctrinare se arată că „scopul măsurilor preventive constă şi în împiedicarea sustragerii persoanei juridice de la urmărirea penală, de la judecată ori de la executarea pedepsei." [20, p. 453]

Astfel, considerăm oportună completarea conţinutului alin. (1) art. 523 Cod de procedură penală a Republicii Moldova, care va avea următorul conţinut:*„Judecătorul de instrucţie, în cursul urmării penale sau, după caz, instanţa de judecată, la demersul procurorului, poate dispune, dacă consideră necesar, punerea persoanei juridice sub control judiciar, dacă există motive temeinice care justifică bănuiala rezonabilă că persoana juridică a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală şi numai pentru a se asigura buna desfăşurare a procesului penal."*

Considerăm că, aceste cerinţe sunt necesare pentru a proteja persoana juridică, deoarece impunerea nejustificată a măsurilor preventive poate avea un impact grav asupra activităţii şi obiectivelor sale. Mai mult ca atât, legiuitorul a stabilit că măsura preventivă poate fi aplicată în toate situaţiile, iar gravitatea infracţiunii nu constituie un criteriu relevant în aplicarea măsurii faţă de persoana juridică.

Într-o altă ordine de idei, de remarcat că, controlul judiciar aplicat persoanei juridice ca măsură preventivă, acesta, poate fi însoţit cu impunerea respectării de către persoana juridică a unei sau mai multor obligaţii reglementate expres de legislaţia procesual penală, acestea fiind:

– „depunerea unei cauţiuni, fixate de judecătorul de instrucţie sau de instanţă, al cărei

ics of each preventive measure, judicial authorities will need to consider several aspects when deciding on the imposition of preventive measures against a legal entity, such as the nature and severity of the offense, the risk that the legal entity may 'disappear,' the possibility that it may fraudulently reduce its assets, etc.» [19, p. 1275].

Unlike the preventive measures for natural persons, the Moldovan legislator has regulated only one purpose for legal entities. Thus, preventive measures against a legal entity are taken solely to ensure the proper conduct of the criminal process. Some doctrinal sources indicate that «the purpose of preventive measures also includes preventing the legal entity from evading criminal prosecution, trial, or the execution of a penalty» [20, p. 453].

Thus, we consider it appropriate to complete the content of paragraph (1) of Article 523 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, which will read as follows: «The judge of instruction, during the criminal investigation or, as the case may be, the court, at the request of the prosecutor, may order, if deemed necessary, the placement of the legal entity under judicial control, if there are substantial reasons justifying reasonable suspicion that the legal entity has committed an act provided for by criminal law and only to ensure the proper conduct of the criminal process.»

We believe that these requirements are necessary to protect the legal entity, as unjustified imposition of preventive measures can have a serious impact on its activities and objectives. Moreover, the legislator has established that preventive measures can be applied in all situations, and the severity of the offense does not constitute a relevant criterion for the application of the measure against the legal entity.

In another context, it is noteworthy that the judicial control applied to the legal entity as a preventive measure can be accompanied by the imposition of one or more obligations expressly regulated by criminal procedural legislation, which are as follows:

– «the deposit of a bail, fixed by the judge of instruction or the court, which cannot be less than 1,000 conventional units;

– the prohibition of exercising certain

cuantum nu poate fi mai mic de 1000 de unităţi convenţionale;

– interdicţia de a exercita anumite activităţi, dacă infracţiunea a fost comisă în exercitarea sau în legătură cu exercitarea acestor activităţi;

– interdicţia de a emite anumite cecuri ori de a folosi cărţi de plată." [21]

Obligaţiile prenotate, se aplică adiţional măsurii preventive controlul judiciar, constituind un drept al judecătorului de instrucţie, sau după caz al instanţei, exercitându-l doar dacă consideră necesară instituirea acestora.

În urma raţionamentelor expuse ca urmare a cercetării realizate, constatăm inoperabilitatea măsurilor preventive prevăzute în partea generală a legislaţiei procesual penale pentru persoanele juridice, unica fiind aplicabilă controlul judiciar, care are un şir de particularităţi.

În acest context, pentru a asigura o flexibilitate mai mare, este oportună adoptarea unor categorii noi de măsuri preventive specifice persoanelor juridice, care să completeze eficient măsurile existente şi în special să completeze măsura controlului judiciar, prin adăugarea în Codul de procedură penală, a art. 522^1, care va avea următorul conţinut: *„(1) Judecătorul de instrucţie, în cursul urmării penale sau, după caz, instanţa de judecată, la demersul procurorului, poate dispune, dacă consideră necesar, dacă există motive temeinice care justifică bănuiala rezonabilă că persoana juridică a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală şi numai pentru a se asigura buna desfăşurare a procesului penal, a unei dintre următoarele măsuri:*

1) interdicţia iniţierii ori, după caz, suspendarea procedurii de dizolvare, lichidare, reorganizare a persoanei juridice;

2) interdicţia iniţierii ori, după caz, suspendarea fuziunii, a divizării sau a reducerii capitalului social al persoanei juridice, începută anterior sau în cursul urmăririi penale;

3) interzicerea unor operaţiuni patrimoniale, susceptibile de a antrena diminuarea activului patrimonial sau insolvenţa persoanei juridice;

4) interzicerea încheierii anumitor acte juridice, stabilite de organul judiciar;

(2) Măsurile preventive prevăzute la alin. (1) pot fi dispuse pe o perioadă de cel mult 60 de

activities, if the offense was committed in the course of or in connection with the exercise of those activities;

– the prohibition of issuing certain checks or using payment cards.» [21]

The aforementioned obligations are applied additionally to the preventive measure of judicial control, constituting a right of the judge of instruction, or, as the case may be, of the court, exercised only if they deem it necessary to establish them.

As a result of the reasoning presented following the conducted research, we find the inoperability of the preventive measures provided in the general part of the criminal procedural legislation for legal entities, with the only applicable measure being judicial control, which has a number of particularities.

In this context, to ensure greater flexibility, it is appropriate to adopt new categories of preventive measures specific to legal entities, which would effectively complement the existing measures and particularly enhance the measure of judicial control, by adding Article 5221 to the Criminal Procedure Code, which will read as follows: "*(1) The judge of instruction, during the criminal investigation or, as the case may be, the court, at the request of the prosecutor, may order, if deemed necessary, if there are substantial reasons justifying reasonable suspicion that the legal entity has committed an act provided for by criminal law and only to ensure the proper conduct of the criminal process, one of the following measures:*

1) Prohibition of initiating or, as the case may be, suspending the dissolution, liquidation, or reorganization procedure of the legal entity;

2) Prohibition of initiating or, as the case may be, suspending the merger, division, or reduction of the share capital of the legal entity, initiated prior to or during the criminal investigation;

3) Prohibition of certain asset transactions likely to diminish the asset base or lead to the insolvency of the legal entity;

4) Prohibition of entering into certain legal acts, as determined by the judicial authority;

(2) The preventive measures provided in paragraph (1) may be ordered for a period of up to 60 days, with the possibility of extension

zile, cu posibilitatea prelungirii în cursul urmăririi penale şi judecării cauzei, dacă se menţin temeiurile care au determinat aplicarea acestora, însă fiecare prelungire nu poate depăşi 60 de zile.

(3) Încheierea judecătorului de instrucţie sau, după caz, a instanţei de judecată privitor la punerea persoanei juridice sub control judiciar poate fi atacată în termenul şi modul prevăzut în art.308-311."

CONCLUZII.

Reieşind din raţionamentele prenotate mai sus, putem afirma că, sistemul măsurilor preventive aplicate persoanelor juridice este format din controlul judiciar, care reprezintă anumite particularităţi distincte faţă de controlul judiciar aplicabil persoanelor fizice.

De astfel, măsurile preventive prevăzute de partea generală a Codului de procedură penală sunt, în mare parte inoperabile în cazul persoanelor juridice. Totodată, legiuitorul a omis să includă, în legislaţia procesual penală, ca şi condiţii pentru aplicarea controlului judiciar persoanelor juridice, gravitatea infracţiunii şi faptul că măsurile pot fi dispuse doar în prezenţa unor motive temeinice care justifică suspiciunea rezonabilă că persoana juridică a comis o infracţiune. În plus, se constată necesitatea introducerii unor măsuri preventive suplimentare specifice pentru persoanele juridice.

during the criminal investigation and trial, if the grounds that led to their application remain. However, each extension cannot exceed 60 days.

(3) The decision of the judge of instruction or, as the case may be, of the court regarding the placing of the legal entity under judicial control may be challenged within the timeframe and manner specified in Articles 308-311."

CONCLUSIONS.

Based on the reasoning presented above, we can affirm that the system of preventive measures applied to legal entities consists of judicial control, which has certain distinct characteristics compared to the judicial control applicable to natural persons.

Thus, the preventive measures outlined in the general part of the Code of Criminal Procedure are largely inoperative in the case of legal entities. Furthermore, the legislator has neglected to include, in the criminal procedural legislation, the severity of the offense and the requirement that measures can only be imposed in the presence of compelling reasons justifying a reasonable suspicion that the legal entity has committed an offense as conditions for applying judicial control to legal entities. Additionally, there is a clear need to introduce specific supplementary preventive measures for legal entities.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. A. S. Uzlău, Aspecte practice privind noua măsură preventivă a controlului judiciar pe cauțiune, Acta Universitatis George Bacovia. Juridica - Volume 3. Issue 2/2014 https://www.ugb.ro/Juridica/Issue6RO/7._Controlul_judiciar_pe_cautiune.Uzlau_Andreea.RO.pdf ;
2. I. Dolea, Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Comentariu aplicativ. Ediția a 2-a. Ed. Cartea Juridică. Chișinău, 2020, ISBN 978-9975-3418-0-6;
3. Gr. Theodoru, T. Plăeşu, Drept procesual penal. Partea generală, Iaşi, 1986;
4. N. Volonciu, Tratat de procedură penală. Partea generală, Vol. I, Editura „Paideia", Bucureşti, 1993;
5. A. Gheorghieş, Măsurile preventive în sistemul măsurilor de constrângere procesual – penală, Ştiinţe socioumane, ediţia a XI-a, nr. 1 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Masurile%20preventive%20in%20sistemul%20masurilor%20de%20constringere%20procesual%20penala%20.pdf;
6. Д.С. Турсунбаева, Виды мер пресечения в уголовном процессе, International Journal of Humanities and Natural Sciences, vol. 3-3 (66), 2022 https://cyberleninka.ru/article/n/vidy-mer-presecheniya-v-ugolovnom-protsesse;
7. V.Păvăleanu, L. Păvăleanu, Limitarea şi privarea de libertate ca măsuri penale, Editura Fundaţiei „Chemarea", Iaşi, 1997;
8. Gr. Gh. Theodoru, Tratat de drept procesual

penal, Ediţia a 3-a. Editura Hamangiu, 2013, ISBN 978 – 606 – 522 – 441 – 4;
9. A. S. Uzlău, Aspecte practice privind noua măsură preventivă a controlului judiciar pe cauţiune Acta Universitatis George Bacovia. Juridica - Volume 3. Issue 2/2014, https://www.ugb.ro/Juridica/Issue6RO/7._Controlul_judiciar_pe_cautiune.Uzlau_Andreea.RO.pdf;
10. A. Crişu, Drept procesual penal, partea generală, conform noului Cod de procedură penală. Ediţia a 2-a, revizuită şi actualizată. Editura Hamangiu 2017, ISBN – 978 – 606 – 27 – 0783 – 5;
11. I. Neagu, M. Damaschin, Tratat de procedură penală, Partea specială, în lumina noului cod de procedură penală, 2015, Universul Juridic, Bucureşti, ISBN 978 – 606 – 673 – 371 – 7;
12. I. Neagu, M. Damaschin, Tratat de procedură penală, Partea specială, în lumina noului cod de procedură penală, 2015, Universul Juridic, Bucureşti, ISBN 978 – 606 – 673 – 371 – 7;
13. Codul de procedură penală francez https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006577676/2001-06-13;
14. I. Dolea, D. Roman, T. Vizdoagă, I. Sedleţchi, V. Şterbeţ, V. Rotaru, R. Botezatu, A. Cerbu, S. Ursu, E. Erjîu, Codul de procedură penală, Comentariu, Editura Cartier, Tipografia Centrală, 2005, ISBN 9975 – 79 – 342 – 8;
15. I. Dolea, Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Comentariu aplicativ. Ediţia a 2-a. Ed. Cartea Juridică. Chişinău, 2020, ISBN 978-9975-3418-0-6;
16. M. Poalelungi, I. Dolea, T. Vîzdoagă, Manualul judecătorului pentru cauze penale, Chişinău, 2013, Tipgrafia Centrală, ISBN 978 – 9975 – 53 – 231 – 0; CZU 343+341.6(082), Pag. 1063 https://www.inj.md/sites/default/files/Manualul%20judectorului%20pentru%20cauze%20penale_0.pdf;
17. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, COD Nr. 122 din 14-03-2003 Publicat: 05-11-2013, în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143537&lang=ro;
18. M. Udroiu, Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. Bucureşti : Ed. C. H. BECK, 2015, ISBN 978-606-18-0409-2;
19. M. Udroiu, Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. Bucureşti : Ed. C. H. BECK, 2015, ISBN 978-606-18-0409-2;
20. M. Udroiu, M. Procedura penală. Partea specială. Noul Cod de procedură penală. Bucureşti: Ed. C. H. BECK, 2014. ISBN978-606-18-0325-5;
21. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, COD Nr. 122 din 14-03-2003 Publicat: 05-11-2013, în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143537&lang=ro .

Despre autor:
Ana GURGHIŞ,
doctorandă,
lector universitar,
Universitatea de Stat din Moldova,
magistru în drept,
e-mail: anisoara.girlea@gmail.com
ORCID ID: 0009-0002-3842-7299

About the author:
Ana GURGHIŞ,
PhD student,
lecturer,
State Univrsity of Moldova,
Master of Law,
e-mail: anisoara.girlea@gmail.com
ORCID ID: 0009-0002-3842-7299

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAŢIONALE A CĂRŢII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova = Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova / colegiul de redacţie: Iurie Larii (redactor-şef) [et al.]. – Chişinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ştefan cel Mare", 2024 – . – ISBN 978-9975-930-24-6. – ISSN 1857-0976. – E-ISSN 2953-6898.

Nr 19 : Ştiinţe juridice = Legal sciences. – 2024. – 208 p. – Texte, rez. paral.: lb. rom., engl. – Referinţe bibliogr. la sfârşitul art. – [50] ex. – ISBN 978-9975-135-93-1.

34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111

A 48

Redactare:
Iulian BOGATU
Nicolae JANTÎC

Redactare în limba engleză:
Angela PARENIUC

Tehnoredactare
și procesare computerizată:
Natalia CONDRAT
Ala ANTONIUC

Desing copertă & machetare:
Ruslan CONDRAT

Formatul 60x84/8.
Coli tipar conv. 24.26.
Departamentul editorial poligrafic
al Academiei „Ștefan cel Mare" a MAI
mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21,
MD-2009, Republica Moldova
e-mail: academia@mai.gov.md; www.academy.police.md